

ČERNÍ MYSLIVCI

Růžena Svobodová

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Černí myslivci

Horské romány

Růžena Svobodová

Znění tohoto textu vychází z díla [Černí myslivci](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Josef R. Vilímek v Praze v roce 1948. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

Text díla (Růžena Svobodová: Černí myslivci), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 2. 12. 2022.

OBSAH

Básníku a příteli J. S. Macharovi	6
O knížeti	7
O velké vášni	48
Dianka	69
Maryčka tanečnice	75
Rána	93
Nedotknutelná	108
Dětský ráj	128
... A denně bude hrávat hudba pod vašimi okny!	152
Sladký večer	178
Sveřepá Meluzína	200
Poslední stopy	221

Básníku a příteli J. S. Macharovi

Jsem Ti dlužna knihu poděkování za Tvé cenné přátelství a za mnohé významné duchovní dary: prosím, bys přijal splátkou knihu mých románů, naposlouchaných u horských pramenů, zvučících nezměnným rytmem, jako druhdy, kdy „černí myslivci“ procházeli se v mlhách po hřebenech horských, hrávali se u ohňů pastýřských a skláněli své žíznivé rty k živým a čistotným vodám lesních studánek.

Přijmi je, prosím, vlídně za to, žes mi daroval své jižní statečné dílo.

Učíš nás dívati se s úctou na nestárnoucí božství, jakým je slunce, učíš nás milovati je láskou, jakou je dovedou milovati jenom lidé ze zemí mlžných a podmračných. Zavedl jsi českého člověka do „jediného města na světě“, do města Caesarova, před moudrou tvář a pod zdrženlivé gesto mudrce Marka Aurelia, aby se tu naučil růsti, a aby odnesl si odtud na čele přísvit výsosti, padající z jasných bytostí.

Zavedl jsi ho do dymiánem kvetoucího údolí Poussinova, na břehy jezera proměňavých, sluncem míchaných modří, na břehy jezera Dianina, do zlatých, vzduchem koupaných cypřišových a olivových hájů, vyrůstajících mezi troskami univerzálních architektur Hadriánových, zavedl jsi ho mezi mramory svítící bělostnou pletí nažloutlých růží v Thermách a Vatikáně a konečně do pohanského chrámu, tvořeného podle pralesa a hvězdného nebe. Ukázal jsi mu podobenství nového zmocněného života.

Jsme Ti všichni dlužni poděkování!

Rím býval vždycky ochočovatelem barbarů.

Zesládně-li v jeho krajině kterási trpká česká duše, bude to též zásluhou Tvojí, zásluhou básníka v antickém slova smyslu, milence hodnot a ctitele věcí nepomíjejících.

V Praze 28. listopadu 1908.

R. S.

O knížeti

1

Celá krajina a půl království znaly dvanáct štíhlých černých hochů, znaly vybraně krásné a pověstné myslivce z „Vysokých hor“.

Nebylo nikde daleko široko vzácnějšího tanečníka, ochotnějšího pijáka a proslavenějšího milence nad ně.

Přijížděli občas ze svých hor na andaluzských koních, vypěstovaných v knížecím hřebčinci, zahýřit si do města, jež se od nich všechno rozjasnilo a rozveselilo.

Bývali vždycky toužebně očekáváni a nadšeně uvítáni. Veselí lidé se sešli, krásné ženy se objevily ve svátečních šatech, šampaňským zakypěly poháry. Myslivci protančili a prohýřili dva dny a dvě noci, utratili za čtyřicet osm hodin víc, než měli ročního platu, pomilovali mladé ženy, srdce dívčí zarmoutili a odjeli zase na ušlechtilých španělských koních zelenou plání do „Vysokých hor“.

Truchlivými a veselými láskami rozkvétala jejich cesta.

„Vysoké hory“ nazývala se trojí pásma horská, porostlá staletými pyšnými lesy, hroutícími se na nepřístupných vrcholcích stářím, hory s prorvami a propastmi, rozkvétající květinami nevídané velikosti, třezalkami, diviznami, náprstníky a vrbicemi zvýši člověka.

Dvě oblasti vodní, první skloněná tichým spádem k moři Černému, druhá, stékající dravou řekou k bývalému moři slovanskému, sbíraly své síly z pramenů vyvěrajících na úbočích „Vysokých hor“.

Horské panství lesní náleželo krásnému knížeti-knězi a milenci přírody, který je miloval jako svůj domov a trávil v něm volné chvíle, lepší a šťastnější polovinu života.

Byl vášnivým lovcem a střelcem, přijížděl do hor, a usadiv se v kterémsi myslivně na celé týdny, honíval mnohé dny a noci. Býval

vždycky oděn v černé sukno nebo hedvábí, ve vysoké nakrčené boty, v upjatou vestu, smoking, hedvábnou čepičku a na prsou nosil velký kříž na zlatém řetěze zavěšený, brilianty vykládaný.

Byl neobyčejně vysoký, krásně urostlý, s tváří jemných šlechtěných rysů, pyšně vykroužených rtů, hebké pleti, podivuhodných chladných i blahosklonných, přivřených, překrásných, jako černá káva hnědých očí a energické oblé brady. Jeho ramena vyjadřovala pohrdání; hnědé vlasy kadeřily se mu na skráních.

Svých dvanáct svobodných myslivců vybíral si jenom podle ztepilé krásy a mladistvé udatnosti a oblékal je rovněž v černé sukno. Nedovolil jim ženiti se, dokavad byli jeho pobočníky; a tak se stávalo, že dvanáct druhů, ztepilejších junáků, černých myslivců jenom srdce dívčí potrapovalo.

Kdykoli se přihodilo, že kterýsi revírník umřel nebo odešel na odpočinek, dostalo se revíru nejstaršímu z pobočníků, a byl v družině zase nahrazen novým pěkným mládencem.

2

O knížeti Rudolfovi šeptali na panství podivuhodné pověsti z dob jeho mládí i ze života přítomného, ale nikdo neslyšel o nich vypravovati očitého svědka, vždycky to bylo jenom opakování neznámo odkud vyprýštělé pověsti.

Hovořilo se o souboji na bambitky s knížetem Bedřichem, o sedmi výstřelech v opuštěném sadě za městem, v době nežli vstoupil do semináře; povídalo se o jeho lásce k princezně, vysoké, plavé krasavici a vášnivé jezdce, pro niž se utkal s přítelem; pro ni pokořil ho před ní, podtrhnul mu židli, na niž usedal. Všichni znali dopodrobna, kterak jeho zesměšněný sok povstal se země a rudý a chvějící se touto pohanou na celém těle řekl jenom: „Vyrovnáme se!“ Mnozí vykládali o zlých podmínkách soubojových, o sedmé

ráně, kterou jeho soupeř, jediný syn a majorátní pán svěřenských statků, padl; o horečce, která jím zmítala po tři dny; o jeho smutném umírání i o pohřbu v rodinnou hrobku. Věděli též, že kníže Bedřich byl do souboje štván; žena jeho strýce přála si jeho smrti, aby panství rodinné zděditi mohli její synové, a osočovala příbuzného.

Jiní však tvrdili, že k souboji vůbec nedošlo, ani nemohlo dojíti, že kníže Rudolf odprosil uraženého přítele, který se oženil brzy poté s plavovlasou amazonkou, že ho kajícně se slzami v očích odprosil za urážku, že se pokořil jako křesťan a vstoupil poté do semináře, že o souboji a smrti přítelově nemohlo býti řeči, protože by se byl po takové minulosti nemohl kníže státi vysokým církevním hodnostářem, neboť souboj byl podle pověsti veřejný a tu bylo i papežské dispense těžko dosáhnouti.

I v posledních letech jeho života byla vypravována báj o strašné vině jakési, o hořkém, pokořujícím pokání. Říkalo se, že zastřelil v lese (nikdo nemohl udati proč) krásnou mladou ženu revírníkovu. Událost tato neměla svědků. Žena revírníková byla nalezena v lese mrtva se střelnou ranou v prsou, ale kdo ji zastřelil, toho kromě jejích mrtvých očí nikdo neviděl, a kníže sám již den předtím, jak všichni musili dosvědčiti, odjel do sídelního města. Nikoli, nikdo nemohl a nesměl nic takového tvrditi o vzorném a přísném knížeti. Pověst se udržovala jen mimo okruh „Vysokých hor“. Tam nikdo z černých myslivců, kteří knížete znali dokonale, byl by nedovolil nikomu tvrditi, že to byla mladá a krásná žena revírníková, matka pěkného synečka ušlechtilých rysů a hnědých, hedvábně lesklých očí, kterou kníže zastřelil. Připustili sotva, že to byla žena, žnečka trávy, která plašila mu zvěř na čekané, a již za to postřelil. Přisahali, že jejich čestný a vznešený kníže nebyl schopen zlého a vášnivého činu, že se uměl ovládati do vznešenosti, že nikdy nikomu nedal nahlédnouti ani do svého nitra, ani do svých skutků, vždycky umírněných a velkodušných. A nebylo-li pravda, že zastřelil krásnou bílou Andělku, ženu revírníkovu, jistě přilhali i pomlouvači, jak se

z toho hořce, hořce kál. Jistě si vymyslili, že šel celou cestu z Assisi až do Říma bos, že šel vyznat se ze svého skutku papeži a vyprosit si na něm trest. Nikdo z jeho služebníků, ale zase jen lidé, nikdy ho osobně nespátřivší, tvrdili, že si přinesl z Říma silný provaz, zavěšený na nahé šíji, a že nikdy do poslední chvílky nesměl ho odložit, aby nezapomněl na hasnoucí oči krásné, bílé Andělky.

Moudrá a stará paní revírníková Polinková ze sousedství Andělčina, jež každý rok putovala k některému zázračnému obrazu matere Boží, milovala pouti, obrázky, pobožný lid, příšlý ze všech dílů světa, ve všem se vyznala a všechno klidně a moudře posoudila, vysvětlovala všem zvědavým cizincům případ Andělčin takto:

Kníže, který byl otužilý jako málokdo a snesl chůzi v každé nepohodě, přijížděl třeba o půlnoci v největší bouři a nic ho na cestě nezadrželo.

Revírníci musili být všichni přichystáni, a všichni musili chodit po řadě mu ruky líbat. On pro každého měl nějaké případné slovo, podle odboru, u něhož sloužili. Prohodil cosi o pile, o dřevě, o účtech, o zvěři. Jeho dvanáct pobočníků stálo ve špalíru před domem, do něhož vcházel.

A tak se stalo, že byl kdysi ohlášen do myslivny, kde sloužil Andělčin muž. V den, kdy měl přijeti, zatáhly se hory zlou sněžnou vánicí, pomíšenou deštěm, a vítr tak krutě a bez oddechu burácel, že knížete nečekali přesto, že znali jeho statečnost a lhostejnost k horským žvlům.

Ale o půlnoci, snad bylo již přes půlnoc, objevil se kníže s celým průvodem, s myslivci, komorníky, kuchaři a sluhy. Nedal si té noci líbati venku ve voze svého posvěceného prstenu, ale vešel do světnice, kde se v líbání vystřídal celý dům. Jenom paní revírníková, krásná bílá Andělka, se kdesi zadlela. Kníže, z něhož se lila dešťová voda, a který mezitím zaplavil světnici, pozeptal se po ní. Dvakrát se pozeptal. Přišla se konečně poklonit. V té chvíli nebylo právě nikoho ve světnici. Kníže všechny propustil. Nikdo neviděl, čím se

potom pochlubila bílá Andělka, že nepolíbila ona ruky a svatého prstenu knížecího, že kníže políbil ručky její. Andělka vypravovala, že se bránila, že tvrdila, že se to nehodí, ale kníže že ji ujistil, že je nejen velmož církevní, ale i kavalír, který oceňuje krásu.

Stará a moudrá paní revírníková Polínková tomu nevěřila. Tvrdila, že by hrdý kníže nikdy se tak neponížil, aby ženě svého sluhy byl ruky líbal, že se Andělka marně chlubila a pýšila; s domácí paní že si žádal promluvit vřdycky, aby se na pořádek a přípravy a kolik je hostů poptal. I k ní, ke staré hospodyně, vřdycky do kuchyně zacházel a poptával se: „Nu, kolik je nás ke stolu?“ Zacházel k ní, zacházel k Andělce. Ale nikdy by se byl tak nesnížil, aby byl ženě revírníkově ručky líbal.

Protože byla mladá, pěkná a úsměvná, protože měla synečka ušlechtilých lící a vůbec lepšího zevnějšku, lidé se rozpovídali. Mluvil-li kníže s Andělkou déle nežli s druhými, stalo se to, protože Andělka byla rozená hraběnka, ovšem z rodiny dávno zchudlé, takže její otec, hrabě Záviš, poslední z rodu Falkenštejnů, sloužil u něho klíčníkem. Její syneček pocházel po přeslici z krve hraběcí, proto to bylo dítě tak jemné, a o smrti Andělčině se přece samo sebou rozumělo a dokázalo, že byla zastřelena pytláky, z jejichžto družiny dva její muž ubil a jednoho zmrzačil.

Stará paní navštívila v té době Pannu Marii Čenstochovskou; modlila se v zástupech a po kolenou k svatému obrazu se přibližovala (i za zdraví knížete, dobrotivého pána jejich se modlila); stará zbožná paní dovedla nejlépe posouditi, jak se věci měly. Zнала od mládí knížete pána, znala i pěknou Andělku. A tvrdila-li, že na všem tom slova pravdy nebylo, musilo tomu i tak býti. Nikdo z myslivců také ve vraždu ani neuvěřil. Pověsti se udržovaly jenom s nápadnou houževnatostí ve vzdálenějším okruhu. Příběh o smrti Andělčině, o pouti kající do Říma a o provaze na krásné šiji knížecí nikdy neumlkal.

3

Kníže Rudolf mohl přehlédnouti své předky až do roku tisícího a padesátého. Jeho rod byl spřízněn sňatkem s rodem Anjou, jeho předek provázal Tulku, krále jeruzalémského, do Palestiny a hájil hrdinně křesťanský stát proti emíru mozulskému. Jiný z jeho předků proslavil se roku 1410 provázeje francké rytíře proti Polákům, 1420 v tažení proti husitům. Později členové jeho rodiny doprovázeli krále a císaře do Španěl a Nizozemí, byli posíláni do Benátek, Varšavy a Anglie v záležitostech královských. Řešili zápletky politické, sjednávali obchodní smlouvy, jezdili na námluvy královské, byli dvorními maršálky, vítězili nad Turky, byli obtíženi řády a počtami. Poslední proslavil se jako generál ve válkách napoleonských u Teiningen, Amberka a Würzburgu.

Kníže Rudolf pamatoval svého děda v době, kdy se vrátil po slavném a vlivném životě z Paříže a přijel na panství v průvodě svých šesti osobních myslivců a svých čtyřiceti vojáků, jež měl právo si vydržovati. Setrval sice v Paříži po atentátu na vévodu de Berry, po vraždě markýze Loulé, ale byl stále znepokojenější a po opětovných vražedných pokusech a útocích dýkou odešel konečně z města.

Byl již stár, ale nebyl dosud prost vášní, a přesto, že byl šedesátiletý, nezmoudřel ještě a nezladil svých náruživostí.

Jezdil s brilantovým křížem na prsou v otevřeném kočáře, taženém čtyřspřežím, zapřaženém jenom za brány, po mostě bez zábradlí, jemuž se říkalo „Čertův most“.

I na hrad k císaři předjíždil tímto zpupným způsobem.

Kdosi ho přezval „divokým generálem“. Služebnictvo osvojilo si nadšeně toto pojmenování. Byl zlý, netrpělivý při oblékání i při jídle, ruce se mu od zlosti třásly, bil do obličeje myslivce, kteří nad ním stáli, každý s vysokou botou v ruce, a předměty, které se mu namahnuly, třeba staré čínské porculány, rozbíjel a vyhazoval z okna.

Jezdával ve fialkově modrém fraku se zlatými knoflíky a v bílých sametových spodcích jenom na nezkrocených koních a o půlnoci dával budit myslivce a vyzývat je k honbě.

Mnoho pověsti roznášelo se o něm do daleka, a lid ho pokládal za čaroděje. Byl nevyrovnatelný střelec, a honci o něm tvrdili, že střílí očarováním nábojem. Nikdo nepamatoval, že by se byl někdy chybil.

Pro jeho divokou jízdu, při níž musilo jeho čtyřspřeží letět s větrem o závod, aby na ně vůz nenalehl, i pro záhadné jeho umění střelecké povídalo se o něm, že je spojen s ďáblem.

Stařeny vykládaly vždycky, kdykoliv přešel se svým čtyřspřežím Čertův most, cosi neviditelného že pozvedlo jeho vůz a že letěl dále již nikoli po zemi, ale vysoko nad ní, někdy až v samých oblacích. Jeho duše prý byla zapsána ďáblu a jenom člověk, který by z lásky k němu, z touhy osvoboditi ho, mlčel po tři léta, tři měsíce a tři dny, jenom ten prý by směl za tuto osvobozující moc mlčení požádati ďábla, aby mu vrátil pekelný úpis.

Kde však by se byl našel člověk, který by pro divokého generála vykonal co z lásky? Byl to stařec krutý, nespravedlivý, sobecký a nikdy nezamyslel se o druhém člověku, ani o ženě, ani o dětech, ani o kom jiném. Miloval na světě jedině sebe, a to ještě jakousi netrpělivou láskou, a měl chvíle, kdy by byl i sebe rád spráskal. Duše druhých lidí, jejich radosti a touhy byly mu zavřenými světy a jejich strasti čímsi nadbytečným i obtížným a přímo opovážlivým.

Míval prý řadu milenek, ale neměl velkých požadavků, ani vybraného vkusu. Zamiloval si takovou, jaká se naskytla: hnědá, rezavá, černá nebo plavá, hloupá, sprostá nebo rafinovaná. Získával je drsným slovem nebo penězi, zbavoval se jich ještě snadněji a bil je všechny bez rozdílu, přišla-li jeho výbušná chvíle.

K poddanému lidu byl dravý a bezohledný, dal mu vybití za každé sebemenší provinění a po lidech, kteří se odvážili do lesů, střílel jako po zajících. Kdo by se byl tedy za divokého generála obětoval, aby ho vykoupil láskou?

Jediný člověk mu byl blízký: anglický štolba a drezér jeho oblíbených koní, jejichžto obrazy měl vyloženy stěny své ložnice.

Štolba byl alkoholik a již ráno o páté hodině přicházel do hřebčince a do stájí opilý. Byl přísný a krutý drezér, a koně, které pěstoval, nenáviděli jeho despotickou ruku. S temperamentními, ohnivými druhy snášel se mnohem snáze nežli s koni povahy mírné. Chtěl do nich krutou drezúrou vbítí ohnivou krev a zpučnost.

Na panství pěstovali chov koní španělských a oldenburských, ale kníže kromě toho přikupoval ještě i pěkné kusy z jiných hřebčinců a sám jezdíval velmi rád s malými uherskými jukry.

Kdysi vyjel si divoký generál s hosty do obory. Jelo asi šest kavalírů a dvě dámy v červených spenzrech a černých amazonách. Byl krásný, žhavý letní den. U obory se kníže obrátil.

„Máš klíč?“ zeptal se štolby.

„Nemám!“

„Avanti!“

Štolba obrátil. Jel na krásném plnokrevném anglickém ryzáku, který ho nenáviděl do stálého odporu. Bylo mezi nimi nepřátelské napětí a mstivá touha zmoci druh druhá. Nyní, kdy nechtěl nechat kavalíry čekati, štal ho k myslivně, odkud měl donést klíč, a vbodl mu několikrát ostruhy. Celou cestu sem a tam vykonali za čtvrt hodiny jako na závodech. Kůň byl upocen, žíly měl naběhlé.

„Tys ho pěkně prohnal!“ pravil kníže, seskočil ze svého koně a hodil štolbovi otěže.

I ostatní kavalíři sestoupili a naházeli mu otěže svých jezdeckých koní. Štolba je prostým elegantním způsobem schytil.

Jeho anglický ryzák dostal se do středu mezi ostatní.

Byl jaksi nepokojný; jeho citlivé nozdry se široce rozevíraly a chvěl se. Štolba jím několikrát škubl, ale ryzák se neupokojil, lapal a kousal sedla a postroje svých druhů, kteří se také pobouřili a vzpínali. Štolba udržel je všechny jedinou rukou, obrátil bič a udeřil několikrát svého ryzáka vztekle po hlavě.

Kůň dávno zmučený nenávisť uchoopil v ohbí ruku, která ho bila, sevřel ji v širokých, ostrých a silných zubech s celou vítěznou a mstivou radostí, že konečně přišla chvíle jeho odvety, drtil ji v pevném chrupu a nepouštěl ji přes křik štolbův, který ve chvíli, kdy panstvo uslyšelo jeho volání, ztrácel již bolestí vědomí.

Teprve kavalírům podařilo se vyprostiti jeho úplně rozkousanou ruku, jež mu musila býti druhý den odňata.

Kníže, divoký generál, od té doby nejezdil na jiném koni nežli na anglickém ryzáku, který rozkousal ruku štolbovu, a jako dříve mezi krutým drezérem a ryzákem, tak vytvořil se nyní napjatý, bojovný vztah mezi ryzákem a generálem.

Generál přesto, že miloval koně lidštější láskou nežli lidi, byl k nim jen o málo vlídnější, nežli býval ke svým milenkám.

Jeho ryzák dráždil ho i ve svých zpupných i ve svých laskavých a povolných chvílích.

Kdysi vracel se divoký generál koňmo z projížd'ky po panství.

Když míjeli první chalupy, byl ryzák již zakrvavený a ostruhy generálovy vykoupané v jeho krvi. Vzpínal se a vzpouzel, stavěl se na zadní nohy, snaže se ze všech sil setřásti jezdce.

Generál práskal ho obráceným bičem mezi uši. Tančili spolu smrtelný tanec, vyděsili celou vesnici a dotančili konečně až k zámku.

Před hradním průjezdem zraňovaný a urážený kůň vzepřel se naposledy.

Generál vbodl znovu vztekle ostruhy do jeho rozbodaných boků.

Kůň se nyní vzepjal celým krásným vzdorem hrdého, pokořovaného a týraného tvora a v příštím okamžiku ležel generál na zemi mrtvý, s hlavou roztržštěnou o okapovou rouru, s mozkiem rozstříknutým po hradním dláždění.

Starší syn generálův, dědic otcův, meškal ve Vídni.

Když dojel, odsoudil k trestu ušlechtilého, hrdého koně ze slavné rodiny, degraduje ho k tomu, aby vozil v těžkém voze kamení, a dal

mu za vozku hrubce člověka, jenž u koní nikdy nesloužil, a nakázal mu, aby ho ze všech sil mlátil.

Kníže Rudolf, desítileté pacholátko, vyšel tehda se svým vychovatelem do zámeckého dvora a zahlédl svého děda vjížděti do podjezdu, uviděl i jeho neslavnou, strašlivou smrt. Odvedli ho, hlavu mu zakryli, aby nic nespátřil, nic neslyšel, ale v jeho duši zůstala navždy vkreslena poslední jízda dědova, chvíle, kdy se kůň ze všech sil vzeplal a kdy kníže, neuspěv již zkrotiti ho ranou, vymkl se z třemenu a mrštěn byl vší silou na okapovou rouru. Pamatoval se i na ryzáka. Potkával ho zahanbeného, vyhublého, s kostmi vysedlými a klouby sedřeny, táhnoucího z lomů vůz kamením naložený. Pamatoval se i na den, kdy kterýsi milosrdný úředník, jenž nemohl snésti muka pokořeného ryzáka, vpálil kulku do zbědačelé hlavy jeho.

Bába Rudolfova byla životem tvrdě vychovaná stařena, která se svého muže nikdy nebála, protože byl zlý a surový; ale věřila, že jeho duše je prokleta, a bála se v něm jenom jeho démona. Svému vnukovi vykládala o něm jako o nešťastném a posedlém člověku. I ona věřila v možnost jeho vykoupení velkou *osvobozující mocí mlčení*. Věděla však, že pokání by bylo musilo být podstoupeno z lásky, bez hořkosti. Ona nemohla však zapomenouti příkoří a odpustiti starci těžký a chladný život, který jí připravil. Hrála vášnivě ráda l'hombre nebo whist a pomlouvala muže s nádechem příšernosti.

Malý Rudolf poslouchal její povídky s hrůzou a napětím, jako by mu vykládala o strašidlech, a uvěřil, že je třeba obětovati se za zabitého děda.

4

Divoký generál zanechal tři syny. Nejstarší a nejmladší měli za ženu po sestře. Nejstarší, princ Jan, oženil se čtyřicetiletý s osmnáctiletou dcerou své dlouholeté milenky. Holčička byla prostoduchá a nic

z matčina života nevypozorovala. Její starší, nepříjemně prozíravou sestru, která matce překážela, oženil kníže Jan se svým nejmladším bratrem Josefem.

Prostřední z bratrů oženil se z lásky zcela mlád. Vzal si za ženu baronesku z podivínské rodiny, žijící u dvou staropanenských tet.

Tety, ačkoliv měly veliké jmění, žily bez služebnictva s jedinou, starou kuchařkou. Samy si chodily nakupovat; přinášely si od kupce na talířku kousek sýra a přes ruku přeložené noviny. Nosily modré punčochy, aby ušetřily na prádle, což jim celý svět v době a módě bílých punčoch zazlival jako největší neslušnost. Zato však vyhledávaly chudé studenty, nosily jim šaty a peníze, i na ulici je shledávaly a obdarovávaly. Neteř měly bělounkou, cudnou, světa neznalou, gráciézní, s trochu umíněnou chůzí a kadeřavými vlásky. Styděla se a červenala, když již byla kolik let vdaná, jako malé děvčátko. Měla dvě děti, Rudolfa a Hortenzii. Její muž byl ze tří bratrů nejušlechtilejší a nejmírnější. Ve vojště sloužil krátce. Byl raněn do nohy v bitvě u Novary. Zchroml a vzdal se vojenské služby. Říkali mu chromý kníže. Vrátil se domů a staral se o hospodářství, byl laskavý ke služebnictvu, mel rád koně, ale ne jako sportsman, nýbrž s jakousi starostlivou statkářskou láskou. Každý potah, který potkal, dal zastaviti, vystoupil sám z kočáru, prohlédl spřežení. Zeptal se kočího, jak dlouho je má, dal si nadzvednouti chomout a řekl třeba:

„Řekni panu správci, aby ti toho podsedního koně prohlédl, že ho máš odřeného.“

Pak jel dál.

S dětmi mluvil jenom česky, jak to zavedla jeho bílá, stydlivá žena, která byla z neponěmčené, staré české šlechty. Staral se o ně něžně, radil se o jejich vychování s nejlepšími lidmi, ale jeho život byl stále zesmutňován ranou, jež se občas otvírala a kalila připomínkou smrti jeho nálady. Říkal, že ví, že dlouho nebude živ, určil si den a hodinu smrti a skončil přesně ve chvíli, kterou si několik let předem ustanovil.

Jeho žena s malými dětmi zůstala na dvoře majorátního knížete.

Kníže Jan byl zpupný, hrdý kavalír a mezi ním a lidem byla skutečná prorva. Lid se ho bál vším svým smutným pokořením a on jím pohrdal celou svou bezdůvodnou pýchou. Sloužiti si dal mnohem obřadněji nežli jeho otec a od mladých inženýrů, které přijímal do služeb po ukončených studiích, dal si oblékati punčochy. Stáli nad ním se šatstvem a prádlem, jež třikrát denně měnil a kvůli němuž byly povolány na panství belgické pradelny, a oblékali ho jako kněze ke mši.

Všichni úředníci musili stávati před jídelnou denně špalírem, když vcházel kníže s kněžnou k diněr. Nikdo z nich nesměl páchnouti tabákem nebo dýmem doutníkovým. Kněžna ohrnula malý, hloupý nosík, a vtahujíc vyzvědačně do sebe dech, řekla nervózně:

„Zase už někdo z nich kouřil!“

Kníže chodil do jídelny vždycky ve fraku a bílé kravatě a kněžna ve velké toaletě.

Vdova po chromém knížeti, která již nikdy neodložila černých šatů, a její děti kráčely za nimi.

Žili-li v městě, dům byl denně hostům otevřen, stůl byl pokryt vždycky pro řadu nahodilých hostí, zářil stříbrem a jemnými porcelány, býval krášlen drahocenným kvítím a obstaven cizozemskými víny. Říkalo se o masopustních zábavách, že centy stříbra pokrývají stůl a celé vozy květin že bývají dováženy z panství.

Selské hochy, dovezené z panství, zašili kdysi do medvědích koží, vehnali je v pražském paláci o půlnoci do taneční síně a práskali je, aby tančili. Tak rozesmával kníže své vysokorodé hosty.

Kníže Jan byl bezdětný, věděl, že panství zanechá svému synovci, malému princovi Rudolfovi, a proto nešetřil. Kterýsi z jeho pražských paláců padl na účty krejčímu. Panství zadlužil, pokud se dalo.

Celá rodina měla jednu určitou tendenci: otužovat malého Rudolfa. Přes všechny námitky matčiny musil i v mrazu spávat na tvrdé žíněnce u otevřeného okna, a jeho houně bývala ráno posněžena.

Mladší bratr jeho otce, kníže Josef, který měl sám syna, brával si ho často místo vycvičeného psa, šel-li střílet do zámeckého parku ryby. Pro každou střelenou rybu musil se otužilý Rudolf vrhnouti a přinést ji. Kdysi za sychravého dne, kdy se již hodinu potápěl, poprosil:

„Strýčku, vid', že již nebudeš střílet?“ a šel za strom oblékat se.

Ale strýc střelil znova a zavolal „Aport!“ a poněvadž mu napolo oblečený, zmrzlý hošík nepřiskočil na rozkaz, vzal ho za límec a vhodil ho do rybníka v šatech, aby vynesl zastřelenou rybu.

Teprve když vyploval, zželelo se mu ho, vzal ho za ruku a běžel s ním co nejrychleji k domovu.

Tento strýc zdědil po svém otci jenom horší druh vlastností. Byl surový k svému vůkolí, dobíjel čínské nádoby, jehožto slepené střepy komorník draze prodával. Nedal si sloužiti a chodil nedbale oblečen, třeba o jedné punčoše zelené a druhé černé. Byl prchlivý i ukrutný a drahocenného, ušlechtilého, vzácně vycvičeného loveckého psa, jenž mu v kočáře ležel u nohou a opřel se o něj, vykopl zlostí z kočáru. Cora zlomila si pádem nohu a kníže ji na místě zastřelil.

Jiného šlechtěného psa, který uměl u postřelené zvěře ležeti hodiny a štěkotem přivolávatí myslivce, pro jakési nepatrné opomínutí zmlátil klackem, že se již nikdy nepřestal na celém těle chvěti a třásti, takže se stal k službě nepotřebný.

Mezi těmito strýci, dvěma bratry a jejich ženami, dvěma sestrami, vyrůstal malý Rudolf.

Obě jeho tety měly tajnou touhu, aby umřel a aby mohl nastoupiti majorát dědic jejich krve, malý Jindřich, syn Josefův, syn starší z obou sester a mladšího z obou bratrů. A tichou, ale vždycky působivou metodou všech žen, kterou zvolna, do odcizení odpoutávají muže od jejich rodiny a přátel a přibližují jim denně úže své, působily též obě kněžny na své muže. Drobnými poznámkami, pokrčením nosu a posměšky snižovaly názor na syna vdovina, pochvalami a vzbuzováním soucitu vynášely děti bratra nejmladšího.

Kníže nikdy nedovedl si vzpomenouti, kdy se mu vlastně malý Rudolf zošklivil. Za léta však seznal řadu jeho špatných vlastností a ani jediné dobré.

Cítil, že ho hoch pronásleduje zralýma, bystře posuzujícímá očima, přivřenýmá, pyšnýmá, mnohdy plnýmá vzpoury a pohrdání. Cítil, že se hochovi nelíbí způsob ani jeho, ani bratrova života.

Hoch se ho kdysi zeptal:

„Je pravda, že lidé, kteří žijí nepravým životem, i špatně končí?“

„Z čeho tak soudíš?“ otázal se ho strýc.

„Myslím, že děd náš nedobře žil a proto i nedobře skončil. Je možno, aby ubil kůň k smrti mírného člověka se vznešenou rozvahou duše? Jeho vášeň ho zabila, myslím.“

„Ty nemáš vůbec nic myslit!“ odbyl ho strýc.

Ale Rudolf myslil dál:

„A vždyť i kněžna Anna, matka obou tet, prý nedobře žila a proto špatně skončila. Do vlčí jámy spadla; v noci. Co měla na práci v lese o půlnoci a sama? Cizí muže milovala. Šla na dostaveníčko a spadla do jámy pokryté chvojím. Její milenec čekal v gloriету. Vítr vál proti jámě, do gloriету bylo daleko, nikdo, ani on, ani nikdo druhý neuslyšeli jejího křiku. Hledali ji a našli ji po kolika dnech mrtvou. Vlk by se odtamtud nedostal, jak se měla dostat žena v sukni s obroučky a v mušelínovém šatě? Starý komorník mi to povídal. Bylo to kdesi v Uhrách. Ten milenec byl jeho strýc. Vzal si za ženu její nejmladší dceru. Bylo to již po jejich svatbě, když se to stalo. Přišel se rozloučit se starodávnou milou, naposled s ní pobesedovati! Kdyby byla moje matka taková, nikdy bych se s ní již nesetkal, její jméno by přede mnou nesměl nikdo vyslovit!“ říkal si s chlapeckou, nevinnou přísností.

Tehda mu bylo šestnáct let.

V sedmnácti objal matčinu komornou, která ho míjela večer v úzkém koridoru. Přemýšlel o ní ve dne v noci, číhal na ni a vztáhl po ní lačné ruce. Kál se z toho, omrzel se, celý den nejedl a do noci projedil po lesích na koni rozhněván na sebe.

Jindy uhodil v netrpělivosti při oblékání sluhu do tváře.

Za několik vteřin řekl si: „Jsem jako byl můj děd!“

Od té doby nedal se nikdy oblékati a sloužil si sám.

Příklady jeho příbuzných ho děsily. Nechtěl podobati se nikomu z nich. Chtěl se vypěstovati velikou a přísnou vůlí na jiného, nového člověka. Byl v úsudku krutý k jiným stejně jako k sobě. Co na sobě nejvíc pěstoval, byla vůle sama. Nebylo to vychování, ale trénink, jakým se cvičil, aby se spoutal a rozkazoval svým instinktům. Krotil všechny své vášně do tvrdosti a neúprosnosti k sobě samému. Rád vykonával to, co se zdálo neuskutečnitelné, anebo to, čeho se prvním hnutím myslí zalekl.

Nemiloval neušlechtilé honby a bez šlechtěného a cvičeného psa, který každou postřelenou zvěř hbitě a spolehlivě nacházel, by se byl raději honů nezúčastnil, ačkoliv od dětství byla mu rájem obora s průvody daňků něžně se v chůzi prohýbajících, s plavě putujícími párky srnců, osamělými, královskými jeleny, a les plný neurčitého života, nenadálých setkání ho rozechvíval do hlubin.

Vystudoval soukromě gymnázium a dal se zapsat na fakultu právnickou.

6

V době, kdy princ Rudolf počal univerzitní studie, přijela k nim do městského paláce návštěvou třetí sestra obou tet se dvěma dcerami, sedmnáctiletou Hedvikou a desetiletou Idou.

Hedvika byla kouzelnice v krátkých šatečkách, neznalá svých kouzel, plná mladého chvění, plná rozkvétání. Rytmus její chůze, zdráhavé úsměvy a vláčné, hebké, vnitřním kouzlem diktované pohyby, její jízda na koni, pevné, ušlechtilé držení těla v přilnavé amazoně, kypění svěžích sil v očích a každém pohnutí jemných

svalů, celá ta slavnost přírody, která sluje dívčí bytost, vášnivou silou vláčela za sebou prince Rudolfa.

Přál si býti jí stále nablízku, smáti se s ní, dováděti s ní, dotýkati se ve hře jejích útlých, dovedných prstíčků.

Nemohl vynadívati se na její bílý, jemný krček, na pohyb jejího zátýlí, na nazlátlé, hnědé, drobné kadeře na bělounké pleti.

Strhl ji kdysi v parku, v kvetoucím stromořadí jabloňovém, k sobě a chlapeckými, neučenými, hladovými polibky pokryl její bílý krček, od růžových, jaksi naivně tvořených oušek až k ramínku.

Hedvika se smála, uzardělá bránila se na oko, ale dala se líbati a nerozhněvala se.

Její starší teta však je uviděla, zahryzla úzké chytré rty a vzdálila se rychle.

Jezdívali spolu na loďce, četli ve člunu verše, zpívali, líbali se.

Hedvika naslibovala mu všechno, co od ní žádal, aniž vůbec zapřemýšlela, chce-li to splniti. Slíbila mu nepromluviti s jiným mladým mužem, psáti mu co nejčastěji a počkati na něho, až se bude moci oženiti; že bude jistě jeho ženou, přísahala na starý, památný, rodinný kříž.

Odjela a kromě toho, že mu poslala několik dopisů, napsaných anglickým písmem, jez pokrývalo mnoho papíru, ale obsahovalo málo slov, nesplnila ničeho.

Psala mu: „Jsem taková nesvá, sama si nerozumím, sama nevím, co chci! Kdybys byl tady, bylo by to jiné!“

Považoval to za touhu a nepochopil, že zakolísala a že vlastně již byla zamilována nanovo a protože ho tam nebylo, zasnoubila se s bohatým uherským hrabětem. Říkalo se tomu sňatek z lásky. „Z vášnivé lásky!“ psala její matka své sestře. O tom však Rudolf nevěděl.

Na podzim uváděla jeho matka mladší sestru do společnosti.

Byly již obě úplně připraveny k odjezdu.

Komorná se sluhou odběhli s pláští ke kočáru.

Princeznička stála v tarlatánových šatech, plných volánků jako bílá růže před zrcadlem a točila se na všechny strany.

Stříbrem protkávaná látka třpytila se jako sníh ve slunci. Bílé růže v účesu vysvětlovaly, jaké má čarovné, černé, bohaté vlasy. Radovala se ze své čisté pleti, ze svých jasných, zlatě hnědých očí, z drobného šperku na šíji. Držela v ruce svíčku, aby se se všech stran dobře mohla prohlédnouti a nasytiti se své mladé krásy. Přiblížila však světlo příliš sněžným vrapovaným volánkům u výstřihu. Červené drobné plaménky přeletěly její tarlatán a nežli odhodila svíčku, nežli pochopila, co se to strašlivého a neodvolatelného stalo, nežli vyrazila jakýmsi dvojitém nesvým hlasem tvořený výkřik, byla všechna pokryta plameny.

Kromě kněžny nebylo nikoho nablízku. Přiběhla, objala dceru pláštěm, ale plášť zavinul ji jenom ke kolenům. Pod nimi přeskočil plamen na krajkové šaty kněžniny a než se vrátili komorná a sluha, byly obě dámy smrtelně popáleny.

Kněžna umřela ještě téhož večera v lázni, princezna skonala po velkých mukách až za týden.

Prince Rudolfa to zachmuřilo a způsobilo mu léta neumlkající bolest vzpomínky a lítosti i hrůzy.

Jeho teorie o tom, že špatně končí ten, kdo špatně žil, se neosvědčila.

A v té chvíli, kdy se této své pověry zbavoval, drala se na její místo jiná, vytvořená v prvních dětských letech, že děd umřel nevykoupen, nevykoupen velkou osvobozující mocí mlčení a že proto stíhá kletba jeho rod.

Matka a sestra byly mrtvy. Byl na světě sám. Neměl nikoho, kromě jediné bytosti, Hedviky, o níž nevěděl, že jí dávno již nemá.

8

Obě kněžny tkaly tiše své černé proradné sítě a umínily si v bezeslovném dorozumění, že odstraní Rudolfa z cesty malému Jindřichovi.

Obě měly podobné nápady a sotva si první něco potichu vymyslela, druhá to již pověděla hlasitě.

Starší navrhla pozvati zasnoubenou neteř.

„Ale i se ženichem!“ odpověděla druhá.

„Je dobrý střelec a vznětlivý člověk,“ podotkla první.

Pozvaly Hedviku i se ženichem.

Hedvika přijela svěží, veselá, nerozpačitá. Ženich měl dojeti za dva dny.

Rudolf čekal na chvíli samoty.

Hedvika nepovažovala své sliby za vážné, a když zvěděla, že Rudolf ještě neslyšel o jejím, ovšem neoficiálním zasnoubení, pomyslela si, že mu to prostě přede všemi sdělí.

Ale když pohlédla po prvé do oddaných a doufajících jeho očí, když uviděla zářiti něhu i na pyšně vykrojených jeho rtech, pochopila, že nebude snadné pronéstí objevné slovo.

Rudolf pozval Hedviku k dostaveníčku malým psaníčkem, do dlaně jí vloženým.

Očekával ji ve květném skleníku v pět hodin odpoledne.

Přecházel o půl hodiny dříve pod vysokou klenbou zimní zahrady. Cesty, posypané svěžím pískem, byly pečlivě uhrabány. Každý krok princův zůstával tam vtisknut ostrou stopou. Vzpomenul bezděky na milence, kteří dávali za svými kroky uhrabávat pěšinky.

V brčálově zeleném a stále polévaném mechu, nasetém místo trávníku, v zlatých hnědých rozkvétala zimní fiala.

Trsy rododendronů a kamélií ukláněly nad ním větvičky s tisíci poupaty. Jediný sněžný a chladně krásný květ kaméliový osaměle vykvetl.

Princ ucítil jeho sirobu v této skvělé, tiché zasklené zahradě. Zdálo se mu, že květ v noci ví, jak je sám a sám.

Dlouhá útlá tělíčka zlatých rybek províjela se pokojně a nespěchavě v bazénu uprostřed mechového trávníku. Princ si pomyslí, že tak elegantní a neudýchaný může být jen ten, kdo nemusí nikdy pracovat, a podivil se tomu prostému poznání, že ani ryby, ani laně, ani zlatí bažanti nemají nikdy, nikdy nic na práci, že nikdy nespěchají, neznají času ani hodin, a jejich ráj že nebyl nikdy ztracen.

Srdce mu nepokojně bilo. Marně snažil se mysliti na blaženost zlatých rybiček, musil mysliti na své rozechvění.

Usedl na kterousi z porculánově bílých laviček. Ztišil se, naslouchal, a zaslechnuv šumění vstal; poznal, že se klamal, a opět usedl.

Konečně přišla Hedvika.

Přišla přímo z vyjížd'ky, ještě v modré amazoně, v kloboučku, zavinitém závojem, upjata až po milá naivní, lokýnkami pokrytá ouška, všecka růžová, usměvavá.

„Přál jsi si mluvit se mnou o samotě!“ počala, a Rudolf pochopil ihned ze zrale pronesených slov, že nemluví s holčičkou, kterou si zamiloval, ale s kýmsi novým, kdo prožil jakousi vložku života.

„Hedviko?“ otázal se úzkostně, skrýváje ve zvuk toho slova všechny polekané otázky svého srdce.

„Přál jsi si mluvit se mnou,“ opakovala chvatně Hedvika, „ale já ti musím nejprve říci, že se cosi změnilo v mém životě. Nevíš to. Nevím, proč ti to tehdy neřekli. Nebylo to proč tajit. Mám tě stejně ráda jako dřív, ale zasnoubila jsem se. Poznáš mého ženicha, je to Bedřich D... Mluvili jsme o tobě mnoho... Ale proč bledneš? Hlouposti! Mám tě stejně ráda. Nic se mezi námi nezměnilo. Nu, nehněvej se!“ řekla a přiblížila teplé plné rty své k jeho líci a políbila ho.

„Cos mi chtěl říci?“ otázala se uchvátaně a netrpělivě.

Mlčel.

„Chtěl jsem ti dáti sbohem a přátí ti k zasnoubení!“ vydralo se z jeho mučené, potupené hrudi.

„Jak jsi milý!“ zvolala Hedvika a přilnula k němu, k jeho rtům v dlouhém políbení, již ne dětském, ale vášnivým a světáckým mužem naučeném.

Překonával sebe. Chtěl ji odstrčiti, udeřiti ji do tváře, ale zvítězil nad sebou. Cítil jenom ostrou přelévající se bolest, první muka zhrzení, první potupení čisté víry v lidi, první závrať z oklamání a proradnosti lidské.

Opakoval:

„Chtěl jsem ti jenom blahopřáti!“

A pak ovládaje se úplně pravil:

„Jsi ladná jako zlatá rybička. Protože nepracuješ a nechvátáš!“ A tato věta přenesla ho již v povšechný tón rozhovoru.

„Líbati se můžeme i tak,“ odpovíděla mu Hedvika. „Až Bedřich přijede, nepovedeme ho sem a můžeme se tu denně na chvílku vídati! Pro několik pusinek nezhrěšíme. Ty nekouříš a máš proto takové vonné, ambrové rty. Jenom jemný parfum lpí na tvé pleti! Rty Bedřichovy jsou někdy cítit po višňovce, po višňovém likéru, myslím. A pak on líbá už jako muž... Tak zrale...“

„A já?“

„Jako malé, milé děťátko!“

9

Když se vrátil Rudolf do svého pokoje, byla hrud' jeho jako rozbodána. Bezmezná hořkost, která se nás zmocňuje, proměnil-li se člověk obdivovaný naší hlubokou věrou ve lháře, člověka podlého a nízkého, proučila jako otrávené prameny jeho srdcem. Každá

vteřina stávala se palčivější. Sotva pochopil, že jej přelhalá podlou, nízkou lží, uvědomil si, že ho urazila frivolností svých návrhů a svých poznámek.

Byl rád, že se úplně opanoval.

Bylo to ušlechtilé, hodné jeho drezúry v opanování sebe.

Za chvíli zase litoval, že ji neudeřil.

Tím, že mlčel, stal se spoluviníkem její prolhané duše.

Chtělo se mu umřít, odejít daleko, odkud není návratu, na misie, do války nebo na moře. Budil se po celou noc bolestí v hrudi; a sotvaže se probudil, pochopil, že ho přelhalá, že ho dovedla přelhati, a jeho poraněná ješitnost malovala mu obrazy toho, že ho přelhávala vždycky a že již tehda slibovalo mu její podlé srdce, neznalé svatosti a závaznosti slibů, cosi, co ji nenapadlo splnit, co naslibovala se stejnou vroucností ještě jedenácti jiným pošetilcům.

10

Její ženich přijel za dva dny. Kněžny tety ho před Rudolfem zbytečně vychvalovaly. Nenáviděl ho již sdostatek. Nenáviděl ho za své pokoření, za své hořké pocity, ale nejvíce za to, ač tomu dovedl porozumět málokdo, že byla jeho duše snížena, za to, že nenávidět musil. A přece umínil si vyhnouti se mu a neutkati se s ním.

Tety však usoudily jinak. Když Bedřich D... přijel, nepromeškaly jediné příležitosti, aby se Rudolfovi před ním neposmály a nevyzvaly hosta nepřímou k úsměšku.

Snižovaly Rudolfa na chlapce a vykládaly celé povídky o směšnostech z jeho dětství.

Nestačilo jim to.

Rozhovořily se též o mrtvé matce.

Bedřich D... činil občas souhlasné poznámky.

Rudolf i se svou bolestí v duši stal se klaunem společnosti.

Tety se osmělily.

Řekly, že jeho matka byla neteří dvou tet v modrých punčochách. A podle toho že dopadalo vychování jejich švagrové.

Rudolf povstal. Zatařl pěsti a vydechl.

Bedřich D... řekl s lhostejným pohrdáním:

„Byla z bláznivé rodiny!“

Rudolf položil ruku na opěradlo židle, na jejímžto okraji seděl mladý důstojník, sevřel je a otočil neočekávaně židli.

Důstojník seděl náhle na zemi.

Bylo to neslýchané.

Tety zsinaly a omlouvaly se o překot důstojníkovi.

„Synovec je nízkého původu!“ prohodila starší.

„Moje matka nezahynula ve vlčí jámě, když šla na dostaveníčko s vaším mužem, ani by byla neprovdala své dítě za svého milence. Starejte se o své příbuzné, radím vám!“ pronesl strašným, závratným hlasem princ Rudolf.

Než se vzpamatovaly z tohoto skandálu, než pochopily dosah jeho urážky, princ vyšel ze sálu.

Všichni byli zajedno; urážky musí býti smyty krví.

Mezi svědky Bedřicha D..., z nichž jedním byl sám kníže Jan, a svědky Rudolfovými byly ujednány nejtěžší podmínky soubojové.

Kníže Jan opakoval do poslední chvíle:

„Musí téci krev!“

Všechno bylo promyšleno tak, aby princ Rudolf byl z dědické posloupnosti odstřelen.

11

Princ Rudolf pochopil již jasně, když byly všechny formality sjednány, že byl i proč byl do souboje vehnán. Přemýšlel o tom večer před soubojem. Přecházel středem svého pokoje od okna ke dveřím. Celý

život si ujasnil, pokud toho byla jeho mladá duše schopna. Miloval život, slunce, jarní dny, šumění lesů, plavný krok laní, zpěv ptačí. Miloval přírodu, darovanou celému světu. Nemusil býti majorátním pánem. Nemusil míti panství. Padne-li zítra, vyplyne-li jeho duše do velké a laskavé věčnosti, več se promění potom všechna svěrenská panství? V jaký ztracený bod zmenší se proti tomu velikému slavnému světlu, s kterým on splyne? Čím stanou se před světly nebeskými, před rájem, v němž šumí háje posvátné? Ačkoli se smrti nebál a ačkoliv se nikdy ranou nechybil, byl přesvědčen, že umře. Umře on, ale i Jindřich jednou špatně skončí. Jejich rod je proklet a nebyl nikým vykoupen. Odstřelí ho, ale i malý Jindřich bude odstřelen. Smrt vzala všechno, co mu vzíti mohla. O to ostatní obral ho život. Marně se snažil žítí nejčestnějším člověkem. Marně se snažil zakázati si každou klíčící slabost. Marně si umínil nikdy neselhati, státi za slovem, kterým co slíbil, marně pěstoval své šlechtnosti. Byla to donquijotiáda v tomto prolhaném a podlém vůkolí. Pochopil, že na něj nalíčili jako na myš a že se chytil, pochopil léta již trvajíc, nevysvětlitelnou nenávist svých tet a později i strýců.

Marně se snažil zalíbiti se jim. Kdyby byl k nim mluvil nebeským hlasem, nabízel jim smír, chtěl se s nimi domluviti, bylo to všechno směsné, přály-li si ony jediné – jeho nebytí. Styděl se za sebe, za své naivní srdce, za to, že nepochopil. Všechno se mu objevilo v podivuhodné prostotě. Zůstane-li na živu, odejde odtud. Vzdá se posloupnosti. Bude mu svobodno, a všechna zášť a podezírání, jež ho dosud obklopovaly, opadnou rázem jako kalné vody. Ulevilo se mu. V srdci mu zabylo pokojno a světlo.

Jak je to všechno jednoduché! A jak to, co se zdává na světě nerozřešitelné, dá se pochopiti a rozřešiti v jediném světlém okamžiku.

Kdyby se lidé dovedli tak prostě zastaviti před svými největšími ješitnostmi a před svými marnými nenávistmi, před fantomy svého života, jak by se jich snadno a prostě zhostili, jak náhle by osaměli

se svým vykoupeným srdcem a pochopili lahodný smysl této světlé samoty!

Rudolf vzpomněl si na Hedviku.

Ale o chvíli dřív, než si uvědomil představu její bytosti, ucítil hořkou bolest.

Ne, s tím ještě nebyl vyrovnán.

Hedvika... Jak se na ni těšil! Jak kolik dní chvěl se nedočkavostí a radostí z jejího příjezdu! Čím mu byla! Čím mu byla teď?

Zasmál se kalným smíchem a hlas jeho vydral se bolestně z hrdla. Slyšel sám jeho neladné smuteční zabarvení.

Lhářka byla a podlá byla. Jeho líbala a s druhým se zasnoubila. Byl oklamán, byl potupen, ale – a zase se zastavil před svou duší – bylo jeho srdce poníženo? Stal se horším, nižším člověkem? Nezůstala mu víra ve svatost a velikost mimo Hedviku? A vzpomněl si na slova svého nejdražšího přítele, který kdysi pravil: „Zač se mám kát? Za vznešený omyl? Kát se má ten, kdo klamal, ale ne ten, který věřil a doufal!“

A i Hedvika stávala se mu čistší a vyšší formou bolesti.

12

O půlnoci otevřely se dveře. Na prahu se objevil strýc Jan ve fraku a bílém nákrčníku, postříkaný kolínskou vodou, růžový a čistě umytý. Jeho bohaté bílé vlasy leskly se leskem pavučin. Od uší na holeném líci táhly se proužky bílých vousů.

Jeho tenké, ničím nepokryté rty vlnily se nepřijemným úsměvem. Usedl do křesla a poklepáváje dlouhými prsty o hrací stůl, mluvil:

„Přišel jsem povědět ti malou životní zkušenost. Chápu tvé zásady, chápu, že člověk má se ovládati do posledního nervového zachvění, ale stává se, že se neovládne,“ pravil kníže chladnými, téměř do

vzduchu kreslenými slovy, „že se neovládne,“ opakoval řezavě, „jako se to přihodilo tobě. A pak: v mládí nás vedou vychovatelé i rodiče za určitými ideami. Jsou vychovatelé, kteří věří tomu, co namlouvají svým žákům. Jinak to bývá s rodiči. Tvrdí něco, čemu již dávno nevěří. Neboť – stává se, že člověka oklamou lidé, v něž nejvíce věřil. Neoklamou jednou, oklamou desetkrát. A pak – nezbude ti opravdu již pro koho být šlechetný. Přelhali tě, ty přelháváš je! Nač bys nosil mezi lháři bláznovskou čepici? Nikomu se nechce čisté, tvrdé, bezohledné pravdy. Lidem chce se pohodlí myšlenkového; všichni se obávají nepříjemných slov, všichni chtějí od tebe jedno; sladké lichocení. Zalichotíš-li jeho ješitnosti, vezmi si bez okolků jeho ženu. I děti by ti přidal. L'homme est un animal, qui veut être trompé! říkali v starých harlekynádách. A tak jsem pochopil život já. *Její* muž byl bezmezný ješita. Tento starý Narcis líbal sám sebe do stáří v zrcadle a chtěl stále poslouchati hymny o své kráse. Jeho ženu to k smrti znudilo. Byl tak do sebe zabrán, že zapomněl i, jak jeho žena vypadá, a byl tak hloupý, že nikdy nezpozoroval její nevěry. Lichotil jsem mu po každé půl hodiny a uspal ho do nejšťastnějších snů. Kněžna byla krásná jako málo žen, jará, živá, zamilovaná do lásky. A muž – do sebe. Měl jsem vždycky smysl ne pro dívku, ani pro kurtizánu, ani pro herečku, nýbrž pour une honnête femme mariée. I ty tohle jednou pochopíš – neumřeš-li totiž zítra – mladá dívka, to je prostě nuda. O lásce nemá zdání. Prošel jsem celou školou. Po Gise nemohla již přijít jiná. Byla to kouzelnice. Krásná, vonná, vkusná, vždycky jako by byla sestoupila z portrétu. A ducha měla; nikdy s ní nebylo nudno! A její krasavec jí vůbec neviděl! Jako by jí nebylo. I on se nudil. Byl svého druhu mlsal; liboval si jenom v nejrafinovanějších lichotkách. Nikdo mu nedovedl lichotiti tak vhodně jako já. Nemohl beze mne vůbec žít. Snad by byl umřel beze mne. Gisa by se byla také utrápila. Byl jsem jim oběma na radost! Nepřišel jsem se ti omluviti, hrabě za mne převzal vyrovnání. Chtěl jsem jenom, abys měl jasný pojem o věci, než tě pošleme na věčnost. V mládí

dívá se člověk na svět nevinně. Myslí si: Uchovám si čistotu duše! Hledí se! Ale těch, kteří se konečně nepoddají hříchům, je hrozně málo. Scházejí všichni. A navracejí se k těm nectnostem, s nimiž se zrodili a jež překonali jenom na krátkou chvíli.“

Princ Rudolf odpověděl: „Ano, mám nyní velmi jasný pojem o tom, jak se zakládá život na lži a na ješitnostech druhých. A věřím, že je lépe, aby člověk nemusil sám sebou k smrti pohrdat, obléci si bláznovskou čepici a zpívat dál svou donquijotiádu!“

„Jsi zcela jist, že vyvázneš? I při těch těžkých podmínkách: střřleti až do prvního těžkého zranění? Ku podivu!“

„Nebudu se vůbec bít, strýče,“ odpověděl princ k úžasu knížete. „Pochopil jsem, že nejde o zadostiučinění za urážky, že jde o to, odstřeliti mne ze svěrenského postupu. Možná, že bych padl já, ale jistější je, že by padl on! Ale mně – mně není třeba ani jeho smrti ani vašich panství! Postupuji je dobrovolně, komu chcete!“

Kníže sevřel úzké rty a tence zapískal: „Fiiiiú!“

„Tak!“ prodralo se vítěznou zlobou z jeho tenkých retů. „Dobře promyšleno? A neodvolatelné?“ Jiskry zlého štěstí zasvítily z přivřených očí.

„Podepíšu vám, co chcete. Nač byste si ruce třísnili krví? A až to podpíšu, řeknete-li pak, že je ještě třeba se bít, smývati urážky krví, budu se bít milerád!“

Když princ Rudolf podepsal revers, jímž se zříkal všech nároků na majorát, uznal kníže, že je možno, ba že bude lépe skončiti všechno pouhou omluvou.

Hedvika se ženichem odjeli druhého dne, tety k Rudolfovi zpřívětivěly a strýc mu poradil, aby se věnoval církvi, kde může dostoupiti nejvýše a kde nebude na hanbu svému starému rodu.

Princ Rudolf vstoupil do semináře a stal se knězem.

Stal se knězem, ne proto, že mu to poradil strýc. Zůstalo v něm cosi z pověry o nevykoupeném knížeti. Chtěl vysvobodit rodinu svatým životem. A lidsky, zcela důvěrně lidsky cítil, že mu tu bude nejsvobodněji. Věnoval se teologii s vášní; chladný jezovitský seminář lahodil mu jako ponížení a trest v jeho velkém blouznění o sebekázní. Stal se kaplanem na vesnici v chudém horském kraji. Zanesl si své dva pokojíky knihami. Vedle svatých otců stály tam spisy Montaignovy, Etika Spinozova, Epiktet a Marcus Aurelius.

Toulával se rád po lesích a přijímal radostně pozvání sousedních šlechticů na hony. Nebyl to skromný nebo prostý kaplan.

Krásný, urostlý, vysoký jako stvol, s hrdou, ladně tvořenou hlavou procházel chrámem, pohlížel na věřící skoro s takové výše jako Bůh z oltáře. Pokora nebyla jeho první ctností, ani když o ni usiloval.

Dovedl pohleděti na každého, kdo jej oslovil, nikoli plným, rozervěným zrakem, ale toliko z koutků očních a zpod přivřených víček, s bezděčným pohrdáním, o němž sám neměl tušení.

Byl duševně nadán zvláštní uchvacující a podmaňující zralou silou, a ve společnosti za hodinu všichni, i staří kavalíři, cítili jeho nadvládu.

Jsou takoví lidé, kteří nás spoutávají svou němou povýšeností, překvapují postřehy neočekávanými, z vrozené a šlechtné velkodušnosti tryskajícími.

Jakási vnitřní, včas nemá a včas zvučící síla bdí stále v jejich nitru.

Vždycky sami v sobě vyrovnání, prostí ješitnosti, prohlédají prostě až na dno nitra druhého. Duše lidská zjevuje se jim v obalu kříšťalovém.

Slaboši a lidé ješitní nesnesou jejich společnosti; obávají se, že budou příliš brzo prozkoumání a ne dost vysoko ocenění. Ale jak je s nimi slavno těm, kteří jsou z jejich vysokého druhu!

Doba, ve které žili tito samotáři na trůnech nebo pod laury básnic-kými, byla vždycky velká. A byli to oni, kteří ji takovou vytvořili.

Mladý kaplan vyzařoval touto šlechetnou a vrozenou silou a podmaňoval si každého, s kým se setkal.

V postě, na čtyři týdny před velikou nocí, odbýval si pokání za rodinu.

Vyjma obřady církevní uložil si mlčeti po celý měsíc, a skutečně ani rtoma nepohnul.

Opakoval to po deset let.

Nejprve s prostotou věřícího člověka, později, protože si to nakázal, potom už jen, aby vytrval.

Nevěřil tomu již ke konci. Pochopil dávno, dávno, že velkou mocí osvobozujícího mlčení můžeme vykoupiti jenom a jenom sebe.

Nikdy se mu tak velce a povýšeně nemyslílo, nikdy se mu poznání nerozvíralo tak lehkým dotykem svého nitra jako v těchto mlčenlivých týdnech.

14

V prvních letech svých studií vyhýbal se styku se ženami; později, když se dozvěděl, že se Hedvika svému muži po způsobu své pramaterě co nejrychleji zpronevěřila, když poznal jiné vážné a přísné ženy, pochopil, že vina byla v něm, v jeho volbě, a že by marně odsuzoval všechny druhé.

Kdykoliv přišla žena o něco požádat, vyšel v sutaně ze své kaplanky do velikého, černým dřevem vyloženého refektáře; dveře do zahrady byly dokořán rozevřeny, a promluvil s ní téměř na prahu sálu, ruce maje založené vysoko na prsou.

Později, kdy sám dospěl k světlému názoru na život, miloval společnost žen duchaplných, jemně vzdělaných; s nimi hovořilo se mu mnohem lépe nežli s muži. Byly pozorné, bystré a svěže chápaly.

Uctívaly jeho vznešeného ducha, jeho ušlechtilou krásu a opaku-
jíce mu to často slovy vybraně a neurážlivě lichotivými, tvořily ko-
lem něho teplou atmosféru, jaké by nikdy nebyli schopni vyčarovati
muži příliš sebou a svými vlastními ctižádostmi zaměstnaní.

Kníže zamiloval si proto ženskou společnost, nacházel i v ní
vzestup svého duševního rozvoje, stával se však stále přísnější
a přísnější ve výběru svých přítelkyň; bál se, že každý ústupek ve
volbě usvědčil by ho z úpadku, z neschopnosti přesně usuzovati,
a on nechtěl dovoliti si duševní zpohodlnění nikdy a v ničem.

Říkal si, že ženy, s nimiž on se stýkal, musily být „hoffähig“ u du-
ševního dvora.

15

Jeho poměr k Bohu byl stále prostší a vyšší. Nepotřeboval již pro-
středníků.

Marně nečetl Spinozu.

Miloval Boha láskou intelektuální, věřil, že Bůh je stále v klidu
a my že se mu musíme připodobniti, že se musíme varovati všech
afektů, všech závistí a žárlivostí, věřil, „že blaženství není odměnou
ctnosti, nýbrž ctnost sama“.

Věděl, že každý člověk musí se varovati bázně a naděje, „neboť
není naděje bez bázně a bázně bez naděje“.

Žil jako mudřec a dobro miloval pro krásu a čistotu, kterou je
schopno darovati naší duši.

Miloval Spinozovu nauku o volném člověku a v jeho knihovně
visely vypsány její články jako desatero.

I. Volný člověk nepřemýšlí o ničem tak málo jako o smrti, jeho
moudrost není přemítáním o smrti, nýbrž o životě.

II. Volný člověk, který žije mezi nevědomými, snaží se, pokud
možno, vyhnouti se jejich dobrodiní.

III. Jenom volní lidé jsou k sobě navzájem vděční.

IV. Volný člověk nejedná nikdy lstivě, nýbrž vždycky upřímně.

V. Afekty přeceňování sebe, právě jako podceňování jsou vždycky špatné.

VI. Největší domýšlivost a největší malomyslnost osvědčují největší duševní chudobu.

VII. Domýšlivý člověk miluje pochlebníky a nenávidí ušlechtilé smýšlejících.

VIII. Čím je ta která bytost dokonalejší, tím je činnější a tím podléhá méně utrpení.

IX. Vysvítá z toho, jak vysoko stojí moudrý nad nevědomým a oč má více moci než ten, který je hnán jen svými vášněmi.

Neboť mimo to, že člověk nevědomý je stále štván vnějšími příčinami a nikdy nenalézá pravého pokoje duše, žije nadto jakoby bez vědomí sebe sama. Kdežto mudřec nebývá v duši znepokojován, nýbrž s určitou věčnou nutností vědom sebe sama, Boha a všech věcí, nepřestává nikdy žít a jeho duše je vždycky vpravdě pokojna.

Ačkoliv tato cesta se zdá obtížná, může být přece nalezena. A jistě musí být těžká věc, kterou lze tak zřídka nalézt. Neboť kdyby spasení bylo pohodlné a mohlo být bez velkých obtíží nalezeno, jak by bylo možno, aby bylo téměř všemi zanedbáváno?

X. Ano, všechno vznešené je právě tak obtížné, jako řídké.

16

Ve čtyřicíti letech byl kníže Rudolf zvolen nejvyšším knížetem církevním.

Přestěhoval se do paláce a svoje desatero dal vyvěsiti ve své ložnici.

Stal se pánem větších panství nežli byla svěřenská, kterých se kdysi vzdal. Jeho roční příjmy byly královské.

Užíval jich vhodně ve prospěch všech, s nimiž se v životě setkával, ve prospěch škol, sirotčinců, staveb a úředníků.

Nastoupil panství po knížeti církevním.

Kníže Rudolf, ačkoliv rozdal, co měl, zdál se lidu ještě lakomým, poněvadž nepořádal ve svém knížecím sídle slavností po způsobu hostin císařských, nezval ho, aby v neděli navštěvoval starý francouzský sad za jeho rezidencí. Nezval ho, aby potěšil se pohledem na tryskající fontány, na zpěněnou vodu, vzletající proti blankytu, nezval ho, aby pošlapal celou růžovou zahradu, prořezal husté křoviny v bludišti, otloukl kamením nohy pohanských bohů v kolonádě a popsal svými neznámými jmény bílé mramorové sloupy antického chrámu Amorova.

Kníže Rudolf miloval větší láskou svou francouzskou zahradu nežli lid a proto ji uzavřel hromadným slavnostem.

Kníže Rudolf miloval samotu své královské zahrady.

Kdykoliv do ní vcházel, zpřítomnila se mu minulá století, která ji stvořila přesnou i graciézní rukou.

Tento svět rozechvíval ho vždycky novým a sladkým vzpomínkovým dojmem.

Životem kypící šumění vodotrysků připomínalo mu římské fontány, celé to nepředstavitelné bohatství vod, celé řeky vrhající se dravě v jedinou nádržku, symbolizující velikost a sílu slavného města.

Labutí rybník, váhavé, melancholické kroužení bílých ptáků přenášelo ho do mrtvých měst flanderských, kde tiché kanály jsou oživeny těmito bílými, ušlechtilými mlčenlivci.

V bludníčku, labyrintu, upraveném z přísně stříhaných keřů jilmových, vzpomínal veselé příhody, kdy kterýsi z jeho předchůdců dal tam zavést veselou společnost a dal pak náhle zazvoniti k obědu, když se všichni v zamotaných pěšinkách octli tak daleko, že jim bylo třeba celé hodiny, aby se vymotali ze zrádných stezek.

Kvetoucí růžovou zahradu navštěvoval rád a procházel se zúčastněně mezi šlechtěnými stromky, nesoucími opatrně na křehkých stoncích roztoužené a sladce vonné květy růžové.

Miloval temné stromořadí lipové; v jeho stínu dal kterýsi jeho předchůdce postavit na podstavcích celý Olymp bohů a imperátorů, jemně provedených kopií mramorů antických.

Proč miloval ze všeho nejvroucněji tento velký a slavný svět, proč nemohl bez pohnutí pohlédnouti ve tvář Hadriánovu, proč nemohl bez vzrušení vnímati vznešenou společnost Caesarovu a Marc Aurelioivu? Kníže bratřil se s jejich vznešenými stíny a jeho mlčení splývalo v jedno s mlčením jejich.

V jeho majetek přesel také archiv neodhadnuté ceny, v němž se klidnému a nad rozrušení povznesenému knížeti srdce rozbušilo.

Našel v něm zežloutlé lístky, popsané notami, sonátu, již sem vkreslila božská ruka Beethovenova. Zachvěl se, když se jich dotýkal. Představil si jasně, jaké slavné chvíle vyprýštily z nich tisícům opojených srdcí, představil si, s jakou nepomíjející rozkvétaly stále a stále v koncertních síních tyto svaté, drobné, tužkou psané čárečky, představil si chvíli, v níž tyto tajemné síly géniovy vydraly se ze tmy a nebytí. Věčnost a zmar, život a nebytí snoubily se pod každou čárkou na žlutých tvrdých lístcích, a kníže vycitoval jejich hluboký, strašný smysl.

Nade všechno však miloval své neobsáhlé lesy, své poustevny na nepřístupných „Vysokých horách“, šumění staletých stromů, rosna jitra, východy slunečné, zpěv ptačí a ušlechtilou zvěř.

Miloval svého klidného Boha, jemuž se chtěl připodobniti, miloval jeho světlu, po vši přírodě rozlitou bytost a v ní ho nejvroucněji mlčky a uvědoměně uctíval.

Kdykoliv úředně a církevně mohl, vzdálil se ze svého sídelního města, nastěhoval se do kteréjsi myslivny na horách, trávil noci před čekanou v boudách sbitých z prken, spával na mechu, vycházival před jitem na tetřevy, a při honbě na vysokou, byt' byli pozváni

bůhvíjací hosté, nesměl nikdo vystřeliti, dokavad on sám nepoložil prvního jelena.

17

Vztah knížete Rudolfa, mocnáře církevního, k myslivcům byl vřelý, všeho dobrého přející, laskavý. Měl je mnohem raději nežli kněze své arcidiecéze. Kdysi farář z podhorské vesnice přijel požalovat, že revírník Bouček nenavštěvuje mši svatých, a že je mu to, pastýři horských oveček, trapné, že to působí zlým příkladem a očekával, že kníže přísně zakročí. Kníže však nenáviděl udavače a odpověděl mu:

„Myslíte, že mám své myslivce proto, aby lítali do kostela?“

Jeho revírníci i myslivci měli malé platy, ale kníže je ujistil:

„Já jedle sčítané nemám a podle toho se řiďte!“

A oni se podle toho poslušně řídili.

Když se ztratilo za půl milionu dříví, pravil jim pronášeje slova povzneseným, mírným úsměvem:

„Nu, já ho nemám, to je musíte mít vy!“

Našel se někdy hlupáček, který skutečně jedle čítal, dříví si nedoprodal, dobytka a koní si nedržel, potahem nevydělával, a proto nemohl s těmi několika zlatými vystačiti.

Lesmistr, dvorní rada, elegán, který se koupal v šampaňském, přišel za něj prosit, aby ho přeložili na jiné výnosnější místo. Kníže k tomu beze všeho svolil, ale revírník hlupáček zase nebral z knížecího a zase strádal.

Lesmistr přišel prosit znova.

„Milý dvorní rado – to je těžké,“ odfoukl si kníže, „ten osel stojí u jeslí a nežere!“

Kníže říkal lesníkům a jejich ženám:

„Snášejte se, přejte si, já vám přeju též!“

Aby je sdružil, vystavěl jim na horách dřevěnou kapli pro svatby a křtiny a vedle ní dům s konferenčním sálem, prostrannou kuchyni, rozlehlou jídelnu. V kapli bývala každé neděle sloužena mše pro lesníky a jejich rodiny. Nad oltářem na skleněném okně byl vymalován svatý Rudolf a měl podobu jejich laskavého knížete.

Sjeli se na mši myslivci s rodinami, sešli se hajní, dřevorubci, šindeláři, uhlíři.

Ženy myslivců vařily v kuchyni obědy pro všechny přítomné, každou neděli jiná.

Po obědě sesedli se muži k pivu a ke kartám, ženy k povídkám.

Vypravovala jedna o módě, druhá o zlatě, třetí o děvečkách, čtvrtá o poutích, o nejstarších městech poutnických.

Mládež, dala-li se sem vůbec zavésti, dováděla, anebo tančila v konferenčním sále.

Děti lesníků nebyly-li pokřtěny jménem Rudolf, zvolily si je k biřmování a někdy celý kostel dětí byl posvěcen tímto jménem.

Kdysi tři myslivcovy dcerušky šly k biřmování.

Vzaly si za kmotru krásnou vdovu, touhu všech mužů přes třicet.

Byla z oněch pokojných, bílých kyprých krasavic, s neposkvěrnou bílou a růžovou pletí, kterých útrapný život nevyrušil z klidu a nic na jejich líné kráse nepokazil. Muži je milují, protože jsou pasivní a bezpomocné, nemohou žít bez ochránce a bojí se býti samy. Dovedou se odevzdat věrně a oddaně muži, který si je zvolí, tvrdí, že by bez něho nežily ani minuty, ale po jeho smrti ani trochu nezatruchlí a odevzdají se právě tak vroucně a věrně jeho nástupci.

Krásná vdova dala si ušítí nové hedvábné šaty z kotlově brunátého hedvábí, vystřižené a objevující celou její pěkně stavěnou šíji i sněžnou hrud'

Kníže došel při obřadu k biřmovankám, jimž ona byla kmotrou; jáhen přečetl z ceduličky: „Rudolfa“.

Kníže opakoval: „Rudolfa,“ ale pozdržel nápadně dlouho ruku na hlavě prvního děvčátka.

Kmotra přešla k druhé holčičce.

Kníže, okouzlen její pokojnou, mateřsky klidnou a velkolepou krásou, opakoval po jáhnovi druhé jméno: „Rudolfa“.

Kmotra přešla ke třetí dívence.

Jáhen přečetl zase jméno Rudolfa.

Kníže stál a ruky nezdvíhal z hlavičky třetí Rudolffy, protože se nemohl nadívat na pěknou šíji, na krásná, oblá, jemně snížená ramena sličné ženy.

Když se s ní druhý den seznámil, promluvil s ní jenom několik vět. Odpovídala hloupě, smála se bez příčiny, byla nevzdělaná a nebyla „hoffähig“ u duševního dvora.

Poněvadž byla vdovou po jeho úředníku, obývala panský byt.

Kterési z jeho oken vedlo na silnici, kudy kníže přijíždíval na letní zámek.

Vdova nastrojená, koketní, usmívající se stávala tam nyní vždycky, kdykoli přijíždíval, a chovala se jako žena, která se zalíbila.

Kníže ani slovem neposoudil toto jednání a dal okno zazdíti.

Kdykoliv provedlo služebnictvo cosi, trestal je jen svou velkodušností.

Myslivci měli přísně zakázáno odstřelovati vysokou, ponechávati si ji pro domácnost. Dřeva jim nikdo nesčítal, ale zvěř byla přísně chráněna.

Kdysi, když lesní Salášek provdával dceru, zastřelil si k svatební hostině dvě laně. Lesmistr udal ho k soudu bez vědomí knížete; když se pak tázal soud, pokládá-li se kníže za poškozena, odpověděl, že lesní měl právo vzíti si laně, že náležely jemu.

Kníže L. zasadil v roce kněžského jubilea knížete Rudolfa vzácný stromek jabloňový. Když po několika letech uzrály na něm první plody, poslal je kníže L. darem knížeti Rudolfovi.

Jablek bylo pět a každé zvlášť bylo zabaleno do hedvábného papíru.

Kníže měl sluhu, o němž věděl, že ukradne, co mu pod ruku přijde. Drahá vína mizela beze stopy, jakmile se s nimi octl o samotě.

Co se dalo mezi kuchyní a jídelnou odstraniti z mis a nacpati do šosů, to se také dojistá ztratilo.

Kníže to věděl a měl pro to jenom útrpně lhostejný úsměv.

Pět jubilejních jablek měl také sluha na stříbrné míse donésti a při hostině podati hostům. Sluha přinesl mísu se čtyřmi jableky.

Kníže na něho pohlédl posměšně vševědoucíma, trochu přimhouřenýma očima a řekl mu s tichou důrazností:

„Dáš sem okamžitě to páté jablko!“

Sluha s největší rychlostí, s jakou mohl najíti kapsu ve svém šose, vyňal jablko a položil je bez okázalosti na místo.

Nic jiného mu kníže nevytkl.

18

Kníže, ať jel kamkoli, vozil s sebou kuchaře, který mu vařil s největší pozorností černou kávu, nejsilnější výtažek, jenž každého jiného by byl otrávil.

Šel-li na čekanou na tetřevy, vycházival za hluboké tmy s jediným myslivcem, znajícím výborně cestu.

Aby knížeti naznačil, kudy ho sledovati, pověsil si na záda ručník, který mu ve tmě svítil na cestu. V lese uvařil lesní čaj, kníže se uložil do boudy a lesní čekal, až se tetřev ozve.

Linduška, ptáček budící za jitra veškerou přírodu, zajásal.

Skřivani povyletěli po prvé nad úhory nebo vřesoviště, zaskřípali tichounce z polospání a upadli zase k zemi, aby ještě chvilinku spočinuli; povyletěli po druhé, zatrylkovali jemně a padli znova ve snu k zemi.

Nežli vzlétli po třetí, pod vysokou šerou oblohu, aby probudili rozjásaným zpěvem ostatní ptactvo, přešlapoval tetřev na tokaništi

na borovici. Myslivec vzbudil jediným slovem knížete, který naráz vyskočil.

A tu počínalo kouzlo a vášeň života knížete Rudolfa.

Bystrý, otužilý, rozradovaný jitem naslouchával jemnému zpěvu ptačímu a houkání divokých holubů. Okouzluje se zvuky podivného toužení tetřevího, chvěl se, aby nepromeškal třívteřinovou chvíli broušení, aby včas přiskočil k borovici, na níž se usadil ušlechtilý, láskou poblázněný pták. Rozradoval se, zasáhl-li ho a upadl-li tetřev jako těžký pytel k zemi.

Vrátil-li se kníže z podařeného čekání, oč ho kdo žádal, ničeho neodepřel. Ale netrefil-li, lidé šli mu z cesty.

Hajný, který musil bývati před příchodem knížete již na tokaništi, vracíval se prvý do myslivny.

Revírníková, zvědava, jaká nálada a jaký den ji očekává, pohlédla napjatě na hajného.

„Už jdeme!“ prohodil hajný.

„Viděli jste?“ zeptala se opatrně, aby nezvěděla náhle celou pravdu.

„Viděli!“

„Slyšeli jste?“

„Slyšeli, ale netrefili!“

„Ó je!“ povzdychla revírníková.

Na velké hony přijížděvaly mladé šlechtičny v krátkých sukýnkách a vysokých botičkách a vracívaly se ustříkané, umazané, rozsmáté, rozradované a vyhladovělé.

Honily od rána do odpoledne a kromě studené pečeně neměly nic v ústech. I kníže hladověl celý den.

Obsluhující ho myslivec, který nabíjel jeho starodávné pušky (novým systémům se kníže ubránil), nosíval za ním skrovnou svačinu.

Velké honby na vysokou, šoulačka, bloudivé slídění po zvěři, bývaly mu také vášní a rozkoší.

Dovedl celé hodiny čekat, až přijde jelen na bramborový zor a zachvěl se, když zaslechl jeho dunivý skok nebo vážný a plouživý krok, když zjevil se mu jeho majestát, pomalu hlavu pozvedl, postál nehnutě a číchal jemnými nozdrami, neucítí-li někde člověčinu.

Když se knížeti podařilo přemoci všechny vášně, potom tato jediná: slavné, staré lesy, horské mýtiny a zvěř a hony zůstaly mu rozkoší do posledního vyčerpání sil.

19

Kníže zestaral a jeho stáří bylo pokojné.

Žil bez bázně a bez naděje; poznal, že všechno vědění jedná o životě a ne o smrti, věděl, že všechny vášně jsou špatné, protože jsou konečné, kromě jediné žádostivosti poznání, a věřil, že z duše přežije jen to, co se blíží ideám věčnosti.

Zdálo se mu, že žil dobře a spravedlivě a že sám v sobě vykoupil rod svůj od prokletí, že je život jeho prostý vin.

Leč kdo to může o sobě říci?

Kdo to smí o sobě tvrditi?

Vždyť se provinujeme i tehda, kdy jsme myslili konati dobro.

Vždyť se provinuje i ten, kdo příliš miluje, i ten, kdo si postavil svůj idol do oblak a nacházel k jeho uctívání nejvyšší formy bolesti a obdivu. I ten dával třeba místo radosti bolest.

Vždyť i touhou po štěstí, po radosti, po dobrých slovech můžeme se provinit.

I žádostmi i dary, odříkáním a splněním, i bolestí i štěstím dotýkáme se života druhého.

Naše skutky jsou vetkány zlatým nebo červeným vzorem nezničitelně v život lidí.

I skutky knížecí byly protkány v osudy těch, jimž panoval, a zvláště v životě černých myslivců byla propletena mnohá nit jeho silné vůle.

Tak uplynul život.

Kníže již těžko stoupal do vrchů, ruce se mu chvěly, a když jelen, tiše okusuje trávu, jej míjel, a kníže naň chtěl namířiti, neměl již síly natáhnout kohoutek. Uviděl jenom, jak krásné, silné zvíře položilo parohy na záda a zdravé a živé prolétlo bystře smrčím. Odložil pak zbraň navždy. Projíždíval pak jenom v kočáře oborou a rád se díval na zvěř, kterak se houpavým, pлавným krokem rozchází od krmení.

Kdykoliv ještě přijíždíval s panstvem na hony, zůstával, když všichni odjeli, seděti samotinký v sluníčku na dvoře myslivny a vyhříval se.

Požádal vždycky za ošatku ječmene, díval se laskavě na kupící se perlínky, morčátka a slepice, nechával je důvěřivě dojít až k sobě, dovolil klopati do přasek svých velekněžských střevíců, ale náhle se usmál, a jako by si hrál s dětmi, nabral do bílé dlaně zrní a rozhodil je jak nejdále mohl.

Drůbež se nejprve poděsila prudkého pohybu, uskočila, a pak, když pochopila, oč jde, vrhla se k místu, na něž dopadl ječmen.

Kohout krasavec s karmínovým houpajícím se podbradkem, s bledě nazlátlou šíjí a s jemně popelavým ocasem, polykal poučně a pedagogicky zrní, a slepice a perlínky hbitými, líbeznými krčky nacylovaly se přičinlivě a lačně k zrní po zrní.

Kníže se radoval z tohoto drobného života; naslouchal krásnému, pružnému letu holubů, kteří nad jeho hlavou poletovali ze střechy na střechu, houkajíce si přitom nehlasně.

20

Staříčkový kníže seděl kdysi na dvoře, na sluníčku a naslouchal zvukům života.

V zahradách vykřikla tenkým hláskem holčička; hned nato zahvízdal bič.

Uprostřed zahrady upadlo ze štěpu jablko a zadunělo o zem.

Po pěšince tiše jako pejsek přeběhl myslivcův hoch a kdesi zakňučelo malé dítě:

„Dědečku, pojd' již domů!“

Mraky na nebi stály vysoko a hořely oranžovým nádechem, labutí obláčky pluly nad východem.

Bříza, veliký strom, kterou viděl kníže od proutku vyrůstati, stála na pokraji lesa, temná, kadeřavá, s rozpukaným tělem a skláněla se smutečně, jako by pod ní byl pochován ten, který napsal básně její mladosti.

V lese ozval se cvrček ve chvatné, kovové primitivní písni.

Tenounký potůček života zvolna tu šuměl.

Kníže díval se na všechno, všemu naslouchal s láskou, všechno si jaksi radostně tichými rysy vkresloval v paměť. A myslil: „Co by bylo, kdyby se navrátil život...?“

Ale ani trochu ho nezabolelo, že se již nevrátí.

Nechtělo se mu již ničeho, při čemž by byl musil sleviti částku ze své tiché moudrosti.

Proto bylo dobře tak, jak bylo.

Nikdo neodvážil se knížete rušiti.

A jeho myšlenky soustřeďovaly se stále více do nitra, do hlubin, do nepřístupné tišiny a jeho bledé rty šeptaly tiše slova přítelova, slova mrtvého císaře, který umřel před sedmnácti lidskými věky:

„A zavolej do své paměti všechny, kteří kdy něčím trpěli, kteří svou slávou, svým neštěstím, svými nenávisťmi nebo jinými nahodilostmi vzbuzovali pozornost. Kde je to všechno? Dým a popel, pohádka, ba ani ne pohádka – –“

„Hrozny, ještě dnes nezralé, uzrávající, zítra usychají – všechno to jsou pouhé proměny, ale nikoli v nebytí, ale dosud v nebytí!“ opakoval s úsměvem a s teplou záplavou štěstí z velké naděje v hrudi.

Na ztemnělé, modravé obloze rozpínal se zvolna mlžný závoj par a kolem něho, jako když obrubou dýmantů naseje, zahořely malinké, bystré, těkavé hvězdy.

Kníže hleděl nikoli již kolem sebe, ale do dálky celého svého bytí a veliká, světlá harmonie ladně sdružených sil, i radostné, těžko vykoupené moudrosti vlnily se v něm jako lán zralého obilí, a jeho zářící, po vší přírodě rozlité božství vznášelo se zlatými oblaky nade vším.

Byl to krásný, poslední večer tohoto jasného, pohanského velmože církevního.

O velké vášni

1

Mezi dvojí úbočí Vysokých hor byla vklíněna pláň někdy zelená, jindy ukrytá v šedých mlhách jako pod ledem. Po ní byla roztroušena stavení selská, bílé zámečky na okraji starých parků, červené vily mezi drobnými lesíčky, odstiňujícími se temnými skvrnami od zelených lánů.

Podle silnice, protínající kraj a vedoucí přes sedlo horské za hranice, trousily se po trávníčku, v úžicím se údolí drobné chaloupky, až zhoustly konečně v dědinu, která slula „Plavé hůrky“.

Na konci jejím u samého vysokého borového lesa stála pěkná, výstavná hospoda, velmi dobře známá obchodníkům; vyváželi mimo ni zboží ze země a nocovali v ní se svými lidmi i se svým nákladem. Byla to známá zájezdní hospoda, kterou vyhledávali se zálibou i černí myslivci knížecí.

Dědina byla starodávná, zrobená ze dřeva, a právě proti hospodě přes cestu stál staletý jilm s dutým kmenem, o němž šla pověst, že vstoupí-li do něho panna čistá, jilm že se nezavře, vstoupí-li však tam panna poskvrněná, jilm že ji obejmě a nepropustí již živou ze své temnoty.

Tato pověst družila se k jiné, velmi rozšířené, že rozmarýn uvadne, pramen se zakalí, mléko že se ve sklepe zkraví, prsten že se ve dví přelomí, je-li muž ženě nebo milý milé nevěrný.

Hospoda byla udržována již po trojí pokolení v rodině a nyní na ní hospodařil hospodský s osmnáctiletou dcerou, vkusnou a plnou nároků, panskou slečnou téměř, a se staříčkou, k práci již dávno neschopnou babičkou.

Přes den objevil se v hospodě málokdo, ale večer, když dojeli vozy s plachtami, kupci, kočové, myslivci a hajní, celý dům ožil.

V kuchyni bylo veselo, plno práce a šumu, a po večeři starý dřeváčník vykládal veselé povídky, které nasbíral po cestě světem, a mladí kupci i myslivci zašli poklonit se mladičké hospodyni, pěkné Žofce.

Žofčin otec bděl nad ní přísně, přemýšlel, jak ji co nejvýhodněji provdati, a nejvíce mu lahodila myšlenka, že se stane ženou továrníkovou, který sem občas bez příčiny zajížděl a dlouho s ní rozprávěl.

Kupci, navracejíce se na vesnu z ciziny, přiváželi jí hezké dárky: červené, zlatem vyšíváné střevíčky, prstýnky s tyrkysy, stříbrem tkané, pavučinově tenké šály, voňavá mýdla, korálky.

Nevyznamenávala žádného z nich, aniž kterého za práh doprovodila.

Vídala mizeti jejich postavy na cestě mezi vysokými borovicemi, slychala práskání bičů, volání kočů, slychala, jak se vzdalovali, aby se po půl roce navrátili. Jí však pro nikoho srdce nebolelo.

Vzkazovali jí sladké pozdravy po mužích, kteří je doprovázeli přes sedlo horské s přípřeží, od hospodského vypůjčenou, nebo, jak zahořané říkali, „zápinkou“.

Nevyslechla ani, co jí vzkazovali.

Zdálo se, že se jí mnohem lépe líbí černí junáčtí myslivci; ale otec jí před nimi chránil a kdykoliv se s některým z nich rozhovořila, trestal ji zlými pohledy a vynášel pro ni hned práci v lednici nebo ve spižírně, práci zbytečnou a proto nudnou, takže všem podnětům k ní raději se vyhýbala.

Přecházel po domě, po chodbě a kuchyni a stále nakukoval malými, ve všech stěnách prolomenými okénky, co dělá jeho veselá, zpěvná dcera.

Po domě byl největší pořádek, všechno do běla vydrhnuto, na dřevěném nádobí svítily vyleštěné mosazné obroučky jako zlaté.

Bělounká, pružná Žofka, vždycky napřímená, kadeřavá, udržovala dům v této čistotě.

Matka před nedávnem umřela a prastařenka, jak sama o sobě tvrdila, „slyšela dobře, viděla dobře, ale trásla se již jako tatrman“. Neměla již paměť a divila se třeba, že osmdesátiletá paní umřela:

„Ta už umřela! Tak mladoučká paní. Dovolejí, vždyť ona byla mladší než já!“

Sama v dívčích letech sloužila u kastelánky knížecí „beim Hof“, jak se vyjadřovala, v moc dobrém městě, libovala si a říkala, že měla „ein schönes Leben“.

O své bývalé paní vykládala jednou hostům:

„To byla paní hodná, své děti tak nectím jako ji, a to si vždycky myslím, dovede, až budu umírat a budu o sobě vědět a budu to moci vyslovit, že mé poslední slovo (bloumala chvíli scvrklými prstíčky před zmodralýma otevřenýma rtoma) – že mé poslední slovo bude: ‚Frau Kastner‘.“

Žofka chtěla na ní zvědět něco o lásce, něco o strašné horoucí lásce, ale babička už o ní dávno nic nevěděla, již dávno všeho zapoměla a ani pravnuččiných otázek nechápala.

Kdykoliv hospodský musil do města za záležitostmi, této prastařence dával dceru na hlídání.

A dcera byla samý žár; jako by hořela od pat až k hlavě, chvěla se mladou, žhavou silou.

Její černé oči hledaly koho omámiti, její červená ústa koho ulíbat, nikoli tichým, oddaným políbením, ale smrtelným laskáním lesní panny.

2

Kdysi za výjimečně teplého večera májového sešli se do hospody černí myslivci, přivedli muzikanty, dali se do tance.

Hudba hrála v zahradě v temnu nočním; ti kdo netančili, seděli pod pučícími kaštany u piva a mládež tančila kvapík za kvapíkem.

Pro Žofku přišel myslivec Jiří, nejelegantnější z myslivců, učiněný dandy mezi nimi, který se miloval se Slávkou nadlesních již po kolik let.

Roztančili se bláznivým opojným kvapíkem.

Žofce se dávno líbil myslivec Jiří, a on nebyl z těch, kteří si to pro jednu pokazí s ostatními.

Sežehal již častokrát Žofku zkušenýma, vášnivýma očima a byl rád, že ona svých zraků před ním nesklopila.

Nyní ji objímal ve veselém radostném tanci, dotýkal se horkým dechem jejího čela a jeho ruka chvěla se v ruce její.

Dávno se mu líbila zhavá, zářící Žofka, desetkrát víc než mírná, příliš smutně milující, obtížná Slávinka.

Pocítil nyní, že se i Žofčiny ruce zachvěly.

Sevřel ji těsněji v náručí.

Její čelo dotýkalo se jeho tváře.

Její vlasy chvěly se na jeho rtech a on je líbal.

Proletěli sálem v těsném objetí. Hudba ustala.

Podíval se na ni prosebnýma očima; vyznávaly nejplamennější city, žár krve, a žádaly si odpovědi.

Vzpomněla si na Slávinku a vyhnula se jeho pohledu.

Sklonil se k její pevné, bílé ruce a políbil ji.

Vyšli ze sálu.

Stanuli na prahu.

Pravil úsečně:

„Nemám už rád Slávu!“

„Co je mi po tom!“ odpověděla mu Žofka. „Nic mi na tom nezáleží. Docela nic!“

„Povídám to jen tak...“

Otec se vynořil ze tmy.

„Žofko! Domů!“ vzkřikl.

Odešla bez rozloučení od myslivce Jiřího.

Zlobila se, a slzy se jí draly do očí, zlostné slzy nesplněné, neurčité touhy.

Otec ji poslal spat.

Sám zůstal v zahradě u hostů.

Žofka odešla do domu, vstoupila do své světničky, postála, rozmýšlela.

Oči myslivcovy pálily jí na tváři, na šíji; mráz jí lehounce přelétl po pleti.

Protáhla se. Nechtělo se jí spáti, nechtělo se jí svlékati se.

„Nemám už rád Slávu!“ opakovala a všechna se otřásla vzpomínajíc vášnivého hlasu.

Byla by tančila do bílého dne s myslivcem Jiřím.

Vzdychla hlasitě, její zuby o sebe zadrkotaly.

„... s myslivcem Jiřím!“ opakovala hlasitě v jakési zimnici. „Jakou má sílu myslivec Jiří! Rozdrtil by mne, siláčku, kdyby chtěl. Uzvedl by mne jednou rukou. Knížeti je ze všech nejmilejší myslivec Jiří!“

Loudala se ke dveřím, vyšla do síně a ze síně na zápraží. Nevěděla sama, kam se to toulá.

Byla úplná tma.

Měkká ruka uchopila ruku její. Ucítila v dlani papírek. Vrátila se rychle domů a rozžehla. Papírek byl vytržen z mysliveckého zápisníku a na něm stálo:

*Ani mně to lidi nepřejou,
že chodím za tebou!*

Otevřela okno a řekla do tmy:

„Odevzdám to Slávince!“

Nečekala na odpověď a rychle zavřela.

Celou noc bylo jí i ve snech vítězno a celý příští den zpívala a radovala se, bůhví z čeho.

K večeru jí zabylo úzko. Myslivci nepřišli.

Od hor vála vichřice s deštěm a hustá, neproniknutelná tma kryla kraj.

Skla v oknech chvěla se od stálých nárazů věterných.

Žofka šla o desáté spat. Obešla dům, zhasla světla, vyšla na zápraží, aby zhasila i venkovskou svítilnu. Nemohla otevřít dveří pro vítr, opíral se o ně hrozně. Otevřela je vší silou a urputný, mokrý, čerstvý víchř, který burácel po lesích, rozehrávaje je v strašné, smrtelné chorály, udeřil ji do tváře.

Sukně zavinuly se kolem jejích statných nohou.

Nastavila prsa vichřici a vdechla do hluboka dravě čistotný vzduch. Všechno ji opíjelo, a bouře její mladé krve byla silnější nežli noční burácení.

Jak se jí chtělo neznámého, sladkého, silného života!

Měkká ruka tiše stiskla ve tmě náhle její ruku.

Poznala ji a odmlčela se.

„Žofko!“ řekl vášnivě myslivec Jiří. „Přišel jsem za tebou.“

„Nikdo vás nevolal!“

„Dvě hodiny cesty běžím v této bouři!“

„Nikdo se vás neprosil!“ odpovídala tvrdými slovy, ale hlasem plným horoucího nepokojného chvění.

„Kážete mi, abych odešel?“

„Jděte si k Slávě!“

„Ale což, nepůjdu-li již nikdy, nikdy k Slávě...?“ odpovídal myslivec Jiří horoucně u samé její tváře.

Uviděla zblízka jeho vášnivé, domýšlivé oči, ucítila jeho horký dech.

„... nikdy, nikdy nepůjdu již k Slávě, za tebou budu chodit, až mne vyslyšíš,“ šeptal jí omamně, hlasem zpitým a zpíjejícím, dopovídejícím, nač slova nestačila.

Ale Žofka lačna slyšeti to, čeho se hrozila a po čem celou bytostí toužila, namítla:

„Proč byste za mnou chodil? Není proč...!“

„Nevíte, že se mi líbíte? Vy jediná, vy jediná! Že, kudy chodím, na vás myslím, že jsem dnes v takové bouři za vámi přišel!“

Žofka chtivě naslouchala a mlčela.

Byla by nejraději řekla:

„Mluvte, mluvte, nemohu se toho nasytit!“

Vítr rval její šaty, její vlasy, svítilna hořela; nezhasínala jí. Hledala ve tmě oči myslivcovy.

Žádoucí, vášnivé, zkušené rty přiblížily se k jejím a políbily je horce.

„Žofko, Žofko,“ mluvil hlas, užaslý nad sebou, nad radostí, kterou mu způsobila, užaslý prvním vzrušením nové lásky, jedním z největších dojmů života.

„Žofko moje!“ pokračoval, a slova jeho byla otázkou, vyznáním, ujištěním.

Žofčina planoucí hlava místo odpovědi přilnula k němu a podala mu své žíznivé rty.

Schoval ji v loktech a přísál se k jejímu nahému krčku, k jejím horkým líčkům, ke žhavým, lačným rtům.

Kdosi snažil se otevřít dveře. Žofka odskočila a smýkla myslivcem do tmy.

Na prahu objevil se otec.

„Nemohu zhasit svítilnu!“ pronesla rozpačitě dcera.

„Zhasnu ji sám! Ale uvidím-li tě promluvit s myslivcem Jiřím, vyženu tě okamžitě do Vídně sloužit a ke mne se víckrát nehlas!“ pravil zřetelně, odvažuje každé slovo a narážeje každým s největší jistotou do tmy.

3

Na opačném konci vesnice v malinké chaloupce žila černá, statná stařena, zahořanka; ve vesnici přezdili jí „Marjána, sedm centů dukátů“. Byla to kořenářka, venkovský lékárník; sbírala bylinky na kolik mil daleko a prodávala je paničkám po vůkolních městech.

Bývala často celé dny mimo dům, jež ponechávala prázdný. Měla čistou světničku, voňavou od máty, heřmánku a jiných bylinek.

„Marjána, sedm centů dukátů“, potřebovala přízně myslivců.

Kdyby ji byli vykázali z lesů a horských luk, byla by musila prodati chaloupku a odstěhovati se z kraje, přiživovati se na jiném panství.

Myslivec Jiří ji dobře znal.

Klaněla se mu vždy hluboce a pozvala ho několikrát do chaloupky.

Žofka nesměla mluvit s myslivcem Jiřím, ale ona na nic jiného nemyslí, než kde ho uvidět. Nemyslí na Slávinku, ani na jeho nevěru, myslila jenom na své plamenné štěstí, na své opojení, na svou netrpělivou touhu po jeho objetí a po jeho dravých rtech.

Celé noci nespala lítostí; kdyby usnula, nemohla by o něm přemýšlet, a vyvolávala si znovu každé zachvění radosti po jeho políbení, každé jeho vášivé, surové, strhující slovo (čím surovější, tím opojnější) a každé jeho železné, šílené objetí.

„Duši by mi vysál!“ říkala si rozradovaná a zpyšnělá jeho polibky.

Před otcem spolu nepromluvili s Jiřím vlídného slova a on se úplně upokojil.

Sedávali třeba všichni tři u jednoho stolu, a milenci, ač celí sežehlí vášní, nepohnuli ani brvou.

Někdy jenom že vyměnili rychle pod stolem napsané slovíčko, udání schůzky.

Sešli se po dvakráte v lese.

Zazelenaly se stráně drobnými chomáčky trávy, jetel se rozvil; jenom olšiny a ovocné stromy v drsné krajině ještě zaváhaly.

Žofka zašla oklikou přes les podívat se na pole. V lese potkala myslivce Jiřího. Uviděli se a rozletěli se druh k druhu.

Nemohli ani pochopiti celého štěstí ze své náhlé lásky, nemohli se nalíbat, nemohli se nadívat.

Prohlíželi si druh druhu a oba objevovali na sobě nové krásy.

„Jaká máš ústa! Jako třešně!“ divil se jejím rtům.

„Jaké ty máš krásné, krvavě kruté oči, které zkrásní, když se k tobě blížím,“ podivovala se ona.

Nikdo nebyl krásnější nad ně.

Žofka daleko zajíti nesměla; a oba měli dojem, že je stále někdo pozoruje, že se zjevuje otec mezi stromy; jejich objetí byla stále rušena strachem, a jejich políbení, oddaná do umírání, toužila po větší samotě.

Líbal jí kolínka, zavnutá do jemné sukně, kotníčky skryté v bílých punčochách, ruce až po lokte; ale ona se stále roztěkaně rozhlížela, nevidí-li někde přísnou, temnou tvář otcovu.

„Marjána, sedm centů dukátů“, půjčila myslivci svou chaloupku, dala mu od ní klíč a odešla po obchodech nebo sbírat bylinky po horách.

Myslivec uprosil Žofku, aby se scházeli ve voňavé světničce Marjánině.

Žofka tam odbíhala za svým netrpělivým, nedočkavým milým, kdykoliv jel otec do města, nebo kdykoliv se mohla vymluviti, že jde navštívit kamarádku. Prastařenka dospávala život a nevěděla ani, že Žofka odešla, a služky nepověděly.

Milenci zamilovali si vonnou čistou světničku. Nikdo na okno nezaťukal, nikoho se nebáli.

Žofka vracívala se domů rozblázněná, ulíbaná, okouzlená životem, který konečně nastal, láskou, splnivší jí vše, co od ní očekávala.

4

Do hospody chodíval často silák kovář, hrubý podivín, rváč, jakému nebylo rovno v kraji. Nesnesl urážky, hned se vyrovnával na život a na smrt.

V šenkovně usedl vždy naproti kuchyňským dveřím a po celé večery popíjel a hleděl nadšenýma, tupýma očima na Žofku, kmitající se v kuchyni. Sedával vždycky bez kabátu v barevné košili, bradu ve dlaních.

Býval pokojný třeba po celé měsíce, dokavad se ho nikdo osobně nedotkl.

Ale kdykoliv se rozlítil, ponechávali ho v šenkovně samotného, a toho, koho přece napadl, musil kdekdo chránit. Živý by se byl z jeho ruky nedostal.

Nikdo z těch, kdož věděli, že myslivec Jiří čekává na kadeřavou Žofku v chalupě Marjány zahořanky, hostinskému slova nehradili.

Ale kdysi hospodský odjel, svěřiv prastařence dceru, dceři hospodu; Žofka nedočkavá polibků vyběhla večer do tmy za milencem.

Kovář-bijan uviděl ji běžeti po lukách a spustil se za ní. Chtěl zvědět, má-li milého, kam za ním chvátá a kdo je ten šťastný člověk. Běžela před ním, radostná, svěží a lehounká. Bijan viděl ji zmizeti v chaloupce Marjánině. Postavil se do křoví na opačné straně cesty a čekal. Zatušil něco nedobrého. Slyšel bušiti své vlastní srdce. Za chvíli uviděl vcházeti do chaloupky myslivce Jiřího...

Čekal dlouho přes půlnoc. Ležel v mokré trávě a hryzl ji bolestí. Milenci vyšli a ještě se nenasytili. Políbili se sladce unavenými polibky právě u keře, za nímž byl schován kovář-bijan.

Teprve když odešli z doslechu, bijan zavyl vlčím hlasem a upadl znova do mokré trávy.

5

Druhý den, když hospodský se navrátil z města, zvěděl, že bijan po celý den vyváděl, že nastal jeho zlý den. Pil slivovici, čtvrtku za čtvrtkou a vyhrožoval komusi, že ho zabije; nepochopili komu.

Večer přijeli myslivci na dvou kočárech. Měli v městě „Amtstag“ a vraceli se rozveselení.

Hospodský je požádal, aby usedli v pokojíčku, bijan že by mohl ze samopáše poškádliti pány.

„Je rozezlený jako šelma!“

Myslivci se bijana nebáli a hospodskému se vysmáli. Bylo jich osm na jednoho a často je již pobavil svými zlostnými výbuchy a sami mu kolikrát člověka vyrvali, aby ho neubil.

Myslivec Jiří dal si přinést láhev červeného vína.

Otřel ubrouskem její hrdlo, nalil si zvolna do sklenky a zahleděl se na ni se zálibou.

Všechno ho na světě těšilo; pohled měl pyšný, sebevědomý, hlavu nesl vysoko.

Kovář-bijan povstal se svého místa, zamotal se trochu, svažtil nízké čelo, připotácel se k myslivci Jiřímu a beze slova drze usedl podle něho.

Myslivec věděl, že ho chce bijan vydráždit.

Tvářil se, že ho nezpозoroval. Chtěl se napít a pozvedl sklenici.

Bijan přivíraje podezřele a zlověstně oči, tichým, medvědíím pohybem vzal mu ji z ruky a vypil ji naráz.

Myslivec nevyšel z rovnováhy.

Nalil si po druhé a chtěl se napít.

Ale paže v barevné košili se zase vztáhla pro sklenici a kovář-bijan ji vypil znova.

Páni u stolu počínali se tím bavit.

Jejich drsný smích a hluboké hlasy smíchaly se v podivení a zvědavosti.

Myslivec Jiří bez rozčilení nalil si po třetí, odstrčil nataženou ruku bijanovu a pronesl konejšivě:

„Teď počkej, teď chci pít já!“

Ale sotva povznesl sklenici ke rtům, bijan vyskočil, povalil ho, sevřel oběma tlapama jeho panské hrdlo, přiklekl mu na prsa a naklonil jeho hlavu.

Myslivci přispěli mu na pomoc v pravou chvíli.

Kovář-bijan by mu byl zlámal vaz.

Černí myslivci nešetřili ranami, zbili kováře, a protože jim pokazil společnost, neusedli již ke sklenicím.

Uradili se a rozkázali čeledínům, aby bijana přivázali řetízkem ke kočáru. Vyjeli. Myslivec Jiří si tuto odplatu vymyslíl.

Kovář-bijan musil běžeti za vozem myslivce Jiřího. Bylo-li jim jeti do vrchu, stačil jíti krokem, ale kdykoliv nastala rovina a koně se rozklusali, nemohl kovář postačiti, upadl, a jeho silné svalnaté tělo tlouklo se za vozem po tvrdé silnici.

Odvázali ho po dvouhodinné jízdě, otlučeného, zkrvaveného, s nohou přeraženou; musila mu býti za týden po kotník odňata a nezahojila se již nikdy.

6

Přišla noc v životě Žofčíně, kterou celou proklečela na modlitbách před obrazem Matky boží. Neradila se s ní dříve, utekla se k ní nyní, kdy svět se před ní náhle zatměl a kdy před ní musila odřikávat modlitbu Markétčinu.

Staletý, dutý jilm, kam se schovávala stakrát, když byla děckem a dívčinkou, staletý dutý jilm by se byl již dávno za ní zavřel a nepropustil jí z objetí. Nevzpomněla si dříve ani na jilm, ale nyní již věděla, nestane-li se ihned ženou myslivce Jiřího, že zničí úplně svého starostlivého otce, že bude musit do ciziny, vzdát se svobodného

života, přátel, všeho, co ji poutalo k rodným horám. Radost z toho, že by měla synečka krásného krásou myslivce Jiřího, bytost mu podobnou, se stejnýma snědýma očima, stejně žhavého, ztepilého a udatného, radost z toho byla utlučena mukou z těch ústrků, které ji čekaly jako matku nemanželského dítěte, jehož otec by nebyl k ní žádným zákonem připoután a mohl od ní odejít a zanechat ji povrženou všemi, vydanou bídě a sirobě.

Prosila ve své muce Matku boží, aby to nebylo pravda, slibovala žítí až do smrti v odříkání, ale přála si vášnivě celou svou milující bytostí, aby to bylo pravda, aby měla jeho syna, novou bytost jemu podobnou, i kdyby se s ní rozešel a opustil ji jako Slávinku nadlesních.

Maria ji nevslyšela.

Žofka zmatena, roztěkána při práci, pobledlá přemýšlela nyní o tom, jak to říci Jiřímu. Bála se chvílemi pohodlnosti mužů, bála se, že ji zanechá, aby se zbavil odpovědnosti, hrozila se, že toto vyznání bude jim i rozloučením.

Ale myslivec Jiří ji ukonejšil. Slíbil jí, že ona jediná bude jeho ženou, že se dá prozatím všechno ukrýti, že odjede na čas do města, aby se nikdo nic nedozvěděl, že se o všechno postará a zaplatí. Výmluva pro její odjezd se jistě najde, za tři roky že přijde na něho řada, stane se revírníkem, a že dítě, které dají na vychování, vezmou potom k sobě. Upokojil ji.

Odjela včas do města, aby se naučila jemně vařit, a vrátila se šťastná a usměvavá. Pěkného a silného synka zanechala u kojné na vesnici a žila dál jako předtím. Myslivec Jiří miloval stále její světlou, vkusnou, rozkošnou bytost, scházeli se po celou dobu ve voňavé světničce Marjánině a nikdo na ně otci nic nezradil.

Po třech letech byl jmenován Jiří revírníkem ve vzdálené krajině; než odjel, požádal hospodského o ruku dceřinu a zaprosil, aby si ji směl odvésti co nejdříve. Hospodský se podivil jeho tiché, nesmělé a vytrvalé lásce a přislíbil mu ji.

Koupil dceři věnem dvě krávy, nábytek a chystal svatbu.

Žofka byla rozjásaná, znepokojovala celý dům, ani prastařenky neušetřila poblázněnými písničkami.

V den, kdy všechno bylo uchystáno, koláče napečeny, šaty zdobené myrtou došity, a kdy ženich měl dojetí, došlo poštou na adresu Žofčinu veliké psaní.

Bylo to svatební oznámení myslivce Jiřího se Slávinkou nadlesňovou, s kterou se ženil ten den v sídelním knížecím městě. Její otec oznamoval tento sňatek a adresa byla napsána rukou neznámou.

V šenkovně seděl chromý kovář-bijan; hospodský stál u nálevního stolu. Oba viděli, kterak se ruce Žofčiny zatřásly, kterak krev jí vstoupila do tváře, kterak zesinala a sáhla si ke zmučenému a dobitému srdci; oba viděli, jak se zapotácela, ale neuspěli již zachytiti ji.

Skácela se ve mdlobách.

Vzkřísili ji.

Probrala se a vzpomněla si ihned na celou hrůzu. Rozplakala se hlasitě, srdceryvně, bez ohledu na to, kdo ji slyší, kdo je v hospodě přítomen.

„Bože, Bože, co si počnu, kam se poděju?“ štkala.

Otec ji chtěl potěšit a řekl:

„Nevídáno, pro ženicha nebudeš plakat! Snad není pro jednoho tak zle!“

Žofka seděla za stolem na lavici, kam ji po mdlobách dovedli, a otloukala si čelo o stůl.

Její hořké zoufalství, nahromaděné za tuto chvíli, prolomila slova otcova.

Pozvedla kadeřavou hlavu i tvář plnou červených skvrn, zhyžděnou pláčem, a řekla hlasem za tuto chvíli uzrálým a navždy již smutkem zastíněným:

„Tatínku, kdybyste věděl, jaká jsem bídná, jaká jsem špatná, kdybyste to věděl, zabil byste mne, a dobře byste udělal! Šla jsem po léta životem a nic jsem nerozmýšlela, před ničím se nezastavila! Ani

jednou jsem se nezeptala, jaký je člověk, jakou má duši, jakou povahu. Věřila jsem mu jako slepá, na slovo jsem za ním šla. Všechno na něm bylo mi drahé. Každé drsné slovo, každé jeho sladké slovo; všechno se mi líbilo! Ani na chvíli jsem nepochybovala, že je člověk čestný a pravdivý. Řekl mi, že se rozešel navždy se Slávou, že ji nemá rád, že mu ublížila, a já uvěřila všemu doslova a sama jsem ho ani pohledem nepřelhala. Po tři léta jsem se na nikoho nepodívala. Byla jsem jeho člověk, jeho milá, jeho žena. Do této chvíle považovala jsem i sebe ještě za člověka. Ale teď, tatínku, teď, kdy vidím, že jsem patřila lháři, člověku nízkému a prolhanému, podvodníku, jsem i já nízká, prolhaná a podvodná, nebyla jsem mu ženou, děvkou jsem byla, z dědiny byste mne měli dát vymrskat!“

Otec opřel ruce o nálevní stůl a poslouchal. Žíly na čele mu naběhly a oddychoval těžce.

„Co, co to povídáš?“ zasyčel, obávaje se pochopení.

„Ano, tatínku, všechno vám povím,“ mluvila Žofka ochraptěle, „pro mne už není na světě místa, protože není ani pro mne trestu. Žila jsem s ním, ženou jsem mu byla po tři léta, v chalupě Marjánině jsme se scházeli, neuhlídala mne prastařenka! Nebyla jsem se učit vařit, nejela jsem proto do města, v porodnici jsem byla, syna jsem ve světě zanechala a zase nové dítě očekávám! Povídám vám to, protože nemohu žít hrůzou ze sebe samé, hrůzou z toho, jakého prolhaného otce mají moje děti. Udělejte ze mne co chcete, ubijte mne třeba, nezáleží mi na životě, nezáleží mi na ničem! Ale odpusťte mi, proboha, že jsem vás tak zarmoutila, že jsem vám život pošpinila!“

Svezla se z lavice na zem a přiklonila hlavu k samé zemi.

Otec se zvolna blížil. Bylo mu hnusno ze života, jemuž byla vzata jediná pýcha. Utrpení zlé vášně, odporu, zlosti a bezmocnosti proti osudu rostlo v něm, vyzdvihovalo ho od země. Jektal a syčel jako v zimnici a nevěděl co učiní, co řekne; chtělo se mu odkopnouti ji jako balík šatů, ležící na zemi potlapané šenkovny. Ohlédl se, ne-

nalezne-li něco, čím by ji udeřil. Hledal nůž, hledal v kapse i svůj kapesní nůž.

„Prokleta bud’!“ řekl vztekle bledýma rtoma, nenacházeje ničeho, a přivřel oči. Nemohl se podívat do světla, nemohl pohlédnouti na ni, nemohl pohlédnouti do života.

Vzal do ruky těžkou dřevěnou židli a pozdvihl ji.

Kovář-bijan všechno pozoroval; přiskočil a vytrhl mu židli z ruky.

Hospodský mohl vzítí druhou, mohl odstrčiti chromého kováře, ale neučinil tak; jeho první výbušné napětí bylo zlomeno.

Padl na lavici, tvář uschoval v dlaních a zažaloval hořkým, drsným, v pláči přeskakujícím hlasem:

„Byl jsem pyšný člověk. Na svém počestném rodě jsem si zakládal, pracoval jsem, šetřil, obchody podnikal, vysoko jsem myslil, aby dcera byla paní. A teď, aby mne z dědiny kamením vyhnali, aby každý na mne prstem ukázal! Tam jsi to, zmije nevděčná, dovedla! Vyženu tě!“ rozkřičel se. „Vymrskám tě! S tvou hanbou svoji nespojím. Ať každý ví, že se tě veřejně odříkám, ať na mně nic z tvé hanby nezůstane!“

Kovář-bijan stál uprostřed světnice, jaksi rozpačitý, změkklý, odhodlávaje se k činu. Polykal slova a snažil se naléztí nová. Nehleděl ani na Žofku svinutou a štkající na zemi, ani na hostinského. Díval se do sebe. Do svých nejsvátečnějších citů. Srdce ho rozbolelo od překypění šlechetných úmyslů.

„Slečno Žofko,“ pravil konečně, zajíkaje se ještě, „slečno Žofko, neplačte, vstaňte, nikdo o tom nic neví a nedozví se, a já, já si vás, budete-li chtít, vezmu. Jeho dítě bude moje dítě a nikdo vás nesmí urazit! Každého bych ještě rozmačkal!“

Žofka neposlouchala. Bylo jí lhостejno, co bijan mluví. I ona zahleděla se jenom do sebe, do svých vášnivých vzpomínek a nemohla naléztí ani jedině, u níž by se mohla zastaviti a neodvrátiti se s hnusem. Všechno, co jí bylo dříve jásavým opojením, všechny chvíle strávené s ním, všechna podivná láskyplná slovíčka, jež ji

dříve opojovala, přišla se jí zachechtat do samého nitra duše, přišla ji pokořiti a zhnusiti jí celé bytí.

„Kolika najednou je asi opakoval?“ řekla si.

Nepoznala, že jsou otřelá, že si ani pro ni nových slov nevymyslí. Slova potloukala se pustě z lásky do lásky, dávno zbavena pravdy zrození. Všem opakoval totéž asi současně. Nebyl to člověk života, od něhož očekávala všechny stupně moudrosti a dobré rady, všechny stupně štěstí. Byl to obejda, obyčejný prázdný tlachal, který jenom sváděl. Uměl blýskat očima, nic víc. A tomu ona obětovala sebe, celou budoucnost, otcův život. Tomu uvěřila.

Hospodský podal ruku kováři.

„Nemyslil jsem dát dceru kováři-bijanovi, větší jsem měl s ní plány. Když se však stalo, co se stalo, vezměte si ji, ale hned. Dnes je čtvrtek, příští týden padne svátek. Ohlášky projdou a v pondělí budou oddavky. Budete-li ji bít, však toho zasluhuje! Tady na očích mi však nezůstávejte! Vy umíte pracovat, vy práci najdete všude. Jděte do železáren! Vidět vás nechci!“

Než se Žofka pozvedla ze země, byl její osud ustanoven. Nenamítala ničeho. Kdyby ji byli vesnicí hnali, kdyby před domkem „Marjány, sedm centů dukátů“ byla musila na žhavém uhlí noc proklečet, bylo by jí to bývalo stejně lhostejné. Byla poraněna ve své nejčistší víře v člověka, její duše zprahla od pokoření a hnusu, a na tom ostatním nezáleželo.

Vzala si kováře-bijana.

V den její svatby donesl do hospody ukázat kdosi podobiznu novomanželů Jiřího se Slávkou na jediném společném obrázku, aby Žofka nic ze své strašné muky nezapomněla, aby jí zůstala v duši celá jeho zrada vytetovaná ohnivou jehlou, aby všechen rozmarýn navždy uvadl, prameny se zakalily, mléko ve sklepě zkrvavělo, prsten ve dví se přelomil.

Žofka, kadeřavá slečna, odešla do světa na práci s mužem kovářem-bijanem. I když byl nejjemnější, trpěla jeho hrubostmi. Její spálená duše nerozkvétala. Trpěla, proměnila se, zmlkla. Narodila se jí mrtvá dceruška a ona byla ráda, že se do hořkého světa ani nepodívala.

Jiří jí poslal psaní, odprosil ji, všechno jí ujasnil, sám se obvinil.

I Slávinku kdysi svedl, i tu zničil. A ona si dojela s otcem ke knížeti a přednesla mu svou při. Byla první, měla větší práva. Kníže mu rozkázal, aby se s ní ihned oženil, jinak že ho propustí. Sám dal ze své kanceláře jeho oznámení rozeslati. Jeho manželství bylo mučivé. Týrali druh druhá. Nenáviděl Slávinku a říkal jí: „Nenávidím tě, ženo!“ Když lkala, jaký má pustý život, odpovídal jí: „Sama jsi si ho vyprosila!“ Všechno ho mrzelo a prosil Žofku o jedno, aby si směl vzít synečka, který byl ještě ve světě na vychování a na nějž sám platil. Nemůže-li mít ji, chce mít jejího syna. Jeho žena, aby se mu zalíbila, bude na něj hodná. Za jejího muže by neručil.

Žofku to dojalo, a když jí muž dítě několikrát vyčetl, uznala, že by je jenom bil, a poněvadž osud synův neměla v moci zkrásnit, přivolila.

Jiřího však ani synek neupokojil. Nemohl nyní pochopit jedno: proč knížeti nepoděkoval za místo a neodešel, proč se dal spoutati, proč povolil, proč dnes musí žít pod násilím jeho vůle.

Zanedbával úřad, po lesích mu kradli dříví, hajní se dali koupit, vozy vyjížděly z pasek, a on o tom nevěděl. A všechno, všechno ho zmrzelo. Dostal důtku z lesního úřadu knížecího. Vzpamatoval se trochu, ale práce ho již nezajala. Dobrá, utrápená žena stěžovala si příbuzným. Vypravili k němu kterousi starou tetu, aby mu domluvila. Vzkázal jí, že ji zastřelí, přiblíží-li se myslivně. I vlekli drsný, otrávený život dál.

Žofka, bijanova žena, o všem se dozvídala. Snášela svůj těžký, hrubý život se zchromlým bijanem jenom proto, že nyní věděla, že trpí oba, její milý i ona, a že jeho obraz směl zase zazářiti v její zvážnělé duši, že vzpomínky zase zesládly a utišily se.

Jenom proto, jenom proto. V továrním městě, černém uhlím, stýskalo se jí po rodných lesích. Sedávala někdy sama s tváří v dlaních, s očima zakrytýma a představovala si všechno, co vodou uplynulo: šumění lesů, vítr, který prolétal jejich korunami, vůni požaté, vadnoucí trávy, ostré zvuky naklepávání kos, starý jilm, domov, hory, vysoké slavné hory s raztokami, vrbkami a náprstníky; lučinky v údolí s prošlapaným chodníčkem a dřevěnou chaloupku Marjáninu, vydrhnutou voňavou světničku. Bože, bože! A synečka malého, černého hochu, s pletí jako hnědé hedvábí, kdesi ve světě, kterého nesmí zavolati! Bože, bože! Muž jí nikdy za ním nepustil. A život nepochopitelný se utvářil; pevný, neměnný, ošklivý, do smrti vyměřený, ležel před ní! Slzy jí protékaly skrz prsty, štkání štvalo její hrud'. A vše to začalo v taneční síni za teplého májového večera vášnivým kvapíkem. A hle, jak se ustrojil život teď. Muž přichází domů, týž muž, který chtěl zaškrtnit jejího milého, vleče chromou nohu, kterou mu Jiří v potupné jízdě zmrzačil, bývá zachmuřený, často opilý, ale nebije ji nikdy, jenom vyhrožuje. Ranou se jí ještě nedotkl. Ale slova má horší úderů a chce, aby ho měla ráda. Raději, kdyby ji bil... Navždy je ztracena voňavá světnička; a bývají chvíle, kdy po ní celá horoucí bytost její do posledního nervu se zachvěje. Je však po všem, po všem, nemá, koho by líbala, nemá toho, pod jehožto polibky omdlávala. Vodou uplynulo, vodou uplynulo! Má kováře-bijana a ve světě dítě, snědého, pěkného, sirotka bez matky –

Za čas dostala zprávu. Synek se rozstonal. Volali ji. Kovář jí nepustil. Dítě umřelo. Nesměla na pohřeb. Truchlila dlouho, pak se zvolna utišila a otupěla.

8

Plynula prázdná šerá léta. Vzpomínky otrnuly, nebolely časem tolik, přicházely řidčeji a řidčeji.

Otec umřel; kovář, jemuž ochromlá noha překážela v práci, navrátil se se ženou do dědiny na zájezdní hospodu.

Plynula kalná, marná léta. Žofka zlhostejněla. Tvář měla svěží, plnou, růžovou, kadeřavé vlasy zešedly, zestříběly. Chodila si stále vkusně v černých šatech, s bílým, uzoučkým límečkem u krku, vítala vážně pány, kupce a myslivce, a dům držela v čistotě. Podlahy a nádobí bylo bílé, vydrhnuté, mosazné obroučky vždy zářily jako zlato.

Slychala zase šuměti rodné lesy, slychala vítr prolétati korunami borovic.

Její muž zkrotlý, starostlivý stál za nálevním stolem nebo cosi poopravoval na domě. Chodil hlučně, bez kabátu, v pletené košili a stále mluvil mrzuté monology o práci, kterou konal.

9

Uplynulo třicet let.

Kdysi uviděli lidé ve vesnici starce cizince, s hlavou šedou, s bradou šedou, s očima žhavýma. Kráčel rozmýšlivě k hospodě. Neodhodlal se vejíti. Navrátil se do dědiny.

Za chvíli objevil se znova na pěšince.

Měl šedé anglické šaty, jemné prádlo, jemné ruce.

Váhal chvíli. Konečně vešel.

Přišel podívat se starý milenec na starodávnou milou.

Po třiceti letech.

Všichni, kdož pamatovali tento žal, věřili, že bijanova žena před ním dveře zamkne.

Ale Žofka uvedla starce do pokojíčku, prostřela pěkně, uhostila ho. Muž bijan vleka chromou, v povědomé noci zmrzačenou nohu, jim posluhoval a nosil jídla na stůl. Dávno již nežárlil.

Pohovořil starodávny milý se starodávnou milou. Oči jim chvílemi vlhly; také se jim ještě chvílemi tváře zardívaly.

„Žofičko, duše moje, jak se máš?“ zeptal se jí.

„Jak bych se měla, Jiříčku? Ted' už dobře, ted' už dobře!“

„Jak jsme se dlouho neviděli, duše moje?“

„Už je tomu třicet let!“

„Posledně jsme spolu mluvili na rozcestí u Trojiček.“

„Tam jsem tě posledně doprovodila, když jsi odjížděl na nové místo. Však podnes tou cestou nepřeješ!“

„A kolem chaloupky jsem šel, všechno si obhléd! Jak ten život hluše minul!“

„Minul!“

„Uvidíme-li pak se ještě někdy?“

„Sotva se už uvidíme; život pospíchá. A také co už nyní, když tak marně uletěl!“

Paní Žofka zaplakala. Slzy se prodraly skrze prsty, přitisknuté k očím.

Její milý tiše se na ni díval očima vlhkýma.

Stáli zase na prahu jako kdysi.

Podali si ruce na rozchodnou, ale ani slova bolesti nepromluvili.

A také, co by si již byli pověděli, když jejich život tak beze stopy, tak naplano odkvetl?

Dianka

Slečně Boženě Růžkové

1

Byla lehounká a štíhlá, měla vysoké, opálené, bosé nožičky a jemná ramínka, měla hnědé, temně vroubené oči jako čerstvě vyloupenuté kaštánky, a vlásky plavé, na konci kadeřavé a zářící jako z bledého předeného zlata. Sedávala na prahu vesnického domku, nebo pobíhala podle něho po zaprášené silnici, tančila na lukách mezi kvítím u pramenů a potůčků, milovala svit měsíčný, rosu a mlhy, okouzlena nějakou vnitřní bezpříčinnou radostí, a smávala se tak, jako by to činila potají, jako by kdesi nablízku někdo spal, jako by to měla zakázáno, ale jako by přesto a právě proto se jí chtělo smát. Bývala oblečena v košilkou a krátkou zástěrku bez rukávků, bývala oděna tak lehce, že byla zřejmá celá její čtyřletá krása, krása malinké, podhorské Dianky.

Přišla kdysi na zahradu do myslivny; seděli tam cizí hosté, černí myslivci s černým knížetem.

Domácí stařena vyzvala ji, aby zazpívala; pověděla, že Dianka zná mnoho pěkných písniček.

Diance se chtělo zpívati, ale styděla se cizích lidí.

A v tu chvíli zjevilo se celé její křehké, pomíjející, marné umění, jakého ještě nikdo nikdy neviděl a jakého již nikdo neuvidí.

Tančila své rozpaky tak, jako by Isadora Duncanová, řecká tanečnice ve škole grácie v Grunewaldě, řekla malé, půvabné, geniální, z tisíců vybrané holčičce, svéžačce:

„Vyzvou tě, abys zpívala, ale nezpívej! Zdráhej se dlouho, s úsměvem, unikej jim potichu, buď prostá a přirozená jako krásné sochy, které jsem ti ukazovala v muzeu.“

Malinká vesnická holčička, graciéznější nežli žákyně ze školy Isadory Duncanové, kouzelnější než všechny sochy v muzeu, jako vybraná ze statisíců, jemně se pohnula, opřela se oběma dlaněmi o zed', u níž stála opřena zády, přeložila ušlechtilé, v kloubech krásně tvořené, štíhlé nožičky, naklonila citlivé, jemné tělíčko, promilované celé přírodou, prohnula nervní zádíčka.

„Zpívej!“ řekli jí.

Holčička se tiše pohnula měníc postoje, jeden kouzelnější druhého, jeden oplakávanější druhého, nikdy neopakovatelné a nikým nenapodobitelné.

Její jemná, radostná tvářička měnila nové, rychle vzcházející a rychleji zhasínající úsměvy, její nožičky a ručičky se kladly v květinové pózy, mezitím co se snažila zachytiti spadávající košilku drobným ramínkem, bez pomoci ruky.

Tančila jemně svůj útěk: Sepjala ručičky nad hlavou a semkla v nich kytici vlhce a zářivě zlatožlutých, snadno unavených květů arnikových, kladla si je ke tvářičkám, na ramínka, nespouštějíc očí a úsměvů z lidí, žádajících jejího zpěvu.

Všechno, co činila, bylo jakoby dlouho pěstěné a schválné, celými generacemi vypracované, jako by byla velikou a laskavým životem vychovanou herečkou, životem okouzlenou, kráse odevzdanou tanečnicí, přesvědčenou, že na ní spočívá sta nadšených očí.

Isadora Duncanová, učitelka grácie, sama jenom ve snu snila o takovém tanci života.

2

Když se narodila malá Dianka, dědeček její, panský hajný, radoval se; byla sice dítětem jeho neprovdané dcery a osobního myslivce knížecího, černého, drzého hochy, který svého dítěte nikdy neviděl. Ale tvrdilo se o myslivci, že je levobočkem hraběcím a dobrý, hloupý

dědeček pyšnil se malou Diankou a zakázal všem vesnickým dětem tykati jí, „neboť naše dítě je dítě panské,“ chlubil se radostně.

Dobry, naivní dědeček však brzy umřel, dcera ho brzy následovala, a malá Dianka připadla strýci, úplně osiřelá a nikým nevítaná.

Netrpěla nijak ve čtyřech letech svou sirobou. Svět zrcadlil se v jejím radostném organismu jedinou, neuvědomělou a vším plesem jejího srdce postřehovanou krásou.

Nečinila nic bez podivuhodného, jako zatajovaného smíchu a stále nějak sladce a silně se dorozumívajících pohledů.

Koupala se netrpělivě odhazujíc košilkou, aby se ponořila do úzké strouhy luční, do čisté horské vody, proudící mezi břehy porostlými trsy pomněnek a stuhami širokých trav. Její bílé, štíhlé, neopálené tělíčko zasvítilo bělostně jako kvetoucí třešnička. Jakýsi zvýšený život, rajská, dávno ztracená radost zaplála v její tvářičce, zelektrizovala lépe tělíčko. Podobala se stříbrné, veselé rybičce, komusi lepšímu, protože radostnějšímu a proto vděčnějšímu, nežli jsou lidé.

Sestoupila na malý splávek netrpělivě a úsměvně se zachvívajíc. Voda jí dosahovala až po kotníky. „Ponořím se celá do vody!“ volala v nedočkavé rozkoši. Jako dítě vycované v přírodě, bosé a téměř neoblečené, které se ničeho nehrozí, nezařazena, ale potěšena příjemným a svěžím chladem, ponořila se do jemného proudu a voda zbělila její pleť v barvu bílé růže, v lesk bělostné perleti.

A opět každý její pohyb byl jako volený, jako nalezený, jásavý a jemně vkusný, vyjadřující cosi tajemnějšího, než by byla dovedla pochopiti, cosi hluboce ukrytého a obestřeného smyslem budoucích možností dokonalé umělkyně a dárkyně zralé krásy.

Tančila svou radost, jako by Isadora Duncanová v Grunewaldě, městě anglických vil, postaveném v lese borovém, řekla nejpůsobnější, z tisíců vybrané holčičce, své žačce: „Jdi na kvetoucí louku, svlékni se tam v milém sluníčku ze šatiček, rozraduj se z jeho zářného, milého tepla letního, rozraduj se z bystré vody, která bude prouditi po tvých kolínkách a přemění tvou pleť v bělost květnou,

raduj se ze světýlek, z traviček, z kvetoucích pomněnek, z chladné bystřinky, zrozené na vysokých horách, ve stínu staletých buků!“

Malá Dianka se koupala, a její koupel podobala se tanci, jásání, jedinému plesu malého člověka, obdarovaného věnem jasných básníků; radovati se radostí květin, koupaných v rose, radostí ptáků, opíjejících se v letu prouděním čistotných sfér.

Když vyšla z okouzující ji koupele, oblekla si netrpělivě košilku a zástěrku, rozepjala široce obě heboučké ručičky, rozeběhla se lehkým ptačím letem, jako by si nevěděla co počítí se svým štěstím, jako by je chtěla po celém světě roznésti, po kvetoucí louce rozseti. Nesnižujíc ramínek, rozepjatých jako k objetí božího světa, prozpěvujíc si jediný jako na harfě znějící včelí tón, přebíhala louku od konce ke konci, jako by jí Isadora Duncanová byla řekla:

„Mysli si, že máš ráda sluníčko, kvetoucí růžové jetele, zlaté kručinky, mraky na horách, a že jim to chceš povědět!“

Jaké milé, rozjásané dítě byla ta malá Dianka, holčička osiřelá!

Co v ní leželo možností, co plesu a zanícení mohla roznésti po světě, kdyby její přirozenou grácií mohla zachovat učitelka krásy! Zatím co druhé vesnické děti byly půl hodiny dřevem do starého plecháče a ohlušovaly se svým křikem, podobným křiku kachnímu, v této nezpěvné vesnici typicky škaredých hlasů, zatím co druhé děti seděly tupě na kládách a vřeštěly nosem monotónně, šeredně bez příčiny „Náno! Náno! Náno! Náno!“ v nekonečném růženci tohoto slova, malinká Dianka tančila své půvabné mládí.

Hodila z můstku po proudu malý skleněný, jako kastaněty chrastící míč, nadběhla mu po břehu, vyzvedla zástěrku a skočila do vody, aby ho u druhého mostu zadržela. Házela kouli nahoře do žlabu kuželníku a běžela ptačí lehkostí současně s ní, aby ji zachytila, než tam doletí.

Milovala stálý, živý pohyb jako boží pták, pán podnebesí.

3

Přišel do vesnice malíř, pochopil její mladinkou, živou, plynoucí krásu, chtěl ji zachytiti.

Postavil ji, ale ona se rozesmála a tančila své měnné postoje. Posadil ji. Měla pannu v náručí; než se nadál, pozvedla ji nad hlavu, než se ohlédl, měla hlavu v trávě. Byl to špatný model pro zkamenění.

„Víš, čím budeš, až vyrosteš?“ řekl malíř malé, půvabné Diance.

Dianka usmyslila si právě obaliti do lístků růžových svou ošklivou, lacinou panenku s koudelí na hlavě a s vytřeštěnými skleněnými očima. Nakreslila v písku prstem ornament, položila do jeho středu panenku a pochovávala ji pod vonné, hebké lístky růžové.

Neposlouchala malíře a neodpovídala mu.

„Budeš krásnou tanečnicí!“ řekl jí. „Koupíš si kočár, bílé koně, bílé šaty, klobouk s růžemi...“

Bylo to na zahradě jejího strýce, obecního radního, ve tři hodiny odpoledne; ve čtyři hodiny přišel poštou list strýci. Starosta ho sám strýci přinesl.

Malíř tázal se právě dívenky znovu: „Čím budeš, až vyrosteš?“

„Krásnou tanečnicí!“ odpověděla Dianka.

„A co si koupíš?“

„Koupím si kočár, bílé koně, bílé šatičky, koupím si krásnou panenku, která bude zavírat oči, plakat a mluvit, bílé botičky, košíček s čokoládou!“

Strýc četl v právě došlém psaní: „Hledám sirotka, dítě úplně opuštěné, nad nímž bych převzala i poručenství. Vychovala jsem již pět dívek za řádné, pilné služby. Naučím ji pozvolna všem domácím pracím, prát, žehlit, vařit, hospodářství vést, i dobytek poklízet. Povedu ji ke všemu. Ve čtrnácti letech najdu jí dobrou službu. Máte-li malé děvce, úplného sirotka, u vás ve vesnici, odkud jsem rozená, dám jí přednost před jinými, které se mi nabízejí!“

„No, což,“ povídal strýc, když dočetl list, „já bych ji dal. Žena jí ráda nemá, a svých dětí mám taky dost.“ Osud Diančin byl rozhodnut.

Isodoro Duncanová!

4

Nikdo již nikdy neuvidí její tekutou, plynoucí krásu, nikdo již nikdy a zvláště dobroditelka její, vychovatelka služek, továrna na normál, neuvidí její grácie. Pozvolna, ale jistě bude ji z ní vytloukat, vytrhávat jako květiny z kuchyňské zahrady.

A jednou, až naučí tento rozený půvab sloužití těžkou prací lidem a propustí ji, Diančino oklamané mládí se vzepře, stane se špatnou služkou, nespolehlivou prodavačkou a konečně malou kokotkou, špatně placenou dívkou pro všechny.

U nás lordi Hamiltonové neobjevují řeckých tanečnic v krčmách, knížata Potočtí nepozvedají se silnic krásných dívek. Nikdo nepodá ruky světlému kouzlu, daru nebeskému. Těžko, těžko bude se umírati marné grácii Diančině.

Snad nyní ve chvílích volnosti, kdy ji neučí zametati podlahy a nenutí ji k hospodářství, chodí Dianka po zaprášené silnici nové vesnice a chová pyšně svou ošklivou, chlupatou panenku, oblečená v seprané kartounové šatečky, jako tóga lnoucí k jejímu bílému tělíčku.

Snad pouští kdesi po proudu svůj míč a zachytává ho závodíc s bystřinou horskou, snad běží lehounkým, spěšným krokem s ručičkama rozepjatýma, podobnýma křídílům bílého ptáčka, a zpívá si tiše svou včelí píseň, protože ničeho neví o tragice své krásy, která nebude nikdy nikým objevena.

Maryčka tanečnice

1

Umřel v Bílé Studánce myslivec Adolf, starý revírník.

Do osobní služby knížecí byl přijat mladý, pyšný hoch, štíhlý i půvabný mládím. Nejstarší z dvanácti černých myslivců byl propuštěn ze sboru a jmenován revírníkem v Bílé Studánce a ačkoliv o to nežádal a ačkoliv jej to uvedlo v rozpaky, bylo nutno, aby si našel na samostatnou myslivnu hospodyni, a bylo mu rozkázáno oženiti se.

Nebyl již mlád. Dívky, které kdysi miloval, buď se provdaly, nebo uvadly, a v posledních letech stýkal se málo se ženami. Říkal si: „Štěstí, které přichází příliš pozdě,“ a vzpomínal na minulé políbení, jako na květiny minulých let.

Je pravda, prožil mnohá dobrodružství a několik odrostlých dětí po vesnicích podobalo se mu jako hrách hrachu, ale to byla minulost, část prozatímního života, nyní konečně, opožděně, měl přijíti život pravý, určitý.

Odhodlával se nesnadno k manželství. Říkalo se o něm, že kdyby kněz hned se octl vedle něho, když promluvil s některou dívkou, a oddal ho, že by se oženil.

Konečně vyrušil se přece a odhodlal se ke skutku.

Na venkovském plesu uzřel tančiti v kole děvčátko, štíhlé jako proutek rozmarýnový, lehounké a pružné, o němž se říkalo, že tančí tak dokonale, kdyby jí skleničku s vodou na hlavu postavil, že by jí nerozlilo.

Děvčátko bylo patnáctileté a jmenovalo se Maryčka.

Její otec byl pánem dědičného fojtství, se starým dřevěným domem, krásným bohatě řezanými pavlačemi.

Byla proslulá divoška, dítě veselé a zpupné.

Již maličká nalézala potěšení v tom, že se houpávala večer na houpačce mezi dveřmi, když rodiče odjeli, a že nohama v letu rozhoupávala hořící lampu a nerozlila jí, ani nerozbila. Nebylo jí zdi dost vysoké a úzké, aby na ni nevystoupila a aby se po ní neprošla směle vzrušena z obojí propasti, nad níž se vznášela.

Družila se vždy s hochy a nemilovala dívčích společností.

Na koni jezdila po mužsku, štíhlá a vysoká jako Panna orleánská nebo jako mladý rytíř. Jezdívала tak do školy, k příbuzným přes pole, smávala se na každého a posílala veselé vzkazy za lidmi směšnými nebo za známými.

Měla ráda podzim, mlhu, jízdu v dešti, šumění stromů, hlasy větru.

Jela krajinou, po silnici, mezi lesy, do „Vysokých hor“, vybouřena a očarována životem. Srdce jí bez příčiny slavnostně a radostně bilo, mladé tělo vnímalo současně vůni a svěžest horského vzduchu, který dotýkal se její pleti jako voda. Lahodilo jí jeho nárazové proudění. Pustila uzdu, napjala ruce k dobrým nebesům, zatřásla kadeřavou hlavou a zavolala zajíkájc se:

„Jak jsem šťastna, jak jsem šťastna!“

V dětství zamilovala si tanec a od chvíle, kdy ji opojil poprvé, nesnesla klidně hudby. Všechno ji volalo v pohyb, v opojení rytmem.

Tančila vášnivě a vroucně, přecházela z náruče do náruče, neuvědomujíc si, z které do které přešla, magnetizována hudbou, rozžhavující jí krev a bouřící jí srdce.

Netoužila ještě po mužské lásce, když ji provdali za černého myslivce, odloženého panice z knížecí družiny.

Věděla jenom, že bude paní, že bude volně projížděti se po vonných rozhovořených lesích, čistý horský vzduch že měkce bude se jí dotýkati a prudce ochlazovati její vždycky příliš rozhořené tváře, že bude císařovnou divokých pasek a raztok.

Byla mladá, panensky krásná, sebevědomá. Voněla vždycky bílými růžemi; mívala jich za fojtstvím plnou zahradu, sušila je a uschovala v prádle a ovroubila jimi i myslivnu, svůj nový domov.

2

Přijel na hon černý kníže. Oblekla se do světlých šateček, posetých pomněnkami; vystřižený živůtek ozdobila květinami a uvítala knížete před myslivnou.

„Přicházím na svatbu?“ otázal se kníže s úsměvem. Byl tehda ještě mlád a rád popatřil na pěknou ženu. Poklonil se před sličnou Maryčkou. Dvanáct myslivců, černých junáků, příšedších v jeho průvodu, neváhalo učiniti tak po něm.

Dostalo se jim mladinké císařovny, všichni to pochopili a všichni se rozveselili.

Maryčka nosila květiny ve vlasech, veliké perlové náušnice kývaly se jí v uších, ruku mívala opřenu o bok, i když chodila po hospodářství i když chodila po domě, nedovedla choditi jinak, leč tanečním krokem.

Mravy v myslivnách byly staré. Nejmladší myslivec posluhoval u stolu; a podáváje mísy domácí paní, poklekal před ní na koleno. Tak si tomu navykli i ostatní.

Maryčka měla muže, hrdého její krásou, měla dvanáct pozorných přátel, téměř milenců.

Nemohla žíti bez tance, a ačkoliv milovala lesy, opouštěla je vždy, kdykoliv zaslechla, že v některém ze sousedních měst chystají ples. Dala zapřáhnouti, myslivci osedlali koně a vesele a slavnostně vyjeli z „Vysokých hor“ do města protančit noc.

Černí junáci měli se kolem ní, klekali před ní, když žádali o tanec, klekali, když za něj děkovali. Milovali ji všichni, protože nikomu z nich nepatřila, protože tanec i život vedle ní opájely je.

Narodila se, aby tančila; temné zákony krásy a síly v ní naspořily rytmické bohatství, které chtělo býti vydáváno.

Protančila noc až do bílého dne, prospala se, přejela do jiného města, protančila tam druhou noc, a v některé vesnici třetí.

Pak teprve vracívala se domů.

Doma bývalo veselo. Hosté sjížděli se z daleka; někdy přijeli kupci a páni z města až na pěti kočárech.

„Máš co pít?“ ptávali se revírníka.

„Mám tři vědérka a nedostane-li se, pošleme si na Plavou Hůrku.“

Z Plavé Hůrky dovezli vína, páni je vypili a protože měli ještě žízeň, dali si navařiti čaje, aby popili rumu.

„A co,“ pravil hospodář, „jakýpak čaj, dej sem rum, vypijeme ho i bez čaje!“

A vypili tři láhve rumu.

Karty tam hráli o velké sázky celé dni a celé noci.

„Je tam jako v Monaku!“ říkávalo se o myslivně v „Bílé Studánce“.

To byly vášně hospodářovy.

Maryčka zase tančila, kde se dalo, třeba při aristonu, a než se statkáři, kupci a páni z města zpili, tančili s ní ve velké jizbě valčík za valčíkem a všechny nalevo.

Dům byl pořád plný hostů, pět jich odešlo, šest přišlo a tak Maryčka vytančila se i doma do sytosti.

Netančil-li nikdo jiný, tančil vždycky myslivec Jan, černý, šumný, nedobrý junák, s krásnýma očima, zlostný, žárlivý a panovačný, roztoužený hněvně po Maryčce.

Muž ji po celá léta trpělivě doprovázel po všech bálech do vůkolních měst, a nestřežil jí, usedaje sám ke kartám a k pivu; důvěřoval jí a těšil se z toho, že se Maryčka raduje z mladosti, pro něj již ztracené.

Kdysi v zimě vracel se polesný z Bílé Studánky se ženou z hýřivých plesů. Sáně ujížděly po jiskřivém sněhu; z příliš nízkých haluzí stromových, jichž se občas dotýkal kočí chlupatou čepicí, stráсал se

sypký sníh na zachumlané panstvo, a rolničky, zavěšené na šjíích koní, síře a jednotvárně zvonily do sna utančené Maryčce a upitému polesnému.

Na křižovatce lučanské, asi hodinu před myslivnou, kočí nějak příliš vášnivě pobídl koně; zahruli prudce, a ani vozka, ani pán jeho nepovšimli si, že vylétla ze saní v kožiše zahalená pěkná paní jejich, rozespalá Maryčka. Nezpозorovali toho, až když zastavili před myslivnou. Teprve pak vrátili se pro ni a našli ji ve mlýně vyspávající již bezstarostně v zásobních peřinách mlynářčiných.

A jindy, bylo v létě před jitem, a také přijížděli z veselých hodů, při nichž pan polesný spotřeboval sám vědérko, a při nichž Maryčka protančila malinké blankytné atlasové střevíčky, krášené růžičkami, pán i paní usnuli v kočáře, ale tentokrát usnul i kočí. Nikým nepobízení koně vjeli do louky mezi rozkvetlé pryskyřníky a kopretiny, stanuli a pásli se.

Skřivani vzlétli k bledému jitřnímu blankytu, kohouti odzpívali své ranní signály, ve vesnicích vyzváněli klekání a sekáči postaveni v šikmých řadách, pracující již od východu slunce, pevně a odměřeně pohybující rukama v strakatých rukávech, stínali stonky jemných, rosou křehkých květů.

Řada mladých děvčat se šátky staženými do tváře, zvolna, ale vytrvale rozhazovala posečené řádky. Když došla až ke kočáru, obklopila jej a veselým smíchem probudila kočího; probíral se chvíli ze spaní a teprve pak pobídl koně a zavezl domů své hýřením unavené spící pány.

Po pětiletém manželství unavily revírníka stálé jízdy po radovánkách, časté bdění, nepohodlí cest. Zúčtoval s veselým životem, ale nezbraňoval v něm ženě, pěkné tanečnici. Poprosil myslivce Jana, svého příručího, jednoho ze dvanácti, aby na plesy doprovázel jeho mladou ženu a chránil ji, jako by mu byla sestrou. Sám utulil se „k flašečce“, ke kartám a k pečeným selátkům.

3

Myslivec Jan byl nemluva zachmuřené povahy; rozčiloval se, nepochopil-li někdo, co si potají myslí, a rozhovořil se jenom, byl-li vydrážděn. Pak nemluvil slova, ale kamení.

Báby v lese bály se ho jako ďábla; měl-li zlý den a zastihl-li je ve školce, rozšlapal nůši zlostnými nohama a zbil je pažbou ručnice. Byl mstivý a všechno, co konal, bylo podněcováno vzdorem. Řekl-li mu kdo, aby něčeho nečinil, udělal to schválně, rozzlobil se přitom a poškodil vždycky sebe víc než toho, komu vzdoroval. Jeho velké, temně hnědé oči jiskřily se hněvně a jeho krásné plné rty byly zlostí rozkousány a zkrvaveny.

Na kterou ženu si usmyslil, ta byla jeho. A on si myslíval na každou pěkně malovanou pannu.

Kdysi býval příručím v myslivně na Bystřičkách.

Revírník měl hezkou, radostnou schovanku, sirotka, pracovitě děvče, o něž se bál. Znal zlou pověst myslivce Jana, i promluvil s ním vážné slovo, když k němu byl přeložen. Poněvadž mu přesto nedůvěřoval, schovanku zamykali na zámek. A to právě dráždilo myslivce Jana. Nenáviděl překážky. Okno bylo bez mříží a on našel si cestu do dívčí světničky. Zničil děvče, jež si nemohl vzíti a které mohlo býti dobrou, statečnou ženou hodnému člověku.

Revírník se s ním nevyvadil, jak očekával. Vyhnul se mu a neobědval s ním do té doby, dokavad nebyl na jeho prosbu přeložen jinam. To vydráždilo Jana dvojnásobně. Chtělo se mu výbuchů, zlých slov, vzájemných urážek.

Revírník zakázal si každé oslovení.

Přišel rozkaz, aby Jan odjel na nový revír.

Jan čekal tři dni na revírníka, aby s ním mohl promluvit, zhádat se s ním, ale nedočkal se. Revírník se mu vyhnul.

Když vůz s Janovými věcmi byl již naložen a uchystán, Jan požádal paní, hlasem úplně pokročeným, že by se přece rád s pánem

rozloučil. Žena revírníkova ho ujistila, že by čekal marně, že s ním muž mluvíti již nikdy nebude.

Jan odjel a jeho pokořené srdce trpělo.

Setkal se za rok se svým někdejším pánem.

Zeptal se ho tvrdým hlasem, v němž ležel však již stín prosby:

„Pane revírníku, odpustil jste již?“

„Ne, neodpustil!“ odpověděl jeho někdejší pán a odvrátil se od něho.

Jan měl oči plné slzí, nikoli již zlostných, ale lítostných, kajících slzí.

Setkal se se svým bývalým pánem za pět let znovu.

„Pane revírníku, odpustil jste již?“

„Zapomenul, ale neodpustil,“ odpověděl mu uzavřeně jeho bývalý pán. Odemstíval se mu tím, že mu prokazoval vždy a všude dobro. Jana to bolelo a popouzelo více než nejhorší urážky.

Revírník říkával: „To je ta nejstrašnější pomsta, odplatiti za zlé dobrým; toho žádný zlosyn neunes!“

Snad zachránil touto vrývavou a denně obnovovanou pomstou řadu dívek, jež by byl Jan ještě zničil.

4

Maryčka jezdila s myslivcem Janem po bálech a očekávala od něho, že bude se chovati, jako se choval dřív její muž, že usedne ke kartám a nechá ji tančiti do bílého dne. Odbývala ho, žádal-li o tanec, a když po dvou až třídenním hýření navracívali se domů, našla si již vždycky někoho, koho svezla v kočáře nebo v saních, aby nebyla sama s myslivcem Janem.

Syn bohatého velkostatkáře Rusavského měl s nimi stejnou cestu a nechal velmi rád jeti svůj kočár naprázdno, mohl-li baviti se s veselou společností a naslouchati sladkému smíchu Maryččinu.

Když statkář vystoupil u své zahrady, Maryčka položila hlavu do úhlu kočárového a ihned usnula. Spala nespala, ale hovořit s Janem se jí nechtělo.

Jan po svém zlostném způsobu skřípěl zuby a mlčel, ačkoliv den ze dne chystal se jí něco důležitého říci.

Přemýšlel, kterak se jí zavděčiti, kterak na sebe upozorniti, kterak ji okouzlit, ale marně.

Maryččiny roztékané oči nespočinuly nikdy na něm se zalíbením, její horoucí mocí unášená bytost, zdálo se, že o něm neví. Tančila-li s ním, byla opojena jenom hudbou, a bylo jí úplně lhostejno, s kým tančí. Letěla, letěla, a kdyby se bylo peklo rozevřelo a objevila se jeho skleněná podlaha a hudba zmizela v něm, byla by si Maryčka pospíšila vletěti tam, a než by se zase jeho brány uzavřely, byla by tam odnesla i svého náhodného posledního tanečníka a vyměnila ho ihned za prvního ďábla, který by jí byl přišel požádat o tanec.

Drsný Jan, jenž uchvacoval vždycky ženy naráz, vymýšlel nové něžnosti a pozornosti.

V městě pořádali maškarní ples. Maryčka zavzdychla roztouženě, když to zaslechla.

Jan se zaradoval. Věděl dobře, jak bude ustrojena. Sám ji oblékne, aby byla ze všech nejkrásnější! Věděl jak!

Uchvátil se tím až v myšlenkách, ale neprozradil nic.

Očekával výhodnou chvíli. Maryčka rozhovořila se sama u oběda, do čeho se asi oblékne, aby byla nejpěknější. Radila se s mužem i s Janem.

„Nerozumím tomu a nechci ani pronášet svého mínění,“ pravil Jan, „abych zase špatně nepochodil; ale líbila by se mi prodavačka pomerančů, jaké jsem viděl, když jsem jezdil s knížetem po Itálii!“

„Ale kde vzít takový oblek?“

Jan se zveselil a nezdržel se radostného překypujícího pousmání:

„Udělejte mi radost a dovolte mi postarati se o vaše šaty! Zařídím všechno. Budete nejpěknější. Na nic nemusíte myslit! Dovolíte?“

Bezstarostná Maryčka svolila ve smíchu. V den plesový přinesl myslivec Jan své paní šaty, poprosil ji, aby se do nich oblékla, aby ovinula hlavu sametovou stužkou, a když vrátila se ze své komnaty ustrojená v pruhovanou sukni a ve vystřižený živůtek, pokrytý zkříženým šátkem, sám ji zavinul do veliké, bílé, pestře ručně potištěné šatky ligurské, a snažil se upravit ji do pěkných záhybů svýma nejistýma mužským rukama.

Maryčka prohlížela italské mezzaro a divila se všemu, čím bylo potištěno: barvenými košíčky se štavnatým zralým ovocem, věnci, uvitými z pestrých karafiátů a tulipánů, papoušky žhavých barev, houpajícími se na větvích.

„Jak je to krásné!“ zajásala. Zabalila se jemně do šatky a svírajíc ji rukama pod bradou, úplně pokryta jeho splývavou tkaninou a podobna sošce tanagerské, přivřela oči, pohodila hlavou a roztančila se po světnici.

„La, lala, la, lala, la, lala!“ zpívala si ve valčíkovém tempu.

„La, lala,“ zpívala v tanci Maryčka a zdálo se, že zcela zapomněla, že je ve světnici ještě živý člověk.

„Kde jste vzal šaty?“ otázala se ho, když již ujížděli před večerem k městu.

„Dovezl jsem je pro vás z Mentone a neodvážil se nabídnout vám jich. Obával jsem se, že se mi vysmějete!“

„Možná, že se vám i dnes vysměji. Vzpomenu-li si jenom na to, jak jste mne nemotorně zabalil jako chlapec, který neumí ani pochovat panenku, již mě to rozesměje!“

„Nesmějte se, neumím ženské práce. Šatka není puška. Ale všechno bych pro vás udělal.“

Maryčka zabalena do kožichu pohlédla na jeho černý profil, jako ražený proti zelenému, večernímu nebi, a zasmála se.

Mládenec Jan viděl jenom její posměšně se lesknoucí a úplně lhostejné oči, granitově temné, hutné i neproniknutelné oči.

„Alespoň tomu se nesmějte!“ vykřikl drsným, v lesích cvičeným hlasem.

„Je mi veselo, proč bych se nesmála!“

„První tanec budete tančit se mnou!“ rozkázal myslivec.

„První tanec jsem zadala myslivci Arnoštovi!“ odpověděla Maryčka dovádivě tenoučkým, nezaleknutým hlasem.

„Neměla jste jej zadávat. Druhý kousek bude tedy můj!“

„Druhý tanec jsem zadala statkáři z Rusavy!“

„Proč jste na mne zapomněla?“ zahartusil Jan a poprosil: „Přijdu si tedy pro třetí.“

„Třetí jsem slíbila mladému učiteli z Podhoří. Tančí lehce jako motýl.“

Objevilo se, že zadala všechny tance až do bílého dne.

Nic nezbylo na myslivce Jana, rytíře dnešního, který jí dovezl krásnou šatku ligurskou, který jí obstaral košíček pomerančů.

Myslivec Jan nezesmutněl, ale rozzlobil se.

Maryčka slyšela jen, jak jeho bílé, silné, krásné zuby skřípají ve tmě, viděla po celou noc mlhou své radosti jeho temnou, rozzlobenou tvář, jeho zkrvavělé oči.

Tančila ze všech nejvíce s mladým statkářem rusavským, s dudákem v kožíšku.

Po půlnoci rozdala svým tanečnickům vonné krvavé pomeranče.

Vystačily jí pro všechny, jenom na myslivce Jana se nedostalo. Svěřila mu prázdný koš; překázal jí v tanci. Měl jej opatrovati až do rána.

Držel na lokti zavěšený košík, netančil a pil. O půlnoci pil šampaňské, k ránu slivovici.

O páté hodině přišel pro Maryčku.

„Pojedeme!“ řekl zle.

Maryčka nepohlédla mu do tváře a řekla:

„Nemám kdy!“

„Pojedeme!“ zahřměl myslivec. „Je zapraženo!“

Maryčka se poděsila.

Jeho tvář byla změněná, opuchlá, zdivočelá.

To nebyl dvorný mládenec, který jí podával mísy vkleče.

„Nikdy nechodívám tak záhy z plesu!“ řekla bázlivě.

Myslivec vyrval ji z náruče tenounkému bledému dudákovi a obemykaje tvrdou nepovolnou rukou její zápěstí, vytáhl ji ze sálu. Teprve v kočáře zabalil ji do kožichu a posadil ji zlostně a snadno jako panenku na sedadlo.

Nemohl dočkati se této cesty jenom proto, aby jí mohl vyčítati, aby jí mohl říci krutá, zlostná slova, dokavad vřela jimi hrud', dokavad nepozbudou svého žáru.

Klidná, vzdušná hladina nebeská, měsícem osvětlena, hleděla do slabě zčeřené, ocelově modré řeky. Měsíc odrazil svůj obraz až na dno hluboké vody a kýval tam lysou stříbrnou hlavou, jako ironická pagoda, jako unavený, zamoučený pierot. Maryčka hleděla do krajiny; zdálo se jí, že se houpá a že tančí ve valčíkovém rytmu. Za ní hřměla slova myslivcova.

„Mučím se a trpělivě čekám... Nenáležela jste nikomu zvlášť, ale stejně všem, mně jako druhým. Jednou, věřil jsem, bude jinak. Ani stínem nebudete náležet všem těm bláznům, nebudete mužova, celá budete má... Těšil jsem se na dnešek, život bych byl za něj obětoval. Myslíl jsem o tom celé dni a noci. Pojedu s ní, všechno jí dnes konečně povím. Ať rozhodne o osudu mém i svém. Svět je velký, kam se jí zachce, tam ji odnesu. ‚Koketa‘, slýchal jsem vás všude jmenovat, ale nedal jsem na to. Slábl jsem pod vaším pohledem. Krev jste mi po léta vypíjela. Bídna jste a nízká. Nikdo vás nepřemění. Budete tančit třeba po hrobech, budete tančit do smrti, z hrobu utečete, až vás pohřbí a ještě budete křepčit. Nejste člověk, nejste žena, čarodějnice jste zlá a nekřtěná. Mlčíte, ani snad neposloucháte, zadívala jste se na měsíc, jako byste u něho ochrany hledala. Nenajdete jí! Předemnou jí už nikde na světě nenajdete!“

Maryčka se zasmála.

„Povídejte něco veselejšího,“ řekla. „Když už jste mne z tance odvedl, pobavte mne, nemám ráda smutných řečí. Věřím, že je někde

národ, který pořád tančí. Na větvích velikých stromů sedají jejich ženy, šaty mají zlatotřpytné, jichž blesku žádné lidské oko nemůže snést; pobíhají po nivách, zpívají, koupají se v jasné vodě a pletou věnce z bílých květin.“

„Netlachejte! Nedrážděte mne!“ vykřikl myslivec.

„Živí se jenom meruňkami a broskvemi. Neznám nic krásnějšího než toto ovoce. Obracím je dlouho na dlaních, abych užila jeho vůně, a jím-li je, dopřávám si dlouhých chvil k tomu, abych se naradovala a nažaslala nad tím, jak se v malý krásný tvar soustředila tajná sladkost naší černé země...“

Víte, co si myslím? Měsíc podobá se dnes mému rusavskému dudákovi...

Zapomněla jsem, co jste mluvil. Naslouchám ráda rozhovorům stromů. Jsou ušlechtilé jako mravy našeho knížete. Nikdy nejsou surové...!“

„Myslíte tak, jako jsem já... Ne! Věrně jsem vám sloužil, nikoli sloužil, nýbrž otročil, ale vy jste mne dnes pokořila, srdce jste mi rozedrala. Není ještě všechno skončeno...! Srovnáme se!“

Maryčka se zasmála.

Jan pokračoval:

„Pokořila jste mne, vy první a jediná. Nikdy jsem neříkal o ženách: Mám ji rád, vždycky jsem říkal: Ona mne má ráda...“

„A to se mi právě na vás zošklivilo! Hloupý je, kdo to říká. Jisti můžeme být jenom sami sebou, ručíme-li za druhé, zesměšňujeme sebe! Ušlechtilý člověk toho nikdy neříká!“

„Ano, všechny ženy mne milovaly, samy se mi nabízely, jenom vy mne přezíráte.“

„A tak bude i dál! Nelíbíte se mi! Chcete být milován a nechcete milovati. Dřevěná modla jste. Sedíte jako vyřezávaný bůh na zlaté růži a čekáte obdiv, zpěvy, kadidlo. Nepřicházejí-li, vrtíte se a zne-pokojíte se a opijete se!“

Dojížděli k městu, jímž bylo jim projeti na cestě k domovu.

„Zastavte u Pokorných!“ zavolala Maryčka na kočího.
„Opovažte se!“ zahrozil kočímu Jan.
„Domů vám nepojedu. Bojím se vás. Nechci jeti s vámi, jed'te sám!
U Pokorných je dnes ples, dávno jsem netančila, srdci se stýská!“
„Nedám vám peněz! A na dluh hýřit nepůjdete!“ pošklebil se Jan.
Maryčka odmlčela se zaraženě a zapřemýšlela.
Dojeli do města.
Na náměstí zahlédla hajného z jejich revíru a zavolala, kam jde.
„Na poštu s penězi!“
Maryčka odhodila naráz kožich a vyskočila ze saní.
„Kolik?“ otázala se tiše.
„Dvě stě!“
„Dejte je sem!“
A s penězi v ruce poklonila se svému průvodci.
Její granitové oči se radostně třpytily.
„Zavezte pana Jana domů a vraťte se pro mne! Ale honem, prásk-
něte do koní, ať vám ze saní neuteče! Dukát za to!“ vykřikla vítězně
Maryčka.
Jan byl by mohl vyskočit, povstal také, ale rozmyslil si a zůstal.
Byl unaven tímto otevřeným bojem a usmyslil si na cestě k my-
slivně změnití jeho způsob.

5

Myslivec Jan vyšel druhý den ráno do lesa s revírníkem. Domů
vrátili se nemluvní a zamračení. Maryčka přijela z druhého plesu
s nezadržitelným úsměvem na rtech. Pochopila, že se ti dva domlu-
vili. Muž zakázal jí téhož večera všecken tanec a všechny plesy.

„Není třeba, abych byl vydáván posměchu, abych byl viněn ze
zpronevěry panských peněz. Dost jsi se natančila, teď je tomu ko-
nec!“

Maryčka zadívala se na ně pozorně, zamyslíla se, pohodila hlavou.

„Neublížili jste mně!“ řekla si netknuta.

A od té chvíle nikdy již nemluvila o plesích, nikdy si jich už nežádala, muže neuprošovala.

Myslivec Jan také nepodával již mísy vkleče. Hleděl jenom na svou paní mračně zakalenýma očima, někdy zničený pro své zložené odhodlání, jindy vítězný, protože se mu podařilo ztrestati ji, někdy zase ozářený slabým leskem neumírajícího doufání.

Černá, ztepilá paní Maryčka celý den prožila v domě, v hospodářství a na jaře v zahradě. Zpívala si někdy veselé písně a jindy bzučela si jednotvárné, omamné melodie; její mladé tělo rytmicky zachvívalo se při nich a úsměvné vzdorné štěstí jako vítr po vodě přelétalo její zelenavě smědou tvář. Muž i myslivec Jan poznali, že je pokojná i šťastná a neznepokojovali se.

Po večeri, když v myslivně hrávali muži v karty nebo pili, poněvadž měla zakázáno tančit, Maryčka vycházívala do lesa ke kříži, aby se pomodlila.

6

Myslivec Jan miloval svou paní stále stejně zlostně a umíněně. Měl však chvíle, kdy rozpomněl se všeho, čím jí ublížil, čím ji urazil, jak ji osočil, rozpomněl se všech svých slov, každého zvlášť a nad každým v samotě zaplakal. Cítil, kterak ji pohanil obžalobou, jaké nízké zbraně užil proti ní.

Viděl ji vycházeti za večera z domu zahalenou v dlouhý plášť.

Věděl, že jde se pomodlit jako každého večera ke kříži. Jeho srdce bylo zněžnělé a roztálé. „Kleknu,“ myslil, „a zem před ní políbím.“

Kráčel za ní potichu, s puškou na rameně, jak se vrátil pozdě z lesa, nedošed domova.

Nestanula u kříže, vešla do lesa a les jako opona z černého hedvábí zavřel se za ní.

Slyšel, jak drobné větvičky lámou se pod jejím krokem, zahlédl ji kmitnouti se tam, kam proniklo světlo rudého, velkého, vycházejícího měsíce.

Stanul udýchán a naslouchal.

Vyšla z lesa na měkký, arnikou kvetoucí trávník na pasece.

Rozmýšlel se vydati se za ní nebo čekati u kříže, aby jí nevyplašil nebo svým hrubým slovem zase neurazil.

Opřel se o strom a čekal.

Vítr tiše dorozumíval se s rozechvělými lístky březovými. Odkudsi zazněla hudba, drnkání kytary, ženský zpěv, ženský smích.

Myslivec Jan nepochopil toho v první chvíli. Cítil jen, jak strašně rozbolelo jej v hrudi.

Plížil se tiše tam, odkud zazníval zpěv; jako za pytlákem na paseku.

Krvavě oranžový měsíc vzházel nad mýtinou.

Maryčka stála v trávě mezi temně zlatými květinami, s věnečkem bílých růží na hlavě, oblečena v skořicově žlutou mušelínovou košilku, polita temným zlatem měsíčním. Její bílé ruce byly opřeny v bok; očekávala první zvuk nové písně.

Mládeneček v kožíšku, s dudami pod pažím, statkář rusavský, seděl na pařezu mezi něžnými metlicemi a vzhlížel pozorně bledou tváří ke krásné tanečnici.

Pokynula mu. Zazněla píseň.

Maryčka zakroužila v travách, pozvedla bílé ruce k nebi. Rozpuštěné vlasy vlály za roztrženým pláštěm. Vznášela se, usmívajíc se štěstím a mládím. Její bílé mladé ruce plály zbožnými plameny proti temně modrým nebesům.

Prostřela nad hlavou mezi prsty bílý šál a nastavila jej žádostivě pod nebem, jako by věřila, že v něj zachytí stříbrnou zář hvězdou.

Růžové světlo blednoucího měsíce polévalo svítivou látku jejího roucha, i věneček bílých růží, obemykající její černé vlasy.

Pootevřela rty a zazpívala píseň. Nejvyšší štěstí, jakého byla lidská bytost schopna, štěstí z mládí, z hudby, ze všech božských beze jmenných radostných sil, proudilo jejím útlým ladným tělem, pozvedalo k tanci její štíhlé nohy, chvělo se její panenskou hrudí, jejími mladými ňadry, prohýbalo její útlý pás, zjevilo se na její siné tváři, prosvítilo její temné oči. Štěstí z přírody, jež ji opájelo již tehdy, když v dětství proháněla se na koni po cestách necestách a sestřila se s větrem horským. Zavírala váhavě oční víčka a nakláněla zdlouha nazad okouzlenou hlavu. Řada bílých zubů zasvítla mezi pootevřenými rty.

„Čarodějnice!“ zaklel myslivec Jan mezi stisknuté zuby.

V tutéž chvíli třeskla rána, a urousaná Maryčka beze slova, nepřekvapena, upadla do studené, zarosené trávy, husté jako routa, jako roste tam, kde tančí rusalky.

7

Maryčka umírala celý týden. K večeru nabývala vědomí po dnech propadlých mrákotám.

Večer prosila: „Srdce bolí, hrajte mi nějakou dobrou lesní píseň!“

Rusavský statkář, který ji přinesl v bezvědomí s myslivcem-vrahem do myslivny, navštěvoval ji a hrával jí, oč požádala.

Maryčka se usmívala, snažila se pozvednouti mladé ruce, prosbou k příteli měsíci, prosbou k bohu životu, ale rána v prsou pálila příliš a nemohla se již pohnouti.

Zpívala potichu, ale ani toho nevydržela.

Prosila: „Hrajte mi, do poslední vteřinky mi hrajte! Věřívала jsem, že snad je kdesi na světě zem, v níž jsou všichni lidé šťastni ne-

vinným, neotráveným štěstím; že milují vítr, šumění borů a hudbu veselou i tesklivou. Ale snad není na světě takové země...”

Hleděla na bílé růže; pnuly se až na rámy okenní. Naslouchala krákorání bílých slepiček, pozorovala záři slunečnou, rozlitou po čistě vymyté podlaze a říkala: „Je mi líto života! Je mi líto všeho! Je mi líto, že tu budou i beze mne lesy šumět! Je podivné, nepochopitelné, že již beze mne! Akáty a lípy pokvetou a již beze mne! I mé bílé růžičky uvadnou beze mne! Líto je mi života! Svět bude plný lásky a radosti, ale již beze mne.

Viděla jsem na podzim sestupovati z hor milence. Zpívali si hluboce a opojně na počest své mladé podzimní lásky dvojhlasou píseň. Kdo ví, co je to píseň zpívaná dvojhlasně šťastnými milenci? Ona měla v černých vlasech vetknuty dva korálové hrozny jeřabin, utržené v údolí na barevných stromech. Až půjdou na podzim podívat se na hory, až přijdou hledat stopy své dvojhlasé písně, neuvidím jich. Budou již zpívati beze mne! A hudba tu bude hrát a na celém světě budou při ní lidé tančit! Je mi líto života. Hrajte mi, hrajte mi alespoň do poslední chvíle!”

Zavolala muže a řekla mu: „Řekla bych ti, odpusť mi, ale nemáš mi čeho odpouštět. Ničím jsem se neprovinila. Myslivec Jan nenáviděl mou radost, kterou tys míval rád. Proto mne zabil.”

Maryčka umřela navečer při plném vědomí. Okna byla dokořán rozevřena. Růžová její zahrada kvetla bílými poupaty.

Lesy šuměly letními písněmi.

Maryčka opouštěla svět se slzami v očích.

„Hrajte, hrajte...” prosila úsměvně, než vdechla naposledy vzduch této krásné země, kterou celou silou své žhavé duše milovala.

8

Myslivec Jan vrátil se z města; soudili ho a neodsoudili.

Jeho mysl byla pomatena.

Kníže dal ho do výslužby. Maryččina muže přeložil z „Vysokých hor“.

Myslivec Jan bydlí pod Horami u sedláka a celý den vysedá beze slova na zahradě nebo na zápraží. Jenom za měsíčných večerů plížívá se k lesu, potácí se od stromu ke stromu, až dojde na paseku.

Paseka bývá od západního lesa plna hebkých hlubokých stínů.

Jenom na místo, kde kvetou temně zlaté arniky, padá měsíčné světlo.

V hodinu, kdy měsíc vychází, bývá myslivec Jan vždycky na místě. Pokleká do mokré, husté, zelené trávy a čeká. Zpod plavých větví bukových přichází mladá žena, oděna ve zlatotřpytnou košilku, jejíhož blesku žádné oko lidské nemůže snést, s věnečkem bílých růží na temných vlasech.

Postaví se bosýma nohama ve svěží zarosenou trávu, tančí si úsměvně a zpívá si překrásné písně.

Měsíčné světlo lepí se zlatými chomáčky na její zářící šat, vysoké třezalky, ztepilé jako ona, kolébají se v jejím rytmu.

Myslivec Jan pozvedá k ní ruce, volá ji nejněžnějšími slovy, jichž nedovedl vytvořit, dokavad žila; po každé ji však jimi zaplaší, po každé, jsou-li vyslovena, zmizí její panenská, zářící bytost.

Mnozí následovali myslivce Jana za měsíčných večerů na paseku; i černý kníže s dvanácti myslivci projeli tu zvědavě, ale nikdo jiný nevidá tu tančící Maryčky tanečnice v zlatotřpytných šatech, nikdo neslyší jejího rusalčího zpěvu, jenom šílený myslivec Jan.

Rána

1

Vzpomínal často, kdy to začalo. Nejprve dlouhá tišina, mdlá léta, dni bez obsahu, měsíce bez dějů, vášnivá touha po životě, po událostech. Někdo tak začíná život, ale také jej tak končí.

Ale jemu bylo vyměřeno jinak.

Přisel den s podivnou příhodou, která stala se družkou všem podivnějším, jež ji následovaly.

Tenkrát to začalo. V předjarní den. Všechny odpočínuté síly byly uchystány vytrysknouti, rozpučeti se; země se rozvírala, a po deštích posledních dní zazelenaly se louky nejmladší bledou zelení.

Byla neděle a myslivec Martin potkal na stráni nad myslivnou Jurku-blázna. Scházel odkudsi z hor. Jmenoval se Jurek Pohrabáčův a kázával na návsi dětem, vracejícím se ze školy.

Řekl mu: „Vítám tě, Jurko!“

Odpověděl mu: „Děkuji.“

Zeptal se ho: „Hledáš zelí pro zajíce?“

„Já nechci zelí, já nechci zelí,“ zatřásl se bázlivě Jurka a dodal:

„Očka hledám, očka, pletou tady očka!“

Jurka měl ve svém pomateném mozku jasná tušení.

Vycítil vždycky, kde kradou, kdo založil oheň, vycítil vždycky viníka jemným smyslem, zvýšeným na úkor ostatních.

Myslivec Martin pochopil, že Jurka tuší pytláky.

Byla neděle, jitra; jeho revírník odjel do města a nakázal mu, aby bděl, neb neděle jsou pro pytláky dni pohodlné k rejdům. Myslivec Martin byl ctižádnostivý a služby dbalý; s pytláky míval stále srážky, byl k nim bezohledný a jimi nenáviděný, ale k velkému nárazu mezi nimi ještě nedošlo. Neposadili ho ještě do mraveniště, aniž on koho poranil.

Ze všech pytláků číhal nejvíce na Flanderu, na klidného pytláka, který považoval les za svůj majetek a tresty za hrubou nespravedlivost. Byl-li před soudem usvědčen a k několikaměsíčnímu trestu odsouzen, povzdychl a pronesl:

„Jaká pomoc, rozstípám panu soudci na zimu dříví, přečtu si bibli a půjdu domů!“

Vrátil se a pytláčil a kradl dříví znovu.

Mládenec Martin říkával mu, kdykoliv se s ním setkal:

„Ty máš už celý krk křivý, jak koukáš po těch borovicích, které ve vršku nedrží.“

Hledali-li Flanderu v lese, lovil ryby na řece, sjezdil všechny jezy a měl plnou pramici ryb.

Hledali-li Flanderu na řece, nastřílel v lese tři vozy zajíců.

Sám kníže setkal se s ním kdysi na nádraží, když odeslal vagon nakradených zajíců, a zeptal se ho s ironií:

„Zdalipak jsi aspoň polovinu té zvěře sám nastřílel?“

„Milosti, polovic ji snědli soudcové, já jí nastřílel dvakrát tolik!“ odpověděl uctivě Flandera.

Martina mrzel tento ironický pytlák a chtělo se mu dávno poznamenati ho.

Byl rád, že potkal Jurku.

Konečně snad se mu poštěstí zmrzačit ironického pytláka.

Stoupal potichu do hor, odkud před chvílí sestoupil Jurka-blázen.

Řídká mračna visela nízko nad lesem a vzduch byl hustý jarními vůněmi.

Mládí země opíjelo mládence, rozžhavovalo jeho krev.

Chtělo se mu života a činů.

Všem mužům se chce činů a díla.

Mládenci Martinovi chtělo se střílet do měkkého lidského těla, chtělo se mu působiti bolesti, trestati.

„Počkej!“ říkal si skrze zuby.

Cítil, jak ho již zničil, darebáka, unikajícího vždycky jako zázrakem.

Vyšel na cestu, která prstenem obepínala horu.

Držel pušku v ruce a kráčel slídivě, schýlen k zemi, aby mohl vypátrati mezi nízkými větvemi smrčín pytlákovo dílo.

Náhle zakmitlo se mu cosi bezhlasně v houštině.

„Aáaa!“

Byly to ruce, dvě silné, dovedné mužské ruce, které vázaly oko.

Konečně.

Namířil na tyto ruce a vystřelil.

„Ježíš Maria!“ vykřikl užaslý, mučený lidský hlas.

Mládenec Martin skočil do houštin a prodíral se jimi.

Větve ho šlehaly do tváří, obtížně se mu kráčelo.

Došel k místu, kde bylo upevněno oko. Doufal, že tam nalezne umírajícího Flanderu, ale nenašel nic.

Pátral, hledal stopu. Našel skutečně zkrvavený mech, pruh krve, který náhle končil bez dalších stop.

Prohledal houštiny křížem krážem, ale nenalezl nikoho.

Netrpělivý, omrzelý, nespokojený strávil celé dopoledne v lese.

V poledne, asi na pět set kroků od místa, kam střelil, našel louži krve.

Byl stále nespokojenější.

Nemohl si ujasnit, proč.

Chtěl střeliti člověka, poraniti ho těžce, zmrzačiti. Chvěl se touto touhou celé ráno. Nemohl dočkati se výstřelu. Střelil člověka, který ztratil tolik krve, že musil kdesi v houštině dodýchat. Jeho touha ničiti a vraždití byla naplněna. A přece jektal zuby a bylo mu nepříjemněji a nepříjemněji. Rozbolelo ho v hrudi. Zahodil pušku do mechu, vydychl, otrásl se, sebral ji a šel dále.

Byl to velký člověk, téměř obr. Měl temnou malou hlavu, trochu kalné oči a těkavé způsoby. Ať činil cokoli, vždycky litoval, že mu ušla druhá možnost, pravý opak jeho skutku.

Nešel k obědu do myslivny, sešel až do vesnice. Věděl, že setká se tam s kamarádem myslivcem z druhého revíru. Potřeboval pohovořit si a potřeboval hovor zapítí.

Když vcházel do vesnice, u první chalupy potkal pytláka Flanderu.

Byl úplně zdrav a poklonil se mu se známou ironií nepostižitelného. Smál se vlídně a posměšně s uctivostí bohatého sedláka, který se klaní zadluženému statkáři.

Mládenci Martinovi se neulehčilo.

„Fuj!“ řekl si otrásaje se, když minul Flanderu.

Došel do hospody v Dubří.

Kamarád, černý myslivec, seděl v šenkovně za stolem sám.

Ani hospodského tu v té chvíli nebylo.

Mládenec Martin hodil sebou do kouta na lavici vedle myslivce Arnošta.

„Zabil jsem člověka!“ řekl a udeřil čelem o stůl.

2

Celé odpoledne hledali oba druzi mrtvého pytláka. Nenalezli nikoho. Krev ustydla na mechu. Nikde nezaslechli zasténání. Bylo ticho jako na hřbitově.

Martin prolézal houštím po kolenou.

Arnošt musil jej odvésti a upokojiti, aby se nikdo nic nedozvěděl.

Byla tma a hledání bylo marné.

Myslivec Martin přemýšlel. Chtěl pochopiti, co všechno předcházelo ráně. Jak se v něm skládaly pocity? Musil-li střílet? Musil-li vraždit? Kdyby nebyl potkal Jurku! Rozzlobil se na čenichavého blázna. Byl by jej zastřelil v tuto chvíli. Byl by omyl vraždu vraždou. Položil by Jurku do sedlé, schnoucí krve pytlákovy, aby věděl, kam ho zavedl svým vševídným blábolením, aby ji vysál z mechu, aby se do něho vpila jako do houby.

Měl ošklivou noc. Usnul zvečera, ale poděsil se ze sna. Kdosi mu šlápl na srdce, probořil mu hrud'. Snažil se rozeznati, co ho bolí. A pochopil: Na jeho hrudi stála dřevěná koza, na ní leželo prkno, na koncích prkna seděl Jurka-blázen a člověk bez hlavy. Krev mu prýštila po kabátě. Houpali se oba, druh chtěl předstihnouti druhá. A právě na jeho prsa postaviti si tu hračku.

Jurka volal: „Zelí, zelí pro zajíce!“ a chechtal se tenounkým vše-
vědoucím, přezrálým chechtotem.

Mládenec chápal, že Jurka všechno nastražil, protože je vše-
doucí a předvídavý, že všechno věděl vlasek po vlásku, pocit po
pocitu, jak se mu bude vařit a pálit v srdci.

Mládenec Martin probudil se a neusnul již do rána.

„Ano, zabil jsem člověka!“ znělo mu řezavě do vědomí, kdykoliv
chtěl zdřímnouti. Obracel se z boku na bok, lůžko ho pálilo, vstával
nesvěží, neodpočinitý, unavenější než večer.

Ráno přišel hajný Kolář, malý svalnatý člověk s rameny, na nichž
by mohl staleté duby nosit, rezavý, s chundelatým plnovousem,
s tváří posetou pihami, s podvodnýma bledýma očima. Byl to bývalý
pytlák; přijali ho do služeb jen proto, aby zbavili se jeho škůdnictví.
Jeho tvář byla neklidná, potměšilá a svráštělá.

Pravil myslivci Martinovi se škodolibostí:

„Mladý pane, stará Novačka ve Zboží kupovala za dvě šestky
kvasnic. To je se starým zle. Taková holota jakživa tolik kvasnic
nepotřebuje!“

„Copak se mu stalo?“ zeptal se zaraženě myslivec.

Novák byl známý pytlák.

„No, nevím. Nic neříkám. Ale kdypak pytlák kupuje kvasnice?
Jenom na ránu!“ odpověděl hajný-rezoun.

Martin šel vyhledat kamaráda.

„Zabil jsem člověka a člověk ten umírá. Je to starý Novák ze Zboží.
Pověz mi, proč jsem to udělal? Celou noc jsem na to myslil. Řekni
mi, proč?“

„Jsi blázen!“ odpověděl mu kamarád. „Musíš se tvářit vesele. Ať nikdo na tobě nic nepozná. Odpoledne půjdeme do Zboží, sedneme si do hospody, zahovoříme se, popijeme. Dozvíme se, jak je Novákovi, a nikoho nenapadne tebe podezřívát, zvláště uvidí-li, že si troufáš do vesnice.“

Martin šel.

Celou cestu však mluvil polohlasitě:

„Řekni mi, proč se ve mně skládala ta touha zastřelit Flanderu? Jako kapitál krejcar ke krejcaru jsem ji našetřil. Musil jsem střelit, nebránil jsem se své vášni a teď mne to bolí. Jak rád bych tomu porozuměl!“

Myslivec Arnošt povídal:

„Nevím, co jsi za hlupáka! Jaký je rozdíl mezi jelenem a pytlákem? Jelena bych spíš litoval, nežli pytláka. Jelen je král, a co je pytlák? Je to škodná, sprostá škodná. Měli jsme na revíru celou rodinu pytláků. Žili v rozházených chalupách a nikdo jich nemohl polapit. U soudu platili víc než hajní. Soudce jim říkal:

„Sedněte si, pane Janský! Hajný může stát!“

Nešlo to jinak, zavolali jsme četníky, obklíčili chalupu, Janského nikde. Stáli jsme tam do rána. K ránu sešoupla se po žebříku postava.

Vystřelil jsem.

Janský ani nemukl a utekl nám do lesa.

Udělali jsme na něj v lese léč jako na zajíce. Našli jsme ho u rybníka, byl položený jako zvěř. Vystonal se, zavřeli ho na dva měsíce, vrátil se, a komedie začala znova.

Domluvili jsme se, že ho musíme odpravit.

A tak náhle zmizel!

Hajní každému tvrdili, že není Janského ani ve vodě, ani na zemi, ani ve vzduchu.

A chechtali se potměšile.

Jeho žena měla malého pejska čmuchálka, hledala s ním muže ve dne v noci a nikde ho nenašla.

Přišli konečně na pokraj lesa; našli spáleniště. Pejsek zůstal stát a nehýbal se.

Janského nebylo ani ve vodě, ani na zemi, ani ve vzduchu, a pejsek ho přece našel.

Ovšem, co ti dokáže pejsek?

A ty buď veselý; střelil jsi lišku a nikdo nemůže ti nic dokázat!“

Martin se tímto příkladem nerozveselil.

Celou jeho bytostí táhlo opovržením k člověku, který vraždí.

„Bestie,“ procedil skrze zuby, „bestie je člověk.“

Přicházeli k vesnici.

Z větví olšových drala se mladá poupata. A stromy, jako by se své krásy nasytiti nemohly, zhlížely se v zelené řece, po níž pluly lahodou jara opilé kačice.

Děti jásaly kdesi v jarních hrách.

A do tohoto mladého měkkého jarního ticha zazněly ostré, trhavé, nesilné, ale odporné zvuky zvonku.

„Umíráček!“ zachvěl se a přikrčil mládenec Martin, jako by čekal, až přes něj přelétne nevlídná vlna.

Ale umíráček zněl chrastivě, jako by bil hřebíkem o starý střep, a mládenec Martin vyvolal si svůj sen.

Neznámý mrtvý a Jurka Pohrabáčův se houpají na jeho srdci a volají škohrtavým, nepříjemným hlasem:

„Bim, bam, bim, bam.“

Myslivec Arnošt nadal Martinovi:

„Rozvesel se, ať v hospodě nic nepoznají!“ skončil.

Ve vsi před hospodou potkali rezouna. Usmíval se dorozumívavě, potměšile a svažtil ještě do menší plochy svou pihami posetou tvář, přivřel jedno oko, vytáhl pravý koutek rtů, od kouření zveličených:

„Mladý pane!“ zakýval mu prstem před očima, a celá jeho podstata nejplebejtějšího mezi ďábly, jednoho z luzy ďábelské, zjevila se v jeho chechtajících se slovech. „Mladý pane, to nezvoní starému Novákovi umíráčkem, to umřela Háta Látalová!“

Kolik bylo ironie, posměchu a vědomí nadvlády v těchto slovech! Kolik v něm znělo minulosti rezounovy! Celý ten opatrný, nebezpečný, ani vteřinu klidný život pytláka, který denně vítězí, denně víc a více posmívá se pronásledovatelům.

„Co je mi po tom, kdo umřel, neznám Hátu Látalovou!“ odsekl myslivec Martin a vešel do hospody.

Jeho hlas zazvučel starou silou, když se pozdravoval s hospodským. Dal si přinést dvě sklenice piva a pil z obou. Malému dítěti daroval desetník.

Navrhl, aby si zazpívali.

Zpívali s Arnoštem dvouhlasé písně:

Pod lipkou, nad lipkou iskerečka!

a

Po nábřeží běží koník bílý.

Hajný-rezoun přišel do hospody, usadil se ke dveřím uspokojeně jako pochválený režisér.

Mládenec Martin dal mu přinést páleného, kolik vypije.

Hajný pil doušek po doušku rozvážně, labužnicky.

Hospodský přešel šenkovnou; nedovolil si usednouti podle pánů, usadil se vedle hajného.

„Jak je Novákovi?“ zeptal se ho hajný dotýkaje se přízvukem této vety mládence Martina, ale nepohlédl vůbec v tu stranu, kde seděl.

Mládenec se zachvěl a odstrčil sklenici poněkud zmateným posunem.

Hospodský odpověděl:

„Byli u něho s Pánembohem, ale snad se vykřeše!“

Mládenec Martin zesmutněl.

Cítil, že se mu prve ulehčilo, jako by stará Háta Látalová byla převzala vůbec celé umírání za Nováka a jako by byl za to od něho osvobozen; jako by proto, že umřela Háta, nebyl on měl touhu střelit po Flanderovi, jako by byl nevráždil člověka. A pustý smutek, který jej hnal do vesnice, provázel ho po všechny příští dny, budil ho ze spaní vždy stejným poplachem: „Zabil jsi člověka.“

Všechny povídky kamarádovy o pytlácích pažbou ubitých a upálených ho neutěšovaly.

3

Minuly zlé tři týdny. Martin trpěl. Hajný-rezoun mlčel zarytě. Pohleděl někdy uctivě posměšnýma očima, jako by chtěl vyložiti další kapitoly příběhu, ale zatvářil se, jako by si to byl rozmyslil a pomlčel.

„Chtěl jsi mi něco říci?“ zeptal se Martin vyhasle.

„Já? Nikoliv! Co bych mohl já mladému pánu povídat?“ odpověděl s lišáckou udiveností.

Martin vypravil se do Zboží sám.

Vešel do hospody a pozdravil.

V úhlu seděl host, který na pozdrav nepoděkoval.

Martin pohlédl pozorně a poznal, že v úhlu sedí uzdravený pytlák Novák.

Martin cítil, jak vyrostl v té chvíli, jak napjatá muka povolila a rozskočila se jako obruče čarodějovy. A volný, zpupný, pánovitý, nezkracený člověk objevil se pod nimi.

„Proč nepozdravíte?“ vykřikl na Nováka. Zaradoval se ze svého plného svobodného hlasu.

Nezabil člověka. Nemusil nic měnit na svém životě.

Novák odpověděl mu mrazivě a bolestně:

„Však vy víte, *proč* jsem vám nepoděkoval za pozdrav!“

Mládenec zalhal:

„Nevím! Nic jsem vám neudělal!“

„Poležel jsem si,“ pověděl Novák, „dnes jsem po prvé v hospodě. Noha se mi nikdy nezahojí. Našinec nejde do nemocnice a k doktorům. Roztránil jste mi kost, zmrzačil jste mne do smrti, protože se chtěl rozdělit chudý s bohatým. Vždyť já ty lesy mám rád jako vy!“

Vstal a přešel světnici ke dveřím. Ovázanou nohu vlekl za sebou. Pokračoval:

„Nebudu s vámi v jedné světnici. Neručím za sebe. Myslím, že se spolu ještě vyrovnáme. Nemusil jste po mně střílet! Nemusil jste mne mrzačit!“

A vyšel ze světnice.

4

Nikdo neslyšel této rozmluvy kromě Martina. A jemu zněla v duši stálou hranou. Nemohl se rozveseliti. Časem pozapomínal, ale zapomenouti nemohl, jako by měl veliký dluh, o nějž, cítil, bude jednou upomenut. Čekal stále na odvetu pytlákovu, ale nestal se opatrnějším a vycházel vždy sám. Nebál se ničeho. Cosi oddaného, spravedlivého zavlažilo jeho duši do sladkosti a němého odhodlání, a jeho ruce klesaly při myšlence, že setká se někdy o samotě tvář tváří s Novákem a že mu řekne:

„Já se ti nebráním, pal!“

Chtěl se s ním vyrovnati, chtěl, aby zmizely všechny stopy v jeho duši, vyryté bolestným hlasem pytlákovým: „Nemusil jste po mně střílet, nemusil jste mne mrzačit!“

Někdy začalo ho cosi hřáti v duši, jako by tála v slunci jarním.

A když pohlédl do ní, pochopil, že se to probudila zase ta vlídná, nemá touha, aby již stál tváří v tvář člověku, jemuž svrchovaně ublížil, aby se mu mohl odevzdati; a cítil, že se na to strašné osvobozující setkání těší a že mu tato touha kráší život a činí jej svátečně vznešeným, že kdyby mu ji někdo odňal, zbavil by ho nejdražších a nejsladších citů a jeho život by ztratil všecken smysl.

5

Přišel podzim po tomto podivuhodném vnitřním, umíněnému životu věnovaném létě.

Přijel kníže, přijely mladé princezničky, celé dny honiti. Panstvo sjelo se večer do myslivny, myslivci popíjeli v hospodě. Martin nevycházel ze společnosti; do jeho duše házeli lidé svá slova, klení, smích a zpěvy, zaházeli všechno, co v ní bylo sladkého a spravedlivého. Tesknil po své samotě, bylo mu líto, musil-li obětovati lidem cosi ze svého ticha, ze své živené touhy po vyrovnání.

Byl říjnový den, zastřený hebkou, teple šedou mlhou; její perlově šeré moře leželo na krajině; slunce nemohlo proniknouti do jeho dna. Někdy osvítilo jenom okénka ve vsi; zazářila jako hrubé kusy démantů.

K večeru mlha zkrvavěla a srpek měsíce brouzдал se v ní, nachyluje vyhlodanou tvář nad zkrvavenou chvátající řeku.

Bylo osmého října. Myslivec Martin dostal se v léči na osamělé místo. Snad je poněkud vyhledával; nějakým instinktivním polocitem, neuvědoměnou touhou, mocí silnější nežli všechna rozumová vůle. Nebylo slyšeti volání honců, ani rány do stromů, pouze rány z pušek.

Martin přešel lesní cestu. Podle ní rostlo celé pole velkolistých podbělů, s bílými hedvábnými podšívkami.

Vítr letěl přes ně a lístky se umíněně rozkývaly, jako by chtěly si krčky vyvrátiti, jako by je kdosi přemlouval a ony říkaly až s protivnou vytrvalostí: „Ne, ne, ne, ne!“

Martin stanul a zadíval se na ně.

„Bůhví, proč se právě tady ta rodina usadila!“ zabručel.

Dva zajíci přelétli mu přes cestu. Nestřelil. Nezajímalo ho to. Ohlédl se však mechanicky za nimi. Ohlédl se a jeho pohled utkvěl na místě, kam zajíci zmizeli.

V hrudi poskočilo mu cosi od překvapení.

Kdosi se za ním plížil. Nebyl to žádný z lovců ani z honců. Nikoli. Byla to tvář známá ze života, známá ze snů. Vídal ji častěji, než ho těšilo. Byla to bledá tvář Novákova.

Nohu měl pytlák dosud obalenou v hadrech; nevyлécila se; a všechn vyhubl a sešel od nemoci.

Plížil se za ním; v ruce neměl pušky.

Ploužil se tu snad z lásky k lesům, z lásky k honům? Anebo hledal myslivce? Martin chtěl se s ním vyrovnati vyrovnáním, jež si na osudu vyprošoval.

„Nováku, co tu děláte?“ zeptal se ho hlasem bratrským a kajícím.

Novák neodpověděl.

Martin popošel k němu. Nesl pušku v ruce.

Novák hleděl na něj unavenýma, lhostejnýma a pohrdajícíma očima.

„Jste mi cosi dlužen!“ řekl mu Martin, „a máte právo splatiti mi stejnou mincí. Hle, není tu v doslechu nikoho, nikdo nás nevidí, ani neslyší. Vy jste beze zbraně. Tu je moje puška. Střelte, jestliže se vám líbí!“

Položil pušku na zem, k nohám pytlákovým, odešel na několik kroků, opřel se zády o strom a čekal.

Novák stál, jeho tvář zbarvila se lehce, oči zatřpytily se vyhaslým, kalným leskem.

Sehnul se zvolna a pozvedl pušku. Držel ji v ruce, kolébal ji dravě a lstivě a neodvracel očí od Martina.

Martin cítil, že konečně přišlo to, po čem tolik toužil, že přišla prostá, samozřejmá spravedlnost. Zmrzačil člověka, chtěl vraždit. Nyní bude mu to navraceno. Žádal osud o tu milost desetkrát denně.

Novák kolébal pušku na dlani a nemířil. Jenom brada se mu rozkývala, a jeho strašné, prázdné, žalobné oči opíraly se o tvář myslivcovu, hledaly v ní, uhadovaly myšlenky z jejích světél a stínů.

„Střílejte, k čertu!“ vykřikl na něho Martin. Jeho zuby cvakaly křehce v zimnici o sebe. Nemohl se dočkat rány, po níž toužil, a nechtělo se mu výsměchu pytlákovy, který nebyl na programu, který nebyl myšlen do této kompozice.

„Vy myslíte, mládenče Martine, že já budu šlechetný a že nestřelím? Ale což když střelím? Což když si namířím právě do středu vašeho nenáviděného čela? A spustím? Sbohem, světe! můžete si zavzdychnout. Plížím se za vámi. Našel jsem si vás. Že jsem beze zbraně? Zapískám a přijdou kamarádi naráz. A zbraní bude sdostatek! Co záleží dnes na ráně? Padá jich na sta. Vina nebude na mně. Mohl vás střelit kdokoliv z myslivců. Třeba sám kníže mohl ráčit vypáliti vám ránu do váženého čela. Kdo to pozná, že jsem to byl právě já? Vy jste mne ráčil zmrzačit. Máte pravdu, teď došlo na mne!“

Novák pozdvíhal pomalu pušku.

Tvář Martinova trpkla. Zledovělý rys kreslil se kolem jeho chvějících se rtů. Unavený a oklamáný výraz položil se na celou tvář. Zmrzelo ho všechno, co mluvil Novák. Jemu se chtělo čistoty citů, obrození celé duše třeba ve chvíli umírání a Novák mluvil mu o podlostech.

Zklamal se v partnerovi. Ale pytlák bystrýma očima a zvýšeným vnímáním zpozoroval, kterak níží se koutky mládencových rtů,

pochoopil, že neočekával jeho šlechetnosti, vycítil, že jím v té chvíli vzrůstavě pohrdá; že zalitoval, že nešetřil svých citů na někoho vyššího a jich hodnějšího.

Sklonil hlavu na prsa a i v jeho hrudi tálo a cosi nedělně slavnostního zahřálo ho v srdci a povzneslo.

Řekl:

„Odpustte mi, proboha,“ a spustil pušku do pole rozkývaných podbělů, tvrdících umíněně a zavile: „Ne, ne, ne, ne!“ aniž se kdo kdy dověděl, proč.

Mládenec Martin pochopil zase z planoucích, nové poznání hlta-jících zraků pytlákových, z jeho pokorně skloněné hlavy, z hlasu úplně potopeného v sladké oddané pocity, že mu pytlák porozuměl.

Pravil:

„Odpusť i ty mne, proboha!“

Vztáhl k němu ruku.

I pytlák pokročil.

Sevřeli své ruce tvrdě a pevně.

I slzy, které by byli zaplakali, i něhu, kterou by si byli projevili objetím, všechno ukryli v tomto stisknutí.

„Odpustils mi?“ zeptal se Martin pytláka osvobozeným hlasem.

„Odpustil jsem vám!“

Stiskli si znovu ruce a rozešli se.

Pytlák zmizel v křovinách.

Mládenec Martin vydechl a vrátil se z jakési cizí sféry na zem, na milou, rozradovanou zem.

Vzpomněl si, že je na honě, že se omeškal, že ho budou postrádati.

Pozvedl pušku a vydal se na cestu úzkou pěšinou mezi křoví-nami.

Rozmoklý jíl lepil se mu na boty.

Husté stěny rezavých habrů, olšin, jasmínů, kalin a babyky stínily rozhled do krajiny.

Mládenec Martin nedíval se po krajině, díval se k laskavým svě-
telným nebesům.

Slunce prostupovalo habřím, pokládalo bledá světýlka k nohám
mládencovým, dotýkalo se jeho rozpálené tváře.

Uhřál se a rozradoval se a přistihl se přitom, že si zazpíval ne-
určitou, radostnou píseň, jaká od jara nezazvučela z jeho hrdla.
Zpíval, ačkoliv cítil, že ho ještě v hrudi bolelo od přestálých muk.

Nedotknutelná

Paní Olze Preissové věnováno

*A nestvořil jsi miliony jazyků, od hořkých
povzdechnutí trav a mechů pokorných
až k výmluvnosti plamenů a bílých sluncí v zoufalství,
by zakvílely v tisíciletích tíž kletby své,
žal věcí pomíjejících?
— OTOKAR BŘEZINA*

1

Revírník v Pohořance, myslivně postavené na hřebenu horském mezi vonnými pasekami a mezi borovými lesy, polévanými slunečným žářem, provdal své tři pěkné, hodné dcerky za dobré, slušné muže střední inteligence. Čtvrtá, nejmladší a nejpěknější ze sester, odmítala ženicha za ženichem.

Jmenovala se Hanička, a lidé považovali ji za podivínku. V její jemné, citlivé, nevyzpytatelné duši odehrávaly se neznámé děje, jejichžto ukrytému tajemnému smyslu snažila se marně sama porozumět. V její mysli setkávaly se touhy a skutky jako bytosti neznámé a hleděly si udiveně do očí. Setkávaly se tam v úžasu láska k životu i stydlivá hrůza z něho, udiveně a bojovně měříce se pohledy, neochotné ustoupiti družka družce.

Její skutky byly plny chvějné váhavosti a její pohledy plny otázek a nejistoty z vlastního počínání.

Její cudnost stala se jí zlým poručníkem a utvořila přísnou ledovou neroztávající hranici mezi světem a ní. Milovala vášnivě čistotu a umývala se jenom v pramenité vodě; přinášela si ji sama

ve vědérku z lesní studánky tiše a pozorně, aniž byla jediné kapky ulila.

Procesávala své nepohodlně dlouhé, bohaté, hnědé vlasy vždycy při zamčených dveřích a stažených záclonkách. Slunce svítilo hořejšími nepokrytými tabulemi okenními, a rozzářilo je. Jako přádenka tenkého zlata svítily. Jako by proti slunci hleděl do listů zlatého buku, tak světélkovala ta zářivě kaštanová záplava.

Nikdy jich však nikdo neviděl. Ani vlastní matka. Schovávala se úzkostlivě, zavírala večer okenice, uzamykala dveře své světničky a ještě i klíčovou díрку zakryla, než počala se svlékat.

Od dětství tato cudnost vzrůstala. Svlékala a myla se, až když zhasla, aby ani sama sebe nespatriła.

Lidé roznášeli o ní zlé pověsti, jako by měla nějakou vadu tělesnou, uzenu kůži, malinky na ramenou, ale marně ji pomlouvali. Styděla se vášnivě, do muk, přestože měla tělo bílé a ladné jako právě zrozená Venuše.

Nemohla odhodlati se, aby podala ruky některému z četných ženichů a ctitelů, kteří se jí podivovali pro zvláštní květnovou krásu její bílé tváře, pro zářivé, plaché oči a pro korunu zlatě hnědých vlasů. Přišel-li host, poklonila se mu z dálky, uctivě pohovořila, ale ruky nepodala nikomu.

Nikoho neměla zvláště ráda, všichni jí byli stejně milí, k nikomu zvláště nepřilnula. Bála se lásky, jejího rozčarování, jejího temného umírání. Viděla, kterak láska zkrásněla a ozářila na chvíli její tři ne právě nejduševnější švagry, kterak proměnila jejich drsné tváře, vložila jim na rty slova něhy, úcty i starostlivosti, rozsvítila jejich oči dobrotou, propůjčila jim na chvíli světlý odlesk hlubokých, jemných duší. Viděla však, že to byl jenom odlesk. Viděla, že jejich bytosti nedovedly býti jemnou schránou pro velké, zmnožené, utrpením rostoucí, radostí sládnoucí citění. Jejich krása uhasla rychle jako opojení bytostí nižších intelektů, jako světlo mušek svatojanských. A Hanička věřila, že žijí kdesi bytosti, jejichžto duše nešediví, ne-

všední, jichž život neubíjí do hrubosti; věřila, že vzrůstají druh pro druh a že tvoří ony duševní hodnoty, jež nás jediné přežívají a rozmnožují poklady věčnosti. Velmi daleko, kdesi za mořem snad žijí. A ona jistě takového nepotká! A nic by jí nebylo tak strašného, jako rozčarování, jako poznání, že ten, jehož vyvolila, nepatřil do vysokého druhu, předurčeného pro věčnost. Prosívala často rodiče, aby jí nepřemlouvali k vdavkám, a nepřekáží-li jim doma, aby jí nevyháněli. Otec, který ji miloval, odpověděl bodrým siláckým slovem, aby ji upokojil, matka ji pohladila. Nevyháněli jí. Naopak: byli rádi, že ji doma těšilo, ale její bytost nepřestala jim působiti starostí.

2

Hanička rozčesávala hedvábné proudy vlasů. Na dveře jejího pokojíčka kdosi silně zaklepal, a Anna, silná, pěkná služka, zakřikla jako každodenně silným hlasem, bez něžnosti, týmž, jakým budila malého pasáka: „Vstaňte! Slunce se vám směje!“

„Pozdě jsi přišla!“ odpověděla Hanička.

Za malou chvíli vyšla na práh úplně oblečena, až k uším upjata do těsného límečku u šatů a s vlasy pevně, jednoduše spletenými, navinutými kolem jemné hlavy.

Vzduch byl prochládlý, křišťálově čistý a lahodný, obloha bezmračná, vysoká, klidně modrá, na východě umdlená vystupujícími parami.

Bylo po deštích, les průsvitný a tráva plna rosy.

Po pasece plné pokácených jedlí a opuštěných kořenů, obklopených drobtý kůry, bílými třískami a vysokou, růžově kvetoucí metlicí, přicházel otec Haniččin provázen mladým, hubeným, štíhlým, jemným a útlým hochem.

Do narezlých otcových vousů svítilo slunce. Vinul je kolem ruky jako prameny lnu a vykládal cosi svému nově přidělenému poboč-

níku, jednomu z černých myslivců knížecích, který teprve včera pozdě večer dojel na nové místo.

Když revírník spatřil dceru na prahu, zavolal na ni a oba jí vyšli vstříc.

Hanička došla na deset kroků před ně a zastavila se, odstoupila pak plaše o dva kroky a poklonila se křehce a uctivěji, než bylo třeba.

Milá, ustrašená a jaksi půvabně zvědavá srnka, kterou Hana vychovala, přiběhla s ní a také se kousíček plaše vrátila.

„To je moje dcera Hanička!“ pravil otec, „a to je nový myslivec, Petr. Dobře se snášejte!“

Myslivec Petr pokročil k Haně. Domníval se, že dojde na podání ruky, ale sotva vykročil, uviděl, že i ona ustupuje, klopíc hlavu, jako by chtěla se rozplynouti do růžových metlic na pasece.

„To je taková cimfrlína!“ pravil otec s úsměvem, neboť se mu na dceři všechno líbilo, i to, že je cimfrlína. „Jdi domů!“ pravil a pokračoval v řeči. Vysvětlil myslivci, jak je třeba k Haně se chovati. Nikomu že ruky nepodá, zavírá se, vdávat se nechce.

Štíhlá Hana zatím, vlekouc sukýnky po mokré trávě, jako dechem odvanuta, i se srnkou tiše veběhla do domu.

Věděla pouze, že myslivec Petr má veliké, jako měsíčné světlo zelenavě stříbrné oči, útlou, jemnou tvář, a srdce ji od toho příjemně rozbolelo.

Cítila, jak na dlouho, jemně, jako by ji uctivě a laskavě hladily, spočinuly na ní tyto měsíčné oči.

Měla po celý den mnoho práce, ale světelný pocit v její duši nemizel.

Večer, když se v lese ochlazovalo, mech i tráva vlhly rosou a za velikého ticha, jenom cvrčky rušeného, zapadalo rudé ostré slunce, Hanička majíc v duši také takový rosný chlad a po celém těle pocit příjemné, nikde nesoustředěné fyzické únavy, rozběhla se do lesů po travnatých cestách, kolejami hnědé, čerstvě rozjeté hlíny, natr-

hala rychle kytici lučních květů spíše z touhy po chvatném pohybu, nežli po květinách, zasmála se hlasitě, bez příčiny, z pouhé touhy smáti se, a vrátila se do své světničky úsměvná s náručí fialové, akátově vonné lupiny.

3

Myslivec Petr byl syn bohatého továrníka pod Vysokými horami. Od malinka slýchal pyšné pověsti o černých myslivcích, a nic nebylo pro něj tak žádoucího jako státi se jedním z nich. Rodiče nabízeli se, že mu koupí panství, aby hospodařil a honil na svém. Jemu však nechtělo se panství. Mel jediný sen, státi se černým myslivcem knížecím.

Když kdysi kníže zajel navštívit továrníka, prozradil mu otec sen svého syna. Kníže byl trochu polichocen jeho vášní a přimluvil otci. Po odbytých studiích přijal ho do svých služeb.

Petr byl z těch lidí, v nichž kříží se zřejmě dvojí bytost; žádná nedosahuje nadvlády, ačkoliv zápasí o ni rovnoměrnými silami po celý život. Toužil po silném, statečném, svobodném životě, ale měl vedle toho všechny nezpůsoby zněžnělého synka továrnického. Teoreticky uctíval mravnost a čistý život, ale prosedával celé večery u zpěvaček v městě. A sotva poznal celý hnus tohoto života stále stejného, nevyvíjejícího se, prázdného, se stejnými vtipy, s dušemi bez lítosti nad vlastním životem, litoval, že si život poskrvnil, že nikdy, nikdy nevymaže této pohany z jeho čistých blan.

Miloval společnost jemných elegantních lidí a přece bývalo mu v ní teskno. Toužil po lidech statečných, plných zrnitého života, a přece bývalo mu s nimi úzko. Toužil po lesích, ale často zdálo se mu, že nemá dosti myšlenek, jimiž by je naplnil, ani dosti radosti z nich. Bylo mu chvílemi, jako by si duše potichu zívla. Toužil po tom, státi se černým myslivcem, démonickým, jak byli všichni a prozatím

okouzlovalo ho to, že se jím stal. O démoničnosti teprve přemítal. Měl krásné, mírné oči, schopné obdivu, nebyl sobecký a pyšný, nebyl do sebe zamilován, měl upřímné nadšené srdce. Nevěděl, že je vůbec vyloučeno, aby se stal s těmito vlastnostmi démonem.

Spatřil Haničku na mýtině ploužiti se v růžových travách, jemnou, cudnou až do konečků prstů, chvějnou a krásnou s těžkou korunou hnědých vlasů, a celá příroda, i všechen jeho život našly náhle střed a smysl. Vídal ji denně u oběda a u večeře, vždycky starostlivou, pozornou, klopící zrak, tiše přeletavou, málomluvnou.

Kdykoliv na ni promluvil, pozvedla zhluboka a dlouze sklopená víčka a pohlédla pátravě, vážně na něho. Jako dvě květiny z chvějného zlata zatřpytily se její panenské oči. Otázal-li se jí na něco, odpověděla mu přesně a trochu uchvátaně. Ale jemu líbilo se všechno, co činila; vzrušovalo ho zabarvení jejího hlasu, chvění jemné, stále se zardívající pleti.

Jenom to ho mučilo: že mu nebyla o nic bližší nežli v první chvíli, že nesměl se ani její ruky dotknouti.

Její oči však zářily stále slunečněji a oddaněji a spočívaly na něm, mluvil-li, déle a déle.

4

Petr potkal Haničku kdysi v modřínovém lese, když si donášela vodu ze studánky. Překročila lehce a opatrně příkop plný kvetoucích pomněnek, štavelů i pryskyřníků, pohlédla pozorně do vědérka, aby ani kapky vody neušpláchla, a pozorně a vnímavě stanula.

Oblaka pryskyřičných vůní, tavených v horkém slunci, toulala se vzduchem.

Divoká hrdlička vrkala kdesi temně v mladém lese, a strnádek vypískával své pointy právě nad její hlavou. Les byl plný hlasů života; občas zavadil nějaký rozlétlý hmyz o její čelo; některá potácivá

moucha letěla, aniž jasně věděla kam, včela přenesla se účelně a moudře, spějíc za určitým cílem.

Hanička vydechla zhluboka, usmála se vděčně a rozpačitě, přivřela oči, naklonila hlavu, jako by děkovala za to, že žije. „Jenom boháč zná podobenství věčnosti. A příroda je zná!“ myslila si neurčitě.

Myslivec Petr vystoupiv z lesa přiblížil se k ní.

Poděkovala mu za pozdrav a úsměv nezmizel z její laskavé tváře.

„Je krásně,“ řekla, „vzduch je letos vonný jako dosud nikdy!“

„Snad jste se toho nikdy nepovšimla!“

„Ach nikoliv. Všímal jsem si vždycky přírody. Měla jsem jemného, andělského učitele, jehožto tvář stále zářila nezemskou, vnitřní krásou. Měl hlas, který, zdálo se, nenáležel ani člověku, a každé slovo, které promluvil, bylo plné uzrálé moudrosti. A ten mne hned maličkou učil na všechno dívati se nějakým jiným pohledem, než se dívají všichni ostatní. Znal bratrsky ptáky, travičky i motýly. Učil mne žítí jiným životem, než jakým žijí duchovně chudí lidé. Hovořil mi o věčnosti... o věčnosti...“ mluvila Hanička, zadýchávajíc se krásou této představy.

„Jaká jste krásná a podivná! Proto se straníte! Proto nikomu ruky nepodáváte, proto nemáte ráda život!“

„Já mám ráda život!“ odpověděla uchvátaně Hanička. „Mám jej velice ráda, ale jinak než všichni a jiný život než všichni!“

„Jaký?“

„Jiný. Toho nelze říci tak snadno.“

„Šťastný ovšem. Vždyť všichni snažíme se žítí šťastně!“

„Ano, šťastný, ale ne tak, jak si štěstí myslí lidé – – – víte, aby měli blahobyt a tak; ale ani tak, jak si je myslí ptáci nebo zvěř. Jinak šťastný!“

„Aby vás muž miloval?“

„Ani ne tak, jak si to myslí druhé ženy, ani tak ne. Víte, nedovedu vám povědět, čeho bych si přála, ale povím vám, čeho se bojím: nebojím se bídy, ani strastí, ani nemocí, ale toho se bojím, že v lásce,

v té prosté živelné lásce snadno se zdá, že má každý muž krásnou duši... a toho se bojím, kdybych poznala pak náhle, že neměl té bratrské, sladké a pevné duše, jakou já si představuji, a byl by to docela obyčejný člověk... Bože můj, to by mne zlomilo...! A potom, víte, nesnesla bych, kdyby nemluvil pravdu, jako nejstarší můj švagr, protože lež, myslím si, je strach lidí malomocných a bojácných. Nesnesla bych také, kdybych poznala, že nemá své vlastní moudrosti, neboť člověk, který nemá dost své rozvahy, dluží si ji u jiných a mění ji denně, podle toho, kdo na něj prstem zakývne, a přitom stále otročí... nemyslíte? Nesnesla bych, kdyby žil sám pro sebe jakýsi temný, uzlovitý život, a já žila vedle něho stále jako za vysokou zdí, neboť krásné nitro je samo sobě jasné a dává rádo své světlo i jiným... To nejsou mé myšlenky... to mi říkával můj učitel. Proto se vám zdá, že se bojím života!“

Petr, zdálo se, neporozuměl těmto složitým požadavkům. Miloval Haničku a zdálo se mu, jako se zdává všem ve chvíli prvního opojení, že ji bude milovati navždy, a vše, co mluvila, čeho se bála, že bylo samozřejmě zbytečné.

„A kdybyste našla člověka, který by vás miloval tou láskou až do poslední chvíle života, až byste byla docela malinkou stařenkou v čepečku a samá vráska, takovou láskou až do skonání?“

„Nevím, zda jste mi porozuměl...“ pravila Hanička, sebravši jednou rukou modrou sukénku, aby si jí nepovlhčila, a druhou uchopivši vědérko.

„Ale já vám chci porozumět, já vás chci získat!“

„Počkejte ještě chvíli, snad mi porozumíte!“ odpověděla tiše, pozvedajíc váhavě sklopená víčka, a odešla od něho takovým výrazným, mnohomluvným způsobem, že neodvážil se ji následovati, ani ji doprovoditi.

Díval se za ní. Minula bíle rozkvetlý keř ptačího zobu; větve, jichž se dotkla, ještě chvíli se hýbaly, a zmizela mezi jedlemi důvěrně obepjatými planým chmelem.

Divoká hrdlička vyzpěvovala vrývavě svoje „kurú, kurú“, temné koruny stoletých jedlí, dotýkajíce se laskavě a opatrně druh druhu, zachvívaly se ve větru, jehož vonný dech byl napojen sladkostí lipového květu, lučních květin, schnoucího sena a pryskyřice.

5

V městě pořádali myslivci ples.

Celý kraj chystal se na něj.

Hana, která se naučila tančiti od sester, odhodlala se po prvé jeti do společnosti. Všichni se tomu divili, a matka rozradovala se, že její dcera si snad také konečně zamiluje svět, lásku, muže, rodinu, život.

Hana ušila si šatičky z růžové dykyty, zdobené planými růžemi, upjaté až po uši.

Matka domlouvala jí, aby si alespoň límeček ušila krajkový, průsvitný.

„Snad nepůjdu nahá!“ urazila se Hana a neuposlechla jí.

Jela na ples, hnána silnou touhou, která po prvé překonávala její stydlivost. Jakási teplá vlna ji tam odnesla. Ale sotva octla se v sále, polekala se toho, co učinila. Pochopila, že se musí dát obejmouti muži, že bude blízka jejich dechu, a zhrozila se.

Poprosila myslivce Petra, aby od ní neodstupoval, aby nemusila s nikým jiným tančit.

Petr vydechl radostně a pohodil pyšně hlavou. Ano, chtěl jí býti strážcem a jediným tanečníkem.

Poprosil ji o tanec. Šla s ním. Objal ji a cítil, že chvěje se jako lístečky osikové.

Milovala myslivce Petra. Byl jemný, jiný než ostatní horští siláci, proto si ho zamilovala, proto šla i na ples. Ale dech se jí krátil a duše zhasínala, protože ji objal, protože ji nesl sálem před tolikými zraky.

O půlnoci rozvázaly se jí stuhy na střevíčku.

Myslivec Petr přiklekl rychle a zavázal je.

Pohlédl potom na Haničku očima novými, důvěrnými, mužskými, a ona poznala smysl jejich pohledu. Zaplanuly, zkrásněly tou povědomou, příliš prchavou a nežádoucí krásou, jíž se tolik obávala, zdáním a klamem, že se tam objevila duše. Ulekal ji sebevědomý, panovačný způsob, jakým jí zavázal střevíčky, i jakým na ni pohlédl.

Roztřásla se jako zimnicí, oči naplnily se jí polekanými slzami, netančila již, musili ji odvésti domů a chvěla se až do rána.

6

Druzi, myslivci, posmáli se Petrovi. Takhle nikdo ženy nezáskává. Nesmí se jí bát. Žena chce být uchváćena, překvapena, namluvili mu. Je směšno vrkati a nýti a obracet oči k nebi. I nejlepší žena miluje Juana, toho, který nemluví, ale hned líbá, který ji strhne v objetí a jenž okouzlí ji temnou silou vášně, překvapí ji neznanou sladkostí lásky. Všichni vykládali své případy. Všichni chvářtali se svými rychlými úspěchy. Jmenovali ženy jmény, vyzrazovali nestoudně, co byli povinni utajiti.

Petr poslouchal. Cítil, že mají pravdu. Scházela mu juanovská démoničnost. Druzi mu poradili, kterak má začít. Usmyslil si, že upslechne. Je příliš ženský a zněžnělý. Takhle by nikam nedošel.

Odbyla by ho konečně, jako odbyla druhé. Je třeba zlomit její hrůzu ze života. Je třeba ji překvapit, strhnout, udivit.

Revírník se ženou odjeli ke kteréš dceři.

Petr uprosil služku a dal se zavřít do bílé nepřístupné světničky Haniččiny.

Čekal.

Hana vešla potmě do své komnatky, nerozžehla a vyndávala jehlice z bohatých pletenců.

Bzučela si tiše písničku o Maryčce hrobníkové, která sama pocho-
vávala milého, sama mu hranu zvonila, sama ho hlínou zasypala.

Hučely si refrény.

Zněly smutně údery zvonů, dopadaly truchlivě lopaty hlíny.

Bim, bam, bim, bam!

tam, tam, tam, tam!

Zpívala vláčně a ponuře.

Myslivec Petr stál u stěny bez hnutí.

Srdce bilo mu hlasitě. Slyšel je sám.

Poznal, že je Hanička hotova s účesem.

Pohnula se a procházela podle něho.

Vztáhl po ní ruce a objal ji. Zabořil prsty do měkkých, spuštěných vlasů, přitiskl ji vášnivě na prsa, hledal její rty.

„Haničko!“ chtěl zašeptati démonicky a dravě, jak si to vymyslel, ale hlas zlomil se mu.

Hanička vykřikla tak polekaně, rozryvně a žalně, jako by jí byl někdo ne tělo, ale duši poranil a rozerval. Jako paní, jejížto duše spávala ve větvích vrbových, vykřikla, když podťali drahý její strom.

Její jemná, polekaná bytost prožila tímto dvojitým, sdruženým a náhlým poznáním základní otřes.

Zalkala tak, že i hrana smuteční i lopaty hlíny zazněly v tom hlase. Ale i jakousi strašnou rvavou otázkou byl zbarven ten výkřik. Jako by její vítězíci touha po životě byla zavzlykala:

„Vždyť jsem již chtěla žít, proč jsi mne zahubil?!“

A hned po tomto dlouhém složitém zavolání zatížila Hanička bezvládně jeho ruce. Volal ji jménem. Mlčela.

Uložil ji, svolal služky, stařenu hajnou, moudrou kořenářku, sám probděl noc na prahu její světničky.

Sotva Haničku vzkřísili, roztrásla se stálým drobným, nervózním pláčem.

Od té noci všechno jasné myšlení Haniččino zmátožnilo se a proměnilo se v stavy polosnové. Měla chvíle zjasnělého vědomí, ale za hodinu nerozeznávala otce od matky.

Zůstala jí jediná, jasná čistá představa: o možné věčnosti, o té krásné, sladké věčnosti, kterou, byli-li jsme obdařeni světlou mocí a dovedeme-li z ní žítí, tvoříme si sami z vlastní duše stále hlouběji a vážněji, přísněji i úsměvněji. Ale její víra byla pomíchána stálou úzkostí a stálým chvěním, a cítila, že se vrátila z cesty do života, na niž se před nedávnem byla vydala. Byla den ze dne truchlivější, zádumčivější, nepřístupnější.

7

Petr trpěl za svoje provinění. Míjel pokorně a uctivě bledou a chorou Haničku a bál se ji oslovit.

Pochopil, že neměl poslouchati cizí rady, že měl ji získati tím, co měl ve své duši nejčistšího, že měl se pro ni zdokonaliti, státi se sebou samým, naslouchajícím a věřícím svým vnitřním jasným povelům, chovati se stejně jemně k její duši.

Žil nyní očistně a jasně, netoužil po démoničnosti, laskal svoje poctivá i vroucí cítění, přezíral chlubivé posměchy svých druhů, nenáviděl jejich hanlivé chlouby.

V červnovém podvečeru vraceje se z dohledu na pasekách, uviděl pod rozkvetlým jasmínem seděti na lavičce Haničku.

Měla ruce sepjaté na kolenou a hleděla upřeně na rozkvetlou stráž prázdnýma, dokořán rozevřenýma očima, prostýma lesku.

Přistoupil k ní a pozdravil ji.

Sklonila hlavu, nepromluvila a hleděla neodvratně na stráž a háj.

Vzduch byl dusivě teplý a plný vůní. Páry nakupily se nad horami a zamlžily husté, neprostupné vrcholky starých jedlových lesů. Ptáci v nich jednozvučně a polekaně tikali, včely navracely se z pastvy. Květnatá stráž chvěla se, jako by byla vzrušena zlou předpovědí. Třezalky zmítaly se krouživě s jakousi nepokojnou trpělivostí, ale citronová komonice byla pobouřena. Na trsech do sebe namotané ležely bledé fialové hrozníčky čičorečky a celý sdružený trs ve svém bratrství jenom trochu uhnul se nárazům větrným. V hustých travách a jetelích nasadily se celé rodiny ligrusů, příbuzenstvo všech růžově fialových odstínů v hustých, jednotně zbarvených trsech. Hanička hleděla upjatě, jak chvěl se bázlivě každý kvítek před blížící se bouří.

Vítr hlučný, jako by přijížděl na tisíci kočárech, prolétal lesem, zazmítal břízami a osikami, dává jim pocítiti dráždivé kouzlo podobné umírání, serval z jejich haluzí všechny předčasně odumřelé lístečky, odhazuje je jako zbytečné a domyšlené myšlenky a překonané mrtvé city.

Petr usedl vedle Haničky.

„Odpustila jste mi?“ poprosil rozechvěně.

„Přijde bouře!“ zašeptala bezbarvě a ustrašeně.

„Bojíte se?“ zeptal se Petr.

„Ach ne, proč bych se bála?“ řekla Hana zatoulaná v myšlenkách a sevřela skráně bílými dlaněmi.

„Co je vám?“ zeptal se Petr něžně.

„Mne teď pořád bolí hlava. Lekla jsem se velice! Ani nevím čeho! A od té doby bolí pořád víc!“

„Jsem tím vinen a nemohu si toho odpustit. Haničko, uzdravte se! Snažte se uzdraviti se! Pojedu s vámi od slavného lékaře k slavnému lékaři, jako choré dítětko vás na rukou ponesu, snad se nám dostane dobré rady. Celý svět vám ukážu, všechno, co se vám zalíbí, vám koupím!“ prosil Petr.

Hanička zakývala záporně hlavou.

„K čemu to všechno? Já nic nepotřebuji, jenom ticho. Mám velikou práci. Musím rozcupovat velký koberec a odložit všechny zlaté nitky a všechny hedvábné nitky, ze kterých byl utkán,“ šeptala příšerně.

„Haničko, nemluvte tak podivně. Hrůza jde z vás. Leží před vámi život, právo na štěstí, a já vám je dám. Uzdravte se a buďte mou ženou. Budu k vám dobrý, na rukou vás budu nosit!“

Růžový obláček přeletěl Haninu tvář.

Její oči zazlátly a zatřpytily se, jako by je byla přelétla laskavá zkazka o štěstí, ale právě tak rychle pobledly.

„Proč všichni muži mluví totéž, týmiž slovy jeden jako druhý slibují, čeho nesplní a čeho nelze splnit a neslibují, co splnit bylo by tak snadné? Proč jejich duše vyhasne jako vyhořelá svítilna? V lásce jsou si všichni podobní a po lásce objevuje se jejich pravá tvářnost!“ pravila náhle úplně jasně Hana. „A kde je potom duše? A jak budu živa bez duše, já, která jsem ji poznala a která jsem z jasné tváře svého učitele pochopila její jsoucnost na zemi? Kdo poznal její výsostnou podstatu, nemůže již bez ní žít. A já bojím se života, bojím se zklamání; vždyť člověku, kterého život hrubě udeřil, jež život těžce pozklamal, zbývá jen jediné: nic si nepřát, po ničem netoužit, ničeho nelitovat... o to se snažím ze všech sil. Všechno mám však ztíženo tou stálou bolestí. I nyní; hlava pálí!“

„Nebudte smutná! Příliš zabíráte se do smutku a myšlenek!“

„Bojuji proti tomu. Od přílišného smutku duše trouchniví, pravila veliká svatá!“

„A nemáte mne ani trochu ráda?“ zeptal se Petr, snaže se zachránit ještě jednou svoje štěstí.

Hanička se polekala, chtěla se něčeho uchopit rukama, hledala, ale sevřela jenom pevně dlaně a odvrátila tvář...

„Nemluvte se mnou, prosím vás, mně to působí strašné bolesti!“ poprosila. Hlava jí klesala bolestí, jež se stupňovala při každém vzrušení. Věděla, že působí drahému člověku bolest tím, co mluví,

ale bolest byla ještě bližší, a ona cítila, že se od chvíle ke chvíli stupňuje a že ještě nedomyslíla všeho, čeho bylo třeba domyslit. A to byl ten koberec, jež usmyslíla si rozpřísti.

Petr, zdravý svěží člověk, nechápal bolesti a odpočítával ji z účtu života. Cítil, že ho Hanička odmítá, že si ho oškliví, že pohled na něho jest jí nesnesitelný. Nic víc. Vstal. Na jeho tváři objevily se šeré stíny, oči pozbyly záře, znepěkněl, protože se omrzela a pozbyl trpělivosti. Celá jeho postava se jaksi pokrivila.

„Půjdu!“ pravil, „a odejdu i odtud. Štěstí tu pro mne nerozkvetlo. Jste na mne zlá a pozbyl jsem vší naděje!

Sbohem, Haničko!“

Bouře se blížila, vítr ohýbal stromy, připomínaje jim hrůzu umírání. Kvítka na louce se úzkostlivě rozšeptala a pobouřila.

Myslivec Petr neohlížeje se sestupoval ze stráně.

Hana pozvedla hlavu a hleděla za ním rozevřenýma očima. Pokusila se i vztáhnouti za ním ruce, ale strnula a neodhodlala se. Sklopila hlavu a složila drobné ruce na prsou. Slza po slze kanuly na ně, a strach a stud a láska pohlížely na sebe udiveně v její smutné duši.

Cítila mučivě, že možnost jejího štěstí odchází, věděla však, že není v její moci zadržeti je. Že cosi mrazivého, ale výsostného obklopuje ji a objímá ledovým objetím a nedovoluje jí, oddati se životu bezvědomě a neustrašeně.

Když svolávali v myslivně k večeři, Hanička nikde nebyla. Po dlouhém hledání našla ji služka zabořenou v kvetoucích travách pod myslivnou, promoklou a ustydou. Ležela tam po celou bouřku. Štkala již asi dlouho, a když ji dovedli domů a uložili, vzlykala ještě celou noc ze spaní.

8

Rodiče usnesli se odvézti Haničku do města k příbuzným, aby mysl rozptýlila.

Zamiloval si ji v městě mladý notář; začal s ní o lásce.

Protivilo se jí to.

Poprosila, aby ji odvezli domů.

Neuposlechli jí. Věřili přece v životnou moc veselé společnosti.

Myslivec Petr vystoupil z řady knížecích myslivců a vrátil se k otci. Radil se dřív s otcem Haniččiným, který cítil, že Petrova přítomnost jeho dceru rozrušuje, a dávno věděl, že zhýčkaný Petr nehodí se k jejich tvrdému mužnému řemeslu. I přisvědčil mu, že bude lépe, odstoupí-li.

Sotva se vrátil, zasnoubili ho s mladou, bohatou továrnickou dcerou. Byl omrzelý, znechucený, slyšel ode všech, že se ve svém povolání zklamal, protože jednal po svém mladém nezkušeném rozumu. Bylo mu lhostejno, s kým ho zasnubují.

Nevěděl, že je Hana u příbuzných, a přišel tam představit se s nevěstou.

Nevěsta byla krásná světačka, a ačkoliv bylo k podzimu, přišla s velikou kyticí bílého, teple a sladce vonného šeríku. Dostala jej darem od ženicha.

Hanička seděla tiše složená do křesla, měkký fialový šátek měla stažený přes útlá ramínka a hleděla upjatě na bílý zázračný podzimní šerík. Jejím srdcem protékal tenký pramének podivné úzkostné bolesti.

Láska a život ji minuly. Nedovedla se jich uchopiti. Její ruce chvěly se příliš. „A teď má jiná v ruce můj bílý šerík, vylákaný na slunci podzimním. Jiná dostává květiny, něžné dary. Sama tu sedím unavena s rukama prázdnýma!“ cítila smutně.

Petr zadíval se lítostivě na Hanu. Jeho oči vlyhly. Byla mu blízká, jako by mu byla v duši rozkvetla, jako žena, jako sestra, jako člověk.

Zdálo se mu, že by mohl za ni mluvit, že by mohl za ni dýchat, jenom kdyby si ji směl odvésti.

Hana nemohla snést měsíčního stříbra jeho pohledů, něžně ji obestírajícího. Dlouze a smutně sklopila víčka.

Jeho nevěsta povšimla si bystře těchto vnitřních událostí.

Hleděla na oba přes kytici bílého šeríku.

Zachtělo se jí ukončiti všechno jakýmsi vítězným žertem.

Povstala, zašla za svého ženicha, usmála se úsměvem velké dámy, která všechno musí přeusmívat, a podala mu ruku k políbení. Znamenalo to, že nic neví, že nic neviděla, mezi nimi že se nic nezměnilo. Že není lásky, ale jakási stálá uctivá vlídnost, která ji nahradí. Petr odsunul však tiše její bílou krásnou ruku se dvěma stejnými safírovými prsteny a nepolíbil jí.

Usmála se a ještě lahodněji pronesla, že snad je na čase odejít.

Zůstala po ní vůně šeríková a dojem rozechvěně šumivého hedvábí.

Hanička proplakala celou noc.

„Proč pláčeš?“ tázali se jí.

„Řekněte mi, prosím vás, proč jenom té krásné ženě ruky nepolíbil, řekněte mi jenom proč? Nemohu nemyslet na ty bílé šeríky a na to, proč jenom té krásné ženě ruky nepolíbil!“

Od toho dne pomátlo se ještě mnoho představ v její chvějné duši.

Mátla se a vyzrazovala. Vyházela všechny květináče oknem. „Nechci vidět jiných květin. Chtěla bych vonět k šeríkům!“

Odvezli ji domů. Pozbyla paměti. Nikoho neznala. Zmizela jim do lesa a plakala tam křečovitě celé hodiny.

„Proč jenom pláčeš?“ zeptali se jí.

Odpovídala vždycky: „Jenom pro ty bílé šeríky; jiná má moje bílé šeríky.“

9

Přišla doba, kdy se Hanička neustále smála, kdy si rozpustila již přede všemi své temně zlaté vlasy po zádech, česala je v slunci, hleděla zamyšleně na jejich odstíněně zářící zlatou duhu, ozdobila je jeřabinami a zpívala si v smíchu písničky o Andělce myslivcové, která šla potmě do lesa a zabloudila, a kterou tam našel kníže pán. Všem bylo hrozno z těchto veselých písniček.

Kteréhosi dne přišla ráno do světnice učesaná, svěží a mírná a úplně zdravá jak bývala.

Pracovala a chovala se, jako by nebylo bývalo předtím zlých měsíců.

Jenom k večeru usedala ke klavíru a hrála po celé hodiny tutéž melancholickou etudu.

„Nehrej tak smutně!“ napomenula ji matka.

„Tedy vám zahraji, jak mi budou zvony vyzvánět, a jak bude na mou rakev hlína dopadat, jako když Maryčka hrobníková pochovávala milého!“

Bim, bam, bim, bam!

tam, tam, tam, tam!

hrála monotónně.

Vyšla si na paseku.

Šedý hustý dým plazil se mezi smrčky. Pálili ořezanou kůru ze stromů nakažených lýkovcem.

Na pokraji borového lesa dva dělníci podtínali strom. Zněly štávnaté rány sekyr a hvízdavě zašuměla pila.

Hana nehleděla na ně, ale na korunu staleté borovice, která se náhle tichounce zachvěla, jako by cítila až do větví smrtelné zamrazení, zapotácela se truchlivě a zoufale, zachytávajíc se větvemi

žijících družek a vzpírajíc se strašnému pádu, úzkostně zapraštěla a zdlouha, těžce dopadla na paseku.

Hana zakryla si oči, ale šumění a lámání větví znělo jí zoufalou hudbou v duši.

„Mroucí příroda!“ našla si své slovo.

10

Ztrácela se, slábla a její jemné tělo chřadlo den ze dne.

Přišel den, kdy nepovstala.

Petr od poslední setkané, kdy pochopil z jejího zachvění, z jejích skloněných víček, že i on je jí blízký, poptával se nyní denně po jejím zdraví a posílal jí denně květiny. Poslal jí fialky, poslal jí konvalinky a kdysi i bílý šerík.

Přijímala je tiše a vláčně kladla si je na podušku vedle své unavené hlavy, ale zdálo se, že se ani neraduje, ani netrpí.

Jenom bílý šerík ji vzrušil a cosi připomněl.

Nechápala, proč jej dostává ona, když náleží jiné, jeho nevěště.

„On nemá již nevěsty. Rozešel se s ní,“ řekli jí, aby jí způsobili radost.

Cítila, že by se byla ráda zaradovala, ráda usmála, ale pro radost již nezbylo místečka v její zaplavené duši.

Temná moc, ohrožující ji od dětství a nad níž neměla síly zvítěziti, překonala již celý její slunečný svět.

Petr napsal jí, že jako židé pomazávali práh krví beránkovou, že by rád polil její práh svou krví, aby k ní nemohl vstoupiti anděl smrti.

Přečetla jeho slova.

Cítila, že bylo pro ni přichystáno štěstí, věděla, že mohla žít alespoň chvíli v pozorné a jemné záři laskavých očí, věděla to vědomím pochovaným kdesi na dně, pod všemi bédami, pod vší tíží,

pokrývající ji, vysoko, vysoko, jako by na ní ležel celý vesmír se všemi světy.

Myslila, myslila, překonávala mátohy a domyslila.

Její koberec byl rozcupován; a cítila, že snad byla určena, aby se stala nejenom ženou, nejenom světicí, ale i mučednicí nové duchovní lásky, fyzické opojení dlouho a slavně přečkávající, že měla býtí přechodnou obětí, mostem k novým, světlým, bratrským, sladkým a pevným svazkům lidí rovnocenných, pravdivých, nebojácných, lidí bohatých vlastní moudrostí, sobě samým jasných, rozdávajících z přebytku své světlo.

Ležela pod pokrývkou bílá, mdlá, útlá, a usínala udiveně a ti-chounce nad tím, že nepochopila včas, že nepochopila, v čem mohlo spočívatí její hrdinství.

Do života bylo však již nekonečně daleko a všechny cesty byly servány.

Zdálo se jí útěšně: „Snad přijdou jiné, které pochopí, že je třeba žítí proto, proč já umírám.“

Na zimním slunci vylákané šeríky vadly vedle její mroucí a ne-světské hlavy.

Dětský ráj

1

Myslivna Lutovinka, bývalý lovecký zámeček, stála na svahu hory Doubravníka.

Hora až po temeno byla porostlá hlubokými jehličnatými lesy, byla plna srázů a servaných strání; kolem myslivny však vykouzlili si lidé utěšenou krajinku, a hrůza hory, její tajemná těžká samota, nezatemňovala jí ničím. Obklopoval ji jenom řídký nestarý les. Šedě modré jalovcové stromečky vystřídávaly mladé modravě zelené borovice s rozjevenými, udivenými větvičkami. Ostrovy vysokých, snadno rozechvělých bříz, s citlivě bělostnými šedými kmeny stály dojemně v něžném sdružení na palouku.

Před myslivnou, za zahradou, kupila se společnost starých červených dubů.

Myslivna měla zvýšené přízemí, vchod s malým peronkem, k němuž vedly ve dvou poloobloučcích schody, chráněné krásným kovaným zábradlím ze století osmnáctého. Celá myslivna byla obrostlá loubincem, jehož úponky padaly oknům do tváří. Bydlili v ní starostliví rodiče, myslivec se svou ženou, veselé bezstarostné děti, mladý černý myslivec, celý psinec psů a srnec Dudáček, všechno dohromady jediná rodina.

2

Děti byly tři. Patnáctiletá děvuška, které říkali Pindulinka, dva její mladší bratři, desetiletý Zdeněk a sedmiletý Hoša.

Psů býval proměnný počet. Někdy sedm, někdy víc.

Děti nemívaly nikdy jiných hraček, a proto sdružily se bratrsky se psy a hrály si s nimi v prázdných chvílích.

Hrály si na myslivce a vycházely se psy na lov, nebo si hrály na dřevaře, zapřáhly psy a svázely dříví, nebo si hrály na knížete, zapřáhly jezevčíky do kočárku, zrobeného z jediného prkénka a čtyř koleček, a vyjely si k lesu. Jezevčíci spatřili zajíce, rozběhli se vášnivě, shodili děti z vozejčku a utloukli mu všechna kolečka.

Zdeňkovi neříkalo se jinak než drvomistr.

Když měl býti bit, vlezl do boudy k starému jezevčíkovi Semlovi a počkal tam, až přešla bouře.

Seml, dobrý kamarád, věděl, co se děje a cítil s chlapcem.

Zdeněk seděl vedle něho na zemi. Seml ležel, maje sluchy napjaty, jako strážce, kdykoliv se někdo blížil, a oddychl si a spočinul, jakmile minulo nebezpečí.

Zdeněk mu všechno vyložil.

„Semle, milý starý Semle, nic jsem zlého neudělal. Kdyby nebyl Bój hloupý, nic by se bylo nestalo. Schoval jsem mu kost do tatínkovy zimní boty a hloupý Bój, místo aby ji vyklepal, vstrčil tam celou hlavu a nemohl jí už vyndat, lítal s botou a kde co potloukl.“

Seml byl rád, že Bój, jeho sok, je haněn, že provedl cosi hloupého, že se marně uchází o plnou přízeň hošíkovu, že oblíben a vyznamenáván je on, Seml. Naslouchal napjatě, pozorně, jako by se bál, pohne-li se, že všechno to štěstí důvěry a lásky hošíkovy pomine, že třeba náhle pozná, že není řeči o něm, ale o Blekovi, psu, kterého ze všech nejvíc vyznamenával pán.

Ale když hošík ukončil a přivinul se k němu, pojmenovav ho jménem a řekl mu, že kvůli němu, Semlovi, ještě nikdy nebyl bit, Seml že je jeho jediný přítel, pes mazlivě protahuje se rozevřel tlamu, vstrčil celou hlavu hošíkovi v podpaždí a přejížděl přítulně jeho kabátek.

3

Holčička Pindulinka měla ráda všechny psy a celou tu živou bláznivou čeládku, cvičila je ráno před snídaní v čeledníku, rozkazovala jim, aby stáli v koutku, donášeli hozené předměty, přeskakovali hůl, prosili. Pak za odměnu zachrastila klíči od spíže, psi vyskočili, zakývli radostně oháňkami a letěli za ní.

Pindulinka, dlouhá holčička, vyrostlá z krátkých sukýnek, s věnečkem kaštanových vlásků kolem pěkné hlavy, k úzkým ramínkům ještě trochu velké, podělila psy.

Když maminka poznala, že se jí ztrácejí věci ze spíže, Pindulinka zapřela, že je dává psům a nejvíc Dýnince, jezevčici, miláčkovu svému.

4

Ráno bývalo největším potěšením pro děti, když sešly se oblečeny do kuchyně k snídaní. Kuchyně byla veliká, klenutá, dlážděná červenými osmihránky.

Měla dvě zamřížovaná okna, stíněná úponkami a letorosty loubincovými. Mezi okny stál veliký, čistě vydrhnutý javorový stůl, na stole byl prostřen červený ubrus.

Všichni zasedli za stůl ke svým bílým hrníčkům a okolo po zemi rozsadili se psi: Dýninka, černá jezevčice se žlutým spodkem, žlutými nožičkami a žlutými puntíky nad očima, starý Seml, zrzavý jezevčík, přítel Zdeňkův, a Bój čili dědek, kaštanový na bílém poli, ctitel Zdeňkův, mladý Seml, zrzavý jezevčík s velkou oháňkou, syn starého Semla a Dýninky, přítel Hošův, Flora čili Bába, fena, a Blek, potvora, nečistá krev, ale pes s románem věrnosti a znamenitý na hon.

Bój jediný usedal na prázdnou židli a rozhlížel se jako host; ale že nebyl zdrav a slintal, sehnali ho ze židle. Měl hostec v zubech, dřímá stále, zíval a rád se vyhříval pod píčkou, pod touto psí Itálií.

Píčka byla jediná, psů celá řada a boj o psí Sorrento býval denní a urputný. Bój, rváč, nejčastěji zvítězil a zůstal pod píčkou, i když ho služka zaházela celého dřívím.

Když sedala rodina myslivcova kolem javorového stolu a snídala, psi pozorně se na ně dívali a počítali každé sousto, občas přešlápli z nohy na nohu, a když trvalo to dlouho, nikdo si jich nevšímal, a cítili, že nikdo na ně nemyslí, že snad i všichni zapomněli, že čekají na zbytečky trpělivě, potichu, kterýsi nejnervóznější z nich plácl tlapou na stůl; po tomto ohlášení čekali znovu.

Který ze psů uměl prosit, postavil se na zadní nohy a zaprosil, a když ani tentokráte nedostalo se mu odměny, položil pánovi nebo jinému členu rodiny tlapy na kolena.

Někdy schválně sledovali jejich očekávání, nervózy, netrpělivosti a zklamání a nedávali jim nic. Psi to konečně pochopili, dorozuměli se a odešli.

5

Hoši věděli, kterak způsobiti velkolepý poplach po domě, a někdy se jim zachtělo zrušiti ticho a rozblázniti psy.

Stačilo jenom zavolati na smečku „kočička, kočička“, aby se všichni střemhlav vrhli do dveří za kočkou, rozštěkali se potřeštně, převrhli, co jim v cestu přišlo, a rozezvučeli celý dům. Zvláště starý Seml byl slovem „kočička“ tak okouzlen jako starý generál válečnými signály.

Ovšem, když takto děti kazily drezúru, dostali psi nejdříve koštětem a hoši potom karabáčem.

Bylo-li to o prázdninách, třináctiletý bratranec, městský tenkohlasý floutek s pálenými kadeřemi, přebíral za takové scény odpovědnost. Jeho nemohli bít, proto hoši po každé tvrdili, že „kočička“ vykřikl Adolfek z Prahy.

6

Adolfek měl soprán, ženské koketné chování, kořil se Pindulince; a rád přebíral všechny slovné tresty za její bratry.

Pindulinka byla starší Adolfka, přijímala jeho dvoření a chovala se k němu jako k pážeti; ukládala mu mnohou práci a leckterou službu. O lásce ještě nic nevěděla, a jeho přezrálá, vyčtená vyznání ji rozesmávala.

Adolfek miloval Pindulinku s celou nejasností a lačností třinácti let.

Pindulinka milovala však jenom Dýninku jezevčici a Dudáčka srnečka.

7

Srnečka, ošklivé mládětko, přinesli jí kdysi půl dne starého; vychovala ho sama jako dítě. Napájela jej mlékem ze sací láhve, vstávala k němu kolikrát za noc. Když mu narostly zuby a prokousal gumu, krmila ho lžičkou a konečně nalévala mu mléko na misku, a radovala se, když začal okusovati travičku, a trápila se, když měl horkost a lízal písek.

Udělala mu postýlku z hadříčků v síňce, krmila jej cukrátky a milovala jeho veliké temné oči, jeho temnou tlamičku, jeho přítulné způsoby.

Šla-li do lesa, srneček Dudáček běžel s ní, těsně u jejích nohou, šla-li do vesnice, nemohla ho odehnati.

Žártil na Dýninku-jezevčici.

Kdysi řekla jí Pindulinka, když odcházela do vesnice nakupovat:

„Dýninko, ať zůstane Dudáček doma!“

Dýninka vyštěkla na srnečka jenom jediné „haf“, protože v tu chvíli ležela již nohama vzhůru. Smeček do ní trkl a rázem ji převrátil.

Do vesnice šel s Pindulinkou srneček a nikoliv Dýninka. Uměl si udělati pořádek.

8

Srneček neměl nikoho rád, koho jeho mladá paní vyznamenávala, a snesl jenom toho, koho si nevšímal.

Nenáviděl psy, všechny do posledního, ale každého jinak. Některým trpěl, jiným pohrdal.

Zdalo se, že zná jejich historie, že ví, jak se vmluvili do lásky svých pánů.

Zdalo se, že znal celý ponurý román Blekův. Štítíl se ho trochu, jsa sobeckým a zamilovaným srnečkem. Miloval život a hledíval na Bleka úkosem, jako na kohosi, kdo měl již práci s mrtvolami a kdo páchne umrlčinou.

Vykládali před ním častokráte, kterak Blek po smrti svého minulého pána, černého myslivce, stále vyl, po pohřbu vyrazil na hřbitov a hrabal, až se dohrabal rakve.

Hrobař nemohl dodati si dlouho odvahy; konečně vešel na hřbitov, chytil psa a prodal ho druhého dne komusi v městě, jemuž však Blek třetí den utekl a navrátil se zase na hrob svého pána.

Po druhé ho koupil myslivec na Lutovince, kde si Blek pomalu uvykl.

Ovšem hrobařské způsoby mu zůstaly. Pořád něco hrabal v zemi a požíral králíky. Na hon byl znamenitý; co chtěl, to dostal.

Bud' letěl pro zajíce hodinu cesty, nebo ho vzal druhému psovi.

Měl jednu malou směšnou podivnost.

Nesmělo se mu říci: „Tumty, tumty!“

Jak to zaslechl, již s nikým nemluvil a šel prostřed honu domů.

Jednou za měsíc utíkával do vesnice na námluvy a vracíval se prokousaný jako síto.

Pindulinka léčila ho arnikou a sírovým květem. Postonal si, otřel si rány o javor a letěl na námluvy znova.

Když stonal Blek, býval srneček Dudáček veselejší. Měl touhu prolítat se, skákal mezi pryskyřníky po bujném břehu malého rybníka, až všechn se zadýchal, rozradoval, opojil životem, potrkal každého, na koho nevrazil, a došel se pomazlit k Pindulince. Rozehnal se proti ní, opřel jí vidláky o kolínka a zůstal tak sehnutý, jako by se jí byl tak hluboce poklonil.

9

Pindulinka žila si pěkně s bratry, srnečkem, smečkou psů a s floutkem Adolfkem. Bylo jí pokojno a veselo a zatrápila se jenom tehdy, když její milácci trpěli, nebo se jí dokonce ztratili.

Vychovávala je, jak uměla, podle povahy jednotlivcovy, radovala se ze všeho a zpívala si od rána do noci.

Dýninka, její miláček, byla veliká svůdnice, sešpítala se s kamarády, utrhli se i s provázkem a zmizeli na kolik dní do lesů; Bój a Blek a druzí vrátili se domů, ale starého Semla a Dýninky nebylo.

Pindulinka plakala, žalovala srnečkovi, který tím byl potěšen, žalovala kdekomu. Hajní hledali Dýninku, pro kterou plakala Pindulinka, hledali Semla, pro něhož lkal Zdeněk, ale Dýninky a Semla nebylo a srneček lítal radostí kolem rybníčka.

10

V myslivně Lutovince žil jeden z pobočníků knížecích, černý myslivec Bruno.

Revírník lutovinský byl dobrý člověk, zacházel po přátelsku se svými podřízenými a adjunktou měl jako syny. Co jedl on, jedli i oni.

Myslivec Bruno byl dbalý pořádku, pro kus dřeva byl by obětoval život, ale když na něj přišly omamné dni, zmizel, a tři dni a tři noci ho nikdo neviděl.

Vrátil se pak domů kajícně, přísahal, že se nikdy neopije, padl třeba i na kolena, sliboval, ale za čtrnáct dní zmizel nanovo, vrátil se domů nepřičetný a pohrozil svému představenému, že ho utratí; a vystřízlivělý prosil znovu za odpuštění.

Byl to již člověk třicetiletý, sebeodpovědný, ale nenapravitelný.

V zimě šel kdysi na vydry, čekal v největším mrazu, slyšel, jak led na řece prudkým mrazem praská a jíní prší s obalených stromů; vydry se nedočkal, ale nastydl se a ulehl.

Přijel k němu lékař a povídá: „Všechno ztraceno!“

Paní revírníkové, napolo lékař, navařila mu koření a obložila ho křenovými plackami. Pindulinka u něho bděla, a uzdravily ho.

Míval záchvaty vděčnosti a hledíval něžně na dospívající holčičku.

Když se jí ztratila Dýninka a uviděl její červená, vyplakaná očka, slyšel, jak vzlyká, přistoupil k ní a pravil:

„Najdu vám tu bestii, neplačte. Slibuji vám to!“

Vzal ji za tvrdou zpracovanou ruku a políbil ji.

Nikdo jí ještě ruky nepolíbil. Bylo jí to milé a nesnesitelné. Otřela ji před ním o zástěru a poprosila ho, aby jí jistě našel milého psa.

Hleděl na ni s úsměvem dospělého člověka a se zalíbením mladého muže.

„Najdu psa, ale vezmu si potom odměnu!“

Pindulinka přestala štkát. Byla jista, že Dýninka bude nalezena. Myslivec Bruno ji o tom ujistil. Jakési kouzlo rozložilo se teple po celé její bytosti. Zemdlela od nepovědomé slasti. Opřela si hlavu o zeď a usmála se:

„Dýninka bude nalezena.“

Bruno odešel s hajnými.

K večeru dovedli Dýninku vychrtlou na kost a vyhladovělou; chytila se v oku za provázek a nemohla se vyprostít.

Pindulinka jí věnovala všechnu péči, hladila ji, krmila, laskala – Dudáček zesmutněl a zezpupněl.

Ráno přivedli starého Semla. Zdeňkova radost nebyla tak čistá, jako Pindulinčina.

Jeho milý přítel Seml vlezl z hladu do jezevčí tlučky; uvázl v ní hlavou, nabodl se na hřebík, kámen ji zatížil a Seml vrátil se s rozbo-
danou tváří a se sedřenou čelistí, zohavený, nemocný a předurčený k smrti.

Vystonal se ještě, ale potravu sesypával, kousal-li, nalevo, aby mu nevypadla z nechráněné tlamy.

11

Myslivec Bruno přišel si pro odměnu.

Poprosil sladkým přemlouvavým hlasem Pindulinku, aby si s ním vyšla do lesa.

Holčička cítila, že s ním mohla jít ještě předevčírem a že by to nebylo nic zlého, ale že by se provinila před tatínkem, před maminkou, před sebou, kdyby s ním šla dnes.

„A co v lese?“

„Rád bych s vámi mluvil o samotě.“

„Přijdu k břízám, i tam budeme sami.“

„Ale tam je odevšad vidět!“

„Co na tom! Řeč je neviditelná.“

Přemlouval ji.

Nepřemluvil. Nechtěla dál než k břízám na kopeček, odkud ji mohl vidět kdekdo.

Věděla, že není slušno scházeti se potají s myslivcem; skrývati se však také nechtěla.

Poprosila Adolfka, tenounkého, třináctiletého hošíka o přátelskou službu.

Myslivec Bruno jí chce cosi pověděti o samotě. Našel jí její jezevčici, a proto mu toho nemůže odříci. Bojí se však rodičů. Od Adolfka žádá jen, aby stál na stráži. Uvidí-li, že se někdo blíží, necht' pronikavě zahvízdá. Není na tom nic zlého. Bude na něho hodná a vlídná, slíbí-li jí to. Adolfek přislíbil.

12

Pindulinka byla na místě první. Stála v březovém háječku za myslivnou, kam bylo ze všech stran viděti; byla opřena o strom, loupala zamyšleně starý tenounký, stříbrně fialový povlak, v kroužcích obepínající útlý kmen tam, kde se značily černé rány po větvích jeho první mladosti.

Teplý, vonný, laskající vítr zakolébal vlídně vrcholky bříz, roztřásl v nervní opojné chvění tenounké svislé větvičky s drobnými lístky, a slunce je kmitavě stříbřilo.

Pindulinka přišla ráda na první dostaveníčko, zvědava, jaký je život, o němž měla malé tušení.

Její představa lásky nebyla krásná. V prvním mládí to nebývá jinak. Představy jsou chudé a klaviatura citová úzká. Nezatoužila po ní také, až ve chvíli, kdy jí mládenec Bruno políbil ruku; podivný, neznámý pocit hrůzy a zvědavosti, pochopiti tuto hrůzu, rozeznati

vlastní pocity, zvědavost, poznati to, co jí do toho dne bylo lhostejnou legendou, ji zachvátila.

Třásla se očekáváním čehosi podivuhodného a kouzlo mužné bytosti mládence Bruna, pijáka a kajícíka, ji propalovalo.

13

Bruno přišel z hory, ze strhaných strání a z hlubokých lesů.

Měl vysoké zablácené boty, a jeho oči se žhavě smály.

Nesl v ruce pušku, pověsil ji na prvou větev, a s rukama vztaženýma blížil se k děvšce. Vzal obě její silné ruce do svých dlaní, smál se samolibým, okouzlujícím úsměvem.

„Co jste mi chtěl říci?“ otázala se ho chvatně, zděšena sama sebou, tím, že přišla, jeho mužským vyzývavým, neuhasínajícím úsměvem.

„Vy víte, co jsem chtěl. Vy dobře víte, co jsem chtěl!“ mluvil mechanicky, lámal jí ruce s požitkem primitivního rozkošníka a hleděl na ni žhavýma očima.

Byl to veliký člověk, s vyhublou tváří chytrého psa, s bystrýma liščima, jásavýma očima, s černým, jaksi trpně svislým knírem, se zlostnýma vášnivýma rtoma a měl hrčivé r.

„Rád vás mám!“ zablouznil. Chytil děvšku do náruče jako panenku a políbil ji na rty a na nahý krček.

Adolfek stál dole pod vršíčkem, díval se od počátku napjatě na modré zamlžené vrcholy horské se zelenými, svěžími úpatími, na modrou a stříbrnou oblohu, na celé pozadí březového háje, díval se na čekající děvšku, uraženě a žárlivě sledoval počínání myslivcovo. „Co to znamená?“ mluvilo úzkostně jeho rozbušené srdce.

Cosi mimo něho proletělo.

Dudáček také sledoval svou drahou paní.

Oba viděli, kterak mládenec Bruno pozdvihl Pindulinku, viděli zatřepati se nad zemí její černé střepečky.

Adolfek v té zoufalé mračné chvíli smyslnil si lacinou lest.

Zapískal pronikavě.

Pindulinka octla se na zemi, přitiskla si na okamžik dlaně k očím a zapotácela se.

Myslivec Bruno zatáhl se za knír, podíval se pohrdavě směrem, kde stál Adolfek, zasmál se tvrdě, vzal do ruky bravurně pušku, jako by mu ji kdosi hodil a on ji dovedně zachytil, a odešel hbitými kroky do hory.

Pindulinka doletěla k Adolfkovi.

„Kdo mne viděl?“ zeptala se nevzpomínajíc ničeho, nežli hrůzy z pronikavého zapísknutí.

„Myslnil jsem, že někdo přichází a zatím to byl jenom Dudáček,“ lhal, blížek pláče, Adolfek.

Děvušce se na chvíli ulehčilo.

Vynutila na Adolfkovi slib, že se nikdo nedoví, co viděl; a odešla od něho, ač ji chtěl doprovodit, zamyšlena, s hlavou skloněnou.

Dudáček octl se náhle po jejím boku a vrátil se s ní domů.

14

Pindulinka probdělala noc. Cítila stále hořet své rty i žhnouti místo na šíji, kam ji políbil. Planula hrůzou z neurčitosti, jakou mají ženy z mužů, kteří líbají bez přísah a bez vážných úmyslů. Cítí se znectěny a klnou si za to, že k tomu svolily; a pochopí konečně, že není jiného vysvobození, než dají-li se líbat znovu; poněvadž, zdá se jim pošetile, jenom v těch příštích polibcích je naděje právě na ty sliby a vážná předsevzetí. Bála se maminky, a když ji zvečera mýjela, držela si rukou místo na šíji, jako by bylo poznamenáno, a když líbala na dobrou noc její měkké, ještě svěží rty, třásla se, že zbylo na nich trochu vůně ze rtů mládencových.

Styděla se i Adolfka, a nechtěla viděti, že tiše trpí.

Vybělila si do lesa se srnečkem, rty oněmělé a bez písňe. Srneček šel těsně podle ní, a když došli do lesa, do hory, pověděla mu svůj hřích. Srnec ani nemukal a jí zdálo se, že tomu nerozumí.

V poledne setkala se s mláďencem Brunem u oběda.

Zastihl ji v kuchyni a pošeptal jí, že počká na ni o páté dole pod zahradou u vrátek. Jeho hlas byl prost včerejšího kouzla.

Zmatek Pindulinčin proměnil se v touhu, v nepokoj. Odpoledne zašla do zahrádky. Macešky v ní rozkvetly na dlouhém záhoně, krásně smíchaný v barvách. Základní aksamitově fialová měnila všechny odstíny od brunátných, zlatých, až po modravě černé, hluboké i něžné tóny. Bílé a citronové macešky měly masky modré a černé.

Pindulinka natrhala jich kytici, svázala je pečlivě hedvábnou stužkou a šla váhavě, zasněně k dolejší vrátkům.

Nepozvala si dnes již na číhanou Adolfka.

15

Myslivec Bruno stál schován za červeným dubem. Ruku měl ovázanu bílým šátkem, tvář v náladě pošmurné.

Přijal kytici krásných macešek a snažil se dodat svým omrzelým pohledům snivého výrazu.

„Máte bolest? Co se vám stalo?“ ptala se zajímavě.

„Hloupost,“ odpověděl, „ani se mi nechce o tom mluvit.“

Vyzvídala něžně.

Dověděla se, že její srnec mu rozryl ruku.

Byl omrzelý a po včerejších jiskrách nebylo sledu.

Políbil jí líně ruku a natáhl pohodlně šíji, aby jí políbil na rty.

Všechno se v ní vzepřelo.

Nechápala ho, nerozuměla tvarům lásky, neporozuměla mužské lenivosti, vyšeptalé, ač nikdy nerozkvetlé něžnosti, této póze, hráti si na démona.

Měl na ruce ránu. Malá hra lásky, kterou si smyslnil, znudila ho.

„Ošetřím vám ruku,“ nabízela se mu.

„Dal jsem si ji sežrat arnikou,“ odpověděl.

„Jaký dnes jste? Jako byste mne obviňoval za srnečka?“

„Ach ne,“ odpověděl Bruno, „co srnec, jaký smysl má srnec? Ale tak, zle je mi!“

„Od čeho?“

„Od čeho, má zlatá? Od nudy! Přišlo to zase na mne. Dnes večer se ztratím. Na tři dny se ztratím zase sobě, a ani vy mne nenajdete, ani já sám sebe nenajdu!“

„A co je nuda?“ zeptala se Pindulinka, jako by se ptala po významu nějakého odborného slova.

„Co je nuda, má zlatá?“ mluvil myslivec, dotýká se své rozpálené tváře kyticí macešek. „To je tak! Myslete si, že sedíte na břehu velkého moře. Moře je tiché, nehybné, šedé, těžké jako olovo. A za vámi je země. Ale země je nekonečná, písečná, bez stromečku. Chcete se vydat na moře, ale není loďky ani vesel, není ani plachty ani větru. Není ničeho. Chcete se vydat po souši, snad je kdesi kus nové lepší země, lidé, radost, smích, ale vy nemáte víry; písečná pláň leží ve vaší duši a těžko jest představit si něco jiného. A moře je ve vaší duši a není víry, že byste je přeplula. Vždyť, kdybyste věřila, i bez loďky přeplujete. Povídám vám pravdu. Cítil jsem, že se zase blíží má strašná chvíle, věděl jsem, že budu musít hýřit, srdce ohlušit, ale já stokrát slíbil, že se polepším, a chtěl jsem zachránit se láskou k vám. Včera jsem vás políbil z upřímné duše a věřil si na chvíli. Ale přišlo to na mne, zešeřilo se mi v duši a dnes vám povídám, že vás nemám rád a odprošuji vás. Je mi trpké, jako bych se najedl vraních ok. Kdyby mne někdo mohl vysvobodit, byla byste to jistě vy se svou jásavou radostnou duší. Ale možno, že ani nechci být vysvobozen, že je mi i toho pekla třeba, že je to moje zkáza, ale i moje nutnost!“

Pindulinka chtěla promluvit. Slzy zatřásly se jí na řasách.

„Počkejte, nejsem ještě u konce, poranil jsem vás dvojnásobně! Váš srnec mně rozryl ruku a já jej zbil pažbou po hlavě!“

Slzičky děvuščiny vylily se na ubledlá líčka.

„Mně jste mohl ublížiti, ale Dudáčka jste neměl zraňovat! Vy jste nešťastný, a proto je kolem vás smutno a černo! Všechno bych vám odpustila, jenom srnečka jste mi neměl ubíjet!“

„Mne i ta vaše dobrota nudí a nic mi to nedává. A srnce jsem ubil, protože ho máte ráda, jako byste byla nikdy nedovedla míti ráda mne!“

„Tedy mne máte přece rád?“

„Nemám a nikdy mít nebudu. Sbohem!“

„Kam jdete?“

„Do vsi, do hospody – – zapíjet nudu, má milá!“ volal Bruno, odcházeje velikými kroky do údolí.

Slídící Adolfek našel za chvíli u opuštěného červeného dubu zahozenou kytici macešek s modrými a černými maskami a přinesl ji s němou výčitkou Pindulince. Podívala se na ni bez účastenství. Myslila na přítele srnečka, jehož později našla zalezlého v koutečku, v horečce a v bezvědomí. Ošetřovala jeho zpupnou potlučenou hlavu, chladila ji studenými obklady a myslila na toho, kdo jí z hořkého nepochopitelného srdce ty rány zasadil. Myslila, myslila a nemohla domysli se, proč lidé trpí, a proč rozdávají ještě druhým své utrpení, proč se jim mstí za svou bolest, proč jí nenesou sami. Na nepochopitelnou směs ohnivých otázek a bledých odpovědí ujišťovalo se její sladké srdce jediným slibem, že bude hodná, laskavá, úsměvná, ale i statečná a že bude rozdávati samou radost. Zapomněla na sebe, na své pocity, a hleděla rozevřenýma očima do tmy, kde viděla trpěti, hýřiti a zpíjeti se Bruna, a odkud slyšela sténání Dudáčkovy.

Všichni v myslivně se rozveselili, když se Dudáček uzdravil. Revírník ustanovil, že bude zavřen do obory, protože je nebezpečný a vášnivě zlý, a historie jeho kousků že by se neskončila roztrženou rukou mládencovou.

Když však pustili srnce po prvé na vzduch, poznali z jeho rozpačitosti cosi, co všemi otráslo: že se sice uzdravil z těžké mozkové nemoci, ale že je slepý.

Nejlepší přítel Pindulinčin oslepl, zhořkl k lidem a omrzel se. Jedině sladko bylo mu v přítomnosti jeho mladé paní, při jejích laskavých slovech, pod jejíma mírnýma laskavýma rukama.

Mládence Bruna znenáviděl si však temnou, příšernou, soudcovskou nenávistí, cítil ho blížiti se na sta kroků, a přesto, že ho hlídali, že se mu mládenec Bruno bránil, poranil ho ještě jedenkrát.

Bylo pak neodvratně usneseno, že Dudáček bude převeden do obory.

Pindulinka dlouho prosila, ale nakonec uznala, že jinak nelze.

A ještě ke všemu musila sama odvésti svého věrného přítele. Za jiným by byl nešel. Věděla, že ho odvádí proto, aby ubylo druhým bolesti a nepříjemnosti; a ona jí nechtěla množiti.

Věděla, že si již nikdy nevyhrabe Dudáček jamku ve sněhu pod jejími okny, že nebude stávati ráno za dveřmi, až mu otevře myslivnu. Věděla, že nebude jí doprovázeti, až půjde z jara s otcem na sluky, že nepůjde tiše s nimi a nebude čekati bez hnutí, až přiletí líbající se párek cestujících ptáků, že jí nebude doprovázeti do vesnice a stávati před kupeckým krámem; věděla, že nebude moci darovati již nikomu tolik něhy bez bázně, že bude vždy zmarněna.

Až k slzám dojímala ji poslední cesta srncova, slepého krasavce.

Hory byly potopeny v modrém ovocném pelu, jejich modř dnes jaksi svítivě plála. Borovice a smrky, roztoulané po planině, ztemněly hlubokou černí a označovaly tímto intenzivním odstínem

moře modrého vzduchu, čistotnou modravou dálku, naměřenou k horským lesům.

Pindulinka kráčela němě se srnečkem a hleděla do krajiny. Cosi svatého a rajského leželo na rolích. Růžově rozkvetlá pole horských jetelů prostírala se ve velikých plochách. Růžově lilové, medem vonící květy přijaly záři slunce, zadýchaného řídkým, horským vzduchem, a svítily jakýmsi dvojitým nesloučeným světlem bledě růžovým a něžně stříbrným. Byly obklopeny oblakem sladké vůně, který pružný, pějící vítr lesní uchvacoval v mladé objetí a udýchaný a opojený jeho sladkostí, odnášel jej od hory k hoře.

Pindulinka měla ruku položenou na šíji Dudáčkově. Povídala mu, co viděla, a nahrazovala mu něhou svého dobrého hlasu všechnu radost z barev slunečných, které nemohl již procítiti. Povídala mu o sněhových a růžových polích pohankových, o bílých křehkých květech na útlých karmínových stoncích, o veškeré slávě rozkvetlého údolí. Povídala o všem, co kolem žilo a rozkvétalo, a přešla ke svým zatemnělým citům:

„Musím se s tebou rozloučit, Dudáčku, příteli nejvěrnější. A vím, že již nenajdu na světě nikoho lepšího, nikoho věrnějšího. Lidé nejsou tak vděční jako ty, Dudáčku. Dovedou bráti, bráti plnýma rukama a dávají za to almužnu malinkou skulinkou, jakou ani zrnko hrášku neproleze. A potom tvrdí, žes jim za to rok života dlužen. Nikdo ke mně nebude již tak dobrý, jako byls ty, Dudáčku, nikdo! K mládenci Brunovi jsem vždycky laskava, je mi ho líto, srdce má smutné jako křižovatku a on mi přece za to neděkuje. Jsem-li ještě laskavější a myslím-li, že je jako láskou nezalitá květina, odvrací se ještě více. A hýří celé noci, tatínka nepolituje. A kdyby nebylo tebe, srnečku, byla bych přilnula k jeho soumravné, kalné duši a nikdo by mne byl nevysvobodil! Nyní vím, že si zamiluji junáka veselého jako jiskru, který bude pěkně tančiti, věčně se na mne usmívati; až ho najdu, přijdu ti to do obory povědět, milý srnečku!“

Srnc poslouchal lačně děvuščino lichocení. Nevěděl, kam ho vede, nevěděl, že ho zradí.

Teprve v noci v oboře knížecí pochopil, proč si s ním vyšla jeho drahá paní, proč mu otvírala své životem již udivené srdce, proč padaly slzy na jeho černou tlamičku, na jeho osleplé oči, když ho zaváděla do šumícího bukového lesa, a proč za chvíli zapadla za ním vrata jeho vězení.

Stával od té doby denně před nimi, vysoký, vzrostlý, s krásnými parůžky, s hlavou vztyčenou a naslouchával, zazní-li něžný pokojný hlas Pindulinčin. Čekal, jako čekají bytosti nejvěrnější dnem i nocí, dnem i nocí.

17

Přišel podzim, odjel floutek Adolfek a Zdeněk po prvé vypravil se na studie.

Rozloučil se se všemi psy, milými kamarády.

Seml, věrná povaha, truchlil.

Bój, jenž nemohl žít bez ideálu a musil se někomu obdivovati, našel si drvoštěpa Petra Pilaře, sedal vedle něho pod kůlnou u špalíku a díval se na něj nadšenýma očima jako věřící křesťan na Pannu Marii.

Petr Pilař štípal zamyšleně dříví, třísky lítaly od špalíku na všechny strany, ale Bój jenom po každé odskočil a usedl zase, nepřestávaje sledovati okouzlenýma očima svůj nový předmět lásky.

Bój neměl šťastné povahy.

A říká se, že psi podobají se v mnohém tvorům organizovaným vyšším způsobem, to jest lidem.

Mladý Seml utíkával často do knížecího letního sídla, pobyl tam týden a vyhýčkaný a zmlsaný navracíval se domů. Doma mu nic nechutnalo, vším pohrdal a bylo mu prodělati hladovou kúru, nežli zase zvykl stravování ve psinci.

Starý Seml postonával. Žádný ze psů nepředstihl ho dosud ve vyhledávání škodné. Sjelo-li se panstvo na lišku a hledali-li ji se všemi jezevčíky a dělníky a lišky nenašli, poslali ekvipáž pro stařečka Semla.

Stařeček Seml pospával celé dny.

Když pro něho dojeli, oblékla mu Pindulinka mamincin noční čepec, aby zakryla odhalenou jeho čelist, zavázala pevně a doprovodila ho ke kočáru.

Vracíval se domů s čepcem plným hlíny, ale vždycky vítězně. Sotva se octl v lese a pochopil, oč jde, přešla ho mdloba, a všechna jeho jezevčí podstata objevila se mladě a v celé vášni: vyhnal lišku okamžitě.

Konečně však nebylo vyhnutí. Rána Semlova byla stále zanícena, jeho celkový stav byl bídný a psa nedůstojný, bylo nezbytno zastřeliti ho raději dříve, nežli se Zdeněk, jeho pán, vrátí. Zavolali hajného Ptáčka a nakázali mu, aby ho odvedl. Celá rodina vyprovázela jej, a všichni plakali.

Hajný šel se starým Semlem k lesu a opojoval ho celou cestu slibem a dráždidlem:

„Kočička, kočička!“

Došli do tichého, zimního lesa, zasněženého, tvrdého v liniích, který jako by chtěl, abychom mu vrátili radost, již nám v létě daroval, abychom doplnili jeho přítomnou chudobu, který si sám vybírá daň z naší hrudi, před nímž však stáváme jako vyloupení.

Hajný přivázal Semla ke stromu, přelhal ho posledním hvízdnutím, oklamal ho, vzrušil ho k pozornosti a účastenství, ne již k cizí, ale k vlastní smrti.

Padla rána do bystře naslouchající hlavy a bylo po Semlovi.

Zahrabali ho na pasece, kam z jara vycházeli bažanti, a pokryli jeho hrob chvojím.

Přišla zima, předčasná zima horská, sníh, mrazy a s nimi zaječí bída.

Zajíci prolezli v nouzi ohradou myslivny a okousali hrachovinový vích na čištění bot.

Vysoká přicházela večer až k ohradě a hleděla udiveně do osvětlených oken, do umělého, nepochopitelného lidského života.

Myslivec Bruno vrátil se ráno z obnovy, oznámil, že bude provázeti prince z císařské rodiny na čekané, a odešel.

Ve čtyři hodiny odpoledne zapadalo slunce a krvavělo sníh.

Pindulinka vyšla v šalupu na schůdky před stavení a dívala se, jak zajíci hryžou poraženou osiku.

Hajný, starý Bulan, bývalý krejčí, malinký člověk obutý ve vysoké, těžké boty s vysokými podpatky, přicházel na zasněženou louku, pod červené duby k zásypu. Bulan měl špičatý klobouk jako homolku ze ctižádosti, aby vypadal jako obr. Na rameně nesl na holi napíchnutou otýpku doubí, sena a hrachoviny, hryz pro zvěř. V ruce nesl pytlík ovsa.

Šel zasněženou loukou k srnám, lačně ho očekávajícím, hledícím na něho velikými světly rozpačitě a pozorně.

Nasypal jim ovsa a rozložil jim hryz. Na jedné straně sypal, na druhé již srnky svačily. Pindulinka hleděla na smečky, na ruce Bulanovy, na ozářený sníh, přeskakovala z nohy na nohu, zoubky jí drkotaly zimou a usmívala se. „Život je krásný!“ myslila si a všechno ji těšilo.

Myslivec Bruno přicházel z honu.

Pindulinka viděla, že levý koutek jeho úst je ironicky stažen, že jeho oči posmívají se studenou vítěznou radostí, že přivírá jedno ze svých dábelských očí.

Nechtěla odejít, aby si nemyslil, že se ho bojí.

Ne, nebála se ho, překonala dávno tuto bolest a ani jizvy po ní nezbylo.

Bruno došel k ní a pravil: „Nesu vám novinu!“

Zlá radost myslivcova vryla se úzkostí v Pindulinčinu hrud’.

Ramínka se jí sechvěla, ale nepronesla ani slova.

„Byl jsem s princem v oboře!“ pravil úvodem. „Schválně jsem zařídil, abychom jeli k vratům od Nárazu. Těmi jste tehdy zavedla Dudáčka, těmi? U těch na vás čekává? U těch?“

Pindulinka složila úzkostně ruce na prsa.

„Vedl jsem prince, chtěl jsem se vyznamenati, chtěl jsem mu dokázati, jaký je výborný střelec a ještě cosi jiného jsem chtěl dokázati. Toužil jsem splatiti dluh.“

Pindulinka věděla, co se stalo, věděla, že Bruno chce se pásti na jejím zděšení, znala již jeho temné, zápasící srdce a proto nepronesla své jistoty.

Bruno pokračoval:

„Zavedl jsem prince tedy k vratům u Nárazu. Měl jsem to vypočteno a nezmýlil jsem se. Víte, v čem jsem se nezmýlil?“

Cenil bílé husté zuby.

Pindulinka přešlapovala z nohy na nohu a neodpověděla.

„Otevřeli vrata. Vítr byl poslušný. Letěl nám do tváří. Všechno se mi dařilo. Obešli jsme kousek lesem a stanuli. Nehledali jsme *ho* – ani jsme *ho* nehledali. Čekával tam z hlouposti váš miláček, věrné zvíře. Přišel nám do rány. Nevíte, jakou měl princ radost, když *ho* položil. Nikdy se nedoví, že srnec byl slepý. Jako světec stál očekáváje vás, než padla rána, vy nevěsto srncova!“

Holčička se zatřásla a všechna bolest, nepronesená slovy, padala žhavými slzami do jejího srdce.

„Nebude na vás čekávat závistivý, žárlivý Dudáček, nebude. Vymstil jsem se!“

Pindulinka chtěla z hlubiny duše vykřiknouti: „Proč, proč?“

A tato otázka toužila po hluboké dokonalé odpovědi:

„Proč, proč je tak temno v cizí duši? Proč tam nelze proniknouti, proč je nám tak nepochopitelná mužská duše? Proč muži tak

nepochopitelná naše? Proč nikdy, nikdy si neporozumíme? Kterak by mi mohl Bruno způsobiti tak vědomou bolest, kterak by mohl zavražditi srnečka, kdyby pochopil, že mne přibíjí na kříž? Anebo – jsou duše utvořené ze sobectví a z krutosti, trpící jejich palčivým tyranstvím? A nemohou jinak?“

A do jejího uvažování zněla slova Brunova:

„Milostpaní mi říkala o zvěřinu, dostanete zítra rozrušeného srnce!“ ukončil Bruno a vešel do myslivny.

„Maminko, já nebudu jísti maso z Dudáčka! Maminko, slituj se! Princ zastřelil Dudáčka! Bruno ho tam zavedl a nyní zvěřinu pro tebe v úřadě objednal, maminko, nakaz nenositi maso z Dudáčka!“ prosila za chvíli Pindulinka v kuchyni. Maminka ji upokojila. Odvolala objednávku.

A Pindulinka seděla večer zavinutá do šálu u praskajícího ohně a přemýšlela usilovně o lidech, o životě, o nepochopitelných lidech, o záhadném životě; poplakala si pro srnečka a snažila se nemysleti na Bruna, který měl zlý večer a odešel se zpít.

19

Otec Pindulinčin byl přeložen z Lutovinky do městského lesního úřadu.

Bylo pozdní léto, prázdniny a všechny tři děti loučily se s vlídnou myslivnou, s břízami a duby, se smečky, s hajnými, s tajemnou horou, kam za léta nastěhovaly všechny reky vyslechnutých a přečtených pohádek. Toulaly se po lesích, navracely se neklidně domů.

Chtěly všeho užítí, ale již ničeho klidně neužívaly.

V lese tikali smutně ptáci. Pindulinka cítila, že vědí o jejich odchodu, že jsou smutni z rozloučení, že volají za ní zoufalým hlasem, aby neodcházela.

Celý kraj byl prosycen krásou zvýšenou smutkem; Pindulinka ji vnímala, jako by ji mohl cítiti básník této krajiny, a ona stávala se jím

ve chvíli rozloučení. Její já bylo vzrušeno, povzneseno, přeneseno do vyšších jemnějších hodnot.

Jak milovala všechno, co opouštěla! Jak jí byla zmnoženě milá každá světnice, zahrada, lesy!

Zahrada svítila v barvách granátových. Jablka byla rozházena po oschlém trávníku, a oba bratři bosí váleli se jako kočky mezi nimi.

Hajný Bulan s prodlouženou lebkou jako opice seděl ve větvích, trhal jablka do koše, zavěšeného na háku, a filozofoval nebo počítal, kolik který strom dá jablek.

Pindulinka došla ke stromu a řekla:

„Bulane, my musíme odtud!“

„Vezmeme s sebou všech devět koček i s koťaty, všechny měly letos mladé,“ doložil Hoša, „vezmeme morče, obě bílé myši a všechny holuby!“

„A všechny psy,“ pokračoval Zdeněk. „Jenom Bóje tu snad necháme. Dostal bouli, a třeba zastřeliti ho.“

Pindulinka vyšla ze zahrady a obrátila se zase k lesu.

Hleděla na špičky svých střevíčků; dotýkaly se žabince, trávy a štavelů, osvěžených zářijovým deštěm.

Vrána zakřičela ploše a ze široka, a pták, který houpal se na pružné větvi, ozýval se tenounce, jako by malinkým skřípavým okovem vodu vážil.

Kráčela po spasených lukách; v nich jako ostrovy stály do lehké mlhy potopené skupiny stromů. Minula červený kříž a vešla do lesa.

Les mlčel, jako by očekával, že promluví ona. V křoví cosi zašustilo jako hynoucí zvěš.

Z průseku vyšel myslivec Bruno a setkal se s Pindulinkou.

Oba se ulekli.

„Kam jdete?“ zeptal se.

„A tak! Loučím se s lesem, se vším, s každou pěšinkou. Zítra odejdeme a nikdy se sem nevrátíme! Chci si všechno zapamatovat, každou travičku si chci zapamatovat!“

„I na mne vzpomenete?“ zeptal se Bruno dojatě.

„I na vás vzpomenu!“

„Vzpomenete v dobrém?“

„A je to snad radostí vzpomínati ve zlém? V dobrém na vás budu vzpomínat!“

„Ublížil jsem vám!“

„Zapomněla jsem na to!“

„Ublížil jsem vám vědomě!“

„Vás to bolelo právě jako mne. Snad víc než mne! Kdopak ubližuje druhému z radosti?“

„Jak to víte?“ zeptal se chvatně a vzrušeně Bruno jako člověk, který nemůže pochopiti, kudy mohl cizinec nahlédnouti do uzamčené duše. „Jak to víte?“

„Přemýšlela jsem o vás, hledala jsem potmě ve vaší duši, až jsem pochopila!“

„Děkuji vám. Jste jediná, která to víte. Jediná. Nebude nikdy druhé. Rád bych byl šťasten, věřte mi, Pindulinko, ale nemohu. Nikdy nenapiju se čisté vody. Sám si ji zakalím a – potom ji odstavím. Hled'te, trápil jsem vás, ale dnes je mi trpkó a kruto a teskno a kdybych se nestyděl, zaplakal bych, padl bych do trávy a řval pro vás jako poraněné zvíře. A přece mne bude mrzeti, že jsem vám to přiznal a půjdu se opít, abych na to zapomněl. Ale ted' ještě, než se převalí přese mne ta hrozná otrava, řeknu vám, duše krásná, že jste byla nejvyšší a nejčistší, co jsem v životě uviděl, co kdy spatřím. Půjčte mi ruce, políbím je naposled, na rozchodnou!“

Vzal do svých rukou prsty děvuščiny a přitiskl je horoucně na rty.

„Děkuji vám, sbohem,“ pravil potom, odvrátil se co nejrychleji a vešel do průseku.

Pindulinka stála dlouho na křižovatce cest a rozloučila se vlídně se vším, se vším, i s touto první trpkou vidinou svého panství.

... A denně bude hrávat hudba pod vašimi okny!

*Svěřil větru, aby hlídal plamen v lampě
a vůni květin v zahradách.*

1

Myslivec Filip chodil za ní tři roky věrně a teprve ke konci třetího léta dovolil si říci jí: „Ančo, já bych vás na rukou nosil.“

A zase po celý příští rok nezmohl se na nic jiného.

Nebyl vybíravý ve slovech a jeho prosté, žhavé pocity bez jemného utváření jako koule ležely mu v hrudi.

Neuměl jí nic jiného říci a ostatně ani nesměl.

Případ Žofky z Plavé Hůrky byl příliš znám po krajině a otcové úzkostlivě střežili své dcery.

Anča byla pečlivě vychovaná krasavice s temně hnědými zvlněnými vlasy, žhavou pletí, s očima někdy sladce roztouženými, jindy kalně se nudícíma. Na tváři, nízko pod levým okem, měla dvě snědé čočky, malá hezká znamínka, která jí slušela a zvyšovala koketnost její milé tvářičky.

Její matka měla tradici žen ze století osmnáctého, tradici věrných rozkošnic.

Její muž jí nikdy neviděl jinak nežli pečlivě upravenou, napudrovanou, čistounkou v bílé zástěrce, vždycky usměvavou, ukrývající před ním všechny nepříjemné práce v domácnosti a objevující mu jenom čisté vyleštěné pokoje, plné svěžího vzduchu a kvetoucích květin. Od malička učila dceru věřiti v božství a neomylnost manžela a vštěpovala jí záhy všechny tajnosti a poučení o tom, kterak by

do pozdních let okouzlovala svého muže, aby se jí nikdy neodcizil a aby ji nepřestal viděti rozkošnou a s jinou ženou neporovnatelnou.

Dcera jí snadno uvěřila, protože manželství matčino bylo skutečně úsměvné, vkusné, a protože byla opravdu zbožňována svým stárnoucím, úřadem unaveným mužem.

Matka přála dceři, aby se bavila, nenutila jí do vdávání, vozila ji po zábavách, krášlila jí chvíle poslední volnosti před sňatkem, jímž měla počítí dlouhá hazardní hra o umělou věčnost vadnoucích citů.

Vozila ji po věnečcích a výletech bez dorozumění s myslivcem Filipem, který tím zlostně a urputně trpěl.

Zavezla ji na výlet v den, kdy musil myslivec do města ke konferenci a kdy jich nemohl doprovodit.

Anča tančila v sále s dobrými tanečnicíky, veselými hochy; zadala se na celé odpoledne, na nic jiného nemyslíla, jenom na valčíky.

Zahrčel po silnici kočár, zastavil před samým zahradním sálem, vystoupil z něho myslivec Filip.

Družky Ančiny se poplašily.

„Ančo, Filip dojel!“ oznámily jí radující se z toho, že se něco děje, a zvědavé na to, co se stane.

Myslivec Filip vešel do malého venkovského sálu, stanul na prahu, zalovil chvatně a podrážděně očima mezi tančícími párky.

Anča tančila, usmívala se, vlasy se jí uvolňovaly, opíjela se valčickým rytmem, zdála se neviděti svého šohaje.

Filip dočkal, až ho bude míjeti.

Poprosil ji o tanec.

Naklonila černou hlavu k rameni a řekla úsměvně a mazlivě:

„Jsem zadána.“

„Tedy o příští tanec!“

„I na ten jsem zadána.“

Myslivec Filip měl prosté srdce a uměl působiti jednoduchými prostředky.

Zadupl nohou, zaklel a řekl vášnivě, štávnatě, hlasem plným zlého mladého kouzla:

„Teď půjdete se mnou, anebo odejdu a již se nevrátím!“

Bylo to působivé.

Kouzelnice Anča pustila uleknuta svého tanečníka, pohlédla kajcně na Filipa a dotančila valčík s ním.

Po tanci vyvedl myslivec svou milou do zahrady.

Měl jí co říci.

Nenechá ji cizím mužům v objetí. Musí to všechno skončiti.

Kráčeli po břehu řeky, ve stínu rozkvetlých, sytě vonných lip a větví dubových, s ostře raženým listím, ve stínu starých stromů, uklánějících se nad řekou hlubokým stínem.

Jejich podrost a listí podbělové smáčely se v jejich tise tekoucích vodách. Útlé, mrštné libely a bělásci odpočívali na vodních travách.

Filip dýchal hlasitě, kráčel velikými kroky a vlekl malou Anču za sebou.

„Kam jdeme?“ otázala se ho potichu a ustrašeně.

Neodpověděl, ale chopil ji do náruče jako panenku a nesl ji zahradou beze slova, jako by ji chtěl donésti, kde je řeka nejhlubší, a vhoditi ji tam, aby ho již neutrapovala.

Nevěděla, co se s ní stane, bála se hlesnouti a odevzdala se jaksi slušně, nevyzývavě smrti nebo životu, ale srdce chvělo se jí poplašeně. Došli na konec zahrady, až ke zdi, která tu dobíhala řeky.

„Tam je hluboko,“ myslila Anča. „Odtamtud nevyvážnu! Bože, odpusť mi všechny hříchy!“

Myslivec pozvedl ji lehounce, posadil na vysokou zeď, a držel ji v podpaží, sotva se jí dotýkaje a neponechávaje jí ani mnoho jistoty ani naděje na dlouhý život.

„Mám toho všeho dost!“ pravil s urputnou žhavostí, s kouzlem surového uchvatitele, jemuž je sladko náležeti. „Bud' mi řekneš, že mne máš ráda, nebo tě shodím z té zdi! Jiným tě půjčovati nebudu. Bud' budeš moje, nebo nebudeš ničím!“

Nebylo to ze strachu, proč řekla Anča myslivci, že má ráda jenom jeho. Ne, milovala ho skutečně již dávno a nemohla dočkati se chvíle, kdy ji požádá o lásku a nemohla dočkati se jeho vášnivých a sladkých polibků, rozkvetlými lipami vonných rtů.

Dostala se ze zdi na jeho zarputilé, umíněné srdce a slibovala v rozkoši odevzdání, v rozkoši hlubokých slibů všechny věčnosti a neměnnosti lásky, jakých od ní žádal. Slíbila mu, neuvědomivši si, co vlastně slibuje, nepohlédnouti již nikdy do jiných očí, uzavřít se světu, to jest valčíkům, písničkám a šohajům, všemu a všem. Napadalo ji desetkrát více přísah, nežli jich žádal, a odslibovala mezi polibky a dobrovolně, pro půvab slibování, věrnost, jaké by mohli dodržeti jenom mrtví, spící navždy hluboko pod zemí.

2

Anča a Filip vzali se za půl roku s velikou a hluboce zakořeněnou iluzí o věčnosti citů a o lásce, která trvá za hrob.

Anča svého muže nikdy ničím nezarmoutila. Podědila celé kouzelnictví své matky. Vyprovázela ho s úsměvem, vítala ho s úsměvem. Nikdy nebyla rozmrzelá, všechno nepříjemné před mužem utajila, měla pro něho nejvládnější slova a nejněžnější péči. Strojila se kvůli němu, byla vždy čistounká, rozkošná a vkusná. Než přišel, přičesala se, napudrovala se, vzala si bílou čistou blůzu. Nikdy jí neviděl neupravené, nikdy špatně naladěné nebo si stěžující. Ano, usmívala se stále, nastavovala stále ochotně rozkazům svou krásně učesanou hlavičku, jako by chtěla pochopiti všechno z prvního prosloveného slova a poslouchati co nejbedlivěji.

Jejímu muži stalo se všechno, co kouzlila kolem něho, milým zvykem, později povinnou samozřejmostí, přijímal všechno bez vděku a poněkud unaveně. A úsměv Ančín ustrnul na líbezných rtech a její naslouchavé pohyby staly se návykem. Zdálo se, že naslouchá, i když její myšlenky kamsi se již ztrácely a zatoulávaly. Nebyla nespokojena, nermoutila se, když všechno v domácnosti zařizovala, aby mu způsobila potěšení, zapírala sebe, odříkala si a on všechno nechával bez povšimnutí. Nikoliv, nermoutila se, když jí nesplácel ani jediné z tisíce malých i velkých pozorností. Věděla, že nemá na to ani času, ani pokojné mysli, že je stále zaměstnán školkami, dělnicemi, hajnými, zásypy, pytláky, škodnou a srovnávala ho, ne k jeho nevýhodě, se svým otcem, pozorným i vděčným přes všechnu životní šed' a námahu.

Ale není na světě herečky, která by chtěla hrávati denně po léta nejrozkošnější dívku Shakespearovu před prázdným temným hledištěm, oblékati se v krásná roucha a rozdávati nejlíbeznější květiny, štkáti, jásati nebo umíratí nikdy nikým neviděna. Kdyby k tomu byla nějakým zákonem a slibem donucena, jak by asi hrála za půl roku, kterak za rok?

Proto strnul úsměv na vlídných rtech Ančíných, proto její naslouchavé pohyby staly se zvykem a její temné oči zešedly nudou.

Po roce narodila se jí dcera, po šesti týdnech umřela.

Žal bývá také někdy útěšným zaměstnáním.

Anča byla stále rozkošnou ženou, ale všechna její kouzla podobala se dobře sehrané hře a den ze dne pozbývala vnitřní radosti.

S mužem žili tak: Ona mluvila vždycky o něm, on vždycky o sobě.

Cosí v její duši umíralo, celá pole z jejího minulého života, kdy bývala hýčkána a milována, ležela úhorem.

Protože mluvívávala vždy s největší pozorností o jeho zájmech, byl si úplně jist, že není místečka v její duši, které by nenáleželo jemu, a nebál se o ni.

Prožili tři léta bez vzrušení, ve spokojeném manželství.

Nemluvil s ní nikdy o lásce, nepovídal jí nikdy něžností. Cítil, je-li jí věrným mužem, že to stačí za všechna vyznání a sladká slova, v nichž se nikdy nevyvíčil. Zlobíval-li se někdy, tloukl-li do stolu nebo porážel židličky proto, že mu hajní cosi nepřístojného provedli a on si doma proto musil zařadit, věděl, že Anča má pro všechno stejně milý úsměv a že mu toho ani nezazlí.

Byl to dobrý člověk. Nečinil velikých nároků na štěstí, stačila mu věrná žena a nemohl za to, že dostalo se mu s ní života, který by byl stačil člověku nejcitlivějšímu a nejlačňějšímu, a jehož se jemu dostalo zbytečným přepychem.

3

Přišlo pozdní jaro, po dlouhé, ponuré zimě, v myslivně lichnovské.

Anča čítala v zimě celé večery v knihách a těšila se při domácí práci na to celý den.

Ještě v dubnu ležel za myslivnou sníh, lesy byly syré, myslivna vlhká. Náhle však slunce vyrazilo, sníh roztál, nasýtil prameny, podléšky rozkvetly. Muž Ančin odcházival často do vesnice popít s pány a zahrát si v taroky.

Spávala s nabitou ručnicí nad lůžkem, ale neusnula obyčejně až ráno, když se muž navrátil.

Konečně přišlo jaro.

Zdalo se jí, že ještě nikdy po něm tak netoužila.

Chodila po osvobozené zemi a říkala si:

„Mládí, mládí, sláva života!“

Cítila, že po něm vztahovala ruce jako po nezadržitelném proudu řeky, domnívajíc se, že je zachytí v prstech, zatím co jako voda nenávratně prokmitávalo mezi nimi.

Viděla krásného hochu a svou sestru, milé děvčátko. Milovali se, aniž si byli náleželi. Všechno leželo před nimi otázkou s nepostižitelnou odpovědí. Milovali se, jako by sami nevěděli o své lásce, a neprodlužovali svého mládí uvědomováním šťastných chvil. Rozhazovali svoje štěstí, jediné, které stálo za námahu žítí, jako růže, jichž právě bezohledně ořezali celý sad.

Slunce pronikalo chvílemi zadýchanou jarní oblohou, dotýkalo se zúčastněně mladých krásných tváří obou milenců.

Ale oni si ho nevěšili, protože jim ani slunce nebylo třeba.

Anča jim říkala: „Děti, děti!“ a pohlížejíc na ně, poznala, jak se vzdálila od mladosti.

„Život se nevrací,“ říkala si, „jsem na hranici mládí!“

Vzpomínala na projížďku dalekou silnicí s rozmoklým sněhem, vedoucí dubovými lesy, s listím jako ze zchumlaného hedvábí, pod mladou, jako rozespalou jarní oblohou.

Cosí ji uspávalo a omamovalo.

Duše její jako by se byla rozlila po šíři celého kraje.

Ale když se vrátila domů, zmocnil se jí nevysvětlitelný, hladový pocit radosti a štěstí.

Cosí nutilo ji k zoufalému rozryvnému výkřiku, jímž by byla probudila Boha, dřímajícího nudou nad jednotvárností světa, a byla by ráda přitiskla rty na skráně kohosi drahého, bezejmenného, neznámého.

„Kdyby mne nyní objal v tomto slunci, ve slávě těchto prchavých, slunečných dnů a vysál mi duši kdosi silný, krásný a vladařský!“ modlila se.

Rozhlédla se kolem s rozevřenýma očima.

Nebylo nikoho, kdo by ji byl políbil, v kom by byla uhořela. Nebylo nikoho kromě slunce, které její vášnivě touze bylo studené a vybledlé.

Vrátila se večer do své světničky, obrácené zády k lesům a okénkům do údolí.

Okna byla od rána rozevřená.

Poznala to po velikém tichu, jež sem padalo z neosvětlených rovin.

Bylo to smělé, vyzývavé ticho dále.

Jím přilétaly touhy a rozechvívaly její choulostivé a nedotknutelné srdce.

Vyložila se z okna. Vlasy se jí chvěly na skráních, rty se třásly v očekávání.

Nemyslíla na nic určitého, neměla pevně kreslených přání a snů, cítila jenom všeobšáhlu, odevšad prýstící touhu, svým bohatstvím podobnou jarním vodám. Zavřela okno, ulehla a usnula. A po celou noc zdálo se jí bezbranně nebezpečným snem, že líbala předrahou, blízkou, milovanou tvář, že ji smáčela slzami, že k ní přilnula svou lačnou skrání. Nikdy však neviděla předtím její podoby, byla to tvář neznámá, kohosi nikdy neviděného, kdo vešel do jejích snů o něco dříve, nežli do jejího života.

4

Její sestra se vdávala. Ženich sestřin pořádal předsvatební ples.

Filip a Anča byli pozváni a neodmítli.

Ženich byl úředníkem u Žida milionáře, jemuž náleželo ohromné lesní panství, hraničící s panstvím knížecím.

Žid byl světák s vysokými známostmi z urozených kruhů, měl ve Vídni palác, za městem vilu ve starém parku. Snížil-li se tak, že vešel do společnosti svých úředníků, považovali to za znebesestoupení.

Ženich Ančiny sestry dodal si odvahy, pozval ho, neočekáváje ovšem, že přijde.

Byl to rozmar nebo náhoda, která ho zdržela od zamýšleného odjezdu do Vídně, či nedostatek zaměstnání, ale Frank přišel.

Společnost ztuhla jaksi a ztišila se po jeho příchodu. Jenom ti, kdož tančili, radovali se pod dojmem hudby.

Frank stanul na prahu sálu a přimhuřuje jedno oko, zadíval se shovívavě a unaveně na roztančenou mládež. Kterýsi z jeho úředníků ho doprovázel.

Frankova pozornost se náhle zvýšila.

„Kdo je ta krásná žena v hnědých šatech, která právě dotančila k zrcadlu?“ zeptal se vzrušeně.

„Žena knížecího revírníka Filipa,“ odpověděl úředník.

„Seznamte mne s ní!“ požádal úsečně Frank.

5

Za půl hodiny seděla Anča s Frankem na lavičce mezi květinami a hovořili.

Sežehoval ji pokornými i drzími obdivnými pohledy.

Uměl mluvit s jistotou a bezpečností o její mramorově nazlátlé pleti, o jejích žádoucích roztoužených očích. Hádal jí z tváře jako kartářka z karet. Řekl jí s jistotou mužů, navyklých dobývati pevným slovem, získávati rozkazem: „Uviděl bych vás rád v pátek. Odjedu zítra a vrátím se v pátek ráno. Uvidím vás v pátek?“

Jeho slova byla tak určitá, že zapochybovala, jsou-li to slova svůdníková, a obávajíc se rozebrati to, co leželo ve zvuku jeho slov, odpověděla vyhýbavě:

„Mám mnoho práce. V pátek bývám velmi zaměstnána!“

„Přijdu k vám v pátek!“ oznamoval jí, pohlížeje svýma hluboce šedýma očima neodvratně v její úžasem bledé líce.

Dýchalo se jí těžce. „Seznámím vás se svou sestrou! Je zde na plese, zavolám ji. Dovolte mi! Je osmnáctiletá. Pěkná. Živá. Pobaví vás. Já s vámi neumím hovořiti. Přišla jsem sem z lesů, abych zase jednou uviděla lidi.“

„Mne nezajímají mladé dívky. Žádná mladá dívka neumí milovati. Pro mne existuje jenom vdaná žena.“

„Seznámím vás se sestrou, odejdu pro ni. Je temperamentní.“
Zadržel ji.

„Proč jste taková nepokojná,“ mluvil, hltaje ji zkušeně pohledem, „proč se vám ruce chvějí, proč tvrdíte o své sestře, že je temperamentní? Povím vám cosi. Jste stokrát vášnivější, než je vaše sestra, než je ta mladá dívka. Přiznejte se! Červenáte se jako třináctiletá holčička. Že jsem uhodl? Že jsem uhodl?“

„Ne, nikoliv, mýlíte se!“ odpověděla v ní počestná žena.

„Ach, milostpaní, krásná milostpaní, mne neoklamete. Znáám lidi, znám ženy. Kolik jich prošlo mýma rukama, neříkám srdcem! Ale stalo se mi již jakousi zručností, dělati jejich duševní diagnózy. Sedíte přede mnou a myslíte, že bůhví s jakým tajemstvím. A já je zatím čtu z vašich nelíbaných rtů, z vaší nelaskané pleti, z vašich rozechvěných prstů, z vašich nenasycených očí, že tu sedíte hořící, všechna spálená vlastním žářem, že jenom nemáte odvahy vášně, že všechno kryjete úsměvným tónem. A kdybych vám nyní vypravoval o veliké lásce, o vášnivých milencích, o světě, kde není práce ani nudy, kde je jen rozkoš a opojení, vím, že byste poslouchala a hltala má slova a přemítala o nich celé příští noci!

Na vašich rtech chvějí se drobná políbení, jichž nesmíte a nechcete nikomu darovati, a až přijdete domů, budete líbati svou sestru do věnečku kolem celé tváře drobnými, slibujícími, žízeň vzbuzujícími polibky, jakými byste toužila býti sama ulíbána, budete se dotýkati její pleti ne dlaní, ne konečky prstů, ale tam, kde je pleť nejchťivější, obrácenou rukou, nezvyklou dojmům, jak byste si přála, aby vás někdo hladil. Víam, posloucháte lačně a hoříte až do konečků prstů. Přiznejte alespoň, že jsem uhodl!“

„Nikoliv!“ odpověděla ze všech sil Anča rozpačitým potlačovaným smíchem. Její ústa vyslovila vážně „nikoliv“, obranné, určité nikoliv, ale hnědl za ním, snad i současně, rozesmála se každá ploška v její

uzardělé tváři, rozesmál se zvonivě i její něžný hlas. Ukryla tvář do kapesníčku.

„Proč se tedy zardíváte?“ opakoval Frank a zpozoroval, jak proletěla její pletí nová záplava ruměnce, jak se objevila i na nepokrytých místečkách na skráních, právě tam, kde její hnědé, nově narůstající vlasy jemně se kadeřily ve dva drobné prsténky.

Přisedl těsněji k ní.

Učinil to nepozorovaně.

Uhnula se a povstala z lavičky.

„Proč vstáváte?“

„Nemám dost místa!“

„Proč? Proč vstáváte?“ mluvil zářivě.

„Potřebuji víc místa!“ opakovala.

„Ach, já už vím, že jste slušná paní, posaďte se! Budu způsobný,“ řekl náhle střízlivě a odsedí si.

Hovořili o plese, o lesích, o zvěři a Anča vykládala o revírníkově Andělce, ženě potrestané za dvojí nevěru, ubité ze žárlivosti, o jejím sveřepém muži, mstícím se na nevinném dítěti, o tom, jak ho ledva zachránili od sebevraždy. Hovořili o lhostejných lidech a věcech a oba věděli, že nic se neskončilo, že se za chvíli zase navrátí k původnímu rozhovoru, ano, že se oba netrpělivě chvějí a nemohou se dočkat, kdy se k němu navrátí. Kdyby bylo všechno skončilo tímto rozhovorem o honech, hostinách, knížecích kuchařích a o potrestané ženě, s jakou prázdnotou byla by se vrátila domů do své pouště. Její hříchem, neurčitou touhou po hříchu ozářený obličej, její rozehvěné prsty svírající opěradlo mluvily za ni a prozrazovaly, že nemyslí na to, nač se jí krasavec-Žid táže, na hosty, které kníže zývá na hony, ale na jakési zmatené chvění své znepokojené bytosti.

Odpovídala mu přesně, jako by odpovídala učiteli nebo samému knížeti.

Jeho snědá, hubená, smělá tvář, jeho jemná chřípí zachvívala se výrazným sebevědomím krásných ztepilých brunetů, znajících moc

své krásy, okouzlujících ženy na setkání fluidem jistoty a domýšlivosti. Jeho drzé oči zářily vším nezkroceným ušlechtilým ohněm jižní, žhavé rasy, které je láska jedním z nejdůležitějších zaměstnání životních, přednější, nežli jsou severanům sláva, peníze, moc a ostatní ctižádosti a marnosti světské. Frank ji bavit:

„Ve staré pověsti o obrácení muslima v křesťana stojí: I řekl ministr svému králi: ‚Neboj se ničeho, my pokřestíme arabského prince. Arabové jsou vášniví ctitelé žen, a láska u nich zmůže víc, nežli kdybychom mu slibovali moc a bohatství. Mám krásnou dceru, která ho jistě učiní křesťanem!‘ Ministr se nezmýlil. Arabský princ stal se křesťanem.“

Mladý milionář nachýlil se k Anče: „Takoví jsme my, orientálci! – Uvidím vás v pátek?“ promluvil po malé pauze žhavě u její tváře.

Ucítila vůni jeho teplého dechu, vůni po jemném doutníku a jakémisi výrazném neněžném pánském parfumu.

Jeho šlechtěné prsty dotýkaly se jejího zápěstí.

Zaslechla kroky. Městský párek kráčel mimo, ale nezahlédl jich.

„Vrátím se do sálu. Co si o mně kdo pomyslí! Pusťte, dívají se na nás. Ach bože!“ polekala se Anča.

„Tedy o to vám jde. O to vám jde, má krásná! Jenom o lidi vám jde!“ mluvil potěšeně Frank. „Och, poznávám, my spolu ještě cosi krásného prožijeme! Přijdu k vám v pátek. Jste-li ta, na kterou myslím, po které toužím, budete sama doma. A já přijdu.“

Anča neodpověděla, ani se neohlédla, odcházejíc do sálu.

Frank hleděl za ní, hltal její pružnou, životem prozářenou postavu, její jako ze sloně bledá ramena, vroubená podzimně zlatě hnědým mušelinem, a z jejich lehkého, sotva zratelného, ale opojného zachvění poznal, že smí přijíti v pátek a že ji najde zcela samotnou.

6

„... a denně bude hrávat hudba pod vašimi okny, fontán bude pod nimi v noci šumět a vaše pokoje zanesu růžemi, které milujete, souvenir de Malmaison...“ sliboval Frank. „Nikdy nezatruchlíte, nikdy vás nezarmoutím. Nebudete trpěti chladem a nudou, má láska je jiná nežli láska křesťanská. Má láska je světlá a jiskřivá a denně nová. Styděl bych se opakovati vám, že vás miluji, stejnými slovy jako včera a nedovedl bych vás uraziti mlčením. Nechcete jíti se mnou, zdráháte se, ale já vím, že jste na mne myslila celé noci, že jste opakovala každé mé slovo, že jste se jím opíjela!“

Anča seděla na pohovce v obývacím pokoji v bělošedě pruhovaných šatech, křehce složená do jejího úhlu, s očima upřenýma na svou nervózně se kývající nohu.

Sametový stín ležel na její pleti, a její vlhké temné oči byly pozorně upjaty k tomu, co se odehrávalo hluboko v její duši. Kladla si bledou ruku ke tváři, pokládala ji na lenošku v chvatu, který prozrazoval tempo jejích myšlenek.

„Drahá, krásná,“ mluvil k ní Frank, „nežila jste ještě, pochovali do této hluché a hltající samoty vaši grácii a vaši krásu. Ukážu vám svět a vás ukážu světu. Nebudu vás zavírat, pyšniti se vámi budu! Oblékati vás budu jako královnu, nejkrásnějšími šperky okrášlím vaši hlavu a šiji...“

„A hudba bude hrávat denně pod mými okny...“ opakovala zasněně Anča a její rty přeletěl truchlivý posměšek. „Dost dlouho jsem vás poslouchala,“ pravila, „ale nyní jděte, pane Franku. Nemám pro vás jiné odpovědi, nežli ne, ne, ne, ne, ne! Zůstanu, kam jsem byla zaseta. Zvadnu-li, nenáležela jsem do této země. Ale nevzepřu se svému určení!“

Frank se usmál.

„A přece jste na mne čekala doma a sama!“

Anču zamrazilo.

Chtěla zalhati a nedovedla.

Pohlížel na ni přimhouřenýma očima a vtáhl hlasitě, rozkošnický dech.

„Jaké máte rudé rty! To je z krve, to není od namáhání! – – – A jaké oči! To jsou temné plameny! A zoubky jaké máte! Těmi by se člověk dal rád pokousat!“

Pálil ji každým slovem.

„Vaši muži, křesťani, nevědí, co je láska. Unudí každou ženu svým sobectvím. Nedovedou jí chápati všemi smysly. Labužník vína, ten je jím zaujat všechen. Nalévá je do skleničky, pozoruje, jak se perlí, pozvedá je proti světlu, nemůže se nasytiti jeho zářících barev; nedotýká se sklenice nikdy u okraje, aby nesmísil ničím vonný dech vína, ‚Blume‘, jak říkají Němci; pak je ochutnává, ledva dotýká se rtoma okraje poháru, omývá jím ponebí. Takový má být i milenec a takoví jsou milenci naší rasy. My vnášíme do všech forem života žhavý temperament své bludné, odpočinuté rasy! Není milenců mimo nás! Půjdete se mnou?“

„Nepůjdu,“ odpověděla Anča silně a pobouřeně, „nepřemlouvejte mne, nemohu! Nepůjdu! Kdybych tu nudou umřela, nepůjdu! Kdybych se tu měla touhou upálit, nepůjdu. Po polibcích, po lásce kdybych měla touhou uhořet! Dobře jste pochopil! Och, kdyby muži dovedli vypozerovat, jak se nudíme, buď by nás nekonečně více střežili nebo nekonečně více milovali! A teď jsem vám řekla víc, než chtěla jsem prozraditi. Jděte! Jděte! Jděte!“

Frank opojeně vydechl.

Anča povstala.

Vztáhl po ní ruce. Ustoupila až k oknu.

„Muž se vrací. Vidím ho přicházeti z dálky!“ řekla s rozpačitě vítězným úsměvem. „Jděte tedy, jděte!“

„Kdy smím přijíti, kdy vás spatřím?“ zeptal se skoro zoufale. „Musím vás uvidět!“

Hleděl na ni prosebnýma očima a ustupoval ke dveřím.

Jeho jemné chřípí se chvělo a všechna jeho žhavá bytost páčila na dálku.

Jejich vášní umučené oči setkaly se v žízlivém pohledu a nemohly se odervati.

Stál již těsně u dveří, opřen o ně zády.

„Kdy smím přijít?“

„Nikdy!“ odpověděla Anča.

Rozevřel jemně a smutně náruč a zaprosil:

„Tedy alespoň na rozloučenou!“

Anča pohodila černou, pyšnou hlavou nazad, zamhouřila oči, přeletěla pokoj, zavěsila se na šíji Frankovu a políbila jeho vonné rty, i zakousla se do nich v jediném mžiku, pustila ho, odvrátila se a s hlavou hluboce skloněnou přešla pokoj.

Frank vyšel.

V předsíni potkal revírníka Filipa.

Byl si jist, že revírník nepřehlédne na jeho rtu krvácející otisk zubů své krásné ženy.

Namluvil Filipovi, že ho hledal; a poněvadž spěchal a nemohl se vrátiti, pověsil revírník pušku a vyprovodil ho až ke kočáru, čekajícímu pod horou.

Po cestě pravil Frank:

„Toužil jste někdy po penězích, po velikém jmění?“

„Kdopak by netoužil. Myslím si podnes, že vyhraju! Věřím, že hlavní výhru!“ usmál se revírník.

„Máte k závidění krásnou ženu!“ pravil po malém pomlčení Frank.

Filipa to poranilo, ale nenalezl odpovědi.

Frank si to vyložil jako lhostejnost a zeptal se příliš směle:

„Máte ji rád?“

„Jakpak bych neměl! Vždyť je to má žena!“ odpověděl revírník s prostou a samozřejmou čestností dobrých a prostých lidí.

„Kdybych vám nabídl velikou sumu peněz, přijal byste ji?“

„K čemu a proč?“ ptal se rozmrzeně, podezřívavě Filip a cosi zasmušilo jeho naivní duši, cosi ho rozbolelo v hrudi. „Proč bych od vás přijímal peníze?“

„Nelekejte se,“ zmátl ho Frank. „Nechci vás upláceti za zločiny, ani podváděti knížete. Projednám to tedy s ředitelem sám. Chtěl jsem vás poprositi jenom o prostřednictví!“

Frank vstoupil do kočáru, přikryl si pečlivě kolena, uklonil se s úsměvem a odjel.

Filip cítil, že byl zrazen, a když stoupal k myslivně, zdálo se mu, že slyší za sebou studený chechtot.

7

Anča se usmívala, když vešel. Usmívala se násilně jako vždycky a přivítala ho přívětivým hlasem a slovem.

„Co tady dělal Frank?“ vykřikl Filip místo pozdravu.

„Hledal tebe!“ odpověděla žena.

„A co tebe, co tebe, krásnou ženu, nehledal?“ zaryčel Filip ne již s podezřívavým, ale se strašným, vědoucím pošklebkem.

Anča odvrátila se a mlčela.

Filip, jeden z onoho druhu mužů, o jejichžto lásce žena zví, jenom když mají úmysl zavraždit ji ze žárlivosti, přiložil pušku na její srdce a řekl:

„Ježíš Marja, Anče, já tě musím zabít! Dovím-li se co na tebe, takhle ti položím pušku na prsa a spustím!“

Stála proti němu bledá, s očima se lesknoucíma, bez pohnutí a pronesla ledva pohybujíc rtoma:

„Můžeš!“

Kdyby byl Filip tušil, co se událo na plesu mezi partií jeho taroků, co se odehrálo před chvílí v této síni, kdyby byl měl zdání o zlých probuzených touhách své ženy, byl by pochopil, kolik hluboké lho-

stejnosti k životu a hlavně k životu v myslivně na samotě, s ním, bylo v jejím slově. Ale on toho nevyčítal, zadrželo se mu, že tak mluví nevinnost, a svěřil pušku. Do večera přemýšlel a nemluvil.

„Ježíš Marja, Ančo, kdybys už byla stará, aby ses nikomu nelíbila; nebo ti tu tvář zohavím!“

A ona si šeptala:

„A denně bude hrát hudba pod vašimi okny...“

8

Ku podivu a závisti všech povýšil Jindřich Frank mladičkému švagra Ančina a obdaroval ho k svatbě darem veliké ceny.

Seznámil se s otcem Ančíným, stal se stálým hostem v jeho domě, zval ho k sobě, zanášel jej i jeho rodinu dary.

Posílal Anče ovoce a květiny prostřednictvím její sestry; poslal jí pod květinami ukryté brilanty.

Anča ponechala si květiny, brilanty navrátila.

Posílal jí po sestře dopisy denně vášnivější a prosebnější.

Anča mu na ně odpovídala: „Ne, ne, ne, ne!“

Z myslivny nevycházela ani na krok.

Psal jí, jak trpí, jak pro ni stůně.

Neodpověděla.

Psal jí, že se zastřelí pod jejími okny.

Napsala mu: „Neztěžujte mi život. Není lehký!“

Vzkázali pro ni po její služce vracející se z města, že se matka těžce rozstala.

Bylo to k večeru, muž nebylo doma, byl kdesi na revíru.

Zabalila hlavu do závoje a vyšla.

Petrklíče rozkvetly ve všech hájích a údolinkách a trávničky zablýskaly mladými pampeliškami.

Země chvěla se v mladém bledém slunci jarním a všechna se rozzelenala světlou zelení.

Byl jarní podvečer.

Anča sestoupila z úbočí na silnici, vedoucí k rodnému městu. Z rozcestí bylo jí jíti hodinu cesty lesem.

Chvátala, aby došla do západu slunce.

Konala tuto cestu bezpočtukráte, vesele a radostně. Dnes jí bylo těžko a úzko. Bála se o maminku. Věděla, že by pro ni neposílali, kdyby nemoc nebyla vážná.

Zpívávala si po každé, když kráčela k domovu, dnes šla oněmělá.

Vešla do lesa. Slyšela šuměti své tepny.

Bála se, ale neodvážila se přiznati sama sobě, čeho se bála.

Cesta vinula se pod úbočím skalním a nad srázem, zalesněným mladými břízkami, klikatila se tak, že nikdy nebylo viděti dál než na třicet kroků.

Anča nemohla dýchatí vzrušením. Za druhým záhybem domnívala se viděti člověka, temnou postavu bez hnutí.

Ulekla se.

Vrátiti se bylo by směšné a marné.

Usmyslila si projíti statečně.

Zrychlila krok.

Postava se pohnula.

A to, čeho se nejvíce obávala a čeho si současně horoucně přála, naplnilo se.

Čekal na ni Frank, krásný, ztepilý, drahý, oplakávaný Frank.

Snažila se vyhnouti se mu.

Zastoupil jí cestu a pohlížeje žhavým, utruchleným a zvolna se rozzařujícím zrakem do jejích očí, promluvil k ní hlasem nevybojným, nejistým, něžným a prosebným slova svého velikého smutku a své ještě větší lásky. Řekl jí, že matka nestůně, že on dovolil si přelhati ji a vylákati. Kouzlo jeho rozzářené, láskou povýšené bytosti vroucího, nervy rozechvívajícího hlasu, všechna tajemná čaromoc

jakou působí na člověka lidský hlas, schopný sdělit každé zachvění přenést bolest nebo opojení, všechno sladké dráždivě fluidum obklopilo tekutě její bytost a dotýkalo se jí jako vlaha, opojnými esencemi nasycená voda.

Všechno, co v ní zápasilo v posledních týdnech, vědomí povinnosti, počestnosti, přísného života se strašnou touhou zapomenouti, odhoditi všechno a opít se chvílí lásky, žíti, žíti, aby život neuplynul marně, uhořeti bez rozmyslu ve vášnivém zaplanutí, postavilo se i nyní do souboje.

Zvědavá lačnost po tom, jak by vypadal takový zvýšený vášnivý život ve světě v slavnostech, v kráse, ale hlavně v lásce, ve žhavé, pokorné a rafinované mužské lásce, hnala ji do náručí Frankova.

Všechno, v čem tkvěla kořeny, tradicí, výchovou, přemlouvalo ji, aby zůstala, aby vyřkla poslední nejurčitější „ne“, aby žila dále ten šedý, chudý, samotářský život, to dobrovolné vězení, tu marnou umíněnou věrnost komusi, kdo sedí u taroků nebo u piva, a nemá pro ni něhy ani laskání ani nadšených pohledů, ba ani vděčnosti za tu věrnost.

„A život uplyne!“ sváděly ji její plamenné touhy, „a co ti prospěje, žes seděla ve vlhké myslivně, žes bděla hrůzou v samotě celé noci, uchystána střílet do pytláků nebo zlodějů, že ses oblékala pro staré jedle a česala a krášlila pro borovice?“

Myslila, myslila a Frankova slova ji opojovala, neslyšela již, co mluví, vnímala jenom všemi smysly lichotivý, sladký, laskající jeho hlas. – – –

„A denně bude hrávat hudba pod vašimi okny!“ znělo sférami. „Pro koho žijete v té samotě, pro koho se tam spalujete?“ mluvil v jakémsi beznadějném rozrušení Frank.

„Co ode mne chcete?“ zeptala se ho Anča, nemohouc mu uniknouti. „Co zamýšlíte? Co si představujete?“

Vyložil jí svůj plán.

Odejde od muže, již dnes se tam nevrátí, dá se s ním rozvésti, aby neměl k ní právo, a půjde s ním, s Frankem, bude jeho ženou, *jako* jeho ženou, poněvadž nelze tohoto poměru legitimizovat. Představí jí své rodině jako svou ženu. Nikdy jí jinak nepojmenuje. Uprosí svou starou matku, aby jim požehnala. Nikdy nebude milovati jiné ženy, nikdy se jí nezpronevěří.

Anča mohla zapochybovati o tom, co slibuje, ale jí se nechtělo pochybovati, jí se chtělo věřiti, každému slovu znásobněně věřiti, napojiti vyhladovělou poustevnickou duši všemi jeho sliby, nasytiti jimi svou lačnou touhu po životě, po krásném, neznámém, intenzivním, denně barevnějším a erotičtějším životě, po ohnivém, pozorném, neobyčejném milenci. Věřila mu, ne z prostého srdce, ale protože cítila, jakou slavnost radosti by si pokazila, kdyby nedovedla uvěřiti úplně.

9

Revírník Filip vrátil se ráno z vesnické hospody, kde hrál v taroky a popíjel. Ženy nebylo doma a dověděl se od služky, že šla ošetřovat těžce nemocnou matku. Nedočkal se jí ani o polednách, a když jí ani večer nebylo, umínil si, že příštího dne pro ni dojde, a učinil tak.

Na počátku rodného města Ančina, mezi zahradami, potkal známého úředníka, který docházel do rodiny ženiny. Zastavil ho a zeptal se ho na zdraví své tchyně. Úředník se polekal a vyhrkl rozpačitě: „Děkuji, je zdráva!“ a neočekávaje dalších otázek pospíchal k lesům.

Filip nemohl usouditi, je-li úředník pomaten, anebo potkalo-li neštěstí Anču nebo její rodinu. Cítil, že úředník nemluvil pravdu, že se za jeho plachým způsobem cosi skrývá.

Za několik minut potkal livrejovaného sluhu ze závodů Frankových. Sluha k němu hbitě přistoupil, poklonil se, podal mu dopis, poklonil se znova a zmizel za úhlem ulice.

Filip se domníval, že ho posílá jeho mladý švagr se zprávou o událostech v rodině.

Otevřel dopis a četl:

„Až tento list budeš čísti, budu Tě vzdálena na sta mil. Nevrátím se k Tobě nikdy, ne pro Tvoji zlobu, které nebylo, ale pro moje veliké sobectví...“

Dopis byl psán rukou ženinou. Cítil, že ho někdo udeřil nečekaně do prsou. V hlavě jako by se mu bylo zajiskřilo.

Přeletěl list.

„Zmrazil jsi ve mně všechny úsměvy – všechno teplo života...“ četl na kteréśi řádce a „odpusť mi“ na jiné.

Obraz Frankův vynořil se v mysli Filipově; spojil jej s podobou ženinou, a hořkým otravným pochopením domyslnil si, co se stalo. Neuvěřil tomu v příští chvíli.

Stál na úhlu ulice a z okna za květinami dívala se na něho slečinka a jemu se zdálo, že se mu hloupě a rozpačitě smála. „Je to dcera koželuhova,“ napadlo ho mátožně tupým přechodem, „a já tu nesmím stát, vždyť ona to ví a celé město to ví! I úředník to věděl, i sluha!“

Vrátil se k lesům. Jeho nohy byly těžké, neměl dost vůle, aby jim rozkázal. Ale přesto, že ho to namáhalo, snažil se jíti stále rychleji, a když vyšel z městských zdí mezi první stromy lesní, rozběhl se po silnici, běžel několik set kroků, zahrnul na první lesní pěšinu, přeskočil příkop a upadl do hnědého ložského listí. Toužil skrýti se jako raněný jelen, neukázati nikomu svého hoře, skrýti se sobě samému.

Ležel dlouho v trávě, zahryzl zuby do suché větve, utiňuje tak štkání, ale slzy lily se mu z očí, stékaly mu po tvářích, padaly na suché habrové listí.

Vyplakal se, zemdlel, otupěl, zadoufal.

Vzpomněl si, že psaní nepročel, třeba tam najde kdesi slovo vysvětlení a naděje.

Povstal. Nemohl ho dlouho nalézt, ačkoliv se ho dotýkal stále, vyňal je chvějícíma rukama a četl.

Anča ho prosila lítostivě a kajícímě za odpuštění. Uprošovala ho, aby netruchlil, mluvila k němu laskavými slovy. To přelétl při čtení rychle.

Jedna část listu ho zarazila, k té se vrátil: „Má radost tam nahoře umírala. Všechno, co bylo podstatou mé bytosti, a tedy i já všechna jsem hynula. A věříš, že by jeptiška se sladkým houslovým altem vyzpěvující Bohu své uctívání neoněměla, kdyby se náhle zhroutila nebesa a ona poznala, že *Boha není a že jí nikdy neposlouchal?* Jsi schopen představit si, že by člověk zpíval někomu, kdo by ho neposlouchal? A jsem přesvědčena, že i Bůh tvůrce by rozmetal své dílo jako hru domina, kdyby se mu nebylo podařilo stvořit bytosti, podivující se jeho dokonalosti. Zhřešila jsem, vím, ale zhřešila jsem jenom z veliké opuštěnosti srdce!“

Filip dočetl a jeho nitro náhle ustrydlo, hoře se proměnilo v tíživou hořkost.

Ještě před chvílí byla Anča částí jeho já, bytost s ním nerozlučitelná, kterou za léta vsál do sebe, kterou miloval téměř sebeláskou. Nyní cítil ji v sobě jako cizorodý nepřátelský živel, klam svého života, cosi, co s ním nikdy nesplynulo, jako podvod svého nitra.

Nebyla mu drahým hostem, byla mu nepřitelem, a než odešla od něho, dávno v ní už nebojoval cit, nýbrž rozum. Ano, dávno přechovával ve svém domě cizinku se studeným srdcem, hynoucí „tam nahoře“; nestačila jí jeho němá, nevelká, primitivní, ale věrná a spolehlivá láska, která by byla vydržela při stejně malém ohníčku až do stáří. Chtělo se jí nepít život po malých doušcích, ale upít se jím, opojiti se jím naráz jako jemným vínem. Všechny zapomenuté a téměř vyhynulé city, jaké žil roztroušeně v jinošských letech, city lítostivého hoře, siroby a oklamání probudily se, slily se v jediné těžké, zvýšené mučení. Plakal, protože ucítil takové osiření, jako by nebylo již jediného člověka na světě, jako by všichni vymřeli, neboť opustila ho žena, kterou miloval jako svůj neodcizitelný majetek, jako velikou, neměnnou jistotu, tak jak si představoval, že má být

žena milována, a jak miloval jeho otec matku, jeho kamarádi své ženy, němou, věrnou, samozřejmou láskou bez něžností, bez vyznání, bez ozdob a mnohomluvnosti, láskou bez zrady. Odešla se Židem, za jeho miliony. Jednou ji zanechá, odhodí, ale on, muž, jí nepřijme již. Ne. Kdyby prosila a umírala na prahu vlhké myslivny „tam nahoře“.

Rozpálil se touto myšlenkou a zadoufal. Jedna část jeho mozku tvrdila, že by jí nikdy, nikdy nepřijal, a jiná doufala, že se vrátí, že všechno bude zase jako bývalo; rozradovala ho druhá možnost a ulevovala mu ve chvílích zoufalství.

Vrátil se do myslivny, ale neměl odvahy projítí její světničkou, neměl odvahy vejítí do ložnice.

Vyšel znovu do lesa, bloudil po lesích, zapomínal, kam jde a co chce, vrátil se domů pozdě večer a lačný ulehl do svého úředního pokoje na černou voskovanou pohovku, pod parohy antilopí.

Usnul únavou a mdlobou jenom částí vědomí.

Druhá polovice bděla a jako korálky růžencovými probírala se začarovaným kruhem jeho nového utrpení a jeho siroby a hořkosti.

Probudil se ráno zmrazen určitým vědomím, že Anči není, a všechny příští noci budila ho věta vpálená hrůzou v jeho paměť:

„Ona mi odešla! Ona mne opustila!“

A všechny příští jeho dny podobaly se houpačce citové, nejsmutnější lásce, nejprůkřežšímu odsouzení, stesku a zavržení, naději, že se vrátí, a oklamání, že se nevrací.

Nechodil již do hospody, nehrál v karty, vyhýbal se lidem, ale kdykoliv nemohl se jim vyhnouti, ujišťoval každého, kdo se ho na to netázal, že mu žena sice odešla, ale že je tak pro oba lépe, ano, mnohem, mnohem lépe; ale přitom ji čekal neustále, a vracíval-li se z lesa, věřil, že ji uvidí náhle kmitnouti se v bílé blůzičce a zástěrce, pečlivě učesanou, úsměvnou, laskavou, a bývaly chvíle, kdy plakával před jejím obrazem, a jiné, kdy ji proklínal.

Uplynul rok, leč paní se nevrátila, paní již nikdy se nevrátila.

Na břehu tichého ramena řeky, ve stínu starých stromů, stál na vysoké, plaménkem obrostlé terase malý jednopatrový rokokový domeček, s bílými žaluziemi, s poněkud čínskou střechou, s vnějším, dvojitým, umělou mříží krášleným schodištěm a cudnou štukovou výzdobou.

Francouzský pavilon byl středem malé francouzské zahrádky a velkého parku, léta nemýtného a úmyslně málo pěstěného.

Tichá řeka plná leknínů, kterou bylo možno projížděti na lodičce jako vodní zahradou, přerušovala starý sad; dva vysoko vyklenuté mosty jej spojovaly.

Byl to krásný majetek, koupený a zřízený kdysi, kdysi pro milenkou knížecí, poté sto let opuštěný, a náležel nyní milionáři Frankovi. Po veliké objížďce po světových městech, lázních a horách, vrátili se neoddaní manželé Frankovi do tohoto osamělého, tichého kouta.

Ančiny úsměvy rozkvetly, neboť nic ze slibů Frankových nezůstalo nesplněno.

Ano: její pokoje byly zaneseny bledými růžemi „souvenir de Malmaison“, pod jejími okny šuměl celé noci fontán, pod jejími okny hrávala denně hudba, a příliš sladké štěstí ji ještě nenudilo.

Frank odjížděl do závodů a vracíval se k ní, užaslý její bytostí, jako by ji byl spatřil poprvé.

Byla to vlastnost jeho chtivé, živé, život zbožňující bytosti.

Prožívali některé dny dětským hravým štěstím, jiné uměním, jiné tisíci polibků.

Uvědomovali si chvíle radosti, množili a prodlužovali je, okoušejíce jich jako čehosi prchavého a nenávratného.

Zdálo se, že jejich duševní světy jsou stvořeny proto, aby jeden se tázal a druhý odpovídal, aby jeden se usmál a druhý rozradoval, aby si vyměňovali radost a obohacovali druh druhá.

Anča nemohla z počátku vzpomenouti bez bolesti svého prvního opuštěného muže. Poněvadž ji málo miloval, ztratil málo, utěšovala se. Připravila jsem mu malé hoře, sobě velké štěstí, přemlouvala se, a přece ji strašily vzpomínkově některé jeho pohyby, vídala v představě, jak kladl ruce při obědě, slychala spád jeho sytého, lesního hlasu, představovala si své bílené, syré světničky v myslivně, dlouhou zimu, věčný snůh.

Ale nepěstované hoře hyne jako nepěstované květiny, a Anča utišila se po půl roce tím, že i jemu je lépe, že sedí s kamarády u taroků, že se chystá na hony, že v práci a společnosti zapomíná.

Z domova jí o něm nepsali, i ona vyhýbala se všem otázkám. Frank jí ho nikdy nepřipomínal.

Nebylo minulosti, byla jenom sladká přítomnost, žhavý zvýšený život v pokojích vyložených staře zlatým čínským hedvábím, hudba, lekníny, starý sad, květiny, krásný svět.

11

Frankovi čekali syna; docela jistě to bude syn, věřili oba.

Anča chodila doma v zlatém čepečku, vnitřně ozářená svým mateřstvím, ploužila se v batistových rouchách po jarní zahradě a měla chvíle, kdy se podobala světici. Tak byla jaksí hluboce a slunečně ozářená tím, co žila, a tím, co očekávala: zvýšení, znásobnění a zduševnění svého štěstí.

Přišla chvíle, kdy stáli kolem jejího lůžka, a ona již nikoho nepoznávala, kdy si slavní vědci nevěděli rady, jak ji zachovati, kdy Frank byl by obětoval oba nově narozené syny za její život.

Rty Ančiny promodrávaly a ve chvílích uměle probuzeného vědomí jako podzimní paprsek sluneční ozářil je bledý úsměv vděčnosti a lásky, který s nich nezmizel ani potom, když ustydla úplně.

V paviloně na břehu leknínové řeky byla otevřena všechna okna dokořán.

Bylo zase jaro, výročí toho, jež ji loni zburcovalo do života.

Údolinky byly plné petrklíčů a všechny meze rozkvetly.

Anča ležela v zlaté rakvi ve svém žlutém čínském salonku, světlo voskovic kmitalo se po její bledé úsměvné vděčné tváři a Frank proklečel u ní všechny zbývající chvíle, než mu ji vezmou a pochovají.

12

Plynuly měsíce, chvátaly dny. Ančin hrob rozkvetl dávno růžemi „souvenir de Malmaison“. V jejím paviloně zůstalo všechno nezměněno, jako by tam dosud žila a se usmívala, fontán šuměl pod jejími někdejšími okny a po celé léto hrávala tam denně hudba, jako by žila krásná paní, zcela tak, jak jí to její milenec přislíbil.

A kdysi za večera, brzy po její smrti, setkali se u brány jejího sadu dva muži, skoro si neznámí, oba truchlící a stiskli ruce druh druhu němě a již bez výčitky.

Sladký večer

1

Stanislav Šebek byl uveden při svém nastoupení do lesního úřadu v podhorském městě touto legendou:

Měl přítele důstojníka v době, kdy sloužil na vojně. Důstojník byl zasnouben s mladou továrnickou dcerou; byla to jeho dětská láska, dávno mu byla zasnoubena. Oba muži pohádali se při kartách po dlouhém, trapném, několik týdnů trvajícím napětí. Důstojník vyzval Stanislava, ale padl v souboji jeho prvou ranou. Stanislav po starém způsobu dovedl ke hrobu jeho starou matku, kráčejíci v slzách za rakví. Nechvěl se, slzy neuronil, vydráždil dav ke vzpouře a oženil se za půl roku s nevěstou přítelovou, jejížto lásky si dávno a bouřlivě získal.

Byl přeložen do města. Přijel nejprve sám a hned z chování prvého dne bylo všem zřejmo, že žena, která za ním dojede, není již milována, a manželství jejich že je dávno rozbito.

Stanislav choval se ke všem ženám s dvornou vroucností, a kdyby se nebyly maloměštky napřed dobře vyptaly po jeho životopise, byly by se mohly domnívati, že přišel do města okouzlený nápadník, který umínil si vybrati si ženu z jejich kruhu.

Muži na něm vypožorovali za první krátké rozmluvy, že se jim dostalo panovačného, osvíceného, vše uchvacujícího druha, a za krátkou chvíli pochopili, že klade na ně větší nároky, než bylo jejich zpodobnělému životu příjemno, že pohrdá hospodským žvaněním, pitím piva, kartami, a vůbec prázdným, do poslední chvíle účelně a intenzivně nevyplněným životem. Zdálo se jim, že je kdosi probudil z příjemného spánku, jímž se sami obelhávali.

Hovořil s nimi o světě, o němž ke své blaženosti nikdy nic nezvídali, o otázce národní, jíž na štěstí nikdo se nedotýkal. Posílali po léta všichni ti Koníčkové a Šafránkové děti do německých škol s lhostejností k osudu své země, o níž vlastně nikdy se nezamyslili.

Horoucí, vznícený Stanislav, jemuž bylo málo žítí jediným životem, všude, kam přicházel, byl by rád rozlil svůj kypící požár a rozdělil se se všemi o své ohnivé bohatství schopností životních.

Zalíbil se roztouženým ženám a nezalíbil se pohodlným mužům. Jenom mládež, studenti, „kteří nezanechali ještě kdesi na cestě svých mladých hnutí“, kupili se kolem něho, napodobili ho, chodili za ním a spojovali svůj mladý oheň s jeho ohněm. Milovali jeho vědomé způsoby, i přesvědčivé názory, a opojovali se pověstí o jeho souboji, ani pokáním ani slzami nevykoupeném, o jeho tvrdém protiněmeckém, na hranicích hrdinském, národním stanovisku, o jeho článcích v novinách, v nichž přibíjel jména liknavých, obojakých, národně a lidsky proradných lidí.

Nebál se nikoho, ani knížete, a všichni věděli, kdyby se ho kdo dotkl, nebo ho urazil, byť to byl i kníže sám, že by se s ním vyrovnal zbraní střelce výjimečně dobrého.

2

Když přijela jeho unavená, stále churavá, jemná a zřejmě trpící žena, obešel s ní návštěvou všechny měšťanské a úřednické domy.

Jeho žena nikomu se nezalíbila. Byla málomluvná, unavená a na jejích bledých rtech chvělo se při řeči lehounké, nepřekonatelné pohrdání ke všemu kolem, k životu, k lidem, k mužům vůbec, k manželství zvláště a k vlastnímu muži nejsilněji.

Zdalo se, že ho kdysi milovala nade vše, že chtěla letěti s ním, postačí ti jeho požárnému tempu, ale že se unavila, nestačila, že si proto získala jenom jeho útrpný úsměv a ztratila jeho lásku,

jediné vzrušení a jedinou příčinu svého života. Přemítávala dlouho a bolestně, jak se to všechno stalo, a nemohla toho rozsouditi. Neprovinila se, milovala ho; něžná, pozorná, uctívá k němu byla. A on ji přece přestal milovati a všímáti si jí. Byla mírná, měla snad býti bouřlivá, ke všemu svědčila, měla snad míti svůj silný odporující názor. Cítila, že ho do krve pobuřovala její poddajnost, že se nevzepřela, že nedomluvila, že se chovala „nudně andělsky“, jak tomu říkal. Věděla, že trpíval po každém svém krutém slově, a věděla, že si ji znenáviděl, protože mu nebyla rovnocenným odpůrcem, ale jakousi trpnou vybuřující tíhou. A trpký nádech muky, oklamání a pohrdání spočinul navždy na jejích bezkrevných rtech.

3

Stanislav zařídil v městě čítárnu, přednášky, kroužky.

Mluvíval o časových otázkách každé středy v čítárně, pokojíku, najatém v úzké horské ulici.

Dům měl schůdky zvenčí a kdykoliv po nich vystupoval, musil přirozeně zmírniti tempo. Schůdky stoupaly podle okna s bílými záclonkami; u něho sedala vždycky zlatovlasá švadlena, první krašavice v celém kraji, které se říkalo „Krásná Markéta“.

Šila v ruce plátěné košile a límečky pro pány i kněze a prádlo kostelní. Byla chudá, pilná, obdivovaná a pomlouvaná. Ženy na ni sočily a považovaly všechny její zákazníky za její milence a posmívaly se, že nikdy nespotřebovali muži v městě tolik prádla, a sakristie že nikdy nebyla tak bohatě vybavena, jako od té doby, co dospěla Krásná Markéta.

Stanislav míjel vždycky s rozkoší a váhavě její okno, a úsměv jeho nezhasínal, ani když hovořil již v čítárně se svými posluchači. Líbila se mu ta statná, krásná žena se silnými plecemi, s ladně vztyčenou hlavou na krásné šíji, s věncem lesklých plavých vlasů

nad sebevědomým čelem. Její úsměv byl jaksi z pýchy zdržován, a propouštěla ho na růžové rty jenom tolik, kolik se jí zdálo, že smí si dovoliti zdvořilost a uctivost.

Stanislav miloval tento dům, čítárnu, svou práci osvětovou a národní, rozradoval se ze vší té krásné shody životní, a jeho plamenná bytost zářila všemi harmonickými silami.

Po schůdkách chodíval stále váhavěji.

4

Stanislav Šebek mluvil v neděli dopoledne na shromáždění lidu.

Mluvil krásným měkkým a mužným hlasem o panských državách, o šlechtě cizácké, jež se nechává vykořisťovati Beustům, Giskrům, Ofenheimům, která nadhání Bismarckovi, a o šlechtě české, která pochopila své rodinné tradice a povinnosti. Mluvil o tom, v jakých rukou je správa jejich českých panství, kdo je prostředníkem mezi nimi a národem.

„Vidíme, že panství spravují naši největší političtí a národní odpůrci nebo lidé vlažní, bezcharakterní, příživníci. Není lhostejno, kolik bojovníků vysílá národ náš proti hltavosti vídeňské, kolik Vídeň nebo docela Berlín má mezi námi tajných nebo zřejmých přívrženců, kolik má teď národ mezi sebou ukrytých nebo zřejmých nepřátel, kteří jsou ochotni každé chvíle spiknouti se proti němu a zaprodati ho.“

Ze sálu vyšlo několik úředníků. Nechtěli vyslechnouti své obžaloby do konce. Jiní hlasitě reptali. Mládež a ženy přehlušovaly sykot potleskem.

Stanislav mluvil klidně dál.

Jeho hlas zvučel slavnostně v pivovarském sále.

„Jak má potom rozkvétati a pudy sobě dobývati jazyk náš, jak se mají stavěti germanizaci a poprušťování meze, když správy našich

statků provádějí se po německu, když obcím a úřadům jsou zasílány spisy německé. Nám zdá se povinností každého, aby se snažil o rozmnožení národních a politických sil ne jen slovy, ale i činem a skutkem.“

Nájemce dvora knížecího Koráb povstal hlučně, odstrčil židli a vykřikl: „Hanba!“

Zrudl ve tváři, oči se mu zamžily.

Mládež ho obklopila a zasyčela mu do tváře. Ženy přichvátaly k řečníkovi, který nevyrušen pokračoval ve svém tématě.

Mluvil o německých školách v ryze českých obcích, o způsobu poněmčování, o ubíjení sil a inteligence, přečetl dopis hochy vychovaného německou školou a vyložil, kterak pracovati.

Rozjítřil všechny, a když opouštěl sál, bylo jeho posluchačstvo přesně rozděleno na černé a bílé, oddané a nepřátelské.

Ženy zasypaly ho květinami a mládež jáсотem.

Před sálem očekávaly ho dvě řady nadšenců.

Jeho žena stála v zástupu. Vítr jí sháněl z bílého, vysokého, vyklenutého čela zvarhaněné vlasy a její rysy zostřily se v linie jemně ryté muky. Neschvalovala mužova počínání, štítla se veřejnosti, vlastenčení a národní práce.

Stála se ženami dvou knížecích úředníků, zakryla si tvář, když uviděla muže s náručí plnou růží, a povzdychla zoufale, aby se sebe smyla posměch z jeho výstřednosti; „On je blázen, on je blázen!“

Stanislav zahlédl ženu, viděl její zmíravé gesto, zaslechl její hlasitý povzdech a obžalobu.

Pohodil hlavou, ohlédl se, spatřil na opačné straně stojící vysokou, zářící Krásnou Markétu s vděčným obdivem ve zraku a úsměvu, a nerozmýšleje se ani vteřiny a nezastavuje se, vhodil jí celou tu spoustu bílých květin do náruče.

Markéta to pochopila a v téže vteřině nastavila bleskurychle klín svých skořicových batistových šatů, zachytila letící květy v lokty i v látku a zarděla se radostně.

Město bylo pobouřeno, všichni hovořili o Stanislavu Šebkovi, o jeho bláznovství nebo o jeho výmluvnosti, o jeho výstřednosti nebo o nadšeném srdci, o jeho v zástupu omdlelé ženě, nebo o významované Krásné Markétě.

5

Krásná Markéta byla sirotek. Žila se svou babičkou, veselou, slepou stařenkou, pohádkářkou, která uměla vykládat o Tristanovi a Isoldě, o rytířích a sedmihlavých dracích, o vlivu, jaký mělo na vojáky zahřmění bubnu, potaženého koží Jana Žižky z Trocnova, jak nepřátelské vojsko dalo se ihned na útek, když na něj zabubnovali.

Znala po vůni všechny bylinky a každému poradila. Dobrá mysl pomáhá od bolesti zubů a od štípání v hlavě, zuzanka rostoucí ve skalách zahání nemoci od žaludku a jater. I od kašle a od plic také. Nátchovicí lze nakouřiti zuby.

Stařenka netajila se se svými vědomostmi. Pokud ještě viděla, chodila sama sbírat koření po lese, „protože ji k tomu nutila psota“. Nyní bídy neměla, vnučka starala se o ni pečlivě a nic jí netrápilo, ani její slepota. Těšila se na noc, kdy tvrdila, že vidí, kdy sny oživily její zrakové představy a kdy opakovaly se v její duši celé události z dávno uplynulého života.

Ženy chodily k ní na radu v nemocech, a celé město přicházelo se jí zeptat, zůstane-li nemocný člen jejich rodiny na živu. Stařenka pomodlila se růženec a nezmýlila-li se, nemocný neumřel, zmýlila-li se, nebylo mu pomoci. Ustrašené ženy nebo matky, šlo-li jim o nejdražší bytosti, poklekaly a modlily se s ní s největší opatrností, aby ošidily osud, a dávaly pozor, aby se stařenka nezmýlila.

Stanislav zaklepal na dveře Markétiny.

Nešel si objednat prádlo, nevymýšlel si lží. Nešel tam, protože jí den předtím hodil růže, protože je tak zářivě přijala, ale protože

mezi nimi vytvořila se vonná sladká atmosféra, protože mu představa její svítila v jeho dnešku.

Markéta ho pěkně uvítala ve své klenuté jizbičce. Měla hluboký houslový hlas, plný teplého pelu a kouzelného tání. Usadila ho na starodávnou sesličku a sama usedla k oknu, k malému stolku, k bílému, nakupenému, ještě nerozstřihanému plátnu.

Nad její hlavou visela sedmibolestná Maria, a kanárek přelétal s její židle na její krásná ramena.

Babička seděla u pece a modlila se růženec za kterousi, na cestu se chystající duši.

Markéta nezeptala se po obchodnicku, čeho si host přeje, ale poznala to sama na jeho bílém čele s odhrnutými vlasy, na jeho pyšně zkrojených rtech, že hledá to, proč krvácíme všichni a co hledáme všichni: fantom štěstí.

Její babička byla vědma a ona měla bystrý zrak.

Stanislav seděl tak, že musil neustále hleděti na babičku, a nemohl promluvit žádného z těch slov, jež mu diktovala rozkoš ze včerejšího setkání i z dnešního pohledu.

Měl v ruce knihu, převracel v ní listy. Náhle ji rozevřel pevně a zatrhl větu:

„Všechno mne na světě zklamalo. Všechno bylo menší nežli moje přání. Chápete ten smutek?“

Přečetla podanou větu a přikývla oddaným, uctivým skloněním hlavy.

Stanislav obracel znovu listy a zase škrtal.

„Jenom vy jste krásnější, nežli jsou mé sny. Chcete vy býti mým štěstím?“

Přijala od něho knihu, přečetla větu, nevzhlédla, vztáhla ruku po tužce a napsala na okraj knihy: „To nesmí být!“

Vedli dlouhou rozmluvu tímto způsobem.

Zaškrtával věty a ona odpovídala jednotlivými slůvky „ano“ nebo „ne“ a jednou napsala: „Máte ženu a povinnosti.“

Chovala se cudně a přísně, ale její bystrá, nadaná bytost pochopila již dávno, že Stanislav vyniká rozhledem, vzděláním, temperamentem nade všechny, že jeho duše byla obdařena nesčíslnými dary a jeho dobovatelská, caesarská bytost silným, omamným kouzlem. Neprojevila však svého nadšení, naopak zapírala je.

Poprosil ji konečně, smí-li ji občas navštívit a předčítat jí při její tiché, čistotné, bdělé práci.

Svolila s tou podmínkou, že nikdy s ní nebude hovořiti o lásce; že k ní bude uctivý jako k čestnému sirobnému člověku, který nemá ochránce a který si jím musí býti sám.

Slíbil jí to uctivým a vášnivým slibem a navštěvoval ji dvakrát týdně, někdy s knihou v ruce, někdy bez ní.

Markéta sála jeho poučná slova, jimiž jí nahrazoval mnohé z toho, co jí nebylo přáno zvědět ve školách, a i babička, stará vědma, snažila se alespoň částečně pochopiti, mluvil-li o rodné zemi svým teplým, rozhořívajícím se hlasem, a bylo jí tak, jako by slyšela zníti blížící se pochod, hraný na Žižkově bubnu, a viděla prchati celé pluky českých nepřátel.

Stanislav nevyslovil nikdy jména své ženy, nikdy se o ní nezmínil, aniž byl sám Markétou na ni upomenut.

Ale Markétě zdávalo se o ní ve zlých a pobouřených snech, cítila, že i tyto přátelské a přísné styky ji o cosi olupují; chystala se promluvit o tom se Stanislavem, ale pokaždé, když vešel, zemdlelo její předsevzetí.

„Připomenu-li mu ženu, kterou okrádáme o rozmluvy, jež by zůstaly nepověděny, upozorním-li ho na nevhodnost našich styků, poskvrním je obavami a dám jim jiný význam a konečně – oberu se o to, co je mi nejdražší a co mi bylo dosud nejvyšší v životě.“

Mlčela tedy a přijímala stísněněji a stísněněji návštěvy Stanislavovy.

Město však mluvilo, a všichni, i kdož hájili do této chvíle pověst Krásné Markéty, byli nyní přesvědčeni, že Markéta je ničemnice, která k sobě láká ženaté muže a rozbíjí domácnosti.

6

Žena Stanislavova churavěla léta plicním neduhem. Lékař nakázal, aby se šetřila; nesnesla večerního vzduchu, byla záhy a vším unavena a rozbolavěna. Kašlala ráno celé hodiny. Časem navykla tomu ona i její okolí; nemyslila na smrt, protože překonala řadu zlých dní a zase se jí ulehčilo a znovu zatěšil ji život bledou radostí.

Muž k ní byl vlídný laskavostí, plnou zřetelné námahy, kterou upozorovali ovšem dříve návštěvníci nežli ona.

Dvě smutné a klamané ženy staly se jejími přítelkyněmi; navštěvovaly ji denně, zpravovaly její příbuzné o jejím zdraví a donášely jí všechny bolestné zvěsti o návštěvách jejího manžela. Nebyly v životě ničím ušetřeny a nechápaly, proč šetřiti druhého.

Vykládaly jí, jak viděly Stanislava zahýbati do té ulice, kde je čítárna, viděly ho zatukati na okno, vejíti nízkými přízemními dvířky do síňky před komnatkou Markétinou, viděly ho posléze seděti při stolečku u okna.

„Ano, seděl u okna a hrál si se špendlíky a jehlami zabodanými v malém aksamitovém polštářku!“ pravila jedna z družek. „Prošla jsem dvakrát mimo!“

„A práci Markéta již tak rychle neodvádí jako dřív,“ povídala druhá. „S ničím nemůže být teď hotova! Plátna má plný prádelník a práce leží!“

Žena Stanislavova plakávala.

Život její nebyl utěšený a nejstrašnější byla jistota, že všechno krásné a radostné minulo, nyní že je zcela opuštěna, že nemůže již nic přijíti nežli smrt. Vypravovala chraptivým, pláčem zakaleným hlasem o svém prvním ženichovi, jakým nevýmluvným, ale oddaným způsobem ji miloval, jak nikdy od dětství nevšiml si jiné ženy, jak ji opojil vášnivý, proudivý způsob řečí Stanislavových, jak vehnala do smrti svého dobrého ženicha a přítele.

Unavila se pláčem, naklonila hlavu nazad; její bledá, zmučená, průsvitná tvář, pokrytá slzami, podobala se bílé květině, smývané deštěm podzimním.

Kdysi její přítelkyně odešly od ní navečer bez dojmu, že by její nemoc byla nějak pohoršena, a ráno rozneslo se městem, že paní Šebková je mrtva, že umřela v noci náhle a že bude převezena do rodinné hrobky domovské.

7

Celé město prošlo příštího dne Stanislavovým bytem.

V ložnici na odstrojeném lůžku ležela jeho mrtvá, zmenšená, ustoupivší mu žena. Její dvě nové přítelkyně strojily ji do černých hedvábných šatů a připravovaly její poslední záhrobní výzdobu. Odpoledne vystavily ji mezi květiny a voskovice.

Její zmučené rysy zežloutly v přísvitech plamenů a na zmodralých rtech objevil se chomáček zkrvavělé pěny.

Návštěvníci klaněli se jí s hrůzou a s lítostí; a přistupovali někteří zvědavě a tázavě, jiní zlostně ke vdovci, aby mu vyjádřili hořký podezíravý soucit. Stanislav prostál u okna celý den a tiskl němě tucty soucítících rukou.

O páté hodině přišli kněží a zpěváci a o šesté naložili mrtvou na horském nádraží do černého špinavého vagonu, aby ji odvezli do rodné půdy, kde byli pochováni její předkové a muž, který pro ni kdysi zemřel.

Celé město ze zvědavosti, lítosti nebo povinnosti ji doprovodilo. Jenom Krásné Markéty nebylo v průvodě.

Stanislav vrátil se z pohřbu postranními uličkami, obešel „Hůrka“, a ne z města, nýbrž z polí vešel do horské uličky k domu, v němž byla umístěna čítárna.

Markéta seděla od rána u okna, ale od té chvíle, kdy farská praldena jí ohlásila smrt ženy Stanislavovy, ušila sotva sto stehů. Plátno leželo na zemi a ona s hlavou pohřbenou do dlaní a opřenou o hranu stolečku promyslíla, prostrachovala, protrpěla celý den. Slyšela vyzváněti hrany a jejich chmurné vlny jako o břeh odrážely se o její zcitlivělou duši.

Večer, když bylo odzvoněno, usmyslíla si vyjít si do polí.

Zavinula bílý starodávný šátek kolem ramen, neřekla nic babičce a vyšla do síňky.

Stanislav v tutéž chvíli vletěl spěšným krokem do domovních dveří. Myslíli oba zároveň na sebe. Pohlédli druh na druhu, jako by se uviděli zdvojeně, jako by nemohl hned splynouti dvojí obraz v jejich duších, ale v příští vteřině všechno, co v nich tak dlouho a odříkavě bojovalo, všechno strádání ze zamlčované lásky, i všechna nejistota byla daleko odhozena; objali se beze slova horoucně a odevzdaně, zachráněni pro nové, podivuhodné, smutné štěstí, a rozešli se beze slibů ve chvíli příští.

8

Stanislav vrátil se z cesty, od hrobu ženina a navštívil Krásnou Markétu v prvých hodinách po návratu.

Babička seděla před domem na sluníčku a Markéta byla u stolečku ve světničce sama.

Stanislav přišel s ní promluvit pravdivé slovo, obžalovat se, vydat se jejímu soudu.

Vyložil celou svou minulost. Byla strašlivá. Hledal štěstí a nemohl ho nalézt. Jeho nešťastný zrak, snadno obluzený, věřící hned pevně každému fantomu, zabraňoval mu viděti jasně: zklamával se vždy. A přece vytrvale doufal, že přijde žena, která nasytí jeho chtivou nestálou duši. Myslíval si často, že je to nedostatek jeho nitra, že

jeho srdce je jakési šeré, nehluboké, ale proč tedy tolik toužil? Je pravda, podváděl ženu, již si tak těžko vydobyl, ale vždyť podváděl přece v první řadě sebe. Slíbil jí věrnost, pravda, všechno již na sebe poví, ano, dal jí vyšítí na stuhy svatební kytice: „Hledal jsem ženu a našel jsem bohyni“, ano, dal to vyšítí stříbrem a zlatem na bílé moarové stuhy, ale první den po svatbě šel do lesa a našel tam malou štíhlou rozkošnou pasačku, děvušku patnáctiletou. Měla útlé opálené nožičky a úsměv plný uctivé něhy. Střelil tehdy do vzduchu a poprosil maličkou, aby mu došla do úžlabinky pro střeleného ptáka, jehož vůbec nebylo. A maličká plavovláska sešla do úžlabinky. Šla jako okouzlena za jeho hlasem. Myslí si vůbec, že ten hlas z něho udělal špatného člověka. Co které ženě povelil, to učinila. A maličká nebyla jediná, kterou po svatbě líbal. Byla jich celá řada. I ji by byl líbal, kdyby nebyla přísná a kdyby nebylo babičky, která, ač slepá, přece bděla. A i před svou svatbou, jaké ženy se mu zachtělo, tu získal. Znudily ho však okamžitě. V tu chvíli, kdy je přemluvil, nezajímaly ho již. Jedna měla čarovné nehty. Veliké růžové, mandlové, s perleťově matnými kroužky. Dal se uchvátiti jejími nehty. Ale to byla saň a sotva od ní vyvázl. Měla chladné srdce a hrála jenom své uchvácení. Té se dlouho bál, že se zase vrátí. Přišel jí to všechno povědět, protože ji nechce oklamati, jí jediné. Všechny přelhával, jen jí nemůže lhát. Ona je spojena s jeho nejlepšími osvětými tužbami. Chtěl by státi se věrným člověkem. Jeho nestálost k ženám usvědčuje ho stále z nestálosti k jeho velkým úmyslům. Přichází k ní, aby ho proměnila, aby ho učinila lepším člověkem, aby se stala co nejdřív, co nejdřív jeho ženou.

Markéta cítila hrůzu z této pozdní zpovědi. Zнала vlahou jižní moc jeho hlasu. Pohrdala však jeho minulostí, jeho cynickými svody, jeho drzostí, s jakou domníval se, že smí rváti ovoce a větve lámáti se stromu štěstí, jeho nediskrétností, s jakou to činil. A přece věděla, že též propadla jeho kouzlu, jeho drzosti, jeho nediskrétnosti, a přece cítila, že i ona již byla nenapravitelně servána. Neuvěřila

ani na chvíli, že tento třicetiletý muž změní se ve věrnou čestnou bytost. Ale věděla též, že nelze jí se dobrovolně zřici jeho návštěv, hluboké a jasné hudby jeho hlasu, celé té veliké moci, jaká vyvěrala z hluboké sladkosti a čaromoci této mužské bytosti.

Nevěřila mu a řekla mu to.

Chtěl od ní však bezpodmínečnou víru. Chtěl od ní přísahy a věrnost.

Upozornila ho, že jeho žena zemřela teprve před čtyřmi dny.

„Nech at' mrtví pohřbívají mrtvé,“ odpověděl. „My jsme mladí a živoucí!“

Odešel od ní za dvě hodiny se vzájemným slibem nejkrásnějšího života, který si oni dva utvoří, a s naprostou vírou v to, co sliboval.

9

Markéta osaměla a úsměv, který vytvořila jeho přítomnost na jejích rtech, zhasínal. Věděla, že nastaly klamy, utrpení, smutky, zakoupené za vysokou cenu. Seděla u okna, zadívána v prázdnou ulice. Její tvář zvažněla a zesmutněla.

Nenamáhala se rozumem odervati se od neodvratného osudu. Musila za ním, musila s ním. Pošlape ji za chvíli, až se bude vztahovati jeho ruka po novém ovoci. Ale jeho bytost je sladká a silná a v jeho polibcích by se smutně umíralo. Smutně, protože v nich cítila krát kost lidského života, lásky, celý smutek malé lidské věčnosti.

Hleděla na ulici, po níž sotva v deseti minutách přešel člověk.

Nevšímal si nikoho. Jako stínové obrazy mýjeli její okno.

Ale náhle objevili se tři lidé, podivní a uchvátaní tři lidé, jichž musila si povšimnouti.

Byl to Stanislav, její milý, prostovlasý, s odhaleným, bílým čelem, v průvodě nepochopitelném. Dva ozbrojení četníci v kloboucích s chocholy provázeli ho bystrým bdělým krokem.

Blížili se k jejímu okénku, k její síňce.

Její milý přišel rozloučit se s ní.

Vešel do světničky. Četníci počkali v síňce.

Měl oči plné slz, když vysvětloval Markétě, že byl obviněn z vraždy zdejšími renegáty. Naštvali je příbuzní jeho ženy, udávající, že se nemohl dočkat její smrti, že ji otrávil pro svou lásku k ní, k Markétě. Byl před chvílí zatčen a bude dopraven ještě dnes ke krajskému soudu.

Markéta ničeho nechápala.

„Proč tě odvádějí? Pro mne, pro vraždu, vždyť to není možná! Nikdy jsem s tebou nemluvila o tvé ženě, a všechno, cos mi tu prve pověděl, nemohlo mne povzbuditi! Tomu nevěřím! Řekni mi poctivou pravdu!“

„Věř ve mne, jediná ty ve mne věř! Jsem nevinný a vrátím se. Naším odrodilcům šlo o mé pokoření, o mé odstranění, a zatím se jim to povedlo!“

Markéta nechápala, co za tu chvíli se odehrálo. Políbil jí obě ruce, ale nedovolil si políbiti ji na rty. Četníci otevřeli dveře a upomenuli ho. Bylo na čase odjeti večerním vlakem do vězení.

„Věř!“ řekl jí ještě jednou na rozchodnou.

Věděla nyní jen, že odešel, že odnesl všechn smysl a obsah této malé světničky, že oloupil její čisté ovzduší o všechny sny a naděje, o víru a o sladké neurčitosti života.

Babička volala bolestně ze zápečí:

„Co to, pověz, co se stalo? Kdo tu byl? Co tu chtěl? Proč neodpovídáš! Zlý duch tu byl jakýsi a neštěstí dones!“

Markéta odpověděla pláčem hořce vzrušeným, zatíženým ironickým smíchem:

„To byl můj ženich, babičko, budu se vdávat, jenom přijde-li z vězení, přijde-li z vězení, můj krásný ženich!“

Poslední slova mluvila již klečíc u babiččinyh nohou, skloněna na její chvějící se kolena.

Stařenka nerozuměla tomu, co mísilo se v hlase vnuččině. Nechápala štěstí zhořklého pláčem a zneuctěného posměchem, nechápala slov plných nadějí, vyslovovaných hlasem úplně beznadějným, nechápala z toho vůbec nic a plakala zároveň s ní, z hrůzy, která prošla tichým šumem kolem její staré hlavy.

10

Vyšetřovací vazba Stanislava Šebka trvala jenom šest týdnů. Kníže měl ho rád a jeho přímluvný hlas zeslabil a zmalátněl předsudek soudců. I město zemdlelo ve vášnivém odsuzování, a velická část občanů změnila svůj názor od chvíle jeho krutého zatčení. Jejich nenávist a vzpoura napila se jeho zřejmého pokoření. Viděli ho kráčet po městě prostovlasého, vzrušeného, ale neklopícího zaslzený zrak, a od té chvíle byli přesvědčeni, že lhali ti, kdož ho obvinili, a zapomněli, že to byli oni sami. Za svědky byly povolány všechny tetky a kmotry z města a všechny zachváčeny byvše pozdní velkodušností, vyvrátily důkladně, co samy před nedávnem nakleветily.

Mrtvá žena byla vyvečena z hrobu, a když při zkoumání lékařském byla dokázána mužova nevina, vrátili k věčnému, poněkud přerušnému snu do posvěcené země poznovu její znepokojené tělo.

Stanislav vrátil se osvobozen do města, do svého úřadu, byl uvítán spolky a pochodňovým průvodem, a ti, kdo byli prve ochotni kamenovati ho, nesli nyní lampiony. Takové proměny jsou schopna srdce lidská.

Ke kráse Stanislavově přibyl ve vězení nový odstín. První, sotva znatelná, pohrdavá únava z lidí a světa pokryla lehkou mlhou jeho druhdy snadno nadšený a věřící výraz tváře.

Ženy okouzila jeho mučednická gloriola a únavu z vězení považovaly za nový půvab.

Jeho přednášky byly nyní navštěvovány pilněji a přijímány ještě jásavěji.

Přiznávaly se družka družce, že se jim o něm snilo a že se probouzely s úsměvem štěstí na rtech.

Věřily romantickou věrou, že se nikdy nesníží tak, aby se oženil se švadlenou, a byly jisty, že si vybere některou z nich.

Udivil je však po půl roce ohláškami a svatbou s Krásnou Markétou.

11

Svatba byla tichá, bez orchidejí, bez moarových stuh, bez nápisů vyšitých zlatem a stříbrem, bez příbuzných a svatebčanů.

Markéta nastěhovala se do opuštěných komnat nebožčiných. Dotýkala se s bázlivou něhou každého předmětu a překládala jej pozorně z místa na místo, jako by odprošovala jej za to, že jí musí nyní náležeti.

Muž choval se k ní s něžnou pozorností a nadšeným okouzlením. Věřil poprvé sobě a miloval ve své krásné ženě nejen její vyspělou vážnost a posvátný půvab, ale svoje vlastní znovuzrození.

Markétina zrazená víra nedopustila však, aby se dala uchvátiti štěstím bez obav. Věřila, že blíží se chvíle utrpení a zkoušek, a v sladkost každého políbení mísila se bázeň z jejich blízkosti.

Po čtvrt roce přijel muž z lesa, byl zamlklý, přemítavý, přecházel nervózně po pokoji, a když se ho zeptala, proč je znepokojen, usedl ke svému pracovnímu stolu, vzal její ruku do svých dlaní a pravil hledaje slov:

„Pohrdám sebou, a povím ti, musím ti říci proč: Věřil jsem, že se stanu s tebou vyšším, to jest *věrným* člověkem. Zním celý význam tohoto hrozného slova. Není vůbec vyššího a hroznějšího. Mám rád

všechny výrazy, vyslovující lidskou vzájemnost. Již slovo vzájemný, jaké je to hluboké označení! Celý smysl lidství je v něm skryt...“

„Ty ses mi zpronevěřil,“ přerušila tuto předmluvu jemně a smutně Markéta.

„Vyslechni mne trpělivě. Opakuji ti, že jsem si vědom toho, čím se státi musím. Víím to jasně a přece nestávám se tím a přece se neosvobozuji, od čeho se chci osvoboditi! Vysvětli mi proč?“

„Co se ti stalo, pověz mi. Pravdu mi pověz! Nezesmutním, slova křivého ti neřeknu...“

„A tak – sám nevím, jak se to stalo. Bez mé vůle, bez mé snahy. Seděl jsem večer v hospodě. Hospodský přišel mi vyřídit, že mne kdosi hledá. Vyšel jsem do síně, v síni stojí Marinka. To je dcera hajného z Lutovinky. Holka krásná jako madona. Pleť jako stolistá růže a jiskřící hnědé, smělé oči. Světlo je kolem ní, kde stojí. Však jsem ji kdysi viděl v lese, loupala kůru se stromů. Zadíval jsem se na ni. Nesnesla mého pohledu a sklopila zrak. Přišla mi vyřídit od táty, že je škodná na revíru, chci-li přijít.“

„Cos jí odpověděl?“ optala se Markéta.

„Tehdy nic. Zeptal jsem se jen, má-li milence.“

„A ona?“

„Že nemá.“

„A pak?“

„Pak jsem si vyjel do revíru. Hajného doma nebylo a Marinka byla sama, že otce není doma, povídala, ale že vzkázal, že bude čekat tam a tam v lese, že mu dal lesní práci. Nevěděl jsem opravdu kde. Neznal jsem toho místa. A Marinka povídá: ‚Netrefíte-li, dovedu vás tam!‘ Byla bosa, prostovlasá, obula se, vzala si zástěru, šátek a šla. Bylo třeba jít houštinami, po uzoučkých pěšinkách. Marinka šla na dva kroky přede mnou. Byli jsme unaveni a usedli jsme na klády. Díval jsem se na Marinku jako na krásný kvítek. A tak bylo volně kolem, vůně, slunce, zpěv a poklidno. Marinka pohlédla na mne, od očí se jí jiskřilo a řekla mi všechno tím pohledem, že se jí líbím, ach ano, to, nic jiného vlastně.

A mně se zalíbil ten okamžik, štěstí mi zmámilo duši a bylo po věrnosti, po krásném pojmu, po krásném slově, po velkých předsevzetích!“

Markéta položila jemně obě ruce na skráně Stanislavovy. Snažila se seč byla překonati ve tváři své smutné chvění. Nepřekvapilo jí to. Čekala tuto chvíli dnem i nocí.

Stála nad ním a hleděla mu tiše, mateřsky do očí. Ne jako zrazená žena, ani jako pohaněná milenka promluvila Markéta tichounce: „Ty jsi však nepozbyl svého smyslu pro krásu a čestnost vzájemných pojmů! Ty máš ještě vůli, vid', ty ještě chceš upevniti se, ovládnouti se a překonati se! Vím to, spoléhám na to! Chceš se osvoboditi, pro volnost vyššího života.“

Rozešli se v tichém, ztruchleném míru, on plný předsevzetí, ona plna odpuštění. Hrůza z utrpení zmizela. Vystřídala je tichá, skutečná, nikoliv již vyhrožující bolest.

Strašidelný fantom stal se skutečností a Markétě se vlastně trochu ulehčilo.

12

Markétě narodila se po roce dcera, po dvou letech syn.

Neubylo jí na kráse, ale přibylo jí na mírné moudrosti.

„Takový je život: dává i obírá,“ říkala si. „Štěstí nevězí v hladové touze a v jejím splnění, ale v naprostém odříkání. Nevím, dovedu-li vychovati své děti, ale toto poučení vložím jim do kolébky a budu opakovati do svého posledního dechu! Snad trpíme, muž i já, jenom proto, abychom se trpce poučili, jak uchrániti od zlého ty, kdo přicházejí po nás!“

Obě klamané ženy, přítelkyně nebožčiny, seznámily se s ní a přicházely ohlásit jí každou novou, nyní již tak přísně nepřiznávanou zpronevěru mužovu.

Vykládaly jí:

„Dcera ředitelova byla zasnoubena s důstojníkem. Jejich láska stala se legendou. A náhle bylo jejich zasnoubení zrušeno k úžasu celého města. Děvče zamilovalo se do Šebka. Usiloval o to, bláznil ji veršovanými dopisy, pořádal zábavy jenom proto, aby jí tím zalíčil, aby ji v nich vyznamenal, aby cítila, že je vyvolená. Odmítla sama svého ženicha. Jeho láska vedle lásky Stanislavovy podobala se malinové šťávě vedle burgundského vína. Vybledla úplně, byla strávena druhou.“

Markéta odpověděla: „Má strašnou moc nad ženským srdcem. Každá od ní zeslábně, já se nikomu nedivím.“

Druhého dne pozvala si slečnu ředitelovu a stýkala se s ní přátelsky a bez narážky. Vzpomínala si, co ona kdysi vytrpěla od lidí, a říkala si: „Země je spravedlivá. Klam oplácí klamem, bolest bolestí!“

Obě klamané ženy objevily novou milenkou Stanislavovu a Markétě přibývalo přítelkyň.

Stanislav trpěl sám sebou, hnusem ze sebe sama. Byl by se rád zachránil od svého temného prokletí. Kál se občas, všechno na sebe pověděl, ze všeho se obvinil. Žena mu nevyčítala. Poznamenala jenom:

„Zanedbáváš čítárnu a kroužky. Vše bylo tak slibně počato. Není tu nikoho, kdo by pokračoval. Je toho škoda... a v Loučné povolili německou školu. V české obci bude napsáno nade dveřmi ‚Schule‘...“

Stanislav nevzpamatoval se již.

„Jsem ztracený člověk, Markétko, zachraň mne, zachraň mne!“

„Není záchrany mimo nás!“ odpovídala mu truchlivě.

„Zpronevěruji se ti...“

„Ne mně, sobě se zpronevěruješ!“

„Něco jiného chtěl jsem ti říci. Zpronevěruji se ti, dávám se unést, vyhledávám novou rozkoš, ale bývám znovu oklamán a navracím se k tobě, kterás mne ještě neoklamala nikdy. Hledím tedy na tebe novými očima, můj sluch stane se citlivějším a vnímavějším pro dobrotu

a moudrost slov tvých. Rozcházím se se všemi ženami, protože žádná nevyrovná se tobě, a oznámím jim to před rozchodem!“

Stanislav nelhal. Opravdu vážil si své ženy a nadíval-li se na jiné úsměvy a jiné líce, podivil se jí znovu, jako když ji spatřil poprvé.

V době takového návratu nakoupil jí krásných a zbytečných šatů, kdežto jindy byla nucena prositi o nové botky.

Vyvedl ji kdysi do plesu oblečenou v pávově modrý hedváb s bílou růží v plavých vlasech.

Ples pořádali černí myslivci, a dívky z celého města i vůkolí chystaly se a šily si vzdušné šatečky z moderního, stříbrem tkaného tarlatánu.

Od té chvíle, kdy vešla do sálu proslule půvabná žena Stanislavova, nikdo si již nepovšiml děvušek v podlinkách tarlatánových. Nejpečnějši junáci měli se kolem Krásné Markéty, prosili ji o tanec poklekající před ní.

Zvolili ji královnou plesu a podali jí na stříbrné míse královninu cenu: drahocenný prsten saffrový.

Stanislav neviděl toho večera jiné ženy kromě své; ještě jednou na ni v životě zažárlil, pronesl s ješitným úsměvem, že nemá ženy pro černé myslivce, ale pro sebe, a odvedl ji ze sálu v něžném opojení.

13

Život plynul, štěstí střídalo se se zármutkem, jenomže štěstí ubývalo, zármutek vzrůstal.

Přicházely na svět nové a nové děti, nové a nové starosti; mládí mýjelo, krása mizela.

Obě klamané ženy upokojily se konečně, ale našly se nové, od nichž Markéta byla nucena vyslýchat, co již dávno znala, opakování staré písničky:

„A on by se jen líbal na potkání a s každou by se jen líbal!“

Stanislav zanedbal čítárnu, přednášky, osvětňnou práci, ponížil své nároky, nestaral se o svět, o otázku národní, jeho názory zevšedněly, jeho odvaha poklesla. Žil stejně ploše jako všichni druzí a utrácel drahocenné svobodné chvíle jako ti, proti nimž kdysi horlil.

14

Markéta vychovávala pečlivě a úzkostně řadu svých dětí bez přispění mužova. Učila je velikému, naprostému odříkání, a cítila často, že jenom proto, aby sebe jednou politovaly pro nežitý život a aby darovaly kdysi svým dětem největší svobodu. Poznala, že život je stálé střídání, utvořené z touhy po dokonalosti, nebo z touhy po štěstí, že štěstí poskvrňuje dokonalost a dokonalost že zraňuje štěstí; ti, kdo nežili, že lkají nad prázdnotou bezbarvých dní a ti, kdo žili, že hynou pod jejich tíhou. Přemýšlela dnem i nocí o výchově svých synů a vychovávala je úzkostlivěji, než kdyby byli dívkami. Své pěkné dcery chránila od každého pohledu a provdávala je s bázní před životem jakýmkoliv.

Její bledě zlaté vlasy zbělely předčasně do perlova, ale její muž Stanislav, erotik, žil stále svůj pošetilý obnovovaný sen.

Doprovázel mladé nevěsty na nákupy do města a marnil dívky, na jejichž ctnost by byl každý přísahal.

Jeho ruce prochladly již stářím, když si nelenil jezdit dvě hodiny cesty na postu do sousedního města pro malé psaníčko, v němž stála tři milostná, chybně napsaná slova od sedmnáctileté holčičky, sklepnice, kterou dal z lásky do velkého města na učení.

15

Konečně minul život. Stanislavovi přešlo pětadesát let, onemocněl a proležel na lůžku jedenáct měsíců a pět dní.

Tu si poprvé odpočinul, nemyslí již na ženy, na milovánky a navázal myšlenkově tam, kde kdysi dávno přestal, s tichou lítostí a sebevčítkou, že duchovního života nelze již obnoviti.

Žena sedala celé dny u jeho lůžka, nevycházela z domu, předčítala mu, hovořila s ním. Chtěl všechno zvědět, co za léta zanedbal, všemu se divil a ženy se vyptával, co celá léta dělala, jako by se byl vrátil po třiceti rocích ze zámořské země.

Vypravovala mu o svém vnitřním životě, o svém poznávání, o svých žalech a nadějích. Nemohl vynadiviti se sterým podrobností a nemohl pochopiti, že lze žít denním životem vedle nejbližší bytosti a vědět o ní méně, nežli kdyby žila za oceánem.

Jejich citový život rozvinul se tak, jak si jej kdysi slibovali. Času bylo namálo, ale nebyl zatížen ani starostmi ani prací.

Jejich unavené ruce stavěly z bledých stínů, mrtvých snů, zahynulých přání a promarněných let paláce účinné lásky a činorodé harmonie.

„Jak mohl bývat život krásný!“ říkal si nyní umdlenýma rtoma; přesto však prožili za rok v komnatě nemocného více duchovního, vzájemného, věrného života, nežli ho kdysi dovedli za dlouhá léta prožítí oni i jiní lidé, stejně nepozorní a duševních radostí útratní. Rozloučili se těžce, jako by byli prožili spolu jen jediný rok, a to ten poslední, zesládlý nemocí a odůvodněný smrtí.

Když Markéta navštěvovala a krášlila mužův hrob, vzpomínala jen na poslední dobu zachráněného, zvýšeného, ozářeného a vnitřně pravdivého života, neboť přemluvil, přehodnotil, potopil všechny staré vzpomínky.

Oplakávala Stanislava jako manžela nejvěrnějšího.

Vše smiřující, vše harmonizující, výsostná krása posmrtného míru naplnila sladce a utěšeně její trpělivou duši.

Sveřepá Meluzína

1

Maličká Líza z Jelení neznala větší radosti, než dívati se na kapky dešťové, a dříve ještě, nežli uměla promluvit, rozkazovala již vztaženými ručkama a mrštným nepokojem, aby ji donesli k oknu, když pršelo, a první její kroky po zahradě vedly ji do úhlu zahrady ke kádi s dešťovou vodou.

Již tříleté jí nikdo za deště doma neudržel, a později bylo její největší rozkoší utéci v lijáku tajně z domu, usedati na splav a hleděti stále, upřeně, s vášní, jak kapky dešťové dotýkají se nepokojné hladiny, jak ji drobnými údery víří a kterak s ní němě splývají.

Voda ji okouzlovala a děsila; vyciťovala její temnou moc, její tajemnost a nedomyslitelnou i nebezpečnou krásu.

Nemilovala toho světa, který obklopoval vody, milovala ten, který se v něm zrcadlil.

Tam na dně vody vídala nekonečnost prohlubní nebeských, vídala ztepilou, snadno vzrušenou krásu lesů, hluboké obrazy všehomíra, vídala tam třásti se a kolébaty se hvězdy, veliké živé i mroucí světy, rozechvěné v zrcadle vodním každým drobným zavanutím větru.

Naslouchala vášnivě ráda šumění splavu. Jako první hudba, která zazněla v sluch člověku, obsahoval jeho spád všechny tóny a všechny skladby, a Lízu nic tak nevzrušilo jako toto slavné, vytrvalé, jemně stíněné, tisícizvuké šumění bohatých vod.

Za Jelením, jejich podhorským panským statkem, rozkládal se starý krásný sad se zděnými lavičkami a loubími, za sadem pak veliký čistotný rybník s lodičkami a s krásnými travnatými břehy.

Přilétala-li od západu mračna, Líza všechna se již chvěla a při prvním zakrápnutí proběhla dvůr i sad a již seděla u splavu, kolena

objatá, hlavu o ně opřenou a veliké sivé oči upjaté na toto divadlo proměny, splývání, na toto podobenství a zrcadlo věčnosti.

Kdykoliv Líza zmizela ze statku, sháněli se, kde ji hledati.

Odtrhnouti ji od milované vody bývalo těžko, nedbala ani lijáku ani hromů ani blesků.

Matka i babička a vychovatelka bály se o ni, jedna za ni zodpovídala před druhou, někdy pro ni samy došly, jindy poslaly služky.

Ve statku žila dívka souchotinářka, neschopná již práce. Aby se upokojila, že nejí chléb z milosti, že pracuje, snažila se alespoň přinést denně do kuchyně putnu vody na zádech. Vodu bylo nutno nositi z rybníka.

Kdysi ve chvíli, kdy nemocná Marie chodívala sadem pro vodu, rozpršelo se a paní jí nařídila, aby přivedla domů stůj co stůj Lízu, která utekla a jistě sedí u splavu.

Marie našla skutečně Lízu u splavu. Seděla tam zabrána do pozorování, neodtrhujíc očí od kapek dešťových. Marie vyřídila jí, aby se sebrala a šla hned domů, že jí nakázali přivésti ji. Poté sešla na schůdky, postavila na ně putnu, poklekla a naplnila ji vodou.

Líza hleděla na ni upjatě a nenávistně a přemýšlela, jak by se zbavila povinnosti vrátiti se domů, odervati se od milované vody, která žila zčeřena svým stále vzrušeným životem u jejích nohou. Marie naplnila putnu, vyzdvihla ji namáhavě vyhublýma, zčernalýma rukama, zadýchala se, odpočinula.

„Jděte domů, Lízo!“ řekla dusíc se kašlem. „Maminka rozkázala!“

Její tvář byla modře skvrnitá, v prsou jí chrastilo při každém vydechnutí.

Líza znenáviděla si její tvář, její kašel, její oddechování. Hleděla na ni z podbrví hněvivýma očima, schystána k obraně, odhodlána nevrátiti se domů. Zmoklé krátké vlasy visely jí kolem bledé vášnivé tváře.

Marie oblékla popruhy na obě ramena a vyzdvihla putnu.

Stála v té chvíli obrácena tváří k rybníku, dva kroky od jeho okraje, a opakovala panin rozkaz.

Dvanáctiletá, silná, mrštná Líza přismýkla se rázem k ní, objala její nohy a mrštila tím zchřadlým, chvějícím se, ubohým tělem Mariiným do rybníka.

Marie zmizela pod hladinou; voda nad ní zakroužila.

Líza zamračeně postála nad rybníkem; rtoma jí trhalo; pochopila, že provedla cosi krutého, zločinného, že nelze již seděti na břehu a hleděti na kapky dešťové, ale její oči byly jako připoutány ke kruhům, tvořícím se na vodě nad tělem Mariiným. Vyskočila a rozběhla se bez hlesu do zešeřeného sadu.

2

Líza prošla sadem, ale nedala se k domovu, nýbrž nalevo malými vratky směrem k horám a k lesům.

Děšť ustal. Řídká mlha stála nad lukami a země teple oddechovala. Trávy, vrby a osiky třpytily se dešťovými krůpějemi, rozveselenými sluncem, vyšlým z mraků. Na drobných lístečcích březových svítily kalužinky vodní.

Slunce vyhřívalo mokrou zemi, vzduch byl plný teplých par.

Líza vešla do habrového lesa. Bylo v něm chladno. Slunce tam prostupovalo jenom skulinkami a pokládalo světýlka na zem, pokrytou loňským listím a řídkými trsy metlic.

Líza zabrouzdala se ostře tímto bezbranným, spícím listím, jako by chtěla cosi dokázati, říci „atší“, zbaviti se zlé myšlenky.

Její příliš rovná, pyšná záda, její umíněná ramena projevovala vnitřní nepřiznaný nepokoj. Tenký, nesmělý, lítostivý hlas v její duši přimlouval se, aby se vrátila tam, kam jako starou nepotřebnou věc zahodila dobrou Marii, živého ubohého člověka, ale tisíc zpupných umíněných hlasů ukřičelo hlas dobrý.

Bledá tvář bez jemných zachvění prozrazovala zlé vítězství. Procházela mokrým lesem, vzdalovala se domova, sadu, rybníka, hrobu Mariina.

Šla vědomě za určitým cílem. Chodívala často touto cestou a znala na ní každé kvítečko. Chodívala tudy do cípu lesního, kolem něhož se vinul bramborový zor. Nebyla-li u splavu nebo u lesních studánek, k nimž měla posvátnou úctu a jež by byla za nic nezkalila, seděla jistě v cípu lesním a čekala třeba celé hodiny až do měsíčka na jelena, až tudy půjde na brambory. Sedala tak potichu, protože se strašně bála, ale přece nemohla se odtrhnouti a musila tam čekat, až vyjde zbloudilý jelen z obory. Znala jeho jistý vážný krok, jeho zaváhání, když došel okraje lesního, jeho hrůzu a nejistotu v poli. Znala jeho otálení, jeho jemné pozorné vnímání každého dechu lesního. Čekával dlouho a teprve, když si byl docela jist, že není člověka nepřítel nablízku, vyšel na brambory.

Sedala tu často celé hodiny a vzrušila se až do horečky, když nepřicházel.

Usedla i nyní na okraj lesa za malý keř a čekala.

V tomto cípu lesním vyvěrala z pramene budoucí řeka a odtékala srázným korytem bůhvíkam.

V korunách bukových stékaly kapky dešťové osiřele jako v jeskyni, z listí na listí, z listí do mechu, a lízou zachvíval tajemný rytmus daleké a vážné lesní samoty. Byla by ráda zvěděla, zda by byly stékaly krůpěje právě takovými posvátnými hudebními údery, kdyby nebyla přišla poslechnout si jich, anebo odehrávají-li to jenom pro ni?

Čekala na jelena, seděla nehybně, ale srdce bilo jí hlasitě, tepny šuměly jí na skráních, a kostnaté ruce s krásnými mandlovými nehty chvěly se rozrušením. Nechtěla se přiznati, že se dopustila zločinu, a nemohla se zbaviti nenávistné zloby, již cítila k ubohé, ošklivé, umírající bytosti, která přišla ohroziti její vášnivou svobodu a již utratila. Stále pletla se jí její podoba do představ.

Čekala hodinu, čekala dvě.

Zešeřilo se a přítel jelen, jež milovala příbuzenskou pyšnou láskou, nepřišel. Nic se jí dnes nedařilo. Zachmuřila se zcela.

Nemohla v lese nocovati, musila domů.

Teprve ve chvíli, kdy si uvědomila, že bude státi za půl hodiny tváří v tvář rodičům, živým lidem, kteří již všechno vědí, kteří jí budou souditi, pochopila, že čin její byl strašný, že jsou za něj vyměřeny tresty a že i ona bude trestána. A poněvadž se zastyděla za svou bázeň, zrychlila krok, aby octla se co nejdříve před soudem lidským. Na cestě vedoucí za zdí jejich sadu potkala hajného.

Otázala se ho svým panovačným způsobem:

„Nechodí již jelen ve špici na naše brambory?“

„Nebude již chodit, potvora,“ odpověděl hajný, „odstřelili jsme ho.“

Líza otevřela malá zelená dvířka, vedoucí do jejich sadu, a vešla pod dlouhé loubí, klenuté nad cestičkami, porostlé zrající révou. Zaváhala, zatřásla se jaksi z nitra bytosti. Zimnice ji rozechvěla.

Její jelen byl odstřelen. Kdosi, kdo byl částí její lesní tajemné krásy, živá, mlčící a proto nádherná a pyšná bytost, kdosi nepochopitelný a proto obdivuhodný, kdosi – víc než člověk, tisíckrát jí dražší než člověk, smysl a pán rezavých a modravých lesů i pramenitých vod.

A Líza, která se sotva vzrušila, když hodila do vody ubohého, nemocného člověka, rozplakala se lítostivým, měkkým pláčem pro zabitého jelena.

3

Doma vykládali si její dlouhou nepřítomnost a její slzy za lítostivé pokání ze vzteklého odpoledního činu. Strachovali se o ni, a proto jí hned na útěchu oznámili, že Marii vytáhli dělníci, kteří pozorovali z dálky nepochopitelný běsný pohyb Lízin i bezzápasný pád Mariin.

Líza však jich nenechala v tomto omylu.

„Nepláču pro Marii!“ řekla hlasem, jímž snažila se zlostně překonati svoji prozrazenou lítost. „Pláču pro jelena, pro přítele jelena pláču. Za Marii mne potrestejte. Ani jediné slzy jsem pro ni neuronila!“

A jak to bývalo vždycky, matka a babička stály nad ní, jedna ji chtěla potrestati a druhá ji bránila, a ta, která chtěla trestat, nikdy netrestala a ta, která bránila, vždycky ubránila.

Děsily se obě, jaké mají zpupné dítě, nikdy že o takovém nebylo slycháno; modlily se za ni večer hlasitě a jedna před druhou bála se připomenouti neblahou předpověď cikánčinu. Černá Mára věštila kdysi matce: „až se ti narodí dcera, chraň ji před vodou, sice ji zahubí.“ A obě ženy ze strachu, aby jí netrestal a aby jí neublížil, neprozrazovaly nikdy ničeho na Lízu přísnému otci, kavalírskému malému šlechtici.

Líza vyrůstala ve chmurné lásce k přírodě, ne k vyrovnané, sladké, slunečné přírodě, ale k jejím bezhlasným, anebo sotva šeptaným tajemstvím o zrození a zmaru, o věčném trvání, o věčné proměně; vodu milovala stále družněji a učila se snad jenom proto vášnivě, aby porozuměla všem odstínům jejího proměňování.

4

Obě ženy, matka i babička, staraly se o udržení statku, o vzkvétání majetku, aby zachovaly Líze jmění i aby postačily požadavkům mužovým i synovým.

Líza měla bratra Roberta, který byl ve Vídni důstojníkem. Robert z Jelení vedl velkolepý život ve městě, družil se s bohatými nebo zadluženými kavalíry.

Jeho otec, o mnoho starší nežli jeho žena, elegantní šlechtic, tvrdil o synovi: „Můj Robert je finanční génij. Dávám mu šest tisíc

ročně a on žije lépe než všichni, kteří mají miliony a nikdy si ještě ani krejcaru nevydlužil, nikdy mi starosti nezpůsobil!“

Robert přijel domů na návštěvu, poněkud unaven městem, sedal a vstával váhavě a přivíral s líčenou mdlobou krásné oči s překrásnými stinnými řasami. Na jeho hubené, holené tváři chvělo se v drobných úsměvech vídeňské pohrdání k malichernému životu, jaký žili zde, pod horami, v samotě ti, kdo mu umožňovali velkolepý život městský.

Nebylo tu ničeho, oč by se zajímal, a jeho po pravdě nezajímalo vůbec nic. Jeho život byl jediný spleen a všechno, co žil a prováděl, bylo vymyšleno, aby ubil den a noc, aby se uměle rozveselil. Nebylo čemu věriti, čemu se podívat. Je jenom rozkoš, chvíle, kdy zvýšeně žijeme, třeba umělým způsobem. Nevíme nic a nic se nemůžeme dovědět. Vědci jsou směšné karikatury. Jako brouci lezou po stéblu a padají zase na zem. K nebi a k poznání měli stejně daleko jako k zemi.

Jeho sestra je chudák k politování. Sedí na splavu jako pomatená a pozoruje kapky vodní. Vzal by ji do města, do společnosti, ale bylo by nezbytno, aby ji dříve dlouho potajmu kultivoval, než by ji mohl ukázat přátelům.

Jeho dědové byli hlupáci, že se hmoždili zde pod horami u rybníka na zemanském statku, že se jim nezachtělo velké světské kariéry.

Měl ještě mnoho podobných hlubokých myšlenek.

Seznámil se brzy s myslivci, lítal po honech, svodech a pitkách. Zvával si je do svého úhlového pokoje se čtyřmi okny v levém křídle, sousedícího s pokojíkem sestřiným. Zval si mladé myslivce knížecí, rozmařilou dravou chasu, zpíjejícího se Bruna a nasmělého Pavla.

Hrávali pod okny Lízinými dostaveníčka, zpívali jí bláznivé nadšené písničky a vylákali ji často večer, když již rodiče usnuli, do Robertova pokoje k pitkám.

Líza hleděla na ně skrze obláčky své cigarety a nerozmluvila se dlouho. Teprve po třetí sklenici vína rozpálily se její bledé tváře a zveselily se její siné, dlouhými řasami zkrášené oči. Rozpovídala se a rozezpívala, a poprosili-li ji, zatančila jim i některé jižní národní tance, jimž ji byla naučila její vychovatelka.

Hoši čekali vždycky s vypočítavým potěšením na Lízino rozzáření. Jako by ji z nitra rozsvěcoval plamen po plameni, rozhořovala po třech sklenicích Moscato Rosa její zachmuřená tvrdá bytost.

A sama sobě ujasněná vykládala jim pak často o sobě, o mrtvých místech ve své duši, kde není soucitu, nýbrž jakási neplodná, mrtvá hřbitovní hlína; tvrdila, že nezná a nepozná lásky, že nikdy nepolíbila a nepolíbí muže, a že by každého vytestovala, kdo by ji k tomu přinutil.

Všichni zahulákali jásavým hrubým smíchem.

Jenom myslivec Pavel se nezasmál. Seděl v úhlu komnaty na staré hedvábné pohovce a hleděl na Lízu. Její slova ho promrazila. Přejel tvář mladé dívky užaslým vzplanulým pohledem. Líza věděla, že se na ni dívá, a cítila zneklidněný jeho pohled na své tváři. Zachvěla se malinko a proti své vůli usmála se krátkým, hned překonaným úsměvem.

Pavel domýšlel se z toho, že slova o lásce byla určena jenom jemu.

5

Líza měla svátek. Pršelo totiž celý týden a mezi jedním deštěm a druhým bývaly chvíle nehybného, dusného tepla.

Z lesů, hluboce zmodralých v klínech horských, kouřilo se a květiny na vlhkých lukách, kozí brady a jestřábníky stály nehybně a strnule.

Deště přicházely od hor, sledovaly druh druhu, ale když odešly, nerozsvětlo se a neodlehčilo.

Jemný, šedý příkrov ležel nad bezhlasným údolím.

Líza procházela se po hrázi, vydychovala zhluboka, opojně, nebo sedala nehybně u splavu.

Přišel od hor myslivec Pavel.

Líza seděla na hrázi a věděla, že přichází, ale nepozvedla očí.

Pavel došel až k ní, pozdravil, usedl vedle ní a mlčel.

Měl holenou drobnou tvář, náchylnou k smutným výrazům.

Hleděl truchlivě na vodu a občas si vzdychl.

„Nevzdychajte!“ rozkázala drsně Líza. „Vytrhuje to člověka z myšlenek! A ostatně, proč vzdycháte?“

„Co mám na světě? Raději bych se zabil. Hořko je a není proč a čemu žít!“

„Ach, vám je všem před večerem hořko a v noci veselo!“

„Mně nebývá ani v noci veselo. Jsem povrhovaný člověk, nikdo mne nemá rád, jsem úplně sirý, nikoho nemám!“

„Eh, sentimentality...“ odpověděla Líza a hleděla upřeně na vodu.

Pavel seděl potichu a vzdychal.

„Robert na vás čeká...“ odkázala ho Líza. „Jděte již!“

Pavel vstal a namířil k panskému domu.

Líza zůstala a pozorovala v zrcadle veliké hladiny vodní, jak zvolna trhaly se mraky a nebe se čistilo.

Vítr ječel sdílně a dotěrně v korunách stromových, které nakláněly se zúčastněně družka k družce, aby si předaly část svého rozechvění.

Vrby, stojící osamoceně nad vodou, pozvedaly a skláněly ramena, chvějíce se zdráhavě jako tančící dívky.

Šeřilo se.

Líza povstala. Rozhlédla se pečlivě kolem, není-li nablízku nikoho. Pohlédla na hodinky a řekla si:

„Teď je čas!“

Obešla rybník a dala se cestičkou k lesům; v zešeřený, hluboký, hodiny cesty se táhnoucí les.

Robert s kamarády již dávno byli zpiti, když se navrátila. Blížila se dvanáctá.

„Kdes byla tak dlouho?“ zeptal se jí bratr. „Bruno dnes schází a ty též! Kdes byla?“

„Na hrázi jsem seděla.“

„Není pravda, desetkrát tě tam hledali!“

„A tak jsem byla, kde jsem chtěla být,“ odpověděla, „nalijte mi vína!“

Zapálila si cigaretu, pila víno po malých doušcích a usmívala se zamyšleně, ne vtípům, které slyšela nyní kolem sebe, ale čemusi, co pohltila hebká, hluboká tma lesní.

6

Líza vždycky se toulávala, ale k večeři přicházívала včas. Nyní její prodloužené toulky rozčilovaly všechny členy rodiny. Nebyla téměř nikdy za večera doma, a nikde nebylo možno ji nalézt. Sledovali ji, cítila je na dálku, obrátila se k domovu a vysmála se jim pohrdavě.

Kroužívала třeba celé hodiny na lodičce po velikém rybníce, ale náhle za šera zmizela i z loďky a nikdo jí nepostihl.

Vracívала se uchvátaná a uspokojena snad tím, že jí nikdo nevypátral, usmívala se v přebytku jarých sil, a kdyby se to dalo říci o této bledé, urputné záři, byla ozářena štěstím.

„Co děláš v těch lesích? Pověz mi to, dítě!“ zeptala se jí ustaraná babička. „Hrůza z tebe jde, jako lesní panna si vedeš.“

„A snad jsem lesní panna,“ řekla Líza, uhýbajíc přímé odpovědi.

Ležela už v lůžku, ukrytá až po bradu. Babička usedla k ní na pelest a položila jí ruku na čelo. Neviděla jí do tváře. V komnatce Lízíně bylo již tma.

„Starosti nám působíš a vždycky jsi působila. Nic o tobě nevíme, jako bys měla duši pochovanou na dně rybníka, jako bys byla vodníková žena!“

„A bůhví, babičko, nejsem-li. Kdo ví, co jsme a kde je naše duše pochovaná. Kdo ví, proč toužíme a co nás láká!“

„A co vidíš na těch lesích? Každý strom již znáš!“

„Ach, nikoliv, babičko, lesy jsou denně nové a po každé tam něco neobyčejného najdu, něco nového, něco vzrušujícího! Vždyť nemám nic jiného na světě. Bratr žije ve Vídni, chodí ze společnosti do společnosti a přece je omrzelý a život ho netěší. A já jdu do lesa a žiji s ním. Včera byl tichý, zaražený a dnes se rozbouřil. Žije si svým podivuhodným, tajemným životem a já mu naslouchám. Hovoří důvěrným, velebně šeptaným rozhovorem a větrná řeka protéká staletými komnatami borovými, jedlovými a bukovými.

Sluneční paprsky poletují mezi kmeny a ozlacují růžovým zlatem pně borové a zeleným zlatem pně bukové.

Zbohatlé prameny zvučí pod listím podbělovým.

Přecházela jsem můstky a drobné splavy, pod nimiž se draly pročesané, zpěněné, těžce spadající proudy horské, zatoulané v poplašném chvatu mezi zelené balvany.

Bože, jak ta voda chvátá! říkala jsem si. A kam a kam? Čeho se jí chce? Hledím na ni, jak bohatne, spojuje druhá s druhem a letí roztoužena po vyšším útvaru, letí co nejrychleji ve svou věčnost, ve své neobsáhlé moře, chce se jí ztratiti se, utonouti ve vyšším a velkolepém životě, znovu se zroditi a znovu zazářiti ve skvoucích krupějích na květech čekankových, poznati veliké a smutné tajemství věčného mládí Meluzínina!“

„Takové jsou tvoje myšlenky?“

„Myslívám na rusalky, na vodní panny, půl srdce mám ledového, půl horoucího, a těžko i sladko mi bývá. Kdybych já jen sama o sobě věděla, jaká jsem, kdybych si jen sama porozuměla!“

Babička se utišila.

„Nic to není!“ upokojila dceru. „Mladá neurčitá léta! Až se zamiluje, přejde jí to!“

Robert odjel do města, pitky přestaly, jenom jediný myslivec Pavel kroužil kolem panského domu.

Nastal listopad, zima podhorská.

Líza v prvních jeho dnech mizela jako druhdy, ale kteréhosi večera přišla domů vzrušená, přes všechno přemáhání chvějící se. Nevešla do rodinné jizby, ale zavřela se ve své komnatce. Proležela si tři dny, tvrdila, že se nastydla, churavěla skutečně, ubledla a nevycházela. Cosi ji zřejmě trápilo, čeho nedovedla překonat, a nač marně se jí vyptávali.

„Co tě mučí, dítě?“ ptali se jí.

„Snad tajemství Meluzínino,“ odpověděla.

7

Pavel nemluvil s Lízou od odjezdu Robertova a trápil se.

V březnu odjel otec Lízín do Nizzy.

Pavel po jeho odjezdu odvážil se do panského domu.

Našel Lízou ve velké teplé rodinné světnici. Seděla na pohovce u kamen, skrčena, schoulena, nohy pod sebou.

Došel až k ní, aniž se pohnula, jako by ho vůbec nebylo, jako by byl průsvitný anebo neviditelný.

Pozdravil ji.

Obrátila se, zasténala malinko a pohlédla na něj namáhavě, jako by jí bylo velikou zbytečnou prací pohnouti očima.

„Slečno Lízo, tesknil jsem po vás a přicházím k vám, pozeptat se...“

„Po čem? Děkuji, jsem zdráva!“ odpověděla Líza umdleně.

„Lízo, slečno Lízo, proč se trápíte? – Ubledla jste, oči máte vpadlé, nikdo neví, proč utrácíte mladá léta... bez lásky!“

„Prosím vás, nemluvte mi o lásce... je to nejnudnější předmět rozhovoru...“

„A já právě proto přišel. Víím, že jste chladná bytost, ale to mne za vámi táhne, víím, že nedovedete milovati, ale to mne právě láká!“

Líza přitáhla si tibetový, pistáciově zelený šátek, halící těsně její ramena až po bradu.

„Neumím milovati, jsem chladná...“ opakovala se studeným úsměvem, jemuž Pavel neporozuměl.

„Myslím si to,“ pokračoval, „a přišel jsem se vás přece zeptat, mohla-li byste mne míti malinko, zcela malinko ráda? Desetkrát bych vám to splácel. Opravdu bych nechtěl nic jiného než vlídný úsměv, alespoň občasný vlídný úsměv, nic jiného, než abyste mi řekla, že vám nejsem zcela protivný!“

„A co by bylo pak?“

„Chtěl bych si dobýti víc!“

„A co potom?“

„Pak bych vás poprosil, abyste si mne vzala!“

„Vždyť se nemůžete ženiti ani za deset let. Kníže si zřídil myslivecký celibát.“

„Snad to bude dřív než za deset let. Snad na mne dojde za dva, za tři roky!“

Líza zapřemýšlela. Její bledá tvář se zarděla, oči se zatřpytily. Po chvíli promluvila:

„A vzal byste si mne, kdybich vám řekla, že vás ráda nemám, ani míti nebudu?“ zeptala se váhavě.

„Ano, i tak bych si vás vzal.“

„Lpíte na svém mysliveckém řemesle? Nestal byste se na příklad hospodářem a nepřiznal byste se k nám? Bratr nikdy nebude se o to starati a mladé síly je tu třeba!“

„A vy byste si mne vzala?“

„Přistoupíte-li na můj návrh, ano!“

Pověděla mu, jakou cenu bude mít jejich statek, kolik z něho bude náležití jí, popsala mu všechny poměry.

Vykládala to hlasem střízlivým, jako by šlo o obchod, o prodej pšenice nebo másla.

Pavla však i to rozradovalo.

„Nemohu tomu uvěřit!“ opakoval si, „stále jsem se bál jednoho nebezpečí.“

„Jakého?“

„Že milujete myslivce Bruna!“

Líza zbledla a všechna se zachvěla.

„Proč to myslíte?“ zeptala se, nenalézajíc pravdivého tónu.

„A tak, sám nevím. Hajný z Loučné mi povídal, že vás s ním jednou potkal v lese! Neviděla jste ho, vyhnul se vám a nevěděl také jistě, byl-li to myslivec Bruno, ale po hlase se mu zdálo. A všichni stále pátrali, kam se ztrácíte a kde se v noci touláte!“

„Snad hajný ani nevěděl jistě, byla-li jsem to já! A možná, že ani nevěděl, bylo-li to v lese, nebo ve vsi v hospodě u sklenice!“ odmítla ho podrážděně Líza.

Pavel nebyl mazlení zvyklý. Nepohněval se, ale utiřil se. „Hajný se jistě mýlil!“ říkal si celou cestu. „Je nahluchlý, co mohl poznat po hlase?“

8

Otec Lízin dostal do Nizzy tři dopisy.

V prvním oznamovala mu dcera, že se zasnoubila s myslivcem Pavlem, který se přiřzení k nim na hospodářství, neboť kníže mu ke svatbě svolení nedá. Napsala mu, že se tak nezvratně rozhodla a po „zralém uvážení“ že mu to píše, prosí ho o svolení, aby se mohla provdati z jara. Maminka i babička že nic nenamítají a lepší ženich že pro ni nepřišel.

Druhý dopis byl od jejího ženicha; a poněvadž Pavel byl z primitivní rodiny a pohrdal všemi společenskými formami, napsal hned starému šlechtici, s kterým dosud nikdy nemluvil, „Drahý tatínku“.

Starý pán z Jelení smál se celý den dceřině „zralému uvážení“ a „drahému tatínkovi“.

„Selka je ta holka,“ myslil si, „takového hlupáka si chce vzít!“

Než se odhodlal odpovědět jí a vyrušit se z klidu na slunečním pobřeží, došel ho telegram od správce jeho obou statků s dotazem, že mladý pán, Robert z Jelení, žádá na něm okamžitě deset tisíc zlatých, má-li je zaopatřit a poslati!

Starý pán se poděsil. Odpověděl telegraficky synovi:

„Přijedu zítra večer, čekej mne na nádraží.“

Na vídeňském nádraží setkal se druhého dne večer otec se synem.

Otec miloval velebnost svého klidu a neporušil jí ani nyní, kdy se zeptal syna: „Ty máš dluhy, Roberte?“

„Mám, papa,“ odpověděl mu unavený důstojník. Jeho rysy zjemněly do lenivé trpkosti.

„Kolik?“

„Pojďme, papa,“ odpověděl Robert pohrdavě, „zde ti to přece nemohu povídat.“

Vyšli z nádraží, vzali fiakra a jeli do hotelu.

Nemluvili celou cestu. Hlavní předmět byl odložen a o jiném bylo těžko začínati.

V hotelu požádal syn otce, aby nespěchal, aby se jen pohodlně převlekl.

„Nikoliv,“ odpověděl starý pán, „chci vědět hned, kolik jsi dlužen!“

„Nemohu ti to ani nyní přesně říci, musil bych se podívat do knih, nevím to z paměti,“ vytáčel se Robert, mhouře pravé oko a tváře se, jako by ho nebylo ani důstojno mluvit o takových plebejských banalitách.

Starý pán pohlédl na něho z vysoka, s mrazivou důstojností a hlasem plným povýšeného sebeovládání, ale neomylné jistoty, pravil:

„Že mám syna, který dělá dluhy, teď vím. Že mám však syna zbabělce, teprve se dovídám!“

Robertem tato pohana prochvěla.

„Řeknu ti to tedy, papa...“ počal a odmlčel se.

„Snad ne padesát tisíc?“

„Ne, papa... víc.“

„Snad ne sto?“

„Nikoliv, půl milionu.“

Starý pán se zachvěl, bledé ruce zatřáslly se mu, nahrbil se poněkud, zatůkal nervózně prstenem na mramorovou desku, ale vzpamatoval se ihned, napřímil se a pronesl: „To nemohu zaplatit. Musíme prodat oba statky a nevím ještě, stačí-li to!“

Starý pán odjel téhož večera domů na statek a oznámil Líze, že svolení k sňatku dáti nemůže, nejenom protože doufal, že si pro ni přijde povýšenější ženich, ale i proto, že je nucen prodati oba statky, a přiřizení se tedy že není nač.

Líza vyslechla ho, nehledíc na něho, se zuby zarytými v horní ret a očima přivřenými jako před velkým světlem.

Když otec domluvil, pronesla sotva slyšitelně: „Hm,“ a dodala: „Je dobře; nehodila se pro mne záchrana tak surová a nízká.“

9

Na Jelení chystali se všichni opustit domov, starý krásný panský dům, sad s révami a hrozny, které nikdy nedozrály, rybníky, lesy, drahé hory.

Starý pán přijímal návštěvy kupců a dohazovačů. Ženy schystaly si řadu drahých památných předmětů, od nichž nemohly se

odloučiti. Staré služky plakaly s nimi. Líza chodila stále zabalená do pistáciově zeleného šátku, smutná, zimomřivá, nemluvná.

Kteréhosi květnového dne prodali jejich statek. Když byl ustanoven den jejich odchodu, pravila Líza Martě, staré hrbaté služebné:

„A Marto, vy věříte?“

„Věřím, slečinko!“

„A več věříte, Marto?“

„A já si myslím, že si večer lehnu a usnu a ráno že se probudím již v té veliké slávě a v tom velikém světle!“

„Trpěla jste někdy strašně, Marto?“

„Ach, slečinko, když jsem byla mladička, také mi šly myšlenky vzhůru, ale dali mi do ruky hadr, kartáč, dítě, a musila jsem se dívat, abych to neupustila. A teď jsem stará, k práci již nejsem a tak mi jdou zase myšlenky vzhůru. Ale proč vy pořád truchlíte, slečinko?“

„Marto, mně je strašně úzko, a víte, nač já si teď pořád vzpomínám? Na zabitou srnu si vzpomínám. Byla jsem tehdy ještě malá holčička, ale pamatuji se na to, vyvolala jsem si to v paměti, ač nevím proč. A pořád na to myslím. Bylo to v červnu, na louce, za rybníkem, našli srnu s krvácející ranou v boku. Přinesli ji k nám do konírny, položili, vymývali arnikou, polévali vodou, ale srnka přec zhynula.

Druhý den našli na místě, kde byla nalezena srna, malinké hubené srnčátko; bylo umoklé a prostydlé. Dali je v čeledníku pod pícku, krmili mlékem. Zesílilo, pobíhalo v zahradě. Slyšelo na jméno, žralo chleba z ruky...“

„A co dál, slečinko?“

„Na tom už nezáleží, ale povím ti to. Byl to zlý srneček, od té doby, co mu počaly pučet parůžky, nikdo s ním neobstál. Papa ho slíbil darem jakémusi markýzovi do Francie, který byl u knížete na honěch. Poslali ho tam v bedně, dali mu na cestu žrát i pít a s pláčem jsme se s ním rozloučili... Ale já vidím teď pořád tu srnu s krvácející ranou v boku a to malé, umoklé, bědné srnčátko...“

Nastal poslední den v Jelení. Příštího rána dovezou je posledně jejich koně ke dráze do města, do velikého hlučného města, do chudobného, nesvobodného života, kde se ztratí mezi druhými chudými a bezvýznamnými lidmi.

Líza vyšla si odpoledne na hráz, vsedla do loďky a zabrala vesly. Na hrázi objevil se mladý člověk, myslivec; chtěl ji dostihnouti. Zavolal na ni: „Lízo!“

Slyšela, že kdosi volá, ale neohlédla se. Jenom její ramena nervózně se zachvěla.

„Jdu se rozloučit, Lízo!“ zavolal na ni. Ale ona neohlédla se ani nyní.

Zabrala vesly a octla se rázem daleko od břehu; loďka letěla po ozářených vodách.

Mladý muž vskočil do druhé loďky a dostihl za minutu loďky Líziny. Jeli vteřinu podle sebe, ale Líza nemínila toho strpěti. Ledva se přiblížil, odstrčila svou loďku do půlkruhu a nastal tanec na vodách. On se svou loďkou snažil se přiblížiti se, ale ona odsunula ji veslem.

A všechno beze slova.

Hleděli na sebe hněvivýma pustýma očima, s nenávisť a touhou překonati a zničiti druh druhu a nikomu nechtělo se ustoupiti.

Mladý muž ve chvíli, kdy dostihl lodi Líziny, poklekl, zachytil okraj její loďky jednou rukou a druhou snažil se vydřítí jí z ruky veslo. Chopil se ho konečně pevně a chtěl promluvit. Celou vahou těla na něm visel. Ale v tutéž chvíli pustila Líza lehounce veslo z ruky, mladý muž odražen odletěl, loďka se pod ním překotila a on spadl po hlavě do slabě rozčeřeného, soumravné vody.

Líza se neohlédla, zabrala vesly a naslouchajíc polekaně jejich šťavnatým tempům, snažila se neslyšeti již nic jiného.

Doplula k druhému břehu, přivázala pečlivě a pořádně loďku, vystoupila na hráz a dala se po louce směrem k lesu. Ani večer, ani v noci, ani ráno Líza domů se nevrátila.

11

V panském domě znali její podivínství a nepolekali se. Domnívali se, že zašla rozloučit se se světem svých dětských let, že šla vpálit si v duši všechny drahé obrazy, a poněvadž jim všem nebylo lépe, šetřili její samoty.

Ale ráno, když nepřicházela, vešli do její světničky, našli její lůžko nedotknuté a poznali, že strávila celou noc mimo dům. Úzkost a strach o ni zmocnil se všech. Hledali ji zmateně, rozposlali služebnictvo, ano, babička nakázala, aby zapřáhli, ale když to vykonali, nevěděla, kam kočího s kočárem poslati. Vrátila se asi desetkrát do Lízina pokoje, neomýlila-li se a neleží-li tam přece, nebo neusnula-li na podlaze. Poslala konečně kočího s koňmi k sousedům továrníkům, není-li Líza u nich.

Starý pán sešel k rybníku, našel jednu lodičku překlopenou uprostřed vody a druhou přivázanou na opačném konci. Dal hledat ve vodě, dal hledat po lesích. Lidé ze vzdálených chalup se sběhli. Sousedé, továrníkovi, poslali lékaře a vzkázali, že Líza vůbec u nich se ani neukázala.

12

Bylo mladé laskavé jaro, šeříky kvetly a zpěvu ptačího byl plný les. Nebe bylo tiché, stříbrné, modravé, s nádechem obláček v zenitu, s dýmným oblakem na východě, nebe nekonečné.

Stará Marta kráčela lesem a hledala Lízu.

Vlha zpívala jí nad hlavou flétnovým hlasem, rehek skřípal rozjásaně, brhlík, šedivý pták s dlouhým zobáčkem, přeskakoval ze stromu na strom.

A náhle zazněl odkudsi osamělý dětský pláč a nesl se dlouho nezmíravým zvukem.

Marta šla uděšeně po tomto pláči.

Po třiceti krocích došla k drobným stromkům jalovcovým, k celému ostrovu jalovců. Mezi nimi na zemi viděla z dálky ležeti barevný předmět. Pláč doléhal k ní stále silněji.

Její staré věřící srdce na okamžik se sevřelo, zamhouřila oči a pokřižovala se. Pak se přiblížila k posledním stromkům a stanula.

Na zemi, zabaleno ve veliký pistáciově zelený tibetový šátek, leželo novorozeně, maličký lysý hošík, jenž vytrvale plakal.

Opodál v křeči ležela svinutá žena bez pohnutí.

Marta k ní přiklekla a dotkla se jejího čela.

Ucítila skrytý a odkudsi z nitra vyvěrající hrozný chlad mrtvol.

Byla jistě již kolik hodin po smrti.

Vlahé vůně nesly se něžně vzduchem, když Marta opatrně odnášela slabounkého hošíka od mrtvé matky.

Les zpíval Lízinu sesterskou píseň větrnou, naučenou od mořských vln, píseň obsahující celý smysl tajemství Meluzínina.

13

Páni z Jelení zdrceni odložili odjezd o tři dny, aby pochovali mrtvou, otrávenou dceru. Její smutné, osamělé smrti polekali se ovšem ještě více nežli toho, že je syn úplně zničil. Mohli se vinit, ale nevinili se. Báli se promluvit druh na druhu, jako když je postihlo prvé neštěstí, báli se pojmenovat věci pravým jménem, báli se přiznat si, že nezapozorovali, co Lízu čeká, báli se pozeptati se, kde vzala jed a co asi protrpěla za poslední noci v lese.

Domluvili se o vnějších věcech, hovořili celé hodiny o podrobnostech pohřbu a ani slovem neodvážili se zvědati, co soudí kdo o příčinách a tajemném románu jejich dítěte. Ale když osaměli a mohli se utuliti do koutečka, vyplakati se hořkým pláčem nad zlomeným, sirobným, pokořeným životem, nad chudobným, okradeným stářím.

Poslední stopy

1

Bývalý myslivec Petr truchlil dlouho pro mrtvou Haničku a celý rok nosil na klobouku a v srdci smutek, jako pro vlastní ženu.

Jeho otec umřel; Petrovi bylo převzítí továrnu. Po neústupném přání své matky oženil se se svou čekající nevěstou.

Oba byli vychováni ve velikých požadavcích, rozmařile a přepychově. Neobdarovali se vzájemně radostmi nejčistšími, jichž nelze koupiti. Obklopili se nádherou, společnostmi, slavnostmi, jako by se báli osaměti.

V jejich zimních zahradách a v palmových sklenících byly pěstovány kusy za tisíce zlatých a rovnaly se palmám knížecím, a v jejich rozáriu kvetly nejvzácnější růže. Měli nádherné oranžerie s ušlechtilými stromy v obrovských květináčích na kolečkách, umístěných ve skleněných budovách, téměř chrámových.

Jejich letní paláceek byl naplněn starožitnostmi, vzácnými řezbami ze sloně, drahocennými nábytky ebenovými, francouzskými a flámskými gobelíny ze století XVI. a XVII., sèvreskými a čínskými porculány. Opíjeli se v bezradné životní prázdnotě, kterou neměli čím vyplniti, jedním z nejnebezpečnějších, ale neúčinnějších narkotik: nakupováním. Jezdili po světě a snášeli z něho, co se dalo dovézt do jejich přeplněného hnízda, jež zanášeli nesčíslnými předměty, jenom aby tam na nudu nezbylo místa.

Jejich život a jejich nádhera udivovaly celý kraj, a hospodyně a ženy lesních správců, kdykoliv se sešly na horách, po mši v kapli svatého Rudolfa, v konferenčním sále, vykládaly si báje o hostinách u továrníků, o tom, že jedí jahody jenom o Vánocích, samé ústřice, z perlinek a koroptví jenom prsíčka, z bažantů jenom bělounké

masíčko a pro každou osobu že se vaří na polévku libra masa, že žijí nádherněji než kníže pán; pohanské kaše a rozmíchaných brambor že by do úst nevzali! „Žijí, jak se nejlíp dá,“ říkala stará moudrá paní Polinková.

Petr měl řadu jezdeckých koní, dámy jezdily čtyřspřežně. Na rybníce měli lodky zeleně a zlatě omalované zvláštními, drahými, trvanlivými barvami, jezdili na nich při měsíci s hudbou, zpívali, srdce opájeli.

Pořádali chudým dětem továrním slavnosti. Dali upevniti na vysoké stromy balíky se šatstvem, a děcka šplhala se pro ně za znění bubnů a trub.

Petr žil z otcova nahromaděného jmění, věděl, že ho překotně ubývá, ale jemu chtělo se snad ještě posledního drásavého opojení: chudoby.

Nenáviděl peníze, vymýšlel, jak se jich zhostiti, jak odhoditi kalné a namáhavé břímě, a ve chvílích nejtrpčí netrpělivosti zapaloval si cigarety desítkami.

2

A pak bylo po nádheře. Prodali jim továrnu a pozemky, prodali jejich zahrady a vzácné sbírky, prodali jejich stříbro, porculány i garderobu.

Továrenský mlynář viděl továrníka Petra v plátěných šatech a trepkách jíti po hrázi. Myslil si, že pán byl se koupat, protože je tak oděn, ale zatím to byl poslední oblek druhdy bohatého Petra.

Petr sešel a zchudl, úmyslně, z jakési neurčitelné rozkoše. Promarnil všechny peníze jako hráč, který, aby prohrál, vyházet by všechny trumfy. „Neměl dřív pokoje,“ říkali lidé. Věděl velmi dobře, že vydává desetkrát víc, nežli smí. Věděl, že bere z posledního a přece zvyšoval své výdaje a zapaloval bankovkami cigaretu sevřenou ztrpkými rty.

Věděl, že za půl roku bude mu pracovati mnoho dní, nežli si vydělá tolik peněz, kolik uhořelo za okamžik marným dýmem, odhozeno u jeho nohou a zašlápnuto špičkou jeho střevíce. Veškeré úsilí ženi- no i matčino bylo marno. Chvěl se netrpělivostí, když ho napomínali, hleděl nervózně přes jejich hlavy do neoživeného prázdna a provedl příští den jakousi zveličenou útratu, sobě i jim k hořkosti.

Počínal si jako kdosi, kdo se chce co nejrychleji dobrati dna, odstraniti z něho každou překážku; jako kdosi, kdo ví, že tam, hluboko pod vším zlatem a mědí, až pozvedne poslední halěř, nalezne vyrytý nápis, prozrazující jediné určení jeho života. A Petr chvatně, rukama nedočkavýma dobral se dna.

3

Rozloučil se netrpělivě a bez lítosti s krajinou. Vydal se do města hledat práci a našel ji. Měl známosti ze svých slavných dob. Našel si místo malého úředníka v bance. Pracoval jednotvárnou kance- lářskou práci, cosi, co mu bylo vyměřeno a určeno, a vnější nátlak, nutnost, pravidelnost zkonejšily a zešedivěly jeho srdce, rozechvě- né marnými tužbami.

Utišil se a prostý život mu lahodil jako čerstvý vzduch nebo chlad- ná voda. Čím víc všechna jeho minulost se vzdalovala, tím více zlátla, krásněla, sládlá, tišila a měnila se v polední krajinu vzpomínkovou, ve fatu morganu, politou nednešním sluncem.

Bylo to snad to, čeho pro vnitřní život potřeboval: odstup od příliš vlídné mladosti a od její vnitřní rozdrásané rány. V jeho snech objevovaly se Vysoké hory, jejich nepřístupné stráně, plující bílá oblaka, hluboce modré stíny na vzdálených úbočích, pel horského vzduchu ledově barevný jako na ovoci, krásné ráno, paseka před horskou myslivnou, růžově kvetoucí metlice, mladá, cudná, chvějící se dívka, provázená srnou.

Léta mýjela, bezradné, promarněné mládí dávno uplynulo. Každého léta představil si Petr, že by mohl zajeti pohlédnout na svou domovinu, ale v prsou ho po každé přitom zabořilo. Teprve po dlouhých letech cítil, že bolesti rok od roku ubývá. Posléze, když jeho vlasy zbělely, když jeho duše zesládla moudrostí, nahrazující všechny polovědomé a snadno zranitelné radosti a celé utrpení, jakým je mládí, teprve pak, když všechno přebořilo a zbyl jenom trpělivý, čistý, předzimní úsměv, odhodlal se Petr vrátit se do domovské krajiny pohlédnout na tisícileté neměnné hory.

4

V krajině nikdo již nepoznal starého, útlého a ušlechtilého pána. Bloudil kolik dní od místa k místu, našel nové lidi, nové domy, nový svět.

Jeho současníci i prostředí, v němž žili, stali se dávno zvěstí, legendou, přízrakem minulosti.

Ano, všechno se v krajině změnilo.

Kníže byl dávno mrtev, umřel tichou smrtí lidí vyrovnaných, samotářských, dávno se světem hotových, usnul tiše po honech v horské myslivně a ráno již se neprobudil.

Po jeho smrti proměnili řády.

Přišla nová vláda. Nový velmož církevní byl z rodiny nešlechtické, obchodnické. Zavládl střízlivě a demokraticky. Na hony nechodil, černé strážce nebylo mu třeba, propustil po smrti předchůdcově běsnou, dravou čeládku mladých „démonů“ a ponechal si, umravňuje svá panství, jenom myslivce ženaté. Možná, že tak učinil jen z úspory. Upravil jim plat, dal spočítati stromy v lesích, zavedl přísný dozor a propouštěl pro dobrý příklad ze služby za nejmenší přečin.

Skončily se kruté romány. Všichni snažili se žíti počestně, vychovávat v kázni a v míru své děti, zachrániti je od výjimečného života, vždycky bolestného, byť byl i velce a slavně žit.

Nové pokolení lidí bez démonických křídel ovládlo krajinu.

Nikdo si nebral o dvacet let mladších žen, myslivcové netančily s mládenci, ale hospodařily, spravovaly, posílaly prádlo za dětmi a cukroví vnukům.

Jen jediná z nich se v novém řádě nevydařila. Šňupala tabák a hrála v karty, všechny revírnické obehrála, ale tahák jí zachránil život, neboť ho vmetla do tváře lupiči, jenž kdysi v noci vystoupil na stupátko jejího kočáru, a zbavila se ho rázem. A výhry byly jejím vedlejším příjmem, jako jiným užitek ze slepic.

Ano, ten slavný, dravý život umlkl.

Petr chodil krajem a hledal jeho stopy, ale nevyptával se příliš.

Čekal, co mu vítr sám donese, čekal na uměleckou tvorbu diskrétní a vkusné náhody.

V paviloně na břehu leknínové řeky bydlili dva blíženci, miliónáři Frankové. Román jejich kdysi odsuzovaného a pomlouvaného původu byl dávno promlčen. Pod okny hudba již dávno nehrála.

Žili si jasně a vesele, káceli horské lesy, utlačovali kraj a byli by sotva pochopili, že prostý fakt jejich bytí mohl býti ohrožen, že je mohla vůbec minouti sláva života pod veselým, milovaným sluncem.

Petr zašel, odhodláváje se dlouho k tomu, do myslivny Pohořanské, ale došel jenom pod úbočí. Na mýtině stál velký borový les, myslivna byla obnovena. Nepoznával ničeho, ale bolest z muky tehdy prožité utkvěla navždy nad touto krajinou. Našel si zbytky svého druhdy nádherného hnízda. Jeho letní zámeček byl proměněn ve skládku, oranžerie byla pobořena.

Vyšel si od lesa k rybníku po nížících se plochách lilových vřesovišť, rozlitych skvělou zátopou lesknoucích se fialových kvítků.

Cesty i meze vroubeny byly bujnými keři ostružin, jichž půvabné pruty, plné nezralých červených plodů, vztahovaly se chtivě k němu.

Sešel na hráz, usedl na břeh, zadíval se na perleťovou, lehounce zvlněnou plochu.

Jeho oči bloudily umdleně po proměněné krajině, toulaly se od předmětu k předmětu, spočinuly konečně hltavě s rychlým pochopením na zrezavělém řetěze, připjatém na kolíku u břehu, sledující jej až do rákosin. Petr spatřil vzrušen zelenou skvrnu, podivně krásnou, mitisově zelenou, ulpělou na úlomku dřeva. Byla to troska nádherné lodičky, ulomené křídlo, troska té lodičky, na které jezdíval při měsíci a na níž zpíval Schumanna.

Zaštkal krátce a slzy prodraly se mu bolestně do očí.

„Živote, živote...“ oslovoval ho a nevěděl již, co mu říci.

Bylo po velikých deštích, teplá země dýchala bílé páry, páry vytvořily modré mlhy, lehounce ultramarínové, které lichelily se milostně kolem korun stromových, naplnily údolí, ostínily modravé lesy, nanesly se nestejně, obláčkově v popředí obrazu a utvořily jemnou harmonii modravé zeleně.

Petr se pozvedl; hleděl usmířen, životu oddálen, na krajinu.

Prošel lukami, mezi vysokou trávou, mezi štědrou zátopou barev a rozkypělých trav. Kakosty, vysoké jako keře, pokryly pětiklanými hvězdami luční plochy.

Došel až k Jelení.

Na kvetoucí mezi před zpustlým panským domem seděl pasák v otrhaném klobouce. Měl kolem sešlého kabátu omotaný provaz a na jeho konci přivázanou černou kozu s kozlátkem, jež draly se do louky a okusovaly modré květy kakostové.

Po cestě poskakoval starý hajný všechen vybledlý a světle zelený, jako by byl stál léta na dešti.

„Dobrý večer!“ řekl.

Petr poděkoval.

„Je to ošklivé,“ pravil.

„Ošklivé!“ odpověděl Petr.

Obešel po mezi k pasákovi a zeptal se ho na cestu, ale jenom proto, aby s ním mohl pohovořiti. Pasák k němu vzhlédl. Měl jem-

ný, nemladý průsvitný obličej, veliké šeré oči s dlouhými řasami. Tenkým nedůvěřivým hlasem odpověděl:

*Věrní psi štěkali,
jako by plakali,
věrní psi štěkali,
myslivce hledali.*

Byl to bázlivý člověk s nejasnou výřečností, který vzhlížel k Petrovi vždy jen v tu chvíli, kdy byl odvrácen. Měl podivnou tvář, ne jako pasák dobytka, ale jako kdosi, kdo mnoho procítil a mnoho protrpěl.

„Komu náleží tento dům?“ otázal se ho Petr.

A pasáček chvatně, jako by chtěl všechno vypověděti naráz, mluvil něžným smutným hlasem:

*Rybáři, jen hbitě
zatahujte síť.
Ponejprv zatáhli,
klobouček vytáhli.*

*Po druhé zatáhli,
perečko vytáhli.
Po třetí zatáhli,
myslivce vytáhli...*

Pasáček se uchvátil.

„O kom to vykládáš?“ zeptal se ho Petr vzrušeně a pohnutě.

Pasák se odvrátil a vážně dopověděl svou chmurnou píseň:

*Zvonaři, zvonaři,
zazvoňte na věži.*

*Zvoňte na vše strany,
že je utopený...*

Petr cítil, že mu způsobil bolest, a vzdálil se.

Přiblížil se ke zbořené zdi, kterou býval ohrazen panský sad. Sesypala se a nikdo jí neopravil. Překročil ji a vešel dovnitř. Stály tam osamocené staré stromy, kamenné lavičky byly rozvaleny, dveří nebylo ani ohraničení, a z bývalých loubí, pokrytých vinnou révou, trčely jenom kolíky. I panský dům úplně zpustl. Bydlil v něm sedlák, devátý majitel od časů pánů z Jelení.

Ve dvoře poptal se Petr po někdejších majitelích. Dověděl se, že dlouho nepřežili strašného svého pádu, že statek přešel nejprve v ruce jejich příbuzného, který se ujal malinkého v lese narozeného sirotka a prodal statek jenom s tou věčnou podmínkou, že o Lízina hocha bude tam postaráno. A tak dědí hoch již devátý majitel. Hoch je dnes již třicetiletý, ale je slaboduchý, dobrý, tichý a neumí nic jiného, nežli jedinou písničku o utopeném myslivci Brunovi, Kdo ho jí naučil, nikdo neví. Říká ji každému, kdo ho osloví, jako pokání za stará provinění... sám netrpí, neví o ničem, co se kolem něho děje.

Petr obešel rybník, motal se na pokraji lesa, vešel pak mezi jeho štíhlé sloupy a kráčel nazpět k bývalému domovu.

V dálce zahlédl pasáčka a slyšel, jak si zpíval svou umíněnou píseň. Zdálo se mu, jako by se hoch jenom tvářil, že neví, co se kolem něho děje, ale že všechno ví, že všechno ví lépe nežli druzí.

Petr toulal se po lese, zastavoval se u pramenů lesních, naslouchal jejich nezměněnému rytmu, zvučícímu jako druhdy, a užaslý prostým faktem bytí, hleděl potichu a udiveně do pásem horských románů a jejich hrdin a snažil se nesouditi, ale pochopiti vesmírné vyrovnání jejich osudu, to, čím každý musíme splatit štěstí na něm urvané.

Slyšel ještě šuměti nad sebou v korunách stoletých stromů nezmírající zvuky slov všech milenců přírody, písní nebo lásky,

všechna tajemství srdcí, zamčená kdysi za sevřenými rty, vše, s čím se nikdy nikdo nikomu nesvěřil – viděl svítiti ještě tichou září teplo jejich života na všech cestách od nich opuštěných a ztrácet se nepozorovatelně do bezejmna, do bezejmna.

Petr zamířil cestou k domovu.

Les řídí. Mezi jeho přímými, jako struny napjatými stromy, objevila se krajina zalitá modravě stříbrnou záplavou. Hory a úbočí horská byly jimi polity a proměnily se v jakýsi zázračný slib čarovného, vysněného, rajskeho světa, s jinými, jásavějšími světly, jako slib čehosi, po čem člověk celý život toužil a zmíral.

Stařec usedl na pařez, sepjál ruce a v prsou jihlo mu vzpomínkovou sladěnou bolestí. Říkal si potichu:

„Věčné znovuzrození, věčné znovuzrození!“

Slzy vedraly se mu do očí, nikoliv bolestné, ale slzy oslavující celé lidské bytí. Bylo mu šťastno, že všechno překonal, a nic ho již nebolelo, bylo mu šťastno a poklidno velikým neosobním štěstím.

Byla to chvíle krásy, chvíle osamělé, řídké krásy po uchvátaném, šerém životě.

Růžena Svobodová
Černí myslivci
Horské romány

Ilustrace na obálce z Pixabay.com
Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 2. 12. 2022

ISBN 978-80-274-2627-0 (epub)
ISBN 978-80-274-2628-7 (pdf)
ISBN 978-80-274-2629-4 (prc)